

Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης

C 332

Έκδοση
στην ελληνική γλώσσα

Ανακοινώσεις και Πληροφορίες

58ο έτος

8 Οκτωβρίου 2015

Περιεχόμενα

I Ψηφίσματα, συστάσεις και γνωμοδοτήσεις

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΙΣ

Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή

508η σύνοδος ολομέλειας της ΕΟΚΕ της 27ης και 28ης Μαΐου 2015

2015/C 332/01	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Μακροχρόνια κοινωνική φροντίδα και αποϊδρυματοποίηση» (διερευνητική γνωμοδότηση)	1
2015/C 332/02	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ολοκλήρωση της ONE — Ο πολιτικός πυλώνας» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)	8
2015/C 332/03	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ενίσχυση της δημιουργικότητας, της επιχειρηματικότητας και της κινητικότητας στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)	20
2015/C 332/04	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Μια βιομηχανική πολιτική της ΕΕ για τον τομέα των τροφίμων και των ποτών»	28
2015/C 332/05	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Βιώνοντας το αύριο — Η τριδιάστατη εκτύπωση ως εργαλείο για την ενίσχυση της ευρωπαϊκής οικονομίας» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)	36
2015/C 332/06	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η προστασία των επενδυτών και η διευθέτηση διαφορών μεταξύ επενδυτή και κράτους στις εμπορικές και επενδυτικές συμφωνίες της ΕΕ με τρίτες χώρες»	45

EL

III Προπαρασκευαστικές πράξεις

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

508η σύνοδος ολομέλειας της ΕΟΚΕ της 27ης και 28ης Μαΐου 2015

2015/C 332/07	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέματα «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2011/16/ΕΕ όσον αφορά την υποχρεωτική αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών στον τομέα της φορολογίας» [COM(2015) 135 final — 2015/0068 (CNS)] και «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την κατάργηση της οδηγίας 2003/48/ΕΚ του Συμβουλίου» [COM(2015) 129 final — 2015/0065 (CNS)]	64
2015/C 332/08	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση απόφασης του Συμβουλίου σχετικά με τις κατευθυντήριες γραμμές για τις πολιτικές απασχόλησης των κρατών μελών» [COM(2015) 098 final — 2015/0051 (NLE)]	68
2015/C 332/09	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1007/2009 περί εμπορίου προϊόντων φώκιας» [COM(2015) 45 final — 2015/0028 (COD)].	77
2015/C 332/10	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1236/2010 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση συστήματος ελέγχου και επιβολής που εφαρμόζεται στη ζώνη σύμβασης για τη μελλοντική πολυμερή συνεργασία στον τομέα της αλιείας στο Βορειοανατολικό Ατλαντικό» [COM(2015) 121 final — 2015/0063 COD].	81

I

(Ψηφίσματα, συστάσεις και γνωμοδοτήσεις)

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΙΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

508Η ΣΥΝΟΔΟΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΟΚΕ ΤΗΣ 27ΗΣ ΚΑΙ 28ΗΣ ΜΑΪΟΥ 2015

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Μακροχρόνια κοινωνική φροντίδα και αποϊδρυματοποίηση»

(διερευνητική γνωμοδότηση)

(2015/C 332/01)

Εισηγήτρια: η κ. Gunta ANČA

Συνεισηγητής: ο κ. José Isaiás RODRÍGUEZ GARCÍA-CARO

Σε επιστολή με ημερομηνία 25 Σεπτεμβρίου 2014, ο εκτελών χρέη υπουργού Εξωτερικών και υπουργός Εσωτερικών της Δημοκρατίας της Λετονίας, κ. Rihards KOZLOVSKIS, σύμφωνα με το άρθρο 304 της ΣΛΕΕ, ζήτησε εξ ονόματος της λετονικής προεδρίας του Συμβουλίου της ΕΕ από την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή να καταρτίσει διερευνητική γνωμοδότηση με θέμα:

«Μακροχρόνια κοινωνική μέριμνα και αποϊδρυματοποίηση».

Το ειδικευμένο τμήμα «Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις, δικαιώματα του πολίτη», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΕΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 7 Μαΐου 2015.

Κατά την 508η σύνοδο ολομέλειάς της, που πραγματοποιήθηκε στις 27 και 28 Μαΐου 2015 (συνεδρίαση της 27ης Μαΐου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 139 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 3 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

Η ΕΟΚΕ:

1.1. ζητά αφενός μεν να υπάρξει καλύτερη ενημέρωση ως προς την κατάσταση όσων διαβιούν σε ιδρύματα μέσω της συγκέντρωσης συναφών και αναλυτικών στοιχείων, αφετέρου δε να καθιερωθούν δείκτες αξιολόγησης του βαθμού στον οποίο γίνονται σεβαστά τα ανθρώπινα δικαιώματα·

1.2. καλεί τα κράτη μέλη να προβούν στη θέσπιση αποτελεσματικών μέτρων κατά των διακρίσεων και να κατοχυρώσουν το δικαίωμα των ατόμων με αναπηρία (ΑμεΑ) να συμμετέχουν πλήρως στο κοινωνικό και οικονομικό γίγνεσθαι, στο πλαίσιο των εθνικών προγραμμάτων μεταρρυθμίσεων·

1.3. διαπιστώνει ότι τα μέτρα λιτότητας έχουν περιστείλει τους προϋπολογισμούς των τοπικών και περιφερειακών αρχών με άμεσες επιπτώσεις στο εύρος παροχής κοινωνικών υπηρεσιών. Το γεγονός αυτό έχει οδηγήσει σε μια τάση ιδρυματοποίησης σε ορισμένα κράτη μέλη·

1.4. συνιστά στα κράτη μέλη να χρησιμοποιούν τα κονδύλια των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων για τη διευκόλυνση της μετάβασης από την ιδρυματική στην κοινοτική μέριμνα, για την ανάπτυξη των κοινωνικών υπηρεσιών και της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, καθώς και για την εκπαίδευση του προσωπικού που στελεχώνει αυτές τις υπηρεσίες·

- 1.5. συνιστά στα κράτη μέλη να προβούν στη μεταρρύθμιση της μακροχρόνιας μέριμνας με βάση την ανάλυση αποδοτικότητας του κόστους και τη μακρόπνοη επένδυση στο ανθρώπινο δυναμικό και τις υπηρεσίες αντί της περικοπής οικονομικών πόρων·
- 1.6. υπογραμμίζει ότι η «αποϊδρυματοποίηση» είναι μια διαδικασία που προϋποθέτει μακροπρόθεσμη πολιτική στρατηγική και τη διάθεση επαρκών οικονομικών πόρων για την ανάπτυξη εναλλακτικών υποστηρικτικών υπηρεσιών στην κοινότητα·
- 1.7. προτρέπει τα κράτη μέλη να αναγνωρίσουν το νομικό καθεστώς των νέων ανδρών και γυναικών με αναπηρία σε ισότιμη βάση με τα υπόλοιπα άτομα σε όλες τις πτυχές της ζωής και να τους (τις) βοηθούν να λαμβάνουν τις κατάλληλες αποφάσεις, όπου αυτό είναι απαραίτητο ⁽¹⁾·
- 1.8. προτείνει να αναπτυχθούν υψηλής ποιότητας κοινοτικές υπηρεσίες ως βασικό βήμα προς την κατεύθυνση της διαδικασίας αποϊδρυματοποίησης ⁽²⁾, και αυτό γιατί είναι επικίνδυνο να κλείσουν τα συγκεκριμένα ιδρύματα χωρίς να παρέχονται εναλλακτικές υπηρεσίες στα άτομα αυτά·
- 1.9. θεωρεί ότι, όταν παρέχεται φροντίδα στο σπίτι, πρέπει να διασφαλίζονται επαγγελματικές υπηρεσίες σε προσιτές τιμές·
- 1.10. εισηγείται τόσο την εκπαίδευση επαγγελματιών ειδικών ανά την ΕΕ σε θέματα αποϊδρυματοποίησης —έτσι ώστε να μπορούν να εργάζονται στην παροχή υπηρεσιών στην κοινότητα— όσο και την ενημέρωσή τους ως προς τη διαδικασία αποϊδρυματοποίησης·
- 1.11. συνιστά τη διασφάλιση της διαθεσιμότητας των κοινοτικών υπηρεσιών σε τοπικό επίπεδο έτσι ώστε να είναι —και οικονομικά— προσιτές σε όλους·
- 1.12. τονίζει τη σημασία που έχει η πρόσβαση στην απασχόληση, προκειμένου οι άνθρωποι που εξέρχονται από ιδρύματα να είναι σε θέση να συμμετάσχουν πλήρως στα κοινωνικά δρώμενα. Οι εξειδικευμένες υπηρεσίες για την απασχόληση και την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση πρέπει να είναι προσβάσιμες για όλους όσοι τις χρειάζονται, αδιακρίτως·
- 1.13. προτείνει τη σύναψη συνεργασιών όλων των μερών που συμμετέχουν στη διαδικασία αποϊδρυματοποίησης·
- 1.14. υπογραμμίζει ότι διαφορετικές ομάδες δικαιούχων έχουν και διαφορετικές ανάγκες και άρα πρέπει να δοθούν συγκεκριμένες απαντήσεις σε συνεργασία με όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς, συμπεριλαμβανομένων των δικαιούχων, των οργανώσεών τους, των οικογενειών των ΑμεΑ, των παρόχων υπηρεσιών, των σχετιζόμενων οικονομικών τομέων και των δημόσιων αρχών·
- 1.15. προτρέπει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να υιοθετήσει ένα ευρωπαϊκό πλαίσιο ποιότητας για τις κοινοτικές υπηρεσίες και υπενθυμίζει ότι επείγει να καθιερωθούν αυστηρά όσο και δεσμευτικά πρότυπα για την εξασφάλιση της ύψιστης ποιότητας υπηρεσιών·
- 1.16. προτρέπει τα κράτη μέλη να δημιουργήσουν ανεξάρτητες και αποτελεσματικές υπηρεσίες επιθεώρησης και εποπτείας για τη συμμόρφωση με τα ρυθμιστικά και ποιοτικά πρότυπα των υπηρεσιών μέριμνας·
- 1.17. συνιστά να καταπολεμηθούν τα αρνητικά στερεότυπα και να προωθηθεί η ευαισθητοποίηση στα σχολεία και στο κοινωνικό σύνολο με τη βοήθεια εκστρατειών εκπαιδευτικού και επικοινωνιακού χαρακτήρα χωρίς αποκλεισμούς.

2. Εισαγωγή

- 2.1. Οι διαδικασίες αποϊδρυματοποίησης και ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Ευρώπη αναπτύχθηκαν ποικιλοτρόπως κατά το μεγαλύτερο τμήμα του περασμένου αιώνα και, άρα, είναι δύσκολο να συγκεντρωθούν συγκρίσιμα στοιχεία από τις διάφορες χώρες.
- 2.2. Η ΕΟΚΕ κρίνει ότι, στη μεταβαλλόμενη κοινωνία μας, είναι σημαντικό να αναλυθεί η κατάσταση ανά την ΕΕ όσων χρήζουν κοινωνικής μέριμνας και αυξημένης στήριξης, έτσι ώστε να δοθούν οι κατάλληλες απαντήσεις και να υπάρξει ανταλλαγή ορθών πρακτικών.

⁽¹⁾ Όπως προβλέπεται στο άρθρο 12 της σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία (UN CRPD).

⁽²⁾ Τούτο ισχύει και για την παύση λειτουργίας των ψυχιατρικών ιδρυμάτων εγκλεισμού τροφίμων, τα οποία πρέπει να αντικαθίστανται από ουσιαστικές εναλλακτικές δυνατότητες.

2.3. Για τους λόγους αυτούς, η ΕΟΚΕ:

2.3.1. επισημαίνει ότι περισσότερο από ένα εκατομμύριο παιδιά και ενήλικες με αναπηρίες διαβιούν σε διάφορα ιδρύματα ανά την Ευρώπη ⁽³⁾.

2.3.2. ως «ίδρυμα» νοείται κάθε κέντρο μέριμνας, οι τρόφιμοι του οποίου είναι απομονωμένοι από την ευρύτερη κοινότητα και/ή αναγκασμένοι να ζουν μαζί. Οι τρόφιμοι αυτοί δεν ελέγχουν επαρκώς τη ζωή τους ή τις αποφάσεις που τους επηρεάζουν και οι απαιτήσεις αυτής της οργάνωσης ειδίζονται να τίθενται υπεράνω των ατομικών αναγκών του κάθε τροφίμου ⁽⁴⁾.

2.3.3. επισημαίνει ότι η φροντίδα υψηλού επιπέδου που παρέχεται στους κόλπους της εκάστοτε τοπικής κοινότητας έχει πάντα καλύτερα αποτελέσματα σε σχέση με αυτή των ιδρυμάτων όσον αφορά την ποιότητα ζωής, με αποτέλεσμα να επιτυγχάνεται αρμονικότερη κοινωνική ενσωμάτωση των τροφίμων και να περιορίζεται ο κίνδυνος διαχωρισμού τους από την κοινωνία ⁽⁵⁾.

2.3.4. καταδικάζει κάθε μορφή διακρίσεων και καταχρήσεων με θύματα άνδρες, γυναίκες και παιδιά με ή χωρίς αναπηρίες, άτομα που χρήζουν αυξημένης υποστήριξης και όσους πάσχουν από ψυχο-κοινωνικές διαταραχές όταν διαβιούν σε ιδρύματα ή κατά την παροχή υπηρεσιών μέριμνας.

2.3.5. παραπέμπει στις συστάσεις που έχει διατυπώσει σε παλαιότερες γνωμοδοτήσεις της ⁽⁶⁾.

2.3.6. εφιστά την προσοχή στις υποχρεώσεις που αναλογούν στην ΕΕ και στα κράτη μέλη της —βάσει της σύμβασης του ΟΗΕ για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία ⁽⁷⁾— να μεριμνούν για τον σεβασμό της αξιοπρέπειας, της ελευθερίας και του δικαιώματος του κάθε ανθρώπου να ζει ανεξάρτητος, να επιλέγει πού και με ποιον θα διαβιώσει και να έχει πρόσβαση σε υποστηρικτικές υπηρεσίες —συμπεριλαμβανομένης της προσωπικής βοήθειας— εντός της κοινότητάς του.

2.3.7. επισημαίνει ότι, σύμφωνα και με τη σύμβαση του ΟΗΕ για τα δικαιώματα του παιδιού, «το παιδί, για την πλήρη και αρμονική ανάπτυξη της προσωπικότητάς του, πρέπει να μεγαλώνει μέσα σε οικογενειακό περιβάλλον, σ' ένα κλίμα ευτυχίας, αγάπης και κατανόησης». Οι γονείς έχουν πρωτίστως την ευθύνη της ανατροφής των παιδιών τους, το δε κράτος οφείλει να τους επικουρεί σε αυτό τους το καθήκον —δίως αυτούς που βρίσκονται σε πλέον μειονεκτική θέση— με τα κατάλληλα μέσα κοινωνικής προστασίας. Τα παιδιά έχουν επίσης δικαίωμα στην προστασία από βλάβες και καταχρήσεις. Όπου δε η οικογένειά τους αδυνατεί να τους προσφέρει την απαραίτητη φροντίδα, και παρά την κατάλληλη στήριξη του κράτους, τα παιδιά δικαιούνται φροντίδα που θα υποκαθιστά τη γονική μέριμνα.

2.3.8. επιβεβαιώνει ότι τα ΑμεΑ, και ιδίως τα άτομα με διανοητική αναπηρία, έχουν το δικαίωμα να αναγνωρίζονται παντού ως φυσικά πρόσωπα ενώπιον του νόμου.

3. Η μετάβαση από την ιδρυματική στην κοινοτική μέριμνα

Η ΕΟΚΕ:

3.1. επιδοκιμάζει το γεγονός ότι πολλές χώρες αλλάζουν τον τρόπο οργάνωσης του συστήματος παροχής φροντίδας και υποστήριξης στα παιδιά και στους ενήλικες, αντικαθιστώντας ορισμένα ή και όλα τα ιδρύματα μακράς παραμονής με οικογενειακές και κοινοτικές υπηρεσίες ⁽⁸⁾.

3.2. υπογραμμίζει τη σημασία της πραγματοποίησης της διαδικασίας αποϊδρυματοποίησης κατά τρόπο συμβατό με τα δικαιώματα των ομάδων των δικαιούχων, επωφελή για όλους και με τον ελάχιστο κίνδυνο πρόκλησης βλάβης. Πρέπει δε στα νέα συστήματα μέριμνας και υποστήριξης να κατοχυρώνεται ο σεβασμός των δικαιωμάτων, της αξιοπρέπειας, των αναγκών και των επιθυμιών κάθε ατόμου και της οικογένειάς του.

⁽³⁾ Παιδιά και οι ενήλικες με αναπηρίες (συμπεριλαμβανομένων των ατόμων με ψυχικές διαταραχές) στην ΕΕ και στην Τουρκία. Πηγή: Mansell, J., Knapp, M., Beadle-Brown, J. and Beecham, J. (2007): «Deinstitutionalisation and community living — outcomes and costs: report of a European Study», τόμος 2: Κύρια έκθεση, Canterbury: Tizard Centre, University of Kent (εφεξής «έκθεση DECLOC»).

⁽⁴⁾ Έκθεση της ειδικής ομάδας εμπειρογνομόνων για τη μετάβαση από την ιδρυματική στην κοινοτική μέριμνα <http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=4017&langId=en>

⁽⁵⁾ «Οι κοινές κατευθυντήριες γραμμές της ΕΕ για τη μετάβαση από την ιδρυματική στην κοινοτική μέριμνα» (www.deinstitutionalisationguide.eu).

⁽⁶⁾ ΕΕ C 204 της 9.8.2008, σ. 103· ΕΕ C 181 της 21.6.2012, σ. 2· ΕΕ C 44 της 15.2.2013, σ. 28.

⁽⁷⁾ Πρβλ. <http://www.un.org/disabilities/convention/conventionfull.shtml>

⁽⁸⁾ Ορισμένα παραδείγματα μακροχρόνιας μέριμνας παρατίθενται στην έρευνα του Ευρωβαρόμετρου με θέμα την υγεία και τη μακροχρόνια μέριμνα (http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_283_en.pdf). Πρόσθετες ορθές πρακτικές στον τομέα της αποϊδρυματοποίησης παρατίθενται στο έγγραφο με τίτλο «The Common European Guidelines on the transition from institutional to community-based care» («Οι κοινές κατευθυντήριες γραμμές της ΕΕ για τη μετάβαση από την ιδρυματική στην κοινοτική μέριμνα») (www.deinstitutionalisationguide.eu).

3.3. Πιστεύει ότι κάθε άτομο δικαιούται να επιλέγει πού και πώς επιθυμεί να ζει.

4. Η αποϊδρυματοποίηση και οι διάφορες ομάδες ενδιαφερομένων

4.1. Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι οι ανάγκες φροντίδας των παιδιών, των ΑμεΑ (συμπεριλαμβανομένων όσων πάσχουν από ψυχοκοινωνικές διαταραχές) και των ηλικιωμένων διαφέρουν σε μεγάλο βαθμό. Συνεπώς, στη διαδικασία αποϊδρυματοποίησης της μακροχρόνιας μέριμνας πρέπει να συνεκτιμώνται οι ειδικές ανάγκες κάθε ομάδας δικαιούχων.

4.2. Η κοινοτική μέριμνα —συμπεριλαμβανομένης της επαγγελματικής και αυτής που παρέχεται στο οικογενειακό και κοινωνικό περιβάλλον— εμπεριέχει αυτά τα πρόσθετα οφέλη που απουσιάζουν από τα ιδρύματα μέριμνας.

4.3. Επομένως, το σύστημα των ιδρυμάτων πρέπει να προσαρμοστεί κατά τέτοιον τρόπο ώστε να συμπληρώνει, κατά τη μεταβατική περίοδο, τις κοινωνικές υπηρεσίες και τις υπηρεσίες ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης που παρέχονται στους κόλπους της κοινότητας, όταν οι τελευταίες δεν είναι διαθέσιμες.

4.4. Η ανεξάρτητη διαβίωση δεν σημαίνει ότι το άτομο πρέπει να ζει απομονωμένο, αλλά ότι θα μπορεί να επιλέγει ειδικές υπηρεσίες και ευπρόσθετες βασικές υπηρεσίες που θα παρέχει η κοινότητα στην οποία έχει επιλέξει να ζει.

4.5. Αποϊδρυματοποίηση δεν σημαίνει μόνο δημιουργία των κατάλληλων υπηρεσιών, αλλά και ενός ευνοϊκού περιβάλλοντος στην κοινότητα. Πρέπει, λοιπόν, το ευρύ κοινό να προετοιμαστεί αναλόγως για αυτή τη μετάβαση, να ενημερωθεί καταλλήλως και να προληφθεί ο στιγματισμός των ατόμων. Ειδάλλως, αντί της αποϊδρυματοποίησης, το αποτέλεσμα θα είναι μια εκ νέου ιδρυματοποίηση με τη δημιουργία «γκέτο» ατόμων με ψυχο-κοινωνικές διαταραχές, τα οποία θα ζουν μεν στην κοινωνία, αλλά απομονωμένα εξαιτίας αρνητικών συμπεριφορών. Τα ΜΜΕ διαδραματίζουν εν προκειμένω καιρό ρόλο.

4.6. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει τις διαφορές μεταξύ των κρατών μελών και ως προς τον ορισμό της μακροχρόνιας μέριμνας. Αυτές οι διαφορές ενίοτε αφορούν και τον τύπο μέριμνας και τις συναφείς υπηρεσίες. Ομοίως, υφίστανται ουσιαστικές αποκλίσεις και εντός των κρατών μελών ανά περιφέρεια ή ανά δήμο, και κυρίως μεταξύ των αστικών και των αγροτικών περιοχών⁽⁹⁾. Κατά την ΕΟΚΕ, αυτό δεν πρέπει να αποτελεί δικαιολογία για την έλλειψη προόδου στο συγκεκριμένο ζήτημα του εκάστοτε κράτους μέλους, το οποίο έχει τις ιδιαιτερότητές του και προάγει τη σταδιακή μετάβαση προς τις κοινοτικές υπηρεσίες μέριμνας.

4.7. Σε προηγούμενη διερευνητική γνωμοδότησή της⁽¹⁰⁾, η ΕΟΚΕ εισηγείτο την αξιολόγηση των μεθόδων της τηλεπερίθαλψης (telecare) και της υποβοηθούμενης από το περιβάλλον αυτόνομης διαβίωσης (AAL — ambient assisted living), καθώς και τη δημιουργία μιας καθολικής και αποκεντρωμένης υποδομής κοντά στον τόπο κατοικίας των ατόμων και σε άμεση επαφή με τους ηλικιωμένους. Επαναλαμβάνουμε αυτήν την πρόταση και τασόμαστε υπέρ μιας άρτιας διαδικασίας εξόδου από τα ιδρύματα των ηλικιωμένων, των παιδιών, των ΑμεΑ κάθε ηλικίας και των ατόμων με ψυχο-κοινωνικές διαταραχές⁽¹¹⁾.

4.8. Σε αυτές τις ομάδες δικαιούχων μέριμνας συγκαταλέγονται άτομα με μειωμένη ή μηδαμινή ικανότητα λήψης αποφάσεων εξαιτίας της ηλικίας, της αναπηρίας ή της εξάρτησής τους. Συνεπώς, η ΕΟΚΕ προτρέπει τα κράτη μέλη να παρέχουν τη μέγιστη δυνατή προστασία σε αυτά τα άτομα μέσω μιας σταδιακής και ελεγχόμενης διαδικασίας αποϊδρυματοποίησης, έτσι ώστε να γίνονται σεβαστά τα δικαιώματά τους ανά πάσα στιγμή και να τυγχάνουν της καλύτερης δυνατής μέριμνας —συμπεριλαμβανομένης της υποστήριξής τους στη λήψη αποφάσεων— στην κοινότητα.

4.9. Η ΕΟΚΕ δεν παραγνωρίζει την επίδραση που ενδέχεται να έχει στους εργαζομένους του κλάδου η μετάβαση από τα ιδρύματα στην κοινοτική μέριμνα. Όλες οι αρχές και οι εμπλεκόμενοι φορείς που συμμετέχουν στη διαδικασία πρέπει να εργαστούν από κοινού, έτσι ώστε η αποϊδρυματοποίηση να επιδράσει σταδιακά και ευεργετικά τους εργαζομένους στον κλάδο της μέριμνας. Πρέπει δε να τηρούνται πάντα οι αξιοπρεπείς συνθήκες εργασίας.

4.10. Η εναλλακτική λύση του ασύλου δεν είναι οι κατ' οίκον υπηρεσίες, αλλά οι υπηρεσίες σε επίπεδο κοινότητας και, ως εκ τούτου, προέχει να κατοχυρωθούν οι επενδύσεις στις σχετικές υποδομές.

⁽⁹⁾ *Soins de longue durée dans l'Union européenne* (Μακροχρόνια μέριμνα στην Ευρωπαϊκή Ένωση), ISBN 978-92-79-09573-3, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Επίσημων Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

⁽¹⁰⁾ ΕΕ C 44 της 11.2.2011, σ. 10.

⁽¹¹⁾ Ομοίως.

4.11. Η ΕΟΚΕ αναδεικνύει τα παραδείγματα προς μίμηση όπως η πλήρης και μερική άδεια μέριμνας και η ασφάλιση όσων (φροντιστών) παρέχουν ατύπως υπηρεσίες φροντίδας⁽¹²⁾. Καλεί, λοιπόν, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα κράτη μέλη να ενθαρρύνουν την ανταλλαγή ορθών πρακτικών προς μίμηση.

4.12. Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει τη σημασία των φροντιστών αυτών. Οι άτυποι φροντιστές ενεργούν σε εθελοντική βάση και προσπαθούν να συνδυάσουν τις ευθύνες της μέριμνας με αυτές του κανονικού τους βίου. Τούτο ενίοτε προκαλεί την εκδήλωση του λεγόμενου «συνδρόμου του φροντιστή», της σωματικής και ψυχικής, δηλαδή, εξουθένωσης του ατόμου που έχει επωμιστεί κατά κύριο λόγο τη μέριμνα. Από την πλευρά της, η ΕΕ οφείλει να μεριμνήσει για τα ακόλουθα: α) πρέπει οι πολιτικές για τον συνδυασμό επαγγελματικού και οικογενειακού βίου και η ευθύνη της μέριμνας να βασίζονται στις αρχές της ισότητας όλων και του ίσου και δίκαιου επιμερισμού των ευθυνών⁽¹³⁾· β) πρέπει να γίνονται σεβαστά τα θεμελιώδη δικαιώματα των φροντιστών μέριμνας· γ) πρέπει να αναγνωρίζεται και να υποστηρίζεται δεόντως η φροντίδα που παρέχεται ατύπως και εντός του οικογενειακού περιβάλλοντος· δ) πρέπει να αναγνωρίζεται και να υποστηρίζεται η συμβολή των εθελοντών στην παροχή φροντίδας επίσημως και ατύπως⁽¹⁴⁾.

4.13. Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι πολλές από τις ευπαθείς ομάδες που τείνουν να υπαχθούν σε ιδρυματική φροντίδα υπερεκπροσωπούνται στον άστεγο πληθυσμό. Ως εκ τούτου, καλεί τα κράτη μέλη να αναπτύξουν στρατηγικές αποϊδρυματοποίησης και προγράμματα που λαμβάνουν πλήρως υπόψη το πρόβλημα των αστέγων και την ανάγκη παροχής υπηρεσιών με βάση την κοινότητα, προκειμένου να προλαμβάνεται και ταυτόχρονα να αντιμετωπίζεται το πρόβλημα των αστέγων·

4.14. Η ανάπτυξη και η επαγγελματοποίηση της οικιακής εργασίας είναι εξαιρετικής σημασίας για την επαγγελματική ισότητα, και αυτό διότι οι γυναίκες είναι, ως επί τον πλείστον, εκείνες που εκτελούν τέτοιους είδους οικιακή εργασία, όπως επίσης οι γυναίκες είναι εκείνες που χρειάζονται υπηρεσίες παιδικής μέριμνας, φροντίδας των ηλικιωμένων και οικιακής βοήθου για να αποκτήσουν ίσες ευκαιρίες με τους άνδρες στην επαγγελματική τους σταδιοδρομία. Οι υπηρεσίες αυτές είναι επωφελείς τόσο για τα άτομα όσο και για την κοινωνία στο σύνολό της· δημιουργούν νέες θέσεις εργασίας, ανταποκρίνονται στις ανάγκες μιας γηράσκουσας κοινωνίας και ευνοούν την εξισορρόπηση ιδιωτικού και επαγγελματικού βίου. Πρόκειται για υπηρεσίες, οι οποίες βελτιώνουν την ποιότητα ζωής, προάγουν την κοινωνική ένταξη και διευκολύνουν την παραμονή των ηλικιωμένων στην οικία τους⁽¹⁵⁾.

4.15. Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει την ανάγκη επιμόρφωσης των επαγγελματιών του κλάδου της αποϊδρυματοποίησης σε ολόκληρη την Ευρώπη. Για παράδειγμα, η νέα γενιά ψυχιάτρων πρέπει να εκπαιδευτεί έτσι ώστε να ασκεί το επάγγελμα σύμφωνα με τις διατάξεις της σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες.

4.16. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ανησυχία της για το ότι οι άνθρωποι παραπέμπονται ενίοτε σε ιδρύματα χωρίς προηγούμενη διαβούλευση ή σαφείς διαδικασίες. Αναγνωρίζει τη σημασία μιας επίσημης αξιολόγησης των αναγκών των ανθρώπων για μακροχρόνια φροντίδα. Αυτή η διαδικασία πρέπει να σέβεται την αξιοπρέπεια των ανθρώπων και να οδηγήσει στην ανάπτυξη εξατομικευμένων υπηρεσιών·

5. Οι συνέπειες της οικονομικής κρίσης στις κοινωνικές υπηρεσίες

5.1. Η ΕΟΚΕ αντιλαμβάνεται ότι η μακροχρόνια μέριμνα για όσους τη χρειάζονται αποτελεί μείζον κοινωνικό και οικονομικό ζήτημα για την ΕΕ, ιδίως σε καιρούς οικονομικής κρίσης όπως η τρέχουσα.

5.2. Στην ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με θέμα τις κοινωνικές επενδύσεις⁽¹⁶⁾ καθίσταται σαφές ότι η οικονομική κρίση απειλεί τα συστήματα κοινωνικής προστασίας εξαιτίας της ανόδου της ανεργίας, της μείωσης των φορολογικών εσόδων και της αύξησης του αριθμού των ατόμων που εξαρτώνται από τη χορήγηση επίδοματος. Με αυτά κατά νου, η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ότι πρέπει να στηριχθεί η προσπάθεια των κρατών μελών να χαράξουν μακροπρόθεσμες στρατηγικές για την ελαχιστοποίηση των επιπτώσεων της κρίσης αυτής.

⁽¹²⁾ Οικεία νομοθεσία υφίσταται στην Αυστρία, η οποία περιλαμβάνει μεταξύ άλλων τα εξής:

Όσον αφορά την πλήρη και μερική άδεια μέριμνας: για λόγους καλύτερης εξισορρόπησης της εργασίας με την παροχή φροντίδας, από την 1η Ιανουαρίου 2014 οι εργαζόμενοι στον κλάδο μπορούν να αιτούνται τη χορήγηση είτε άδειας μέριμνας άνευ αποδοχών, είτε μερικής άδειας μέριμνας (με καταβολή μέρους του μισθού) για περίοδο ενός έως τριών μηνών. Κατά την περίοδο αυτή, δικαιούνται βάσει νόμου επίδομα άδειας μέριμνας, προστασία από αιτιολογημένη απόλυση και ασφαλιστική κάλυψη (ιατροφαρμακευτική και συνταξιοδοτική ασφαλιστική κάλυψη μη ανταποδοτικού χαρακτήρα). Η άδεια μέριμνας ισούται με το δυνητικό επίδομα ανεργίας του εργαζομένου. Με τη θέσπιση της πλήρους ή μερικής άδειας μέριμνας παρέχεται στους ενδιαφερόμενους εργαζομένους η δυνατότητα να (αναδι-)οργανώσουν τη μέριμνα για την οποία είναι υπεύθυνοι, σε περίπτωση ξαφνικής ανάγκης να παρασχεθεί φροντίδα σε κάποιο στενό συγγενικό πρόσωπο ή να αντικατασταθεί ένας φροντιστής μέριμνας για ορισμένο χρονικό διάστημα.

Ασφάλιση όσων συγγενών παρέχουν ατύπως υπηρεσίες φροντίδας: για όσους αφιερώνουν ολόκληρο ή σημαντικό μέρος του χρόνου εργασίας τους στη φροντίδα στενού συγγενικού προσώπου, προβλέπονται οι εξής δυνατότητες κατοχύρωσης ασφαλιστικών δικαιωμάτων μη ανταποδοτικού τύπου: α) συνέχιση της ασφάλισης ως μέρος της συνταξιοδοτικής κάλυψης· β) ατομική ασφάλιση ως μέρος της συνταξιοδοτικής κάλυψης· ή γ) συνέχιση της ασφάλισης ή ατομική ασφάλιση ως μέρος της ιατροφαρμακευτικής κάλυψης. Την καταβολή των εισφορών προς το ασφαλιστικό ταμείο αναλαμβάνει η ομοσπονδιακή κυβέρνηση, με αποτέλεσμα να μην επιβαρύνεται οικονομικά ο συγγενής, ο οποίος έχει επιφορτιστεί με τη φροντίδα του οικείου του.

⁽¹³⁾ Μεταξύ ανδρών και γυναικών και μεταξύ των ατόμων διαφορετικών γενεών.

⁽¹⁴⁾ Προτάσεις της Κοινωνικής Πλατφόρμας (Social Platform) για τη μέριμνα: http://www.socialplatform.org/wp-content/uploads/2013/03/20121217_SocialPlatform_Recommendations_on_CARE_EN1.pdf

⁽¹⁵⁾ ΕΕ C 12 της 15.1.2015, σ. 16.

⁽¹⁶⁾ COM(2013) 83 final.

5.3. Στη γνωμοδότηση⁽¹⁷⁾ της ΕΟΚΕ με θέμα αυτή την ανακοίνωση υποστηρίζεται ότι οι κοινωνικές επενδύσεις υπέρ της ανάπτυξης και της συνοχής πρέπει να αξιοποιηθούν και για την ενίσχυση των κοινωνικών υπηρεσιών. Αυτό συνεπάγεται και τη δημιουργία θέσεων εργασίας στον κλάδο των υπηρεσιών, καθώς και την ανάπτυξη νέων υπηρεσιών στους κόλπους της κοινότητας.

5.4. Η οικονομική κρίση επέδρασε αρνητικά τόσο στην ικανότητα των ΑμεΑ να ζουν ανεξάρτητα όσο και στις οικογένειες και τις ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού που αντιμετώπιζαν ήδη μεγαλύτερο κίνδυνο φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού.

5.5. Με τη Δέσμη κοινωνικών επενδύσεων θα αντιμετωπιστούν τα ζητήματα που σχετίζονται με την οικονομική κρίση και τις δημογραφικές αλλαγές⁽¹⁸⁾.

5.6. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την πεποίθηση ότι η κρίση έχει επιβραδύνει την αναγνώριση των κοινωνικών δικαιωμάτων, δεδομένων των περικοπών στους προϋπολογισμούς υπέρ αυτών των πολιτικών. Συνεπώς, προτρέπουμε το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα κράτη μέλη να μεριμνήσουν για τη διοχέτευση των κοινωνικών επενδύσεων στις πολιτικές κοινωνικής προστασίας, έτσι ώστε, τουλάχιστον, να επανέλθουμε στα επίπεδα προ κρίσης⁽¹⁹⁾.

5.7. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι η κάλυψη των αναγκών που προκύπτουν από την άνοδο του προσδόκιμου ζωής προϋποθέτει να δοθεί απάντηση σε δύσκολα ερωτήματα διαγενεακής δικαιοσύνης και αλληλεγγύης. Ο απώτερος στόχος πρέπει να είναι να δοθεί στους ηλικιωμένους και υπερήλικες ανά την Ευρώπη η δυνατότητα να ζουν ασφαλή και αξιοπρεπή γηρατεία, ακόμη και εάν χρειάζονται ειδική φροντίδα. Συγχρόνως, πρέπει να ληφθεί μέριμνα έτσι ώστε αυτό να μη συνεπάγεται αφόρητη επιβάρυνση των νεότερων γενεών⁽²⁰⁾.

5.8. Αν και οι διαφορές ανά την ΕΕ ως προς τη μακροχρόνια ιδρυματική ή κοινοτική μέριμνα ήταν ήδη εμφανείς από πριν, οι οικονομικές και κοινωνικές αποκλίσεις διευρύνθηκαν ακόμη περισσότερο εξαιτίας της κρίσης. Έτσι, οξύνθηκαν οι διαφορές στην ανταγωνιστικότητα και στην κοινωνική συνοχή και ενισχύθηκε η πολωτική τάση ως προς την ανάπτυξη και την οικονομική μεγέθυνση με προφανείς περιορισμούς στην ισοκατανομή του εισοδήματος, του πλούτου και στην εξασφάλιση καθολικής ευημερίας μεταξύ των κρατών μελών και των περιφερειών⁽²¹⁾.

6. Η χρήση των ενωσιακών κονδυλίων για τις μακροχρόνιες κοινωνικές υπηρεσίες και την αποϊδρυματοποίηση

Η ΕΟΚΕ:

6.1. αποδοκιμάζει το γεγονός ότι, κατά την τελευταία περίοδο προγραμματισμού, τα κονδύλια από τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά Ταμεία χρησιμοποιήθηκαν για τη χρηματοδότηση ιδρυμάτων που διαχωρίζουν τους τροφίμους τους αντί της προαγωγής της κοινοτικής μέριμνας·

6.2. επικροτεί τους κανονισμούς των νέων Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων της περιόδου 2014-2020, σύμφωνα με τους οποίους προκρίνεται η χρηματοδότηση της κοινοτικής μέριμνας έναντι αυτής της ιδρυματικής, και η αναβάθμιση των υποδομών κοινωνικής πρόνοιας και ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης στηρίζεται στο Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης·

6.3. θεωρεί ότι, με μια πολυταμειακή χρηματοδότηση, μπορεί να επισπευστεί η μετάβαση στην κοινοτική φροντίδα — συμπεριλαμβανομένων πόρων του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου υπέρ ορισμένων ηπιότερων μέτρων, όπως η εκπαίδευση του προσωπικού των υποστηρικτικών υπηρεσιών και η δημιουργία νέων κοινωνικών υπηρεσιών·

6.4. επιδοκιμάζει την προσθήκη εκ των προτέρων προϋποθέσεων στον κανονισμό περί κοινών διατάξεων που διέπει τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία όσον αφορά την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, κάτι το οποίο ανάγει σε προαπαιτούμενο για τα κράτη μέλη την εφαρμογή μιας πολιτικής αποϊδρυματοποίησης·

6.5. συνιστά στα κράτη μέλη να χρησιμοποιούν τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία για την προαγωγή της μετάβασης από την ιδρυματική στην κοινοτική μέριμνα, την ανάπτυξη κοινωνικών υπηρεσιών και υπηρεσιών ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, καθώς και για την εκπαίδευση του προσωπικού των υποστηρικτικών υπηρεσιών·

6.6. είναι της άποψης ότι ο μηχανισμός προενταξιακής βοήθειας και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Ανάπτυξης πρέπει να χρησιμοποιηθούν για την προάσπιση του δικαιώματος διαβίωσης στην κοινότητα και ανατροφής στο οικογενειακό περιβάλλον·

6.7. κατανοεί ότι η μετάβαση από την ιδρυματική στην κοινοτική μέριμνα είναι πολύπλοκο εγχείρημα· επομένως, καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα κράτη μέλη να ηγηθούν επικοινωνιακά και πολιτικά αυτής της προσπάθειας με σκοπό την προαγωγή της αποϊδρυματοποίησης ακόμη και —ή μάλλον ιδίως— σε καιρούς οικονομικής κρίσης.

⁽¹⁷⁾ ΕΕ C 271 της 19.9.2013, σ. 91.

⁽¹⁸⁾ Μία από τις επιδιώξεις της είναι η συνδρομή —μεταξύ άλλων— των παιδιών, των νέων, των ΑμεΑ, των αστέγων και των ηλικιωμένων. Πιο συγκεκριμένα, οι στόχοι της συνίστανται στην κάλυψη των αναγκών του ατόμου από τα συστήματα κοινωνικής προστασίας, η επίτευξη απλούστερων και πιο εύστοχων κοινωνικών πολιτικών, καθώς και η αναβάθμιση των στρατηγικών ενεργού κοινωνικής ένταξης στα κράτη μέλη. [Toolkit on the Use of European Union Funds for the Transition from Institutional to Community-Based Care (Οδηγός χρήσης των κονδυλίων της ΕΕ για τη μετάβαση από την ιδρυματική στην κοινοτική μέριμνα) — <https://deinstitutionalisationdotcom.files.wordpress.com/2015/03/annex-1-en-orig.pdf>].

⁽¹⁹⁾ ΕΕ C 170 της 5.6.2014, σ. 23 και ΕΕ C 226 της 16.7.2014, σ. 21.

⁽²⁰⁾ ΕΕ C 204 της 9.8.2008, σ. 103.

⁽²¹⁾ ΕΕ C 12 της 15.1.2015, σ. 105.

7. Κοινοτικές υπηρεσίες υψηλού επιπέδου

Η ΕΟΚΕ:

- 7.1. προτρέπει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να υιοθετήσει ένα ευρωπαϊκό πλαίσιο ποιότητας για κοινοτικές υπηρεσίες και υπενθυμίζει ότι επείγει να καθιερωθούν αυστηρά όσο και δεσμευτικά πρότυπα για την εξασφάλιση της ύψιστης ποιότητας υπηρεσιών·
- 7.2. συμπεραίνει ότι οι υπηρεσίες αυτές πρέπει να είναι διαθέσιμες στην κοινότητα —ακόμη και αν πρόκειται για απομακρυσμένες και αγροτικές περιοχές— και ότι πρέπει οι πολίτες να έχουν εξασφαλισμένη την οικονομική ευχέρεια να μπορούν ατομικά να επιλέγουν ελεύθερα τις υπηρεσίες που χρειάζονται·
- 7.3. πιστεύει ότι πρέπει να αναπτυχθούν κοινοτικές υπηρεσίες σε στενή συνεργασία με όλους τους δικαιούχους και τις αντιπροσωπευτικές τους οργανώσεις, η δε ποιότητά τους πρέπει να καθοριστεί από τους προαναφερθέντες με τη βοήθεια όλων των ενδιαφερόμενων φορέων, συμπεριλαμβανομένων των παρόχων των υπηρεσιών, των δημόσιων αρχών και των συνδικαλιστικών οργανώσεων·
- 7.4. προτρέπει τα κράτη μέλη να δημιουργήσουν ανεξάρτητες και αποτελεσματικές υπηρεσίες επιθεώρησης και εποπτείας για τη συμμόρφωση με τα ρυθμιστικά και ποιοτικά πρότυπα των κοινοτικών και των θεσμικών υπηρεσιών·
- 7.5. συνιστά τη διασφάλιση της διαθεσιμότητας των κοινοτικών υπηρεσιών σε τοπικό επίπεδο έτσι ώστε να είναι —και οικονομικά— προσιτές σε όλους·
- 7.6. τέλος, πιστεύει ότι αυτές οι υπηρεσίες πρέπει να εγκρίνονται από τις καθ' ύλην αρμόδιες αρχές και να πιστοποιούνται από τους οργανισμούς πιστοποίησης·
- 7.7. οι υποστηρικτικές τεχνολογίες και τα τεχνικά βοηθήματα είναι κεντρικής σημασίας για κοινοτική διαβίωση των ατόμων με αναπηρία, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών και των ηλικιωμένων. Αυτές οι τεχνολογίες είναι πιο αποτελεσματικές όταν συμφωνούν με τις προτιμήσεις του χρήστη και τον σεβασμό της ιδιωτικής ζωής·

Βρυξέλλες, 27 Μαΐου 2015.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ολοκλήρωση της ONE — Ο πολιτικός πυλώνας»

(γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(2015/C 332/02)

Εισηγητές : ο κ. Carmelo CEDRONE και ο κ. Joost VAN IERSEL

Στις 22 Ιανουαρίου 2015, και σύμφωνα με το άρθρο 29 παράγραφος 2 του εσωτερικού της κανονισμού, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα

«Ολοκλήρωση της ONE — Ο πολιτικός πυλώνας».

Το ειδικευμένο τμήμα «Οικονομική και νομισματική ένωση, οικονομική και κοινωνική συνοχή», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, επεξεργάστηκε τη γνωμοδότησή του στις 6 Μαΐου 2015.

Κατά την 508η σύνοδο ολομέλειας, της 27ης και 28ης Μαΐου 2015 (συνεδρίαση της 27ης Μαΐου 2015), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 183 ψήφους υπέρ, 16 κατά και 16 αποχές.

Προίμιο

Ενόψει της επόμενης θητείας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η ΕΟΚΕ υιοθέτησε τον Ιούλιο 2014 μία γνωμοδότηση με θέμα «Ολοκλήρωση της ONE — Επόμενη ευρωπαϊκή νομοθετική περίοδος». Τον Νοέμβριο 2014 οι εισηγητές της εξέδωσαν επικαιροποίηση. Στόχος αυτής ήταν η διατύπωση συνεκτικού συνόλου πολιτικών για την ενίσχυση του οικοδομήματος και της αποτελεσματικότητας της ONE.

Η ΕΟΚΕ διακρίνει τέσσερις πυλώνες: έναν νομισματικό και δημοσιονομικό πυλώνα, έναν μακροοικονομικό και μικροοικονομικό πυλώνα, έναν κοινωνικό πυλώνα και έναν πολιτικό πυλώνα. Και οι τέσσερις είναι αλληλένδετοι. Όσον αφορά τον νομισματικό και δημοσιονομικό, τον οικονομικό και τον κοινωνικό πυλώνα, η ΕΟΚΕ έχει υιοθετήσει πολυάριθμες γνωμοδοτήσεις. Στην παρούσα γνωμοδότηση η ΕΟΚΕ εξετάζει ζητήματα που αφορούν τη συνολική πολιτική και θεσμική διάσταση της ONE, η οποία βρίσκεται εξ ολοκλήρου στα χέρια των κρατών μελών και του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου. Η διάσταση αυτή ξεκινά από μια βασική ομάδα χωρών της ONE, αλλά είναι επίσης ανοικτή σε άλλες δυναμικές υποψήφιες χώρες της ευρωζώνης που επιθυμούν να ακολουθήσουν τον ίδιο δρόμο.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Μετά από έξι χρόνια χρηματοπιστωτικής και οικονομικής κρίσης, φαντάζει δυσκολότερο από ποτέ να προβλέψουμε το οικονομικό και κοινωνικό μέλλον. Δεδομένων των γεωπολιτικών και οικονομικών προκλήσεων, μόνο μια στιβαρή ONE μπορεί να εξασφαλίσει μελλοντοστραφή σταθερότητα.

1.2. Η ONE παραμένει εύθραυστη —βλέπε τη διάγνωση και την ανάλυση SWOT παρακάτω. Η ΕΟΚΕ είναι της γνώμης ότι η αντιμετώπιση των χρόνιων ανισορροπιών, καθώς και η οικοδόμηση εμπιστοσύνης σε όλη την Ευρώπη, απαιτούν αποτελεσματικότερη και πιο δημοκρατική οικονομική διακυβέρνηση, ιδίως στην ευρωζώνη.

1.3. Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι τα αποφασιστικά βήματα δεν μπορούν να ληφθούν εν μία νυκτί, αλλά δύο είναι οι παράγοντες που πρέπει να ληφθούν υπόψη: α) η Ευρώπη δεν μπορεί να αναβάλλει τη λήψη αποφάσεων επί μακρόν· και β) μία πρώτη προϋπόθεση είναι να υπάρξει συμφωνία σε όλη την ευρωζώνη ως προς τις αρχές των αναγκαίων οικονομικών πολιτικών που θα υλοποιηθούν μέσω αποτελεσματικής διακυβέρνησης.

1.4. Παράλληλα με την οικονομική σύγκλιση, απαιτείται δημοκρατική νομιμοποίηση, σταθερό πολιτικό πλαίσιο και αίσθηση κοινού συμφέροντος. Προς τούτο, μπορούν να γίνουν συγκεκριμένα βήματα στο πλαίσιο της ισχύουσας Συνθήκης και κανόνων. Σε μεσο- και μακροπρόθεσμο επίπεδο, η αναθεώρηση της Συνθήκης αναμένεται να ευθυγραμμίσει τις θεσμικές διατάξεις με τις εκ των ων ουκ άνευ απαιτήσεις μιας πραγματικής οικονομικής και πολιτικής ένωσης.

1.5. Χρειαζόμαστε συνεκτικό σύστημα ως προς το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, τις εθνικές κυβερνήσεις, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, τα εθνικά κοινοβούλια και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το οποίο θα ανακλά δημοκρατική νομιμοποίηση, λογοδοσία και διαφάνεια, και θα είναι σε θέση να ενεργεί αποτελεσματικά προς όφελος των πολιτών και των οικονομικών φορέων.

1.6. Έχει καταστεί σαφές πως το ισχύον σύστημα κανόνων που διέπουν την ΕΕ, και ειδικότερα την ευρωζώνη, έχει δημιουργήσει σύγχυση σε νομικό, θεσμικό και δημοκρατικό επίπεδο. Απαιτείται συνεπώς νέα προσέγγιση. Δεδομένης της οικονομικής και οικονομικής δυναμικής, η ΕΕ δεν μπορεί πλέον να διατηρήσει την ισχύουσα θεσμική αρχιτεκτονική της. Γι' αυτό, η ΕΟΚΕ κρίνει αναγκαία την εμφάνιση της διαδικασίας ένταξης στην ευρωζώνη.

1.7. Με αυτό κατά νου, η ΕΟΚΕ επιθυμεί να παρουσιάσει οδικό χάρτη ο οποίος περιλαμβάνει τα ακόλουθα βήματα:

1.7.1. 1ο βήμα

1. Σταθερός πρόεδρος της Ευρωμάδας·
2. Λειτουργία της διακοινοβουλευτικής διάσκεψης·
3. «Κοινοβουλευτοποίηση» της ευρωζώνης (μείζονα επιτροπή του ΕΚ με όλα τα μέλη από τις χώρες της ΟΝΕ).

1.7.2. 2ο βήμα

4. Συμβούλιο νομοθετικών υποθέσεων ΟΝΕ·
5. Ψηφοφορία από τους βουλευτές της ευρωζώνης για ζητήματα αρμοδιότητας της ΟΝΕ·
6. Εκτελεστικό όργανο (κυβέρνηση) της ΟΝΕ (σήμερα τον ρόλο ασκεί η Ευρωμάδα και η Επιτροπή)·
7. Ενίσχυση των εξουσιών και των αρμοδιοτήτων της διακοινοβουλευτικής διάσκεψης (ΕΚ και εθνικά κοινοβούλια).

1.7.3. 3ο βήμα

8. Ενίσχυση των εξουσιών του ΕΚ όσον αφορά την ΟΝΕ (δημοκρατική νομιμοποίηση) και τη δημιουργία πραγματικά ευρωπαϊκών πολιτικών κομμάτων·
9. Βουλή των Κρατών (ΟΝΕ) (κυβερνήσεις)·
10. Διάκριση νομοθετικών και εκτελεστικών εξουσιών·
11. Κατάργηση της ομοφωνίας.

1.8. Επιπλέον, θα πρέπει να αναληφθούν οι ακόλουθες πρωτοβουλίες για την προετοιμασία και την υλοποίηση των προαναφερθέντων βημάτων:

— Διάσκεψη της κοινωνίας των πολιτών οργανωμένη από την ΕΟΚΕ/ΕτΠ, την προεδρία της ΕΕ και την Επιτροπή,

- Διακοινοβουλευτική διάσκεψη,
- Προτάσεις του ΕΚ για δράσεις χωρίς αλλαγή της Συνθήκης και ενόψει μιας αναθεώρησης της Συνθήκης της Λισαβόνας,
- Συνταγματική συνέλευση,
- Δυνητική εξέταση της επιλογής πανευρωπαϊκών δημοψηφισμάτων.

2. Διάγνωση

2.1. Η ΟΝΕ διαθέτει ήδη εκτεταμένο κεκτημένο. Έχει κοινό νόμισμα και κεντρική τράπεζα, και ως έναν βαθμό διασφαλίζει τον συντονισμό των φορολογικών και οικονομικών πολιτικών· εκδίδει δεσμευτικές αποφάσεις για τις χώρες, περιορίζοντας, κατά βάση, την οικονομική και φορολογική τους αυτονομία, επιβάλλει περιορισμούς σε οιοδήποτε επεκτατικό μέσο στα κράτη μέλη και τα αποχρεώνει να προβούν σε οικονομικές και κοινωνικές μεταρρυθμίσεις.

2.2. Αυτό σημαίνει ότι η ΟΝΕ αποτελεί μία ομοσπονδία «σε εξέλιξη» που ενεργεί προς το παρόν ως «θεματοφύλακας», χωρίς όμως να ενεργεί συντονισμένα. Παρ' όλα αυτά, η αίσθηση του σκοπού της είναι συγκριτικά δυνατή και έχει καταφέρει να δημιουργήσει έναν «δημόσιο χώρο» συζήτησης. Η ύπαρξη της ΟΝΕ συνεπάγεται μεγαλύτερη εκχώρηση κυριαρχίας εκ μέρους των κρατών μελών, παρότι η διαχείρισή της παραμένει κυρίως υπό τον έλεγχο τεχνοκρατικής δομής.

2.3. Αυτή η Ένωση πρέπει να ολοκληρωθεί μέσω της δημιουργίας των απαραίτητων συνθηκών ώστε να διασφαλίζεται ότι οι χώρες που αποτελούν μέρος αυτής ή που επιθυμούν να εισέλθουν σε αυτήν, μπορούν να επιτύχουν όχι μόνο σταθερότητα, αλλά και ανάπτυξη και ευημερία. Για τις χώρες αυτές θα πρέπει να είναι πιο συμφέρουσα η ένταξή τους στη ζώνη του ευρώ παρά η παραμονή τους εκτός αυτής.

2.4. Το ξέσπασμα της χρηματοπιστωτικής κρίσης το 2008 και οι επακόλουθες εξελίξεις, σε συνδυασμό με τις καταστροφικές συνέπειες για την πραγματική οικονομία και την ευρωπαϊκή κοινωνία, αφύπνισαν όσους πίστευαν μέχρι τότε ότι το οικοδόμημα της ΟΝΕ θα συνέχιζε να λειτουργεί λίγο πολύ ικανοποιητικά και ότι οι δευτερογενείς συνέπειες θα προωθούσαν αρμονικά τη σύγκλιση μεταξύ των κρατών μελών.

2.5. Αμέσως μετά τους αρχικούς κλυδωνισμούς, τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα ξεκίνησαν να βρίσκουν βραχυπρόθεσμες λύσεις για τα πλέον επείγοντα προβλήματα. Το γεγονός ότι θεσπίστηκαν μηχανισμοί ώστε η ΟΝΕ, το ευρώ και η ευρωζώνη να διατηρηθούν ανέπαφες είναι ένα μεγάλο κατόρθωμα. Παρ' όλα αυτά, υπήρξαν επίσης καθυστερήσεις και σοβαρές παραλείψεις, όπως η έλλειψη κοινού σχεδίου για την ενίσχυση της ανάπτυξης και της απασχόλησης.

2.6. Πρόκειται επίσης για σπουδαίο κατόρθωμα το ότι, υπό εξαιρετικά αντίξοες συνθήκες, έχουν πραγματοποιηθεί — τουλάχιστον εν μέρει— παραγωγικά βήματα για να δημιουργηθεί μια πιο σταθερή βάση για την ΟΝΕ. Η ΕΟΚΕ επικρότησε καθένα από αυτά τα βήματα, αλλά και επέκρινε τους περιορισμούς αυτών και παρουσίασε άλλες, πιο κατάλληλες ιδέες για την αντιμετώπιση της κρίσης.

2.7. Η χρηματοπιστωτική και οικονομική κρίση μετετράπη σε μια συνεχιζόμενη οικονομική ύφεση με εντονότερες οικονομικές ανισότητες μεταξύ των εθνικών οικονομιών. Έξι χρόνια αργότερα, μεγάλα τμήματα της ΕΕ βρίσκονται σε κάθε άλλο παρά αξιοζήλευτη κατάσταση χαμηλής ανάπτυξης και ταλαντευόμενης απασχόλησης. Οι οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις μιλούν από μόνες τους.

2.8. Παρ' όλη την πρόοδο, η ΟΝΕ δεν έχει ακόμη ολοκληρωθεί. Η κατάσταση είναι ιδιαίτερα πολύπλοκη. Παρά τις ελπιδοφόρες ενδείξεις ανάκαμψης, σε αρκετές χώρες κυριαρχεί η οικονομική τελμάτωση, η έλλειψη δημιουργίας θέσεων εργασίας και η φτώχεια, η οποία οφείλεται κυρίως σε διάφορα βαθύτερα αίτια που κατέστησαν εμφανέστερα και διογκώθηκαν λόγω της κρίσης, όπως είναι η ιστορία, οι παραδόσεις στον τρόπο διακυβέρνησης (ή η έλλειψή τους), διαφορετικές οδοί ανάπτυξης, διαφορετικές οικονομικές και κοινωνικές δομές και διαφορετικές εξωτερικές πολιτικές.

2.9. Εντός της ευρωζώνης εξακολουθεί να υφίσταται διαφωνία μεταξύ των υπέρμαχων μιας ένωσης σταθερότητας που θα βασίζεται στην οικονομική σύγκλιση και τις μεταρρυθμίσεις στα κράτη μέλη και όσων τάσσονται υπέρ άμεσης δημοσιονομικής ένωσης. Αυτή η διαμάχη οδηγεί επίσης και σε αποκλίνουσες απόψεις για τις οικονομικές πολιτικές που θα πρέπει να εφαρμόζονται σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο, τόσο στην πολιτική όσο και μεταξύ των κοινωνικών εταίρων.

2.10. Οι αντικρουόμενες απόψεις και πρακτικές έχουν εντίνει το κλίμα δυσπιστίας, όχι μόνο σε πολιτικό επίπεδο αλλά και στο ευρύ κοινό των διαφόρων χωρών, όσο επιφανειακές κι αν είναι οι επικρίσεις. Η εξέλιξη αυτή έχει καταστεί αυτοεκπληρούμενη προφητεία, καθότι αφαιρεί από τους πολιτικούς ιθύνοντες δυνητικά περιθώρια ελιγμών και προκαλεί ευρωφοβία στους πολίτες.

2.11. Με την ΟΝΕ να κυριαρχείται κυρίως από τη διακυβερνητική διαδικασία λήψης αποφάσεων και την τεχνοκρατική διαχείριση, η έλλειψη δημοκρατικής νομιμοποίησης και αξιοπιστίας έχει σοβαρές επιπτώσεις που εντείνουν τις διαφορές μεταξύ των χωρών εταίρων.

2.12. Η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν αποτελεί εξαίρεση. Άλλες μεγάλες οντότητες όπως οι ΗΠΑ, η Κίνα, η Ρωσία, η Ινδία και η Βραζιλία, καθώς και μεγάλος αριθμός μικρότερων χωρών, υποφέρουν επίσης υπό παρόμοιες δύσκολες συνθήκες. Αδιαμφισβήτητα, ωστόσο, η ΕΕ, και ιδίως η ευρωζώνη, εμφανίζει μεγάλες δυσκολίες στην υπέρβαση των εμποδίων συγκριτικά με τις ΗΠΑ και την Ασία (το «ασιατικό εργοστάσιο»).

2.13. Ως ζήτημα αρχής, η ΕΟΚΕ πιστεύει πως, παρότι η πραγματική κατάσταση της ευρωπαϊκής οικονομίας διαμορφώνεται από πολλές διαφορετικές και περίπλοκες πτυχές, η αποτελεσματικότερη πολιτική διαχείριση από την ΟΝΕ θα συμβάλει σημαντικά στη δημιουργία μεγαλύτερης σταθερότητας ώστε να αντιμετωπισθούν οι σημερινές και μελλοντικές δυσκολίες. Σε κάθε περίπτωση, μια ισχυρότερη ΟΝΕ θα είναι απαραίτητη για τη διασφάλιση ορισμένων βασικών ευρωπαϊκών συμφερόντων παγκοσμίως.

2.14. Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι επί του παρόντος η εύρεση οριστικών λύσεων δεν είναι εφικτή. Επιπλέον αναγνωρίζει ότι οι υπάρχουσες δυναμικές, πολυπλοκότητες και διλήμματα αποτελούν εμπόδια για έναν άρτιο χάρτη πορείας. Από την άλλη πλευρά, οι παρούσες ελλείψεις σε επίπεδο θεσμών και διακυβέρνησης δεν μπορούν να συνεχιστούν για ένα επιπλέον μεγάλο χρονικό διάστημα χωρίς διαρκείς επιζήμιες επιπτώσεις στην εμπιστοσύνη των πολιτών και την οικονομική απόδοση. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ θεωρεί απαραίτητες τις καθυστερήσεις, την ηττοπάθεια και την έλλειψη σχεδίου για το μέλλον.

2.15. Θεωρεί ότι μια σοβαρή συζήτηση σχετικά με μια θεμελιωμένη δομή της ΟΝΕ, πράγμα που συνεπάγεται συναίνεση σχετικά με τους οικονομικούς και κοινωνικούς στόχους και συμφωνία ως προς τη διακυβέρνηση, είναι αναπόφευκτη.

2.16. Από την ίδρυση της ΟΝΕ, πίσω από το ζήτημα της περισσότερης ή λιγότερης ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης κρύβεται το θέμα της εθνικής κυριαρχίας. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει πως πρόκειται για εσφαλμένο πρότυπο, καθώς η εθνική κυριαρχία σταδιακά εξαλείφεται. Στο σημερινό τοπίο της παγκοσμιοποίησης και των συναφών προκλήσεων, η ΕΟΚΕ δεν διακρίνει άλλη δυνατότητα παρά την καλύτερη αγκύρωση της κοινής ή συμμερισμένης κυριαρχίας στην ΕΕ, και ειδικότερα στην ευρωζώνη. Αυτή η λύση απαιτεί σταθερή κοινή οικονομική διακυβέρνηση ή οικονομική κυβέρνηση. Στο ίδιο πνεύμα, το μέλλον της ΟΝΕ συνδέεται στενά με άλλες ζωτικής σημασίας «κυρίαρχες» πολιτικές, όπως είναι η ανάπτυξη της κοινής πολιτικής ασφάλειας και άμυνας και της ενεργειακής ένωσης.

3. Ανάλυση SWOT της τρέχουσας κατάστασης στην ΕΕ και την ευρωζώνη

Πλεονεκτήματα	Αδυναμίες
<ul style="list-style-type: none"> — Η αυξημένη συνειδητοποίηση του κοινού μέλλοντος για τους Ευρωπαίους — Ο εξαιρετικά σημαντικός, αν και περιορισμένος, ρόλος της ΟΝΕ (ως υπερεθνικού θεσμικού οργάνου) — Ο ΕΜΣ και η πρόσφατη αναγνώριση των κανόνων ευελιξίας — Η βελτιωμένη δημοσιονομική πειθαρχία των κρατών μελών — Η αυξανόμενη πολιτική αποδοχή από τις κυβερνήσεις των συμφωνηθέντων κανόνων σε επίπεδο ΕΕ, ιδίως όσον αφορά την ανάγκη για διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις σε όλα τα κράτη μέλη — Η αυξανόμενη εστίαση της ΕΕ στη βελτίωση της διακυβέρνησης και της διοίκησης σε όλα τα κράτη μέλη — Η θέσπιση της Τραπεζικής Ένωσης και η έναρξη της διαδικασίας λήψης αποφάσεων σχετικά με τον Ενιαίο Μηχανισμό Εξυγίανσης — Η ποσοτική χαλάρωση από την ΕΚΤ — Ο πιο ενεργός, αλλά ακόμη περιορισμένος, ρόλος της ΕΤΕπ και το προτεινόμενο επενδυτικό σχέδιο για την Ευρώπη — Το Εξάμηνο και οι ειδικές ανά χώρα συστάσεις, που συνεπάγονται μεγαλύτερη συμμετοχή από την πλευρά της ΕΕ στον εντοπισμό των αδυναμιών σημείων στους εθνικούς προϋπολογισμούς και τη διακυβέρνηση — Η μεγαλύτερη διαφάνεια στη δημόσια συζήτηση σχετικά με τις εξελίξεις στις χώρες εταίρους — Η αυξημένη αποδοχή από όλα τα κράτη μέλη της ανάγκης για προώθηση της ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας, καθώς και για βελτίωση των συνθηκών για εγχώριες και ξένες επενδύσεις. — Παρά τις διαφορές ανά την ήπειρο, τα ευρωπαϊκά μοντέλα κοινωνικής αγοράς είναι αυτά που εξασφαλίζουν κατά τον καλύτερο τρόπο σταθερές εξελίξεις στην κοινωνία. 	<ul style="list-style-type: none"> — Οι χρόνιες οικονομικές ανισορροπίες στην ευρωζώνη που τείνουν να αυξάνονται — Η έλλειψη αλληλεγγύης μεταξύ —και εντός— των κρατών μελών — Η απαίτηση ομοφωνίας για ουσιαστικά ζητήματα — Η ανάγκη για συζητήσεις επί μακρόν προκειμένου να σημειωθεί πρόοδος, ακόμη και για θέματα που έχουν ήδη συμφωνηθεί — Παρά το ευρώ, δεν υφίσταται «κοινό πεπρωμένο», ενώ παράλληλα οι οικονομικές και δημοσιονομικές πολιτικές παραμένουν, σε μεγάλο βαθμό, εντός της αρμοδιότητας των κρατών μελών⁽¹⁾ — Η έλλειψη δημοκρατικής νομιμοποίησης — Η αδύναμη θέση της Επιτροπής στην εφαρμογή των ευρωπαϊκών κανόνων και του Εξαμήνου — Η ελλιπής εφαρμογή των συμφωνηθέντων κανόνων από τα κράτη μέλη: υπερβολικά ελλείμματα, ειδικές συστάσεις ανά χώρα — Οι επιπτώσεις των πολιτικών αμιγούς λιτότητας — Οι ιστορικές εθνικές προκαταλήψεις που επηρεάζουν τις πολιτικές θέσεις, με αποτέλεσμα τη συνεχιζόμενη καχυποψία μεταξύ των κρατών μελών —σε μικρότερο βαθμό μεταξύ των Υπουργείων Οικονομικών — Ο χαμηλός βαθμός συμμετοχής των εθνικών κοινοβουλίων και της κοινωνίας των πολιτών στη διαδικασία λήψης αποφάσεων και/ή ενεργειών ευαισθητοποίησης στα περισσότερα κράτη μέλη — Μη ικανοποιητική επικοινωνία, ιδίως στο επίπεδο της ηγεσίας των κρατών μελών — Οι διαφωνίες στους κόλπους της κοινής γνώμης και των πολιτικών κομμάτων σε όλη την Ευρώπη και στην ευρωζώνη — Η επικέντρωση στην επίλυση των βραχυπρόθεσμων προσεγγίσεων και η έλλειψη μακροπρόθεσμης προοπτικής, πολλώ δε μάλλον δέσμευσης — Η ατελής Τραπεζική Ένωση, καθότι ακόμη δεν έχει υπάρξει απόφαση σχετικά με τη θέσπιση πλαισίου για τις καταθέσεις — Μια μεγάλη πανευρωπαϊκή κεφαλαιαγορά αποτελεί άπιαστο όνειρο για όσο διάστημα οι τράπεζες εξακολουθούν να έχουν εθνική βάση. — Η ατελής και κατακερματισμένη εσωτερική αγορά — Η έλλειψη μακροπρόθεσμου πολιτικού οράματος για το μέλλον της ΟΝΕ/ΕΕ.

⁽¹⁾ «Προετοιμασία των επόμενων βημάτων για τη βελτίωση της οικονομικής διακυβέρνησης στη ζώνη του ευρώ» — Αναλυτικό σημείωμα το οποίο παρουσίασε ο κ. Jean-Claude Juncker στις 12 Φεβρουαρίου 2015, σελίδα 1.

Ευκαιρίες	Κίνδυνοι
<ul style="list-style-type: none"> — Η ενίσχυση της διακυβέρνησης στην ευρωζώνη — Η ενίσχυση της δημοκρατικής νομιμοποίησης — Η ορθή εφαρμογή των συμφωνημένων κανόνων — Μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης που θα οδηγήσουν στη δημιουργία ενός σταθερού επενδυτικού κλίματος — Η προσέλκυση επενδύσεων εντός της ΕΕ και από το εξωτερικό, μεταξύ άλλων μέσω του επενδυτικού σχεδίου για την Ευρώπη — Η επιτυχία του προγράμματος ποσοτικής χαλάρωσης της ΕΚΤ — Η σύγκλιση των δημοσιονομικών και φορολογικών πολιτικών που θα βασίζεται σε συμφωνηθείσες αρχές: συνέχιση των εθνικών πολιτικών εντός ενός αποδεκτού κοινού πλαισίου — Οι συμβατικές ρυθμίσεις μεταξύ των κρατών μελών και της ΕΕ — Η αντιμετώπιση των οικονομικών ανισοτήτων εντός κοινού πλαισίου — Η συμφωνία για τις εθνικές μεταρρυθμίσεις και για πρωτοβουλίες ανάπτυξης και απασχόλησης — Μια εφικτή λύση για τις ανησυχίες της Ελλάδας —και άλλων χωρών— όσον αφορά την προώθηση της σύγκλισης — Η διατήρηση της Μεγάλης Βρετανίας εντός της Ένωσης με λογικούς όρους που δεν θα υπονομεύουν την πρόοδο των άλλων χωρών — Μια επιτυχής συνεργασία μεταξύ της ΕΚΤ, της Επιτροπής και του Συμβουλίου, ιδίως στην ευρωζώνη — Μια στιβαρή διακυβέρνηση στην ευρωζώνη — Η αναγνώριση προορατικού ρόλου για την Επιτροπή, συμπεριλαμβανομένης της αυστηρής εφαρμογής της «κοινοτικής μεθόδου» — Η ολοκλήρωση της τραπεζικής ένωσης και μιας πανευρωπαϊκής κεφαλαιαγοράς — Η δημιουργία των συνθηκών για την έκδοση ευρωομολόγων για επενδύσεις — Κοινή βάση φορολογίας των εταιρειών — Ο σχεδιασμός φορολογικής βάσης για τον προϋπολογισμό της ΕΕ και η παράλληλη επέκτασή του — Ενιαία ευρωπαϊκή φωνή στη διεθνή σκηνή 	<ul style="list-style-type: none"> — ΕΕ/ευρωζώνη: ανεπαρκής και καθυστερημένη δράση — Η αρνητική κοινή γνώμη/ο ευρωσκεπτικισμός — Η έλλειψη εμπιστοσύνης μεταξύ των επενδυτών, εντός και εκτός των χωρών τους — Ο αποπληθωρισμός — Η συνεχιζόμενη χαμηλή ανάπτυξη σε σύγκριση με τους μείζονες ανταγωνιστές σε παγκόσμιο επίπεδο — Οι συνεχιζόμενες διεθνείς (στρατιωτικές) συγκρούσεις, ιδίως στο κατώφλι της ΕΕ — Η ανεπαρκής προετοιμασία ενόψει νέας οικονομικής κρίσης — Η αυξανόμενη οικονομική ετερογένεια εντός της Ένωσης/της ευρωζώνης — Η έξοδος της Ελλάδας από το ευρώ («Grexit») (ή ένα παρόμοιο ενδεχόμενο) — Η έξοδος του Ηνωμένου Βασιλείου από την Ένωση («Brexit») (ή η τελεμάτωση του status quo στους συσχετισμούς ΗΒ-ευρωζώνης) — Η στασιμότητα της τραπεζικής ένωσης — Ο διαρκής σύνδεσμος μεταξύ των εθνικών τραπεζών και των κρατών μελών και η έλλειψη μιας πανευρωπαϊκής κεφαλαιαγοράς — Η αδυναμία εφαρμογής μέτρων στον χρηματοπιστωτικό τομέα — Η αδυναμία εφαρμογής μέτρων στην εσωτερική αγορά γενικότερα, που οδηγεί σε αυξανόμενο κατακερματισμό — Η στασιμότητα της προόδου σε άλλους καίριους τομείς, όπως η ενεργειακή ένωση, η ψηφιακή ένωση και η ΚΠΑΑ — Η αποτυχία του προγράμματος ποσοτικής χαλάρωσης της ΕΚΤ

4. Προτάσεις για τις πολιτικές της ΟΝΕ και τα όργανα της ΕΕ

4.1. Δημοκρατία, διαφάνεια και νομιμοποίηση

4.1.1. Οι θεμελιώδεις προκλήσεις της οικονομικής και νομισματικής ένωσης, συμπεριλαμβανομένης της εκχώρησης διόλου αμελητέων εθνικών εξουσιών στην ΕΕ, συνδέονται με τη δημοκρατική, και ειδικότερα την κοινοβουλευτική της διάσταση, με την αποτελεσματικότητα του συστήματος λήψης αποφάσεών της, με τη συμμόρφωση στις αρχές της λογοδοσίας και της ειλικρινούς συνεργασίας και με τη διαφάνεια των μεθόδων εργασίας της. Κατά τη γνώμη της ΕΟΚΕ, αυτές οι προκλήσεις απαιτούν πολιτική ένωση που θα αποκαταστήσει και θα εγγυηθεί τη συμμετοχή του κοινού και όλων των ενδιαφερόμενων φορέων στην ευρωπαϊκή ολοκλήρωση.

4.1.2. Η επίτευξη πολιτικής ένωσης πρέπει να γίνει σταδιακά. Ορισμένες συνθήκες και μέτρα θα μπορούσαν να υλοποιηθούν χωρίς να χρειάζεται αλλαγή της Συνθήκης. Άλλες χρειάζονται απαραίτητως αναθεώρηση των Συνθηκών.

4.1.3. Η ΕΟΚΕ συνιστά, για λόγους λογοδοσίας και συνεργασίας, τα μέσα συμμετοχής που υφίστανται σε εθνικό επίπεδο να εφαρμόζονται δεόντως και σε επίπεδο ΕΕ, όπως, μεταξύ άλλων:

- πλήρως ευρωπαϊκά πολιτικά κόμματα,
- δημιουργία πολιτικών πλειοψηφιών και μειοψηφιών βάσει εκλογικών προγραμμάτων,
- εναρμόνιση των ημερομηνιών διεξαγωγής των ευρωεκλογών.

4.1.4. Σε κάθε κράτος ανά την ΕΕ, το ζήτημα της δημοκρατικότητας αποτελεί σοβαρότατο αδύνατο σημείο (αρκεί να αναλογιστούμε τον ρόλο της τρόικας στο νέο σύστημα οικονομικής διακυβέρνησης). Η σχέση μεταξύ εκπροσώπων και εκπροσωπούμενων συνεχίζει να φθίνει: μια πραγματικότητα που αναδείχθηκε από την κρίση. Εξού η επείγουσα ανάγκη αντιμετώπισης του ζητήματος στο πλαίσιο της διαδικασίας ολοκλήρωσης της οικονομικής και νομισματικής ένωσης μέσω των τεσσάρων πυλώνων ολοκλήρωσής της: της τραπεζικής ένωσης, της δημοσιονομικής ένωσης, της οικονομικής ένωσης (που, κατά τη γνώμη της ΕΟΚΕ, θα πρέπει να περιλαμβάνει την κοινωνική ένωση) και, τέλος, της πολιτικής ένωσης.

4.1.5. Για την επίτευξη της πολιτικής ένωσης, ξεκινώντας από τις χώρες που την επιθυμούν και εφαρμόζοντας την αρχή της διαφοροποιημένης ένταξης, η ΕΟΚΕ συνιστά να υιοθετηθεί, εν εϋθέτω χρόνω, η προσέγγιση της Συνέλευσης, στην οποία θα μπορούσε να ανατεθεί η εξεύρεση λύσεων πέρα από τη Συνθήκη της Λισαβόνας. Η ΕΟΚΕ θα αναλάβει την κατάρτιση προτάσεων για την αποτελεσματική συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών στις εργασίες αυτής της Συνέλευσης.

4.2. Το νομοθετικό τμήμα

Αντιπροσωπευτική δημοκρατία: το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και τα εθνικά κοινοβούλια

4.2.1. Το κύριο βήμα της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας στους κόλπους της οικονομικής και νομισματικής ένωσης είναι το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, που περιλαμβάνει μέλη από τις χώρες που εντάχθηκαν ή ετοιμάζονται να ενταχθούν στο ενιαίο νόμισμα.

Πρόταση Α

Για να εξασφαλιστεί η ανάδειξη, η συνοχή και η αποτελεσματικότητα του έργου αυτών των ευρωβουλευτών, η ΕΟΚΕ συνιστά τη δημιουργία μόνιμου φορέα εντός του ΕΚ που θα τους συγκεντρώνει. Μέλημά του θα αποτελεί η ενίσχυση της λογοδοσίας των θεσμών διακυβέρνησης του ενιαίου νομίσματος και, ταυτόχρονα, η θέσπιση δημόσιου χώρου διαλόγου και διαβούλευσης, η σύνταξη και ψήφιση κειμένων για οικονομικά και νομισματικά ζητήματα τα οποία θα υποβάλλονται στην Ολομέλεια προς απόφαση και η εξασφάλιση του δέοντος συνυπολογισμού των αρχών της αλληλεγγύης και της ειλικρινούς συνεργασίας κατά την υλοποίηση των πολιτικών της ΟΝΕ.

4.2.2. Η παγίωση της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας εντός της ΟΝΕ δεν θα ήταν πλήρης αν η μέθοδος λήψης αποφάσεων δεν λάμβανε υπόψη τη διπλή νομιμοποίηση —εθνική και ευρωπαϊκή— που απαιτείται στο ιδιαίτερο σύστημα του ευρωπαϊκού μοντέλου.

Πρόταση Β

Η ΕΟΚΕ συνιστά τον έλεγχο αλλά και την επέκταση των αρμοδιοτήτων της διακοινοβουλευτικής διάσκεψης (άρθρο 13 του δημοσιονομικού συμφώνου), ώστε να έχει την εξουσία να συζητά και να εκδίδει δεσμευτικές γνώμες για την ανάπτυξη, την ανταγωνιστικότητα, την απασχόληση, τη φορολογία και την κοινωνική πολιτική. Επιπλέον, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο πρέπει να ανοίξει το εσωτερικό σώμα του για την ΟΝΕ ώστε να μπορούν να συμμετέχουν εθνικοί βουλευτές από τις χώρες εντός ή στο κατώφλι της ευρωζώνης ως παρατηρητές. Η διακοινοβουλευτική διάσκεψη θα μπορούσε να αποτελείται από τους προέδρους των επιτροπών προϋπολογισμού και βιομηχανίας των χωρών της ΟΝΕ και από τους προέδρους των επιτροπών του ΕΚ για τους προϋπολογισμούς, τις οικονομικές και νομισματικές υποθέσεις, τη βιομηχανία, την έρευνα και την ενέργεια, και τη συνοχή. Η εμβάθυνση της διαδικασίας συναπόφασης πρέπει να ενισχύει τη νομιμοποίηση των νέων νομοθετικών προτάσεων.

Πρόταση Γ

Από τη μεριά τους, τα εθνικά κοινοβούλια πρέπει να συμμετέχουν σε προβλεπόμενες συζητήσεις για τις πολιτικές της ΕΕ. Αυτό συμβαίνει ήδη σε ορισμένες χώρες, π.χ. μέσω της συμμετοχής της Επιτροπής στις κοινοβουλευτικές συζητήσεις. Θα μπορούσαν επίσης να διαδίδονται οι ορθές πρακτικές. Στόχος πρέπει να είναι η εμφανέστερη συμμετοχή των εθνικών πολιτικών φορέων στο επίπεδό τους σε πολιτικές της ΕΕ που τους αφορούν άμεσα.

Το Συμβούλιο

4.2.3. Σε αυτό το πολιτικό πλαίσιο, θα υπάρξει ευνοϊκότερη βάση για στενότερη συνεργασία και διαβούλευση μεταξύ της συνόδου κορυφής για το ευρώ και/ή της Ευρωμάδας —και, σε αυτή την περίπτωση, και ανάμεσα στις υπό ένταξη στην ευρωζώνη χώρες, το ΕΚ και τα εθνικά κοινοβούλια. Βάσει της λογικής του προηγούμενου σημείου, οι υπουργοί των χωρών της ευρωζώνης και των χωρών που επιθυμούν να προσχωρήσουν στην ευρωζώνη θα μπορούσαν να ασκούν τα νομοθετικά τους καθήκοντα από κοινού με το ΕΚ για ζητήματα σχετικά με την ΟΝΕ.

4.2.4. Η δράση του Συμβουλίου θα πρέπει να ενισχυθεί μέσω των προσπαθειών των εθνικών αρχών που πρέπει να συνάδουν με αυτή την εξέλιξη, ιδίως μέσω της μεταξύ τους ανταλλαγής στελεχών και της ενίσχυσης των διμερών σχέσεων.

4.2.5. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει πως η επέκταση της ενισχυμένης πλειοψηφίας και, εν ευθέτω χρόνω, η κατάργηση της ομοφωνίας θα διευκολύνει την εμβάθυνση της ολοκλήρωσης στο πλαίσιο πολιτικής ένωσης.

4.2.6. Έτσι, η καλύτερη διάρθρωση της συνεργασίας και της διαβούλευσης εντός της πολιτικής ένωσης θα ενισχύσει την αποτελεσματικότητα των πολιτικών στους κύριους τομείς της ΟΝΕ. Η ΕΕ θα επωφεληθεί από αυτό στο σύνολό της.

4.2.7. Όπως περιγράφεται στον πίνακα του σημείου 5, πολλά μπορούν να γίνουν χωρίς να απαιτείται αλλαγή της Συνθήκης. Για την πλειονότητα των πολιτικών της ΟΝΕ, η ενισχυμένη συνεργασία θα μπορούσε να λειτουργήσει απευθείας μεταξύ των χωρών. Θα ήταν καλύτερο η ΟΝΕ να διέπεται από ένα είδος μόνιμης ενισχυμένης συνεργασίας που θα επιτρέπει επίσης την αποτελεσματικότερη ανάληψη δράσης από τους ευρωβουλευτές των κρατών μελών και των υποψηφίων για ένταξη στην ευρωζώνη χωρών.

4.2.8. Η ΕΟΚΕ θεωρεί χρήσιμη την επαναφορά των Συμβουλίων «Jumbo» εντός της Ευρωμάδας, ώστε να υπάρξει η δυνατότητα τακτικού διαλόγου μεταξύ των υπουργών Οικονομικών, Οικονομίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, αφενός, και των κοινωνικών εταίρων και της κοινωνίας των πολιτών, αφετέρου.

4.3. Το εκτελεστικό τμήμα

Ένα εκτελεστικό όργανο για την ΟΝΕ, η Επιτροπή

4.3.1. Μετά από μεταβατική περίοδο, που θα οδηγήσει σε αλλαγή της Συνθήκης, θα διαμορφωθεί ένα όργανο διακυβέρνησης της ΟΝΕ. Ο πρόεδρος αυτού θα πρέπει να λειτουργεί από κάθε άποψη ως υπουργός Οικονομίας και Οικονομικών για την ευρωζώνη και ταυτόχρονα να ασκεί τον ρόλο του αντιπροέδρου της Επιτροπής —ένα αξίωμα παρόμοιο με εκείνο του Υπατού Εκπροσώπου της Ένωσης για θέματα εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας.

4.3.2. Στο ιδιαίτερο ευρωπαϊκό μοντέλο, η (μικρότερη και πιο αποτελεσματική) Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα συνεχίσει να διαδραματίζει ουσιαστικό ρόλο. Η «κοινοτική μέθοδος» και το ισχύον δικαίωμα πρωτοβουλίας της Επιτροπής έχουν επίσης ιδιαίτερη σημασία για την εμβάθυνση της ΟΝΕ. Αυτός ο ρόλος πρέπει να εξασφαλίζεται στην πολιτική Ένωση.

4.3.3. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρέπει να διατηρήσει τον διττό της ρόλο, αυτόν του συνδέσμου μεταξύ της ΕΕ και της ΟΝΕ, μέχρις ότου οριστεί εκτελεστικό όργανο για την ΟΝΕ. Με την επιφύλαξη του ισχύοντος δικαιώματος πρωτοβουλίας της Επιτροπής, πρέπει να βρεθούν τρόποι και μέσα για τη δέουσα συμμετοχή του ΕΚ στη διαδικασία, προκειμένου να στηριχθεί η νομιμοποίηση των νέων νομοθετικών προτάσεων.

4.3.4. Η ΕΟΚΕ συνιστά τον ορισμό μόνιμου προέδρου της Ευρωομάδας, που θα μπορούσε να εργάζεται καλύτερα, απευθείας στις Βρυξέλλες, με την Επιτροπή, το ΕΚ και τις εθνικές κυβερνήσεις και κοινοβούλια. Βάσει της μεθόδου που χρησιμοποιεί ο πρόεδρος της Επιτροπής κ. Juncker, ένας αντιπρόεδρος της Επιτροπής θα μπορούσε να προεδρεύει των συνεδριάσεων της Ευρωομάδας. Έτσι θα μπορεί να εκπροσωπεί την ΟΝΕ στους διεθνείς οργανισμούς.

4.4. Η ΕΟΚΕ

4.4.1. Όλα τα παραπάνω θα πρέπει να μας κάνουν πιο αποφασισμένους παρά ποτέ να χτίσουμε πιο δυνατές και εποικοδομητικές σχέσεις με τους πολίτες της Ευρώπης και να βρούμε τρόπους να τους ωθήσουμε να συμμετέχουν στον δημόσιο βίο. Θα πρέπει να εξασφαλιστούν στιβαρές μορφές διαβούλευσης για συγκεκριμένα ζητήματα, με τη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων και της κοινωνίας των πολιτών, και ιδίως στην ευρωζώνη, δεδομένου ότι αυτοί οι οργανισμοί διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο σε τομείς πολιτικής άμεσα συνδεδεμένους με την ΟΝΕ. Συχνά δε επηρεάζουν το αποτέλεσμα των πολιτικών σε εθνικό επίπεδο. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η ΕΟΚΕ μπορεί να λειτουργήσει ως φορέας διευκόλυνσης της κοινωνίας των πολιτών, υπεύθυνος για τη συμμετοχή της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών στη διαδικασία λήψης αποφάσεων της ΕΕ, με κάθε επιφύλαξη ως προς τον ρόλο των κοινωνικών εταίρων στον κοινωνικό διάλογο, μέσω:

- α) φόρουμ της οργανωμένης κοινωνίας πολιτών για συγκεκριμένα ζητήματα, συμπεριλαμβανομένων της εκτίμησης των περιορισμών στη διαδικασία ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και της αναζήτησης νέων μορφών συμμετοχής·
- β) ειδικού φόρουμ για την ευρωζώνη, το οποίο θα εκτιμά την αίσθηση σκοπού και την αίσθηση του ανήκειν, ως μέσο υπέρβασης προκαταλήψεων και ενίσχυσης της αμοιβαίας εμπιστοσύνης·
- γ) γνωμοδοτήσεων με τη μορφή προ-νομοθετικών πρωτοβουλιών για ορισμένα θέματα ιδιαίτερης ευαισθησίας για το κοινό, και επί των οποίων απαιτείται νομοθεσία του ΕΚ και του Συμβουλίου.

5. Νομικά μέσα και θέματα

5.1. Για την επίτευξη των τεσσάρων ενώσεων, σύμφωνα με την έκθεση των τεσσάρων προέδρων και σε αντιστοιχία με τους τέσσερις πυλώνες της ΕΟΚΕ ⁽²⁾, ορισμένα μέτρα και πολιτικές σε σειρά τομέων θα μπορούσαν να υλοποιηθούν χωρίς να απαιτείται αλλαγή της Συνθήκης (1η στήλη στον κάτωθι πίνακα). Άλλα θα πρέπει να αποφασιστούν από κοινού σε επίπεδο ΕΕ (ευρωζώνης) μέσω νέας μεθόδου λήψης αποφάσεων και νέων μέσων, και με αξιοποίηση της ενισχυμένης συνεργασίας που προβλέπεται στην ισχύουσα Συνθήκη (2η στήλη του πίνακα) ή μέσω τροποποιήσεων της Συνθήκης ή, αν χρειαστεί, νέας Συνθήκης ΟΝΕ (3η στήλη). Τέλος, ο πίνακας συνοψίζει αυτά τα στάδια και παραθέτει θεσμικές προτάσεις και προπαρασκευαστικές πρωτοβουλίες σχετικά με τον πολιτικό πυλώνα της ΟΝΕ (4η στήλη).

⁽²⁾ Επίσης, βάσει της γνωμοδότησης της ΕΟΚΕ «Ολοκλήρωση της ΟΝΕ — Επόμενη ευρωπαϊκή νομοθετική περίοδος» (ΕΕ C 451 της 16.12.2014, σ. 10).

5.2. Αναλυτικό πλαίσιο επιλογών για την ολοκλήρωση της ΟΝΕ ⁽³⁾

(I) Πολιτικές υπό την ισχύουσα Συνθήκη	(II) Ρήτρες-«γέφυρες» ενισχυμένης/διαρθρωμένης συνεργασίας (Άρθρο 136 ΣΛΕΕ)	(III) Πέρα από τη Συνθήκη της Λισαβόνας	Θεσμικά βήματα για την επίτευξη του πολιτικού πλάνου: για την ευρωζώνη και τις χώρες που το επιθυμούν
<p><u>Οικονομικός, δημοσιονομικός και νομισματικός πλάνος</u></p> <ul style="list-style-type: none"> — Φορολόγηση με κοινή ενοποιημένη βάση φορολογίας εταιρειών (ΚΕΒΦΕ) — Ολοκλήρωση της τραπεζικής ένωσης, της κεφαλαιαγοράς, της ευρωπαϊκής παρακολούθησης — Δημοσιονομική στήριξη προς κράτη μέλη σε περίπτωση κρίσης (άρθρο 122 ΣΛΕΕ) — Υλοποίηση των εθνικών προγραμμάτων μεταρρυθμίσεων 	<p><u>Οικονομικός, δημοσιονομικός και νομισματικός πλάνος</u></p> <ul style="list-style-type: none"> — Ενίσχυση του ΕΜΣ — Ολοκλήρωση της αποστολής της ΕΚΤ — Κοινή δημοσιονομική πολιτική της ΟΝΕ — (Δημοσιονομική) ένωση προϋπολογισμού — Αμοιβαιοποίηση του χρέους (ή μέσω του άρθρου 125 ΣΛΕΕ;) — Μηχανισμός αλληλεγγύης και ανταγωνιστικότητας για την αντιμετώπιση ασύμμετρων κραδασμών και ανισορροπιών (δημοσιονομική ένωση) — Ισοζύγιο πληρωμών ΟΝΕ 	<p><u>Οικονομικός, δημοσιονομικός και νομισματικός πλάνος</u></p> <ul style="list-style-type: none"> — Ίδιοι πόροι — Θέσπιση Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ταμείου ως οργανισμού χρέους — Ευρωμόλογα για το νέο χρέος — Δημοσιονομική εναρμόνιση 	<p><u>1ο βήμα</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Σταθερός πρόεδρος της Ευρωομάδας 2. Λειτουργία της διακοινοβουλευτικής διάσκεψης 3. «Κοινοβουλιοποίηση» της ευρωζώνης (Μείζων επιτροπή του ΕΚ με όλα τα μέλη από τις χώρες της ΟΝΕ).

⁽³⁾ Ομοίως.

(I) Πολιτικές υπό την ισχύουσα Συνθήκη	(II) Ρήτρες-«γέφυρες» ενισχυμένης/διαρθρωμένης συνεργασίας (Άρθρο 136 ΣΛΕΕ)	(III) Πέρα από τη Συνθήκη της Λισαβόνας	Θεσμικά βήματα για την επίτευξη του πολιτικού πυλώνα: για την ευρωζώνη και τις χώρες που το επιθυμούν
<p>Οικονομικός πυλώνας</p> <ul style="list-style-type: none"> — Ενίσχυση και υλοποίηση του σχεδίου Juncker — Πολιτικές επενδύσεων, ανάπτυξης και απασχόλησης — Ευρωμόλογα ΕΤΕπ — Στρατηγικές διάδοσης της γνώσης (Ψηφιακό θεματολόγιο) — Ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς (ενιαία ενεργειακή/ψηφιακή/ερευνητική αγορά) — Ελαστικότητα στους κανόνες του συμφώνου σταθερότητας και ανάπτυξης — Βελτίωση της υλοποίησης του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου και των συμβατικών υποχρεώσεων (ΜΣΑ) 	<p>Οικονομικός πυλώνας</p> <ul style="list-style-type: none"> — Μακρο- και μικροοικονομική διακυβέρνηση της ΟΝΕ — Έρευνα και καινοτομία — Στενός συντονισμός των συνεδριάσεων στις συνόδους κορυφής των επικεφαλής κρατών και κυβερνήσεων της ευρωζώνης, της Ευρωζώνης και της ομάδας εργασίας για το ευρώ — Νέα νομοθεσία για την ευρωζώνη — Επενδύσεις στις κοινωνικές υποδομές — Συμμετοχική δημοκρατία στον οικονομικό τομέα 	<p>Οικονομικός πυλώνας</p> <p>(σε περίπτωση που δεν επιτρέπεται η ενισχυμένη συνεργασία στην ΟΝΕ)</p> <ul style="list-style-type: none"> — Υπατος εκπρόσωπος της ΕΕ για την οικονομική/δημοσιονομική πολιτική — Υποχρεωτικός συντονισμός των οικονομικών πολιτικών (με τροποποίηση του άρθρου 5 της ΣΛΕΕ) — Ψηφοφορία με απόφαση κατά πλειοψηφία για τη μακρο- και μικροοικονομική πολιτική σε συναπόφαση με το Κοινοβούλιο (ευρωβουλευτές της ΟΝΕ) — Μεταφορά αρμοδιοτήτων, ξεκινώντας από τη βιομηχανία και την ενέργεια 	<p>2ο βήμα</p> <ol style="list-style-type: none"> 4. Συμβούλιο νομοθετικών υποθέσεων ΟΝΕ 5. Ψηφοφορία από τους βουλευτές της ευρωζώνης για ζητήματα αρμοδιότητας της ΟΝΕ 6. Εκτελεστικό όργανο (κυβέρνηση) της ΟΝΕ (σήμερα το ρόλο ασκεί η Ευρωζώνη και η Επιτροπή) 7. Ενίσχυση των εξουσιών και των αρμοδιοτήτων της διακοινοβουλευτικής διάσκεψης (ΕΚ και εθνικά κοινοβούλια).
<p>Κοινωνικός πυλώνας και πυλώνας δικαιωμάτων</p> <ul style="list-style-type: none"> — Προσχώρηση στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου — Κατάρτιση και εκπαίδευση — Οδηγία-πλαίσιο για τις υπηρεσίες κοινής ωφελείας — Συνεκτίμηση της διάστασης του φύλου — Δείκτες ανάπτυξης — Προσχώρηση στον Κοινωνικό Χάρτη του Συμβουλίου της Ευρώπης — Σεβασμός για τις προδιαγραφές «δικαιωμάτων» — Οριζόντια κοινωνική ρήτρα (άρθρο 9 της ΣΛΕΕ) 	<p>Κοινωνικός πυλώνας</p> <ul style="list-style-type: none"> — Συντονισμός της κοινωνικής πολιτικής — Εναρμόνιση των συστημάτων κοινωνικής προστασίας — Μεταναστευτική πολιτική — Ατομικό και υπερεθνικό συνταξιοδοτικό δικαίωμα — Ελάχιστο εισόδημα για τους πολίτες — Ευρωπαϊκά δημόσια αγαθά — Στήριξη της απασχόλησης — Αγορά εργασίας, κινητικότητα, αναγνώριση των προσόντων — Ποιότητα των δημόσιων υπηρεσιών 	<p>Κοινωνικός πυλώνας</p> <ul style="list-style-type: none"> — Ψηφοφορία κατά πλειοψηφία για την κοινωνική πολιτική, την πολιτική απασχόλησης, παιδείας και υγείας — Τροποποίηση του Χάρτη Δικαιωμάτων όσον αφορά τους περιορισμούς στο δικαίωμα ιδιοκτησίας — Μετατροπή ορισμένων τομέων από τομείς υποστήριξης σε τομείς κοινής αρμοδιότητας (ιδίως της εκπαίδευσης και της κατάρτισης) 	<p>3ο βήμα</p> <ol style="list-style-type: none"> 8. Ενίσχυση των εξουσιών του ΕΚ όσον αφορά την ΟΝΕ (δημοκρατική νομιμοποίηση) και τη δημιουργία πραγματικά ευρωπαϊκών πολιτικών κομμάτων 9. Βουλή των Κρατών (ΟΝΕ) (κυβερνήσεις) 10. Διάκριση νομοθετικών και εκτελεστικών εξουσιών 11. Κατάργηση της ομοφωνίας

(I) Πολιτικές υπό την ισχύουσα Συνθήκη	(II) Ρήτρες-«γέφυρες» ενισχυμένης/διαρθρωμένης συνεργασίας (Άρθρο 136 ΣΛΕΕ)	(III) Πέρα από τη Συνθήκη της Λισαβόνας	Θεσμικά βήματα για την επίτευξη του πολιτικού πυλώνα: για την ευρωζώνη και τις χώρες που το επιθυμούν
<p>Πολιτικός πυλώνας</p> <ul style="list-style-type: none"> — Κοινοβουλιοποίηση της ΟΝΕ — Μείζων επιτροπή (κοινοβουλευτικοί εκπρόσωποι της ευρωζώνης) — Σταθερός πρόεδρος της Ευρωμάδας — Συμβούλιο νομοθετικών υποθέσεων — Διοργανικές συμφωνίες — Υλοποίηση της πολιτικής γειτονίας — Διμερείς και πολυμερείς εμπορικές συμφωνίες της ΕΕ 	<p>Πολιτικός πυλώνας</p> <ul style="list-style-type: none"> — Ψηφοφορία από τους βουλευτές της ΟΝΕ για ζητήματα αρμοδιότητας της ΟΝΕ — Ενίσχυση της διακοινοβουλευτικής διάσκεψης (άρθρο 13 του δημοσιονομικού συμφώνου) — Ευρωπαϊκή άμυνα — Εξωτερική πολιτική — Μια φωνή στο Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ — Εξωτερική εκπροσώπηση της ΟΝΕ — Ευρωπαϊός Εισαγγελέας — Ευρωπαϊκό Σώμα Εθελοντών Ανθρωπιστικής Βοήθειας 	<p>Πολιτικός πυλώνας</p> <ul style="list-style-type: none"> — Νέα Συνθήκη ΟΝΕ — Κοινοβούλιο της ευρωζώνης (βουλευτές της ΟΝΕ) με μόνιμη ενισχυμένη συνεργασία (Νέο άρθρο 136 της ΣΛΕΕ) — Ενίσχυση του ΕΚ (πάγια νομοθεσία, δικαίωμα πρωτοβουλίας όπου δεν ενεργεί η Επιτροπή) — Βουλή των Κρατών (εθνικές κυβερνήσεις +) — Κατάργηση της ομοφωνίας — Υπερενισχυμένη πλειοψηφία, τροποποίηση των Συνθηκών — Ευρωπαϊκό εκτελεστικό όργανο (για την ΟΝΕ) — Ευρωπαϊκά κόμματα και εκλογικά προγράμματα και υπερεθνικοί κατάλογοι υποψηφίων — Διάκριση των εξουσιών — Εξωτερική πολιτική 	<p>Πρωτοβουλίες</p> <ul style="list-style-type: none"> — Διάσκεψη της κοινωνίας των πολιτών οργανωμένη από την ΕΟΚΕ/ΕτΠ σε συνεργασία με την προεδρία της ΕΕ και την Επιτροπή — Διακοινοβουλευτική διάσκεψη — Προτάσεις του ΕΚ για δράσεις χωρίς αλλαγή της Συνθήκης και ενόψει μιας αναθεώρησης της Συνθήκης της Λισαβόνας — Συνταγματική συνέλευση — Δυνητική εξέταση της επιλογής πανευρωπαϊκού δημοψηφίσματος

Βρυξέλλες, 27 Μαΐου 2015.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ενίσχυση της δημιουργικότητας, της επιχειρηματικότητας και της κινητικότητας στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης»

(γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(2015/C 332/03)

Εισηγήτρια: η κ. Vladimíra DRBALOVÁ

Στις 16 Οκτωβρίου 2014, και σύμφωνα με το άρθρο 29 παράγραφος 2 του εσωτερικού της κανονισμού, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα

«Ενίσχυση της δημιουργικότητας, της επιχειρηματικότητας και της κινητικότητας στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης».

Το ειδικευμένο τμήμα «Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις, δικαιώματα του πολίτη», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 7 Μαΐου 2015.

Κατά την 508η σύνοδο ολομέλειάς της, που πραγματοποιήθηκε στις 27 και 28 Μαΐου 2015 (συνεδρίαση της 27ης Μαΐου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 88 ψήφους υπέρ, 8 κατά και 21 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει μια κοινή πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της τριαδικής προεδρίας του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου με στόχο την έμφαση στην επιχειρηματικότητα στον τομέα της εκπαίδευσης ⁽¹⁾ και την ενίσχυση του επιχειρηματικού πνεύματος στην Ευρώπη.

1.2. Η ΕΟΚΕ συνιστά να επανέλθουν τα κράτη μέλη στο στρατηγικό πλαίσιο για την ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης (ΕΚ 2020) με βάση την ατζέντα του Όσλο 2006, που ακόμη είναι σε πλήρη ισχύ.

1.3. Η ΕΟΚΕ συνιστά να αναπτύξουν τα κράτη μέλη τις δικές τους στρατηγικές επιχειρηματικής εκπαίδευσης ή να ενσωματώσουν την έννοια της επιχειρηματικότητας στις εθνικές τους στρατηγικές διά βίου μάθησης.

1.4. Η ΕΟΚΕ απευθύνει έκκληση για τη σταδιακή ανάπτυξη καιρικών ικανοτήτων —όπως αυτές ορίζονται στη σύσταση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (2006) ⁽²⁾ — με στόχο τη συμβολή στη βελτίωση της προσαρμοστικότητας, της απασχολησιμότητας, της κοινωνικής ένταξης και της κινητικότητας.

1.5. Υψηλής ποιότητας προγράμματα πρακτικής άσκησης, απόκτησης εργασιακής εμπειρίας, μαθητείας, δυαδικά ή άλλου είδους συστήματα με βάση την εργασία, προγράμματα σύστασης νέων επιχειρήσεων, επιχειρηματικής εκκόλαψης, ειλεοντισμού και αθλητικών δραστηριοτήτων μπορούν να διευκολύνουν τη μετάβαση από το σχολείο στην εργασία ή στην αυτοαπασχόληση.

1.6. Οι διαδικασίες αναγνώρισης των γνώσεων που αποκτώνται εκτός σχολείου πρέπει να βελτιωθούν, και οι εκπαιδευόμενοι, οι εκπαιδευτές και οι εργοδότες πρέπει να συμμετέχουν στον σχεδιασμό των διαδικασιών αναγνώρισης και να εμπνέονται από αυτές ⁽³⁾.

1.7. Ωστόσο, η επιχειρηματική εκπαίδευση χρειάζεται να εξεταστεί στο πλαίσιο της κοινωνίας εν γένει και όχι μόνο του επιχειρηματικού περιβάλλοντος. Οι επιχειρηματικές δεξιότητες θα πρέπει να ενταχθούν σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης και κατάρτισης, αρχίζοντας με τον κατάλληλο τρόπο από τις μικρές ηλικίες, ούτως ώστε να καθίσταται δυνατή η συνεχής τους ανάπτυξη στο πλαίσιο του προγράμματος σπουδών.

⁽¹⁾ Σχετικός ορισμός παρατίθεται στο σημείο 5.3.

⁽²⁾ Σύσταση της 18ης Δεκεμβρίου 2006, 2006/962/ΕΚ (ΕΕ L 394 της 30.12.2006, σ. 10).

⁽³⁾ ΕΕ C 214 της 8.7.2014, σ. 31.

1.8. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την πρόταση της Επιτροπής προς τα κράτη μέλη να αναπτύξουν ένα πλαίσιο αναφοράς ικανοτήτων σχετικά με την επιχειρηματικότητα, εντός του πλαισίου βασικών ικανοτήτων. Αυτό θα βοηθούσε να εξασφαλιστεί μια συντονισμένη προσέγγιση στα διάφορα επίπεδα εκπαίδευσης, καθώς και η συνεκτίμηση της μη τυπικής και της άτυπης μάθησης.

1.9. Η ΕΟΚΕ καλεί τα κράτη μέλη να εισαγάγουν ένα πρόγραμμα για καθηγητές, εκπαιδευτές και διευθυντές εκπαιδευτικών ιδρυμάτων εστιασμένο στην ανάπτυξη επιχειρηματικών δεξιοτήτων και συμπεριφορών. Τα εκπαιδευτικά ιδρύματα, συγχρόνως, θα πρέπει να προσφέρουν ένα μαθησιακό περιβάλλον κατάλληλο για την προαγωγή του επιχειρηματικού πνεύματος και ανοιχτό στην ευρύτερη κοινότητα.

1.10. Η ΕΟΚΕ θα ήθελε να τονίσει τη σπουδαιότητα της εταιρικής σχέσης μεταξύ διαφόρων φορέων —κρατικές διοικήσεις, σχολεία, εταιρείες, υπηρεσίες απασχόλησης και οικογένειες—, επισημαίνοντας ιδιαίτερα τον ρόλο των κοινωνικών εταίρων στην ανάπτυξη επαγγελματικών και εγκάρσιων ικανοτήτων που είναι προσανατολισμένες στην πραγματικότητα.

1.11. Η ΕΟΚΕ καλεί τα κράτη μέλη να χρησιμοποιήσουν όλα τα διαθέσιμα προγράμματα και εργαλεία για την υποστήριξη της επιχειρηματικότητας στην εκπαίδευση και την κατάρτιση, και για την υποστήριξη της δημιουργικότητας, της καινοτομίας και της κινητικότητας. Η ΕΟΚΕ προτρέπει την Επιτροπή να παράσχει στα κράτη μέλη στήριξη και κατάλληλη συνδρομή για την εφαρμογή του Erasmus+, διασφαλίζοντας την ορθή λειτουργία όλων των μέσων του.

2. Το ευρωπαϊκό πλαίσιο πολιτικής

2.1. Μια από τις προτεραιότητες των συμπερασμάτων του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 26—27 Ιουνίου 2014, όπως αναφέρεται στο παράρτημα I, «Στρατηγικό θεματολόγιο για την Ένωση σε εποχή αλλαγών»⁽⁴⁾, ήταν η ανάπτυξη των δεξιοτήτων, η απελευθέρωση του ταλέντου και η προώθηση αλλαγών στη ζωή όλων, προάγοντας τις κατάλληλες δεξιότητες για τη σύγχρονη οικονομία και τη διά βίου μάθηση.

2.2. Προκειμένου να συνεισφέρει στην αναθεώρηση της στρατηγικής «Ευρώπη 2020», η ιταλική προεδρία⁽⁵⁾ άρχισε πολιτική συζήτηση για τον μελλοντικό ρόλο της εκπαίδευσης και της κατάρτισης στα εθνικά και ενωσιακά θεματολόγια που αφορούν την ανάπτυξη. Η λετονική προεδρία επίσης συνεχίζει να προωθεί τις ψηφιακές ευκαιρίες και να ενισχύει την επιχειρηματική εκπαίδευση, ιδίως σε περιφερειακό επίπεδο⁽⁶⁾.

2.3. Το Συμβούλιο Παιδείας, Νεολαίας, Πολιτισμού και Αθλητισμού τόνισε στα συμπεράσματά του της 12ης Δεκεμβρίου 2014⁽⁷⁾ ότι τόσο η επιχειρηματικότητα όσο και η εκπαίδευση αποτελούν προτεραιότητες της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» για έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη. Η ανάπτυξη του επιχειρηματικού πνεύματος μπορεί να αποφέρει σημαντικά οφέλη για τους πολίτες στην επαγγελματική και προσωπική τους ζωή.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1. Η έμφαση στην επιχειρηματική εκπαίδευση αντιπροσωπεύει μια επιστροφή στην **Ατζέντα του Όσλο για την επιχειρηματική εκπαίδευση στην Ευρώπη**⁽⁸⁾, που ενισχύει την προώθηση του επιχειρηματικού πνεύματος στην κοινωνία, και στο **στρατηγικό πλαίσιο για την ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης (ΕΚ 2020)**⁽⁹⁾.

3.2. Η δημιουργικότητα και η καινοτομία είναι κρίσιμης σημασίας για την ανάπτυξη των επιχειρήσεων και για την ικανότητα της Ευρώπης να ανταγωνίζεται σε διεθνές επίπεδο. Η επένδυση στην εκπαίδευση και την κατάρτιση για την απόκτηση δεξιοτήτων είναι ουσιώδους σημασίας, αν επιθυμούμε να ενισχύσουμε την ανάπτυξη και την ανταγωνιστικότητα. Πρωταρχική πρόκληση είναι η προώθηση της απόκτησης εγκάρσιων βασικών ικανοτήτων από όλους τους πολίτες, όπως ψηφιακές ικανότητες, μεταγνωστικές ικανότητες, πνεύμα πρωτοβουλίας και επιχειρηματικότητας και πολιτιστική ευαισθητοποίηση⁽¹⁰⁾.

⁽⁴⁾ EUCO 79/14, σ. 15.

⁽⁵⁾ Πρόγραμμα της ιταλικής προεδρίας «Ευρώπη — Μια νέα αρχή», σ. 72.

⁽⁶⁾ Διάσκεψη της λετονικής προεδρίας, Ρίγα 11—12 Φεβρουαρίου 2015, «Επιχειρηματικότητα στις περιφέρειες για ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης».

⁽⁷⁾ Συμπεράσματα του Συμβουλίου της 12ης Δεκεμβρίου 2014 σχετικά με την επιχειρηματικότητα στην εκπαίδευση και κατάρτιση (EE C 17 της 20.1.2015, σ. 2).

⁽⁸⁾ Oslo Agenda for Entrepreneurship Education in Europe, 2006. http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/promoting-entrepreneurship/education-training-entrepreneurship/policy-framework/2006-conference/index_en.htm

⁽⁹⁾ Συμπεράσματα του Συμβουλίου της 12ης Μαΐου 2009 σχετικά με ένα στρατηγικό πλαίσιο για την ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης («ΕΚ 2020») (EE C 119 της 28.5.2009, σ. 2).

⁽¹⁰⁾ Σύμφωνα με τον στρατηγικό στόχο 4 (ΕΚ 2020), στα συμπεράσματα του Συμβουλίου της 12ης Μαΐου 2009: Ενίσχυση της καινοτομίας και της δημιουργικότητας καθώς και του επιχειρηματικού πνεύματος, σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης και κατάρτισης.

3.3. Το συνέδριο του Παρατηρητηρίου Αγοράς Εργασίας με θέμα «Στήριξη των νέων επιχειρήσεων για δημιουργία ανάπτυξης και απασχόλησης»⁽¹¹⁾ κατέδειξε με τη σειρά του ότι η επιχειρηματική εκπαίδευση πρέπει να εξεταστεί στο ευρύτερο πλαίσιο του κοινωνικού περιβάλλοντος. Ωστόσο, οι επιχειρηματικοί κύκλοι θα πρέπει να μεριμνήσουν για τη διευκόλυνση της σύστασης νέων επιχειρήσεων, με τον περιορισμό της γραφειοκρατίας και τη δημιουργία ευκαιριών απασχόλησης. Τα κίνητρα που παρέχονται είτε προπαρασκευαστικά είτε για την έναρξη και την ανάπτυξη μιας επιχείρησης μπορούν να συνδεθούν αποτελεσματικά με μια σειρά άλλων ενεργών πολιτικών για την αγορά εργασίας (ALMP) και πρέπει επίσης να μελετηθούν στο πλαίσιο ενός ευρύτερου πλαισίου στήριξης και ανάπτυξης των επιχειρήσεων.

3.4. Η αναθεώρηση της Small Business Act⁽¹²⁾ (νομοθετική πράξη για τις μικρές επιχειρήσεις) αποτελεί μια μοναδική ευκαιρία ενίσχυσης των δεσμών μεταξύ των μέτρων που εστιάζουν στις ΜΜΕ και της επιχειρηματικής εκπαίδευσης, με τη χρήση όλων των διαθέσιμων μέσων, όπως το COSME. Η προώθηση της αναβάθμισης των δεξιοτήτων στις ΜΜΕ και της καινοτομίας κάθε μορφής είναι μία από τις 10 κατευθυντήριες αρχές για τη δημιουργία ενός ισότιμου πεδίου ανταγωνισμού για τις ΜΜΕ στην ΕΕ.

4. Βασικές ικανότητες

4.1. Η συμπερίληψη στοιχείων επιχειρηματικότητας στην εκπαίδευση και στην κατάρτιση πρέπει να έχει ως στόχο να προσφέρει σε όλους τους εκπαιδευόμενους, ανεξαρτήτως φύλου, κοινωνικοοικονομικού υποβάθρου ή ειδικών αναγκών, τη δυνατότητα να αναπτύξουν τις αναγκαίες για το επιχειρείν δεξιότητες και ικανότητες.

4.2. Πέραν των βασικών δεξιοτήτων, όπως η γραφή, η ανάγνωση και η αριθμητική, για την επιχειρηματικότητα απαιτείται σταδιακή ανάπτυξη ενός φάσματος καίριων ικανοτήτων όπως ορίζεται στη σύσταση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου του 2006, συμπεριλαμβανομένης της καλλιέργειας πνεύματος πρωτοβουλίας και επιχειρηματικότητας, καθώς και της ικανότητας υλοποίησης ιδεών. Πρόκειται για ικανότητες όπως η δημιουργικότητα, η καινοτομία και η ανάληψη κινδύνων, ο σχεδιασμός και η διαχείριση έργων με σκοπό την υλοποίηση συγκεκριμένων στόχων.

4.3. Η ικανότητα επικοινωνίας σε ξένες γλώσσες είναι ιδιαίτερα σημαντική προκειμένου να μπορούν οι ευρωπαίοι πολίτες να μετακινούνται, να εργάζονται και να σπουδάζουν ελεύθερα σε όλη την Ευρώπη, και οι νέοι τις θεωρούν όλο και πιο σημαντικές⁽¹³⁾.

4.4. Η ψηφιακή επιχειρηματικότητα στην Ενιαία Ψηφιακή Αγορά είναι καίριας σημασίας για τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, για καινοτόμους ιδέες και για συνεργατικούς σχηματισμούς που επιταχύνουν τον ρυθμό της καινοτομίας. Η ΕΕ πρέπει να αναπτύξει ένα πλαίσιο πολιτικής που θα προωθή τις δεξιότητες ΤΠΕ και θα ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να ανταλλάσσουν εμπειρίες σχετικά με τους τρόπους αύξησης του αριθμού και βελτίωσης της ποιότητας των αποφοίτων με δεξιότητες ΤΠΕ σύμφωνα με τις ανάγκες των εταιρειών.

4.5. Πρέπει να απελευθερώσουμε το τεράστιο δυναμικό των γυναικών και να διερευνήσουμε τη μοναδική τους προσέγγιση όσον αφορά την ηγεσία και τη διοίκηση επιχειρήσεων. Τα κράτη μέλη, σε στενή συνεργασία με τους ενδιαφερόμενους φορείς, πρέπει να εφαρμόσουν προγράμματα που θα εστιάζουν στην ανάπτυξη επιχειρηματικών δεξιοτήτων, καθώς και στη συμμετοχή επιχειρήσεων που διευθύνονται από γυναίκες στις παγκόσμιες αλυσίδες εφοδιασμού⁽¹⁴⁾.

5. Προώθηση του «επιχειρηματικού πνεύματος»

5.1. Οι επιχειρηματικές δεξιότητες είναι σημαντικές για τη ζωή γενικά, αλλά και προκειμένου να αποκτήσουν οι άνθρωποι μεγαλύτερο έλεγχο του μέλλοντός τους. Οι επιχειρηματικές δεξιότητες πρέπει να ενταχθούν σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης και κατάρτισης, αρχίζοντας με τον κατάλληλο τρόπο από τις μικρές ηλικίες, ούτως ώστε να καθίσταται δυνατή η συνεχής τους ανάπτυξη στο πλαίσιο του προγράμματος σπουδών.

⁽¹¹⁾ 35η συνεδρίαση του Παρατηρητηρίου Αγοράς Εργασίας της ΕΟΚΕ, 13 Νοεμβρίου 2014.

⁽¹²⁾ COM(2008) 394.

⁽¹³⁾ Στρατηγικό πλαίσιο Επιτροπής: 1. Στόχος της Βαρκελώνης που συμφωνήθηκε το 2002 από τους αρχηγούς κρατών και κυβερνήσεων· και 2. Κράτος και κυβέρνηση. Η ανακοίνωση του 2008 «Πολυγλωσσία — Πλεονέκτημα και δέσμευση» περιγράφει τις δράσεις της Επιτροπής σε αυτό τον τομέα.

⁽¹⁴⁾ Research Report 2013, Entrepreneurs: What can we learn from them?, Part 2/3 — Inspiring female entrepreneurs (Ερευνητική έκθεση 2013, Επιχειρηματίες: Τι μπορούμε να μάθουμε από αυτούς; μέρος 2/3 — Πρότυπα γυναικών επιχειρηματιών), CIPD (Chartered Institute of Personnel and Development (Ένωση για το Εργατικό Δυναμικό και την Ανάπτυξη)).

5.2. Όλοι οι μαθητές των σχολείων πρέπει να έχουν την ευκαιρία να λάβουν μέρος σε προγράμματα απόκτησης εργασιακής εμπειρίας για να αναπτύξουν αυτές τις δεξιότητες, ενώ τα εργαλεία που αναπτύσσονται για την αξιολόγηση της προόδου και την απόδειξη της απόκτησης επιχειρηματικών δεξιοτήτων πρέπει να εστιάζουν στη βελτίωση της ποιότητας των μελλοντικών εργασιακών εμπειριών. Αξιοσημείωτο παράδειγμα αποτελεί ένα φινλανδικό πρόγραμμα εργασίας που παρέχει επιχειρηματική κατάρτιση σε διάφορα επίπεδα εκπαίδευσης, ονόματι «Yrittäjyyskasvatus»⁽¹⁵⁾.

5.3. Η επιχειρηματική εκπαίδευση ορίζεται ως «μια σειρά τυποποιημένων μαθημάτων με σκοπό την πληροφόρηση, άσκηση και εκπαίδευση όποιου ενδιαφέρεται να συμμετάσχει στην κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη, μέσω ενός σχεδίου προώθησης της επιχειρηματικής συνείδησης, της δημιουργίας επιχειρήσεων ή της ανάπτυξης των μικρών επιχειρήσεων»⁽¹⁶⁾.

5.3.1. Η Ευρώπη σήμερα στηρίζει όλες τις ελπίδες της στην προώθηση και ανάπτυξη διττών συστημάτων και παρόμοιων μορφών μάθησης στον χώρο εργασίας. Τα κράτη μέλη που εφαρμόζουν τέτοια συστήματα έχουν θετικά αποτελέσματα μακροπρόθεσμα και τα επίπεδα ανεργίας των νέων τους είναι κάτω του μέσου όρου της ΕΕ.

5.3.2. Η πρακτική άσκηση είναι σημαντικό μέσο αντιμετώπισης της ανεργίας και της αναντιστοιχίας δεξιοτήτων, ενώ διασφαλίζει επίσης τη μετάβαση από την εκπαίδευση στην αγορά εργασίας. Χρειάζεται να υποστηριχθεί περισσότερο η ένταξη της πρακτικής άσκησης στα προγράμματα σπουδών⁽¹⁷⁾.

5.3.3. Η απόκτηση επαγγελματικής εμπειρίας, που έχει ως σκοπό την ενίσχυση της επιχειρηματικής συμπεριφοράς των υπαλλήλων, και η καθοδηγούμενη από τους εργαζόμενους/κοινωνική επιχειρηματικότητα μπορούν να αποτελέσουν επιτυχή παραδείγματα προγραμμάτων συμμετοχής των εργαζομένων με σκοπό την επίτευξη των οικονομικών και κοινωνικών στόχων των οργανισμών στους οποίους εργάζονται.

5.3.4. Ο εθελοντισμός μπορεί να αποτελέσει πολύτιμη εμπειρία για την ανάπτυξη δεξιοτήτων. Οι κυριότεροι φορείς άτυπης εκπαίδευσης είναι οι οργανώσεις της νεολαίας. Μέσα από τα εκπαιδευτικά τους προγράμματα συμβάλλουν στην ανάπτυξη μια σειράς από εγκάρσιες ικανότητες, όπως η ομαδική εργασία, οι διαπροσωπικές δεξιότητες, η αίσθηση της πρωτοβουλίας και η ανάλυση κινδύνων. Οι νέοι μπορούν να διδάσκονται από τα λάθη τους σε ένα ασφαλές περιβάλλον (σε αντίθεση με ό,τι συμβαίνει στον πραγματικό κόσμο των επιχειρήσεων).

5.4. Το 2012 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε μια έκθεση με τίτλο *Entrepreneurship education at school in Europe* (Επιχειρηματική εκπαίδευση στο σχολείο στην Ευρώπη)⁽¹⁸⁾, που εστιάζει στις εθνικές στρατηγικές, στα προγράμματα σπουδών και στα μαθησιακά αποτελέσματα. Η επιχειρηματική εκπαίδευση αυτή τη στιγμή προωθείται στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες και εφαρμόζονται αρκετές διαφορετικές προσεγγίσεις: 1. ειδικές στρατηγικές/σχέδια δράσης επικεντρωμένα αποκλειστικά στην επιχειρηματική εκπαίδευση· 2. ευρύτερες εκπαιδευτικές ή οικονομικές στρατηγικές που ενσωματώνουν στόχους της επιχειρηματικής εκπαίδευσης· 3. μεμονωμένες ή πολλαπλές πρωτοβουλίες που σχετίζονται με την επιχειρηματική εκπαίδευση.

5.5. Δεν είναι όλοι οι άνθρωποι γεννημένοι για να γίνουν επιχειρηματίες. Το επιχειρηματικό πνεύμα τους προσφέρει μόνο περισσότερες επιλογές προκειμένου να πετύχουν στον επαγγελματικό και στον προσωπικό τους βίο. Αλλά εκείνοι που έχουν επιχειρηματικό ταλέντο και το θάρρος να μετατρέψουν το επιχειρηματικό τους πνεύμα σε δράση θα πρέπει να ενθαρρύνονται.

5.5.1. Τα εκκολαπτήρια επιχειρήσεων είναι κέντρα για την προαγωγή της καινοτομίας και της επιχειρηματικής δραστηριότητας. Μπορούν να βρεθούν σε πολλά πανεπιστήμια και να παρέχουν ένα ασφαλές περιβάλλον όπου οι σπουδαστές μπορούν να λάβουν επαγγελματική καθοδήγηση για την υλοποίηση των επιχειρηματικών ιδεών τους και να αναλάβουν κινδύνους, χωρίς αρνητικές επιπτώσεις και χωρίς νοοτροπία αποτυχίας. Οι σπουδαστές σχολών διοίκησης επιχειρήσεων με εκκολαπτήρια μπορούν να ακολουθήσουν μια πιο άμεση διαδρομή για να συμμετάσχουν σε μια νεοσύστατη επιχείρηση ή για να δρομολογήσουν τη δική τους.

5.5.2. Οι επιχειρηματικές δεξιότητες μπορούν επίσης να αποκτηθούν μέσω προγραμμάτων ανάπτυξης δεξιοτήτων που διοργανώνονται εκτός των συστημάτων γενικής εκπαίδευσης. Αυτά τα προγράμματα μπορεί να περιλαμβάνουν δραστηριότητες συμβουλευτικής και καθοδήγησης από έμπειρους εκπαιδευτές, επιχειρηματίες και εμπειρογνώμονες του επιχειρηματικού τομέα. Εκτός του ότι προσφέρουν στους πιθανούς επιχειρηματίες πολύτιμη επιχειρηματική τεχνογνωσία, αυτά τα προγράμματα τους βοηθούν επίσης να αναπτύξουν ένα δίκτυο επαφών με υπάρχουσες επιχειρήσεις και επιχειρηματίες.

⁽¹⁵⁾ Φινλανδικό Υπουργείο Παιδείας (2009), Κατευθυντήριες γραμμές για την επιχειρηματική εκπαίδευση, Ελσίνκι.

Φινλανδικό Υπουργείο Απασχόλησης και Οικονομίας (2012), Επισκόπηση επιχειρηματικότητας 2012.

⁽¹⁶⁾ Βλέπε ορισμό από Unesco και από Unepoc.

⁽¹⁷⁾ ΕΕ C 214 της 8.7.2014, σ. 36.

⁽¹⁸⁾ Δίκτυο Ευρυδική, Απρίλιος 2012, *Entrepreneurship education at school in Europe* (Επιχειρηματική εκπαίδευση στο σχολείο στην Ευρώπη).

5.5.3. Η κατάρτιση για την απόκτηση επιχειρηματικών δεξιοτήτων που παρέχεται από εμπορικά και βιομηχανικά επιμελητήρια ανά την Ευρώπη περιλαμβάνει ποικίλες μορφές διδασκαλίας και πρακτικής που υποστηρίζουν τα άτομα στη διαδικασία προσδιορισμού και εκκίνησης επιχειρηματικών σχεδίων, στον προσδιορισμό και την οργάνωση των απαιτούμενων πόρων και στην ανάληψη των κινδύνων που σχετίζονται με το σχέδιο: Entrepreneurial Skills Pass — Διαβατήριο επιχειρηματικών δεξιοτήτων (Αυστρία) ⁽¹⁹⁾, Startup@Campus (Βέλγιο) ⁽²⁰⁾, Incuba' school — Εκκολαπτήριο της πανεπιστημιούπολης του Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου του Παρισιού (Γαλλία), Long night of Start-ups — Η μεγάλη εσπερίδα των νέων επιχειρήσεων (Γερμανία) ⁽²¹⁾, Ημερίδα των Νέων Επιχειρηματιών (Ισπανία) και Bright and Young — Έξυπνοι και Νέοι (Βέλγιο) ⁽²²⁾.

5.6. Οι ενδιαφερόμενοι φορείς και οι οργανώσεις της κοινωνίας πολιτών μπορούν να συμβάλουν αποτελεσματικά στην υλοποίηση των πρωτοβουλιών που αποσκοπούν στην προώθηση της επιχειρηματικότητας και στην ενίσχυση του επιχειρηματικού πνεύματος. Σχετικό παράδειγμα είναι το φινλανδικό Ίδρυμα Επιχειρηματικής Εκκίνησης Startup Sauna ⁽²³⁾, που ιδρύθηκε από Φινλανδούς επιχειρηματίες σε συνεργασία με αρκετούς δημόσιους φορείς.

6. Αναγνώριση και ενίσχυση της διαφάνειας των επιχειρηματικών δεξιοτήτων

6.1. Οι συνεχιζόμενες δυσχέρειες στην αναγνώριση και τη διαφάνεια των δεξιοτήτων και των επαγγελματικών προσόντων παρεμποδίζουν την ανάπτυξη του κατάλληλου συνδυασμού δεξιοτήτων και προσόντων, καθώς και την κινητικότητα που χρειάζεται για να επιτευχθεί καλύτερη αντιστοίχιση μεταξύ δεξιοτήτων και θέσεων εργασίας, ώστε να ενισχυθεί η ανταγωνιστικότητα και η ευημερία.

6.2. Αρκετά εργαλεία έχουν θεσπιστεί σε ευρωπαϊκό επίπεδο για τη διευκόλυνση της συνεργασίας με βάση τη διαφάνεια και την αναγνώριση δεξιοτήτων και επαγγελματικών προσόντων που αποκτώνται μέσω επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (EEK) και ανώτατης εκπαίδευσης (ΑΕ) σε όλη την ΕΕ ⁽²⁴⁾.

6.3. Πέραν αυτών των εργαλείων, αρκετές πρωτοβουλίες αποσκοπούν στον περιορισμό της αναντιστοιχίας δεξιοτήτων, ειδικότερα η Ευρωπαϊκή ταξινόμηση Δεξιοτήτων, Ικανοτήτων και Επαγγελμάτων (ESCO) και το Πανόραμα Δεξιοτήτων. Για την ενίσχυση της κινητικότητας, έχουμε επίσης το πλαίσιο Europass, συμπεριλαμβανομένου του βιογραφικού σημειώματος Europass και του Ευρωπαϊκού Διαβατηρίου Δεξιοτήτων και την πρόσφατη αναθεώρηση της οδηγίας για την αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων ⁽²⁵⁾.

6.4. Η εξασφάλιση μεγαλύτερης συνοχής μεταξύ του ευρωπαϊκού πλαισίου επαγγελματικών προσόντων (EQF), των ευρωπαϊκών συστημάτων μεταφοράς ακαδημαϊκών μονάδων (ECTS και ECVET) και της πολύγλωσσης Ευρωπαϊκής ταξινόμησης Δεξιοτήτων, Ικανοτήτων και Επαγγελμάτων (ESCO) θα συμβάλει στην αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων, στην επικύρωση της μη τυπικής και άτυπης μάθησης και στην παροχή διά βίου καθοδήγησης. Αυτή η διαδικασία πρέπει να παραμείνει ολοκληρωμένη και θα ήταν σκόπιμο να συνοδεύεται από αξιολόγηση των διαφόρων εμπλεκόμενων μέσων για να διασφαλιστεί η αποτελεσματικότητά τους.

6.5. Στην ανακοίνωση σχετικά με τον Ανασχεδιασμό της Εκπαίδευσης ⁽²⁶⁾ περιγράφεται επίσης η ανάγκη αναγνώρισης, αξιολόγησης και επικύρωσης των δεξιοτήτων που αποκτούν τα άτομα εκτός σχολείου, παρέχοντας έτσι ένα προφίλ δεξιοτήτων για τους δυνητικούς εργοδότες. Η αναγνώριση των δεξιοτήτων που αναπτύσσονται εκτός αίθουσας διδασκαλίας είναι σημαντική, όταν εξετάζεται η πρόσληψη ενός ατόμου για συγκεκριμένη εργασία· ωστόσο, δεν θα πρέπει να εναπόκειται μόνο στους εργοδότες η ευθύνη αξιολόγησης και επικύρωσης αυτών των δεξιοτήτων.

6.6. Περαιτέρω πολιτικές και πλαίσια που υποστηρίζουν τη δυνατότητα μεταφοράς επαγγελματικών προσόντων σχετίζονται γενικά με την υπάρχουσα νομοθεσία της ΕΕ και αρκετά συνιστούν εθνικές πρωτοβουλίες για την αναγνώριση προηγούμενων γνώσεων (ALP) σε επίπεδο κρατών μελών. Μια συστηματική επανεξέταση και παρακολούθηση αυτών των εθνικών πρωτοβουλιών θα πρέπει να είναι προσανατολισμένη στον προσδιορισμό των ορθών πρακτικών και στην προώθηση της αμοιβαίας μάθησης και των κοινών αρχών ⁽²⁷⁾.

⁽¹⁹⁾ Entrepreneurial Skills Pass (Αυστρία).

⁽²⁰⁾ Startup@Campus (Βέλγιο).

⁽²¹⁾ Long night of Start-ups (Γερμανία).

⁽²²⁾ Bright and Young (Βέλγιο).

⁽²³⁾ Teknologiateollisuus (2012), Usui Startup-säätiö vauhdittamaan suomalaisia kasvuyrityksiä (Ελσίνκι).

⁽²⁴⁾ Κεντρικό εργαλείο αποτελεί το ευρωπαϊκό πλαίσιο επαγγελματικών προσόντων (EQF), το οποίο συνδέεται με όλα τα είδη και τα επίπεδα προσόντων. Τα εργαλεία EEK περιλαμβάνουν το ευρωπαϊκό σύστημα ακαδημαϊκών μονάδων για την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση (ECVET) και το ευρωπαϊκό πλαίσιο αναφοράς για τη διασφάλιση της ποιότητας στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση (EQAVET). Τα εργαλεία ΑΕ περιλαμβάνουν τα ευρωπαϊκά πρότυπα και κατευθυντήριες γραμμές για τη διασφάλιση της ποιότητας στον ευρωπαϊκό χώρο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (ESG) και το ευρωπαϊκό σύστημα μεταφοράς και συσώρευσης ακαδημαϊκών μονάδων (ECTS).

⁽²⁵⁾ Οδηγία 2013/55/ΕΕ.

⁽²⁶⁾ COM(2012) 669 final.

⁽²⁷⁾ Με βάση την επικείμενη έκδοση του Eurofound (2015) με τίτλο *Youth Entrepreneurship in Europe* («Επιχειρηματικότητα των νέων στην Ευρώπη»), EF 1507.

6.7. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την πρόταση της Επιτροπής να αναπτυχθεί ένα πλαίσιο αναφοράς ικανοτήτων σχετικά με την επιχειρηματικότητα εντός του πλαισίου βασικών ικανοτήτων, αναλύοντας τις ικανότητες στα συστατικά τους μέρη, με βάση τους δείκτες και τα επίπεδα μαθησιακών αποτελεσμάτων του EQF. Αυτό θα εξασφαλίσει μια συντονισμένη προσέγγιση μεταξύ αφενός των διαφόρων επιπέδων εκπαίδευσης και αφετέρου της διαδικασίας συνεκτίμησης της μη τυπικής και άτυπης μάθησης.

6.8. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει τις ακόλουθες δύο συνεργατικές πρωτοβουλίες της Επιτροπής και του ΟΟΣΑ:

1. την **Επιχειρηματικότητα 360** ⁽²⁸⁾, που σκοπό έχει να ενισχύσει την επιχειρηματικότητα στα σχολεία και στα ιδρύματα τεχνικής και επαγγελματικής κατάρτισης και διαθέτει δωρεάν ένα μέσο αυτοαξιολόγησης που θα βοηθήσει τα ιδρύματα και τους μεμονωμένους διδάσκοντες να αναπτύξουν τις στρατηγικές και τις πρακτικές τους για την προώθηση της επιχειρηματικότητας και
2. το **HEInnovate**, ένα διαδικτυακό εργαλείο που βοηθά τα ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης να προαγάγουν ένα περισσότερο επιχειρηματικό και καινοτόμο πνεύμα σε διεθνές πλαίσιο ⁽²⁹⁾.

7. Ο ρόλος των καθηγητών, των εκπαιδευτών και των διευθυντών εκπαιδευτικών ιδρυμάτων

7.1. Οι καθηγητές και οι εκπαιδευτές κατέχουν νευραλγική θέση όσον αφορά τη διευκόλυνση της μάθησης και τον πολλαπλασιασμό των ιδεών. Η εισαγωγή νέων διαδικασιών εκπαίδευσης και τεχνολογιών διδασκαλίας στις τάξεις δεν είναι απλή υπόθεση και χρειάζεται καταρτισμένους εκπαιδευτικούς, οι οποίοι θα ηγηθούν της διαδικασίας αλλαγής ⁽³⁰⁾. Πρέπει να προωθούν εναλλακτικές και άτυπες προσεγγίσεις της μάθησης και να εφαρμόζουν μια εξατομικευμένη προσέγγιση.

7.1.1. Η ποιότητα των διδασκόντων και των καθοδηγητών είναι ουσιώδης για τη διασφάλιση της επιτυχίας και της αποτελεσματικότητας των προγραμμάτων επιχειρηματικής κατάρτισης. Σε αυτό το πλαίσιο, οι υποψήφιοι επιχειρηματίες που βρίσκονται στα αρχικά στάδια της επιχειρηματικής τους ζωής εκτιμούν ιδιαίτερα την εμπειρία και την τεχνογνωσία των έμπειρων διδασκόντων ή των παλαιότερων επιχειρηματιών, που μπορούν να μοιραστούν τις δικές τους εμπειρίες ⁽³¹⁾.

7.1.2. Ένα παράδειγμα αποτελεσματικότητας των προγραμμάτων επιχειρηματικής κατάρτισης είναι το πρόγραμμα που διοργανώνεται από το Ιρλανδικό Εθνικό Ίδρυμα για τη Διδασκαλία της Επιχειρηματικότητας ⁽³²⁾, το οποίο παρέχει εντατική επιμόρφωση στους διδάσκοντες με σκοπό να εφοδιάσει τους καθηγητές δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και τους απασχολούμενους στον τομέα της νεολαίας με τις απαραίτητες δεξιότητες και τους πόρους ώστε να προσφέρουν με επιτυχία επιχειρηματική κατάρτιση στους νέους. Οι συμμετέχοντες που ολοκληρώνουν επιτυχώς το πρόγραμμα αυτό λαμβάνουν δίπλωμα πιστοποίησης εκπαιδευτή επιχειρηματικής κατάρτισης.

7.1.3. Ένα άλλο παράδειγμα είναι το ολλανδικό Πρόγραμμα Δράσης για την Επιχειρηματικότητα και την Εκπαίδευση ⁽³³⁾, που αποσκοπεί στην ενίσχυση του επιχειρηματικού πνεύματος και της ανάλογης συμπεριφοράς στους μαθητές, εδραιώνοντας τις επιχειρηματικές δεξιότητες και γνώσεις στο ολλανδικό εκπαιδευτικό σύστημα. Το πρόγραμμα αποτελείται από διάφορα μέρη που έχουν ως στόχο να προσφέρουν μια ευρεία ποικιλία δραστηριοτήτων για την ανάπτυξη των επιχειρηματικών δεξιοτήτων των μαθητών σε όλα τα στάδια της εκπαιδευτικής τους σταδιοδρομίας, καθώς και να παράσχουν μαθήματα κατάρτισης που διευκολύνουν την επιχειρηματική εκπαίδευση των διδασκόντων.

7.2. Οι καθηγητές, οι εκπαιδευτές και οι διευθυντές εκπαιδευτικών ιδρυμάτων πρέπει να επιδιώκουν να αναπτύξουν τη δική τους δημιουργικότητα και ικανότητα καινοτομίας, ενώ τα εκπαιδευτικά ιδρύματα θα πρέπει να προσφέρουν ένα μαθησιακό περιβάλλον που προάγει το επιχειρηματικό πνεύμα και είναι ανοιχτό στην ευρύτερη κοινότητα.

7.3. Τον Ιούνιο του 2013 η Επιτροπή δημοσίευσε έναν οδηγό για εκπαιδευτές ⁽³⁴⁾, που παραθέτει κατάλογο βασικών αρχών για τους διδάσκοντες την επιχειρηματικότητα, σχετικά με την αξιολόγηση των ποσοτικών μαθησιακών αποτελεσμάτων, τη διεπιστημονική μάθηση, την προπαρασκευαστική και τη συνεχή κατάρτιση των διδασκόντων, την καθοδήγηση, την καινοτομία στην επιχειρηματική παιδαγωγική, και παρουσιάζει βασικά μηνύματα από πρακτικά παραδείγματα.

⁽²⁸⁾ Σχέδιο «Επιχειρηματικότητα 360» του ΟΟΣΑ.

⁽²⁹⁾ HEInnovate.

⁽³⁰⁾ ΕΕ C 214 της 8.7.2014, σ. 31.

⁽³¹⁾ Με βάση την επικείμενη έκθεση του Eurofound (2015) με τίτλο *Youth Entrepreneurship in Europe* («Επιχειρηματικότητα των νέων στην Ευρώπη»), ΕF 1507.

⁽³²⁾ Πρόγραμμα NFTE.

⁽³³⁾ Προγράμματα: Voortgangsrapportage Programma onderwijs en ondernemerschap και Landbouw en Innovatie, Brief Onderwijs en Ondernemerschap.

⁽³⁴⁾ Ο οδηγός που συντάχθηκε από το ICF GHK για την Επιτροπή, ΓΔ Επιχειρήσεων και Βιομηχανίας, έχει τίτλο *Entrepreneurship education — A guide for Educators* («Επιχειρηματική εκπαίδευση — Οδηγός για εκπαιδευτές»).

7.3.1. Τα ιδρύματα που παρέχουν επιχειρηματική κατάρτιση στους διδάσκοντες θα πρέπει να αναπτύξουν σαφή εκπαιδευτική φιλοσοφία, να εφοδιάσουν κατάλληλα τους διδάσκοντες με την ικανότητα να διδάσκουν επίσης για την αγορά εργασίας. Η υποστηρικτική της επιχειρηματικότητας εκπαίδευση πρέπει να ενταχθεί ως οριζόντια προσέγγιση και διεπιστημονικό μάθημα στο πρόγραμμα σπουδών.

7.3.2. Τα προγράμματα επιχειρηματικής κατάρτισης διδασκόντων πρέπει να ενθαρρύνουν τους καταρτιζόμενους να αναπτύξουν τις δικές τους επιχειρηματικές γνώσεις, δεξιότητες και συμπεριφορές.

7.3.3. Πρέπει να υποστηριχθεί η ανάπτυξη ελεύθερων και ανοιχτών ψηφιακών και διαδικτυακών εργαλείων που διδάσκουν επιχειρηματικές δεξιότητες, και να αναζητηθούν μορφές συνεργασίας με την κοινότητα ανοιχτού λογισμικού για την προώθηση ελεύθερων επιχειρηματικών εργαλείων καθώς και για την κατάρτιση στα εργαλεία αυτά.

7.3.4. Η κινητικότητα των εκπαιδευτών στην Ευρώπη είναι σημαντική, ιδιαίτερα στην ανώτατη εκπαίδευση, μέσω του προγράμματος διά βίου μάθησης της ΕΕ και/ή άλλων μέσων ειδικά σχεδιασμένων για τον σκοπό αυτό. Η Ευρώπη χρειάζεται μεγαλύτερη κινητικότητα και ανταλλαγή εμπειριών, όχι μόνο μεταξύ πανεπιστημίων, αλλά και μεταξύ της ακαδημαϊκής κοινότητας —όπου αυτό ενδείκνυται— και του επιχειρηματικού κόσμου. Χρειάζεται να καταρτιστούν προγράμματα που θα επιτρέπουν στους εκπαιδευτές να περνούν χρόνο σε άλλα ιδρύματα και/ή στον ιδιωτικό τομέα, δίνοντάς τους τη δυνατότητα να συμμετέχουν, να μαθαίνουν και να αναπτύσσονται ουσιαστικά.

8. Η αρχή της εταιρικής σχέσης

8.1. Συνιστάται η διενέργεια διαβουλεύσεων με τις επιχειρήσεις για τη διαμόρφωση εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων με αντικείμενο την επιχειρηματικότητα. Αυτό είναι αναγκαίο προκειμένου να εξασφαλιστεί ο εφοδιασμός των αποφοίτων με τις δεξιότητες που χρειάζονται για να επιτύχουν. Οι επιχειρήσεις θα πρέπει να καλούνται να συμμετέχουν περισσότερο στην κατάρτιση διευθυντών και εργαζομένων στους τομείς της επιχειρηματικότητας, της συνεργασίας και της συμμετοχής στη διοίκηση των οργανισμών τους. Οι επιχειρήσεις θα πρέπει επίσης να παρέχουν στους εργαζομένους τους τις απαραίτητες δεξιότητες και νέες γνώσεις, καθώς και να τους εκπαιδεύουν στη λήψη αποφάσεων, υπό συνθήκες απασχόλησης οι οποίες να τους παρέχουν δυνατότητα πρόσβασης στα συγκεκριμένα εκπαιδευτικά προγράμματα. Επιπροσθέτως, θα πρέπει να συνεργάζονται με την εκπαιδευτική κοινότητα, ούτως ώστε οι νέοι να μαθαίνουν για την αγορά εργασίας και να βρίσκουν μια θέση σε αυτήν.

8.2. Η σύνδεση μεταξύ συνδικαλιστικών οργανώσεων και νέων στον τομέα της κατάρτισης είναι ιδιαίτερα σημαντική. Οι συνδικαλιστικές οργανώσεις μπορούν να συμμετέχουν στην κατάρτιση των νέων σε εργασιακά περιβάλλοντα εκτός σχολείων ή εκπαιδευτικών κέντρων. Οι πλέον έμπειροι και επαγγελματίες εργαζόμενοι μπορούν να ασχοληθούν με τους νέους εργαζόμενους, τους ασκούμενους και τους εθελοντές ως επόπτες και δάσκαλοι ή να αναλάβουν ρόλο διδάσκοντα σε ειδικούς χώρους μαθητείας. Αυτές οι διασυνδέσεις με επιχειρήσεις είναι σημαντικές για τη μετάδοση στους νέους γνώσεων που αφορούν την αγορά εργασίας και τις εργασιακές σχέσεις. Η συνεργασία με τις συνδικαλιστικές οργανώσεις των διδασκόντων παίζει καίριο ρόλο για τον σχεδιασμό μιας αποτελεσματικής πολιτικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, αλλά η διεπαφή με τις επιχειρήσεις είναι ζωτικής σημασίας.

8.3. Πάνω από όλα, στο πλαίσιο της κοινωνικής εταιρικής σχέσης, οι εργοδότες και οι οργανώσεις εργαζομένων οφείλουν να συμμετέχουν στον σχεδιασμό εθνικών στρατηγικών διά βίου μάθησης και σχεδίων δράσης για την εφαρμογή των Εγγυήσεων για τη Νεολαία. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει το πλαίσιο δράσης για την απασχόληση των νέων⁽³⁵⁾, που καταρτίστηκε από τους ευρωπαϊούς κοινωνικούς εταίρους.

8.4. Είναι καίριας σημασίας η εξασφάλιση της συμμετοχής των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών (ΟΚΠ). Αυτό θα επέτρεπε στις διάφορες ΟΚΠ (που εστιάζουν στις γυναίκες, στους νέους, στις οικογένειες, στα άτομα με αναπηρία, στους μετανάστες, στις μειονότητες και σε άλλες ομάδες) να επικεντρωθούν αποτελεσματικότερα στις ανάγκες και τις προτεραιότητες ειδικών ομάδων πολιτών στο εκπαιδευτικό σύστημα και στην αγορά εργασίας.

8.5. Η οικογένεια εξακολουθεί να παίζει σημαντικό ρόλο, όπως ήδη αναφέρθηκε στη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ⁽³⁶⁾.

⁽³⁵⁾ Πλαίσιο δράσης για την ανεργία των νέων.

⁽³⁶⁾ ΕΕ C 68 της 6.3.2012, σ. 1.

9. Αποτελεσματική χρήση υφιστάμενων και νέων προγραμμάτων

9.1. Το Erasmus+ ⁽³⁷⁾, ένα νέο πρόγραμμα της Επιτροπής για την εκπαίδευση, την κατάρτιση, τη νεολαία και τον αθλητισμό 2014-2020, αποσκοπεί στην ενίσχυση των δεξιοτήτων και της απασχολησιμότητας, καθώς και στον εκσυγχρονισμό της εκπαίδευσης, της κατάρτισης και της εργασίας των νέων. Το επταετές πρόγραμμα θα έχει προϋπολογισμό 14,7 δισεκατ. ευρώ, ποσό που αντιπροσωπεύει αύξηση 40 % σε σχέση με τα τρέχοντα επίπεδα δαπανών, αντανakλώντας τη δέσμευση της ΕΕ να επενδύσει σε αυτούς τους τομείς. Το Erasmus+ θα προσφέρει ευκαιρίες σε πάνω από τέσσερα εκατομμύρια Ευρωπαίους να σπουδάσουν, να αποκτήσουν εργασιακή εμπειρία και να συμμετάσχουν σε προγράμματα εθελοντισμού στο εξωτερικό. Αποτελεί σημαντικό βήμα προόδου, με σημαντικές δυνατότητες όσον αφορά τη στήριξη της επιχειρηματικής εκπαίδευσης, ενθαρρύνοντας, για παράδειγμα, την ενσωμάτωση της συνεργασίας εκπαίδευσης-επιχειρήσεων τόσο στη Συμμαχία Γνώσης στην Ανώτατη Εκπαίδευση όσο και στις Τομεακές Συμμαχίες Δεξιοτήτων για την ΕΕΚ.

9.2. Υπάρχουν άλλα προγράμματα και μέσα που υποστηρίζουν την επιχειρηματική εκπαίδευση στην ΕΕ: **Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ)** ⁽³⁸⁾, **ESCO — Ευρωπαϊκή Ταξινόμηση Δεξιοτήτων, Ικανοτήτων και Επαγγελμάτων** ⁽³⁹⁾, **COSME** ⁽⁴⁰⁾, **«Ορίζοντας 2020»** ⁽⁴¹⁾, **Πρωτοβουλία για την απασχόληση των νέων** ⁽⁴²⁾ και **Δημιουργική Ευρώπη** ⁽⁴³⁾.

Βρυξέλλες, 27 Μαΐου 2015.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

⁽³⁷⁾ Erasmus+ (EE L 347 της 20.12.2013, σ. 50).

⁽³⁸⁾ ESF.

⁽³⁹⁾ ESCO.

⁽⁴⁰⁾ http://ec.europa.eu/cip/cosme/index_en.htm

⁽⁴¹⁾ http://ec.europa.eu/research/horizon2020/index_en.cfm?pg=home&video=none

⁽⁴²⁾ COM(2013) 144 final.

⁽⁴³⁾ Δημιουργική Ευρώπη.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Μια βιομηχανική πολιτική της ΕΕ για τον τομέα των τροφίμων και των ποτών»

(2015/C 332/04)

Εισηγητής: ο κ. Ludvík JÍROVEC

Συνεισηγητής: ο κ. Edwin CALLEJA

Στις 10 Ιουλίου 2014, και σύμφωνα με το άρθρο 29 παράγραφος 2 του εσωτερικού της κανονισμού, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα

«Μια βιομηχανική πολιτική της ΕΕ για τον τομέα των τροφίμων και των ποτών».

Η συμβουλευτική επιτροπή βιομηχανικών μεταλλαγών, στην οποία ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή της στις 4 Μαΐου 2015.

Κατά την 508η σύνοδο ολομέλειάς της, που πραγματοποιήθηκε στις 27 και 28 Μαΐου 2015 (συνεδρίαση της 27ης Μαΐου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 151 ψήφους υπέρ, 1 ψήφο κατά και 5 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Συμπεράσματα

1.1.1. Τάσεις

Από τώρα και μέχρι το 2050, στις βασικές δημογραφικές τάσεις θα περιλαμβάνονται η πληθυσμιακή αύξηση και γήρανση, η αστικοποίηση και η αυξανόμενη ανισότητα. «Μέχρι το 2050, ο παγκόσμιος πληθυσμός θα ανέλθει στα 9,1 δισεκατομμύρια, δηλαδή θα είναι κατά 34 % αυξημένος σε σχέση με σήμερα. Σχεδόν το σύνολο αυτής της πληθυσμιακής αύξησης θα σημειωθεί στις αναπτυσσόμενες χώρες. Η αστικοποίηση θα συνεχιστεί με επιταχυνόμενο ρυθμό, ενώ περίπου το 70 % του παγκόσμιου πληθυσμού θα μένει σε αστικές περιοχές (σε σύγκριση με το σημερινό 49 %). Ωστόσο, για να αντιμετωπιστεί η συνεπαγόμενη αύξηση της ζήτησης, η παραγωγή τροφίμων (μη συμπεριλαμβανομένων των τροφίμων που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή βιοκαυσίμων) πρέπει να αυξηθεί κατά 70 %»⁽¹⁾.

1.1.2. Ο ρόλος της ευρωπαϊκής βιομηχανίας τροφίμων και ποτών

Η ευρωπαϊκή βιομηχανία τροφίμων και ποτών θα πρέπει να χαράξει τη στρατηγική της για την ανάπτυξη σε ένα περιβάλλον μέτριας οικονομικής μεγέθυνσης με λιγότερους φυσικούς πόρους, διαρθρωτικά υψηλές τιμές βασικών εμπορευμάτων και ενεργειακών προϊόντων και με δύσκολη πρόσβαση σε κεφάλαια. Η καινοτομία θα αποτελεί τον πυρήνα της ανταγωνιστικότητάς της.

Στο πλαίσιο αυτό, ο τομέας πρέπει να εστιάσει στην αντιμετώπιση των επικείμενων προκλήσεων. Η εν λόγω γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ στοχεύει σε βασικούς τομείς πολιτικής, οι οποίοι θα πρέπει να εξεταστούν, ώστε να δημιουργηθεί ένα περισσότερο φιλικό προς τις επιχειρήσεις περιβάλλον. Οι εν λόγω τομείς πολιτικής αναμένεται να δώσουν στη βιομηχανία τροφίμων και ποτών τη δυνατότητα να επιτύχει βιώσιμη ανάπτυξη, να καινοτομήσει και να δημιουργήσει θέσεις εργασίας, συνεχίζοντας, εκ παραλλήλου, να παρέχει στους καταναλωτές ασφαλή, θρεπτικά και υψηλής ποιότητας τρόφιμα σε προσιτές τιμές.

1.1.3. Έκκληση για τομεακή βιομηχανική πολιτική στην ευρωπαϊκή βιομηχανία τροφίμων και ποτών

Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει σθεναρά μια τομεακή βιομηχανική πολιτική στην ευρωπαϊκή βιομηχανία τροφίμων και ποτών, η οποία θα είναι προσαρμοσμένη στις ιδιαίτερες ανάγκες του τομέα. Πιστεύει ότι αυτό μπορεί να επιτευχθεί εάν ανανεωθεί η εντολή του φόρουμ υψηλού επιπέδου (High Level Forum) που αφορά τη βελτίωση της λειτουργίας της αλυσίδας εφοδιασμού για την περίοδο 2015-2019, εντολή που έληξε στις 31 Δεκεμβρίου 2014.

⁽¹⁾ http://www.fao.org/fileadmin/templates/wfs/docs/expert_paper/How_to_Feed_the_World_in_2050.pdf

1.2. Συστάσεις

Για την περαιτέρω πρόοδο της ευρωπαϊκής βιομηχανίας τροφίμων και ποτών, η ΕΟΚΕ εφιστά την προσοχή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και των κυβερνήσεων των κρατών μελών, στους τομείς προτεραιότητας που αναφέρονται παρακάτω. Επίσης, εφιστά την προσοχή των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται σε αυτό τον τομέα στις πρωτοβουλίες και στις δράσεις που απαιτείται να αναληφθούν από την πλευρά τους.

1.2.1. Η πρόοδος όσον αφορά την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα κράτη μέλη καλούνται να συνεργαστούν για την ολοκλήρωση μιας ενιαίας αγοράς όπου θα διασφαλίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία των τροφίμων και των ποτών. Αυτό αποτελεί προϋπόθεση για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των εταιρειών τροφίμων και ποτών στην ΕΕ, η οποία δεν συνεπάγεται αναγκαστικά τη θέσπιση συμπληρωματικής νομοθεσίας, αλλά τη λήψη μέτρων για την καλύτερη εφαρμογή των υφιστάμενων κανόνων.

Η Επιτροπή θα πρέπει να χαρτογραφήσει και να παρακολουθεί την επιτευχθείσα πρόοδο όσον αφορά:

- τη συνέχιση της εφαρμογής του προγράμματος REFIT υπό την καθοδήγηση της Επιτροπής. Τούτο αναμένεται να συμβάλει στην ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς τροφίμων, χωρίς να παραμεληθούν τα υφιστάμενα πρότυπα σε ό,τι αφορά τις συνθήκες απασχόλησης των εργαζομένων,
- την προσφάτως μεταρρυθμισμένη ΚΓΠ, που πρέπει να εφαρμοστεί με τέτοιο τρόπο ώστε να τονώσει τη βιώσιμη παραγωγή, χωρίς να δημιουργούνται στρεβλώσεις του ανταγωνισμού μεταξύ των κρατών μελών,
- τη «Δέσμευση για την πρόσληψη μαθητευόμενων» της ΕΕ· τούτο απαιτεί την πλήρη στήριξη των κρατών μελών κατά την εφαρμογή.

1.2.2. Διεθνής διευκόλυνση του εμπορίου τροφίμων και ποτών

Σύμφωνα με τη γνωμοδότησή της στις 4 Ιανουαρίου 2010 με θέμα «Εμπόριο και επισιτιστική ασφάλεια»⁽²⁾, η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει ότι η επισιτιστική ασφάλεια πρέπει να παραμείνει βασικός στόχος σε οποιοδήποτε εν εξελίξει παγκόσμιες εμπορικές διαπραγματεύσεις.

Στις διαπραγματευτικές στρατηγικές της σε διεθνές επίπεδο, η ΕΕ θα πρέπει να επιδιώξει την κατάργηση των δασμών στις εξαγωγές της και τη διευκόλυνση του εμπορίου μέσω της εφαρμογής διεθνώς αναγνωρισμένων προτύπων στις χώρες με τις μεγαλύτερες δυνατότητες ανάπτυξης των εμπορικών συναλλαγών. Η Επιτροπή οφείλει:

- να επιδιώξει την επωφελή σύναψη σημαντικών εμπορικών συμφωνιών της ΕΕ που εξακολουθούν να εκκρεμούν (ιδίως με τις ΗΠΑ, την Ιαπωνία και τους εταίρους της Νότιας Ασίας), καθώς οι εν λόγω συμφωνίες μπορούν να αποφέρουν σημαντικά οφέλη στους παραγωγούς τροφίμων και ποτών της ΕΕ,
- να παρακολουθεί την εφαρμογή των εμπορικών συμφωνιών που βρίσκονται σε ισχύ,
- να καταβάλει κάθε δυνατή προσπάθεια για τη βελτίωση του συντονισμού μεταξύ των διμερών και πλειομερών συμφωνιών,
- να εξασφαλίσει την αμοιβαιότητα μεταχείρισης αφενός σε ό,τι αφορά τη μείωση των δασμολογικών φραγμών και, αφετέρου, σε ό,τι αφορά την εξάλειψη των μη δασμολογικών φραγμών (ΜΔΔ). Επιπλέον, θα πρέπει να εξασφαλιστεί η διατήρηση των υφιστάμενων προτύπων της ΕΕ για τους καταναλωτές, το περιβάλλον και την προστασία της υγείας.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα πρέπει να ενισχύσει τη στήριξή της όσον αφορά τη μεγαλύτερη διεθνοποίηση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Παραμένει μείζονος σημασίας η παροχή δημόσιας στήριξης με σκοπό:

- τη δημιουργία ευνοϊκών συνθηκών εξαγωγών με την εξάλειψη των εμπορικών φραγμών,
- τη διευκόλυνση της πρόσβασης στη χρηματοδότηση του εμπορίου (εξαγωγικές πιστώσεις και ασφάλιση),

⁽²⁾ ΕΕ C 255 της 22.9.2010, σ. 1.

- τη στήριξη της προώθησης των εξαγωγών με βάση τη συνεργασία δημόσιου και ιδιωτικού τομέα,
- τη συλλογή πληροφοριών σχετικά με τις απαιτήσεις εισαγωγής σε τρίτες χώρες και τη διαβίβασή τους στους άμεσους συνομιλητές των ΜΜΕ.

1.2.3. Πρωτοβουλίες του τομέα τροφίμων και ποτών με στόχο την ενίσχυση του ανθρώπινου δυναμικού και την εδραίωση της απασχόλησης

Υπάρχει επιτακτική ανάγκη προκειμένου η βιομηχανία αφ' εαυτής να βελτιώσει την εικόνα της, ειδικά απέναντι στους νέους. Η ανάγκη για την πρόσληψη ανθρώπινου δυναμικού υψηλότερης ποιότητας πρέπει να υποστηρίζεται από:

- την παροχή υψηλότερης ποιότητας πληροφοριών όσον αφορά την αγορά εργασίας ανά τομέα, οι οποίες να είναι διαθέσιμες σε όλα τα κράτη μέλη, προκειμένου να μπορέσουν να αντιμετωπίσουν το πρόβλημα της ασύμμετρης πληροφόρησης μεταξύ των εργοδοτών και των δυνητικών εργαζομένων, καθώς και να εντοπίσουν και να διορθώσουν τυχόν αναντιστοιχίες δεξιοτήτων,
- την επικύρωση των μαθημάτων στα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης σε τακτική βάση, με τη συμπερίληψη εκπροσώπων της βιομηχανίας τροφίμων και ποτών, προκειμένου να διασφαλιστεί η επάρκεια του κλάδου της επαγγελματικής κατάρτισης,
- τη δυνατότητα να μετέχουν στα προγράμματα μαθητείας όλοι οι νεοπροσληφθέντες στη βιομηχανία τροφίμων και ποτών, και όχι μόνον οι νέοι. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό για την απελευθέρωση του δυναμικού των γυναικών που επανεντάσσονται στο εργατικό δυναμικό και των εργαζόμενων μεγαλύτερης ηλικίας που επιθυμούν να αλλάξουν επαγγελματική σταδιοδρομία,
- την εξασφάλιση μέσων και πόρων για την εκπαίδευση και τη διά βίου μάθηση, με σκοπό την επάρκεια ειδικευμένου εργατικού δυναμικού. Από αυτή την άποψη, ο κοινωνικός διάλογος συνιστά θεμελιώδους σημασίας στοιχείο.

Η ΕΟΚΕ ενθαρρύνει τη δημιουργία μιας ΚΓΚ τροφίμων [Κοινότητα Γνώσης και Καινοτομίας — Knowledge and Innovation Community (KIC)] στον τομέα τροφίμων και ποτών, καθώς ο τομέας αυτός όχι μόνον αποτελεί υπόδειγμα ουσιαστικής δέσμευσης για την αύξηση των επενδύσεων στον τομέα της έρευνας και της ανάπτυξης μέχρι το 2020, αλλά συνιστά, επίσης, σημαντικό παράγοντα συμβολής στην αύξηση των θέσεων εργασίας και στην ανάπτυξη.

Τέλος, η ΕΟΚΕ τονίζει τη σημασία των ακόλουθων στοιχείων:

- της προστασίας των δικαιωμάτων των ευρωπαίων εργαζομένων και καταναλωτών,
- της πλήρους και αποτελεσματικής κύρωσης, εφαρμογής και τήρησης των θεμελιωδών κανόνων της ΔΟΕ,
- της τήρησης των ευρωπαϊκών προτύπων ποιότητας στον τομέα των τροφίμων και των ποτών.

1.2.4. Διασφάλιση μιας βιώσιμης αλυσίδας εφοδιασμού τροφίμων

Η ΕΟΚΕ θα ήθελε να επαναλάβει ότι είναι επωφελές να προωθηθεί η βιώσιμη κατανάλωση και παραγωγή σε συνδυασμό με την εφαρμογή του χάρτη πορείας για μια αποδοτική, από πλευράς πόρων, Ευρώπη ⁽³⁾ και ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να εφαρμόσουν αυτές τις πολιτικές μέσω του χάρτη πορείας και του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου ⁽⁴⁾. Η ΕΟΚΕ θα ήθελε, συνεπώς, να εφαρμόσει μια ολιστική προσέγγιση για την επίτευξη βιωσιμότητας της τροφικής αλυσίδας. Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να εκδώσει ανακοίνωση με θέμα τη «Βιωσιμότητα των συστημάτων τροφίμων».

Κατά την έκθεση EXPO του Μιλάνου, η ΕΟΚΕ πρέπει να προσδώσει μεγάλη δημοσιότητα στις συστάσεις της παρούσας γνωμοδότησης καθώς και άλλων γνωμοδοτήσεων που έχει υιοθετήσει κατά τους τελευταίους μήνες.

⁽³⁾ COM(2011) 571 final.

⁽⁴⁾ ΕΕ C 191 της 29.6.2012, σ. 6.

1.2.5. Σπατάλη τροφίμων

Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει την άποψή της ⁽⁵⁾ για την ανάγκη ύπαρξης ενός ορισμού και μιας προσαρμοσμένης στα παγκόσμια δεδομένα μεθοδολογίας σε επίπεδο ΕΕ, προκειμένου να εκτιμηθούν ποσοτικά η απώλεια και η σπατάλη τροφίμων, συμπεριλαμβανομένης της ανακύκλωσης και της ανάκτησης αδιάθετων τροφίμων. Ωστόσο, θεωρεί ότι πρέπει να ληφθούν μέτρα χωρίς να περιμένουμε τα αποτελέσματα των ευρωπαϊκών και των παγκόσμιων ερευνητικών σχεδίων που βρίσκονται σήμερα σε εξέλιξη. Τα εν λόγω μέτρα περιλαμβάνουν την αύξηση της ευαισθητοποίησης σχετικά με τη σπατάλη τροφίμων κατά μήκος της τροφικής αλυσίδας και τη συμβολή στην ανάπτυξη και τη διάδοση βέλτιστων πρακτικών.

Οποιαδήποτε μελλοντική βιομηχανική πολιτική για τον τομέα των τροφίμων και των ποτών πρέπει να αντανακλά μια ισορροπημένη προσέγγιση και να συνεκτιμά το ζήτημα της πρόληψης της σπατάλης τροφίμων. Οι πολιτικές πρόληψης της σπατάλης τροφίμων θα πρέπει να υιοθετήσουν μια προσέγγιση της τροφικής αλυσίδας από το στάδιο πριν από τη συγκομιδή μέχρι το στάδιο της κατανάλωσης.

Πρέπει, επίσης, να εξεταστεί προσεκτικά η φορολογική πολιτική (ΦΠΑ) και να δοθεί έμφαση στον συντονισμό των δράσεων των κρατών μελών, προκειμένου να διευκολυνθούν οι δωρεές σε τράπεζες τροφίμων, οι οποίες αποτελούν ένα από τα εργαλεία για τη μείωση της σπατάλης τροφίμων.

1.2.6. Θεμιτές πρακτικές της αλυσίδας εφοδιασμού

Η ΕΟΚΕ εξακολουθεί να προωθεί την αλλαγή νοοτροπίας στις επιχειρηματικές σχέσεις, προκειμένου η αγροδιατροφική αλυσίδα να διέπεται από θεμιτές εμπορικές πρακτικές, όπως αναφέρει, στις 9 Μαΐου 2013, στη γνωμοδότησή της ⁽⁶⁾. Ως εκ τούτου, επικροτεί τις προσπάθειες που έχουν αναληφθεί τόσο από τους εμπόρους λιανικής πώλησης όσο και από τους παραγωγούς τροφίμων και ποτών, όσον αφορά την ανάπτυξη εθελοντικής πρωτοβουλίας για την προώθηση θεμιτών επιχειρηματικών σχέσεων σε ολόκληρη την αλυσίδα εφοδιασμού τροφίμων [πρωτοβουλία για την αλυσίδα εφοδιασμού — Supply Chain Initiative (SCI) ⁽⁷⁾].

1.2.7. Ε & Α και καινοτομία

Ο τομέας των τροφίμων αντιμετωπίζει σημαντικές προκλήσεις σε συνδυασμό με την περιορισμένη χρηματοδότηση της Ε & Α. Για να προσδιοριστεί ο τρόπος επίτευξης αυτού του στόχου, η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι είναι αναγκαία αφενός η σαφής στόχευση της Ε & Α και, αφετέρου, η συμμετοχή της βιομηχανίας ως βασικού παράγοντα. Επιπλέον, για να διασφαλιστεί η επιτυχία και η αποδοχή της καινοτομίας, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι ο τομέας της καινοτομίας πρέπει να βασίζεται κυρίως στις προσδοκίες των καταναλωτών.

1.2.8. Οι ΜΜΕ στον τομέα τροφίμων και ποτών

Το κόστος με το οποίο επιβαρύνονται οι ΜΜΕ για τη συμμόρφωσή τους με τη νομοθεσία της ΕΕ είναι ιδιαίτερα επαχθές. Οι συχνές αλλαγές και η έλλειψη εναρμόνισης, για παράδειγμα όσον αφορά τις απαιτήσεις επίσημανσης, επιβαρύνουν και εμποδίζουν την ανάπτυξη. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στις ειδικές ανάγκες των ΜΜΕ, ιδίως στη μείωση του διοικητικού φόρτου, αλλά συνιστά προσοχή στις εξαιρέσεις —ιδιαιτέρως αυτές που αφορούν την ασφάλεια των τροφίμων— που ισχύουν για τις ΜΜΕ, δεδομένου ότι θα μπορούσαν να έχουν αρνητικό αντίκτυπο σε αυτές και να τις εξωθήσουν από την αγορά.

1.2.9. Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να συντάξει έκθεση που θα αξιολογεί κατά πόσον θα πρέπει να παρέχεται ενημέρωση για τα συστατικά και το διατροφικό περιεχόμενο των αλκοολούχων ποτών.

⁽⁵⁾ ΕΕ C 161 της 6.6.2013, σ. 46.

⁽⁶⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Εμπορικές σχέσεις μεταξύ των μεγάλων εταιρειών λιανικού εμπορίου και των προμηθευτών τροφίμων — σημερινή κατάσταση», η οποία δημοσιεύτηκε στην ΕΕ C 133 της 9.5.2013, σ. 16.

⁽⁷⁾ <http://www.supplychaininitiative.eu/>

2. Σημερινή κατάσταση της ευρωπαϊκής βιομηχανίας τροφίμων και ποτών

2.1. Η ευρωπαϊκή βιομηχανία τροφίμων και ποτών είναι ο μεγαλύτερος μεταποιητικός τομέας στην οικονομία της ΕΕ με ετήσιο κύκλο εργασιών πάνω από 1 τρισεκατομμύριο ευρώ και με 4 250 000 άμεσα απασχολούμενους εργαζόμενους στην ΕΕ. Αποτελεί, επίσης, μέρος μιας αλυσίδας προστιθέμενης αξίας που απασχολεί συνολικά 32 εκατομμύρια άτομα και παράγει το 7 % του ΑΕγχΠ της ΕΕ. Οι ΜΜΕ αντιπροσωπεύουν το 99,1 % των εταιρειών της βιομηχανίας τροφίμων και ποτών⁽⁸⁾.

2.2. Το ποσοστό των ιδιωτικών επενδύσεων στην Ε & Α ανέρχεται στο 0,27 % του κύκλου εργασιών της βιομηχανίας. Οι τάσεις που παρατηρήθηκαν κατά τα προηγούμενα έτη επιβεβαιώνονται με βάση τον πίνακα αποτελεσμάτων του 2012 του Κοινού Κέντρου Ερευνών (CCR), ιδίως όσον αφορά το γεγονός ότι η ΕΕ διατηρεί επίπεδα ιδιωτικών επενδύσεων στην Ε & Α, αλλά εξακολουθεί να παρουσιάζει υστέρηση σε σχέση με τους διεθνείς ομοτίμους της⁽⁹⁾.

2.3. Η βιομηχανία τροφίμων και ποτών επεξεργάζεται το 70 % της αγροτικής παραγωγής της ΕΕ και παρέχει ασφαλή, ποιοτικά και θρεπτικά προϊόντα διατροφής στους ευρωπαίους καταναλωτές.

2.4. Το 2012 η αξία των παγκόσμιων εξαγωγών της Ευρώπης σε επεξεργασμένα προϊόντα τροφίμων και ποτών ανερχόταν στα 86,2 δισεκατ. ευρώ⁽¹⁰⁾, καθιστώντας την τον μεγαλύτερο παγκόσμιο εξαγωγέα στον κλάδο. Επιπλέον, το πλεόνασμα του εμπορικού ισοζυγίου της ΕΕ ανήλθε στο ποσό-ρεκόρ των 23 δισεκατ. ευρώ το 2012. Κατά τα τελευταία 20 χρόνια, η αξία των εμπορικών συναλλαγών όσον αφορά τα προϊόντα τροφίμων και ποτών μεταξύ των κρατών μελών έχει τριπλασιαστεί σε περίπου 450 δισεκατ. ευρώ⁽¹¹⁾.

2.5. Ο συγκεκριμένος τομέας αποτελεί έναν μη κυκλικό και ανθεκτικό πυλώνα με ισχυρή παρουσία σε όλα τα κράτη μέλη. Είναι δε αναμφίβολο ότι συμβάλλει σημαντικά στην προσπάθεια της ευρωπαϊκής μεταποιητικής βιομηχανίας να αυξήσει το μερίδιό της στο 20 % του ευρωπαϊκού ΑΕγχΠ, προς επίτευξη του στόχου που έχει ορίσει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο πλαίσιο της στρατηγικής «Ευρώπη 2020»⁽¹²⁾. Η ΕΟΚΕ επιβεβαιώνει την υποστήριξη της και επαναλαμβάνει τη σύστασή της ότι η ολοκλήρωση του εν λόγω στόχου θα πρέπει να επιτευχθεί με έμφαση στην ποιοτική πτυχή του⁽¹³⁾.

2.6. Βασικοί δείκτες καταδεικνύουν, ωστόσο, ότι ο τομέας χάνει το ανταγωνιστικό του πλεονέκτημα. Στο πλαίσιο της αυξανόμενης παγκόσμιας ζήτησης, το μερίδιο στις εξαγωγικές αγορές σημειώνει μείωση κάθε χρόνο (η αξία των εξαγωγών το 2012 ήταν 16,1 % έναντι 20,5 % το 2002⁽¹⁴⁾).

2.7. Η παρούσα γνωμοδότηση πρωτοβουλίας της ΕΟΚΕ εστιάζει ιδιαίτερα στον τομέα τροφίμων και ποτών, ούτως ώστε να καταδειχθούν τα μέτρα που είναι απαραίτητα για να αναστραφεί αυτή η αρνητική τάση και να ενισχυθεί η ανταγωνιστικότητα του τομέα, τόσο στην εσωτερική όσο και στην παγκόσμια αγορά.

2.8. Οι καταναλωτές έχουν δικαίωμα σε ειλικρινή και αντικειμενική ενημέρωση για τα αλκοολούχα ποτά, έτσι ώστε να είναι σε θέση να λαμβάνουν τεκμηριωμένες αποφάσεις ως προς την κατανάλωσή τους. Όλα τα αλκοολούχα ποτά, ανεξαρτήτως περιεκτικότητας σε αλκοόλη, πρέπει να υπόκεινται στους ίδιους κανόνες. Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να υποβάλει χωρίς καθυστέρηση την έκθεση που απαιτούσε ο κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1169/2011 έως τον Δεκέμβριο του 2014, και η οποία θα αξιολογούσε κατά πόσον τα αλκοολούχα ποτά θα πρέπει να υπόκεινται στο μέλλον στην υποχρέωση ενημέρωσης ως προς τα συστατικά και το διατροφικό τους περιεχόμενο.

3. Προσπάθειες για την αύξηση της βιομηχανικής δραστηριότητας στην Ευρώπη

3.1. Οι πρωτοβουλίες των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων

Το Συμβούλιο Ανταγωνιστικότητας αναγνώρισε τη συμβολή όλων των βιομηχανικών κλάδων στην ευρωπαϊκή οικονομία και ενθάρρυνε τις τομεακές πρωτοβουλίες της Επιτροπής⁽¹⁵⁾.

⁽⁸⁾ Πηγή: Δεδομένα και τάσεις της ευρωπαϊκής βιομηχανίας τροφίμων και ποτών για την περίοδο 2013-2014. http://www.fooddrinkeuropa.eu/uploads/publications_documents/Data_Trends_of_the_European_Food_and_Drink_Industry_2013-20141.pdf

⁽⁹⁾ Πηγή: Πίνακας αποτελεσμάτων για τις βιομηχανικές επενδύσεις στην Ε & Α στην ΕΕ το 2012, ΚΚΕρ και ΓΔ RTD.

⁽¹⁰⁾ http://www.fooddrinkeuropa.eu/uploads/publications_documents/Data_Trends_of_the_European_Food_and_Drink_Industry_2013-20141.pdf

⁽¹¹⁾ http://ec.europa.eu/internal_market/publications/docs/20years/achievements-web_en.pdf

⁽¹²⁾ http://ec.europa.eu/priorities/docs/pg_el.pdf

⁽¹³⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Για μια ευρωπαϊκή βιομηχανική αναγέννηση» (ΕΕ C 311 της 12.9.2014, σ. 47).

⁽¹⁴⁾ Πηγή: Comtrade των Ηνωμένων Εθνών 2012.

⁽¹⁵⁾ <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EL&f=ST%2017202%202013%20INIT>

Αμέσως μετά δημοσιεύθηκε η ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με τίτλο «**Για μια ευρωπαϊκή βιομηχανική αναγέννηση**» [COM(2014) 14] ⁽¹⁶⁾. Δύο μήνες αργότερα, τον Μάρτιο του 2014, η σύνοδος κορυφής των αρχηγών κρατών και κυβερνήσεων της ΕΕ εστίασε, επίσης, «στην ανάγκη ανάπτυξης βιομηχανικής βάσης στην Ευρώπη, τόνισε τη σημασία ενός σταθερού, απλού και προβλέψιμου ρυθμιστικού περιβάλλοντος και συμφώνησε ότι οι προβληματισμοί σχετικά με τη βιομηχανική ανταγωνιστικότητα θα πρέπει να ενσωματωθούν σε όλους τους τομείς πολιτικής» ⁽¹⁷⁾.

Στο μεσοδιάστημα, το **φόρουμ υψηλού επιπέδου για τη βελτίωση της λειτουργίας της αλυσίδας εφοδιασμού τροφίμων** ⁽¹⁸⁾, που συγκροτήθηκε το 2009 από τον αρμόδιο επίτροπο για τη βιομηχανική και επιχειρηματική πολιτική, δημοσίευσε την τελική του έκθεση. Οι συστάσεις του για την ανάπτυξη μιας βιομηχανικής πολιτικής στον τομέα των αγροδιατροφικών προϊόντων υιοθετήθηκαν ομόφωνα ⁽¹⁹⁾ κατά την τελευταία συνεδρίασή του στις 15 Οκτωβρίου 2014. Οι εν λόγω συστάσεις συνεκτιμήθηκαν στη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ.

Η ΕΟΚΕ προσβλέπει τώρα στο να προσφέρει τη συμβολή της σε πρόσθετες πρωτοβουλίες που έχουν αναληφθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ενώ θα είναι παρούσα στη διεθνή έκθεση του Μιλάνου φέτος, με την επισιτιστική ασφάλεια ως κεντρικό θέμα του περιπτέρου της. Υπάρχει επίσης μια μελέτη που αναμένεται να δημοσιευτεί τον Οκτώβριο του 2015 σχετικά με την **ανταγωνιστική θέση της βιομηχανίας τροφίμων και ποτών της ΕΕ**.

Η ΕΟΚΕ σημειώνει επίσης ότι η EXPO του Μιλάνου, η οποία μόλις άνοιξε τις πόρτες της, έχει ως θέμα «Τροφή για τον πλανήτη: η ενέργεια πηγή ζωής». Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενθαρρύνει τη συζήτηση σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο η επιστήμη και η καινοτομία μπορούν να συμβάλουν στην παγκόσμια επισιτιστική ασφάλεια και τη βιωσιμότητα. Αυτό προσφέρει μια σπουδαία ευκαιρία στην ΕΟΚΕ να θέσει στο κοινό προς συζήτηση τις απόψεις της, όπως αυτές προκύπτουν από την παρούσα και από άλλες γνωμοδοτήσεις σχετικά με τα τρόφιμα οι οποίες έχουν υιοθετηθεί κατά τους τελευταίους μήνες. Το περίπτερο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην EXPO αποτελεί τον ιδανικό τόπο, όπου η συζήτηση αυτή θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί στη διάρκεια ενός ή περισσότερων σεμιναρίων για τον σκοπό αυτό.

3.2. Οι παραγωγοί τροφίμων αποφασίζουν από κοινού με τις συνδικαλιστικές οργανώσεις

Το Μάρτιο του 2014 η FoodDrinkEurope και η EFFAT (**European Federation of Food, Agriculture and Tourism Trade Unions — Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία Συνδικάτων στους Τομείς των Τροφίμων, της Γεωργίας και του Τουρισμού**) υπέγραψαν κοινή δήλωση σχετικά με την ανάγκη για τομεακή δράση σε ευρωπαϊκό επίπεδο όσον αφορά τη βιομηχανία τροφίμων και ποτών.

4. Βασικοί πυλώνες δράσης: διαμόρφωση μιας βιομηχανικής πολιτικής για τον ευρωπαϊκό τομέα τροφίμων και ποτών

4.1. Προσπάθειες για τη βελτίωση της λειτουργίας της αλυσίδας εφοδιασμού τροφίμων στην ενιαία αγορά τροφίμων και ποτών

4.1.1. Η νομοθεσία της ΕΕ για τα τρόφιμα είναι εναρμονισμένη σε μεγάλο βαθμό, με αποτέλεσμα ο τομέας να επωφελείται σημαντικά από τις ευκαιρίες που προσφέρει η εσωτερική αγορά. Το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών έχει σημειώσει σημαντική αύξηση κατά την τελευταία δεκαετία και σήμερα αντιπροσωπεύει περίπου το 20 % της παραγωγής τροφίμων και ποτών της ΕΕ. Ωστόσο, οι επιχειρήσεις εξακολουθούν να αναφέρουν διαφορές ως προς την ερμηνεία και την εφαρμογή της νομοθεσίας της ΕΕ σχετικά με το πρότυπα τροφίμων. Η περαιτέρω ολοκλήρωση θα δημιουργήσει νέες ευκαιρίες ανάπτυξης ⁽²⁰⁾.

Η βελτίωση των σχέσεων στην αλυσίδα εφοδιασμού τροφίμων είναι επίσης απαραίτητη προκειμένου να διασφαλιστεί η ανταγωνιστικότητα του τομέα τροφίμων και ποτών ⁽²¹⁾.

4.1.2. Επιπροσθέτως, υψίστης σημασίας είναι το έργο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής όσον αφορά την παρακολούθηση της αποτελεσματικότητας της ευρωπαϊκής πρωτοβουλίας για την αλυσίδα εφοδιασμού (SCI) ⁽²²⁾, καθώς και την επιβολή κανόνων σε εθνικό επίπεδο ⁽²³⁾. Η SCI είναι μια σημαντική κοινή εθελοντική πρωτοβουλία που καθιερώθηκε από τις οργανώσεις των ενδιαφερόμενων μερών σε όλη την αλυσίδα εφοδιασμού τροφίμων. Παρέχει ένα σύστημα για τη βελτίωση των επιχειρηματικών σχέσεων μεταξύ τους και για την εξεύρεση λύσεων σε τυχόν διαφωνίες που προκύπτουν στις εμπορικές τους σχέσεις.

⁽¹⁶⁾ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX:52014DC0014>

⁽¹⁷⁾ <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&t=PDF&gc=true&sc=false&f=ST%207%202014%20INIT>

⁽¹⁸⁾ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=C:2010:210:0004:0005:EL:PDF>

⁽¹⁹⁾ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-14-1139_en.htm

⁽²⁰⁾ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:52014SC0014>

⁽²¹⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ που δημοσιεύτηκε στην ΕΕ C 133 της 9.5.2013, σ. 16.

⁽²²⁾ <http://www.supplychaininitiative.eu/>

⁽²³⁾ COM(2014) 472.

4.2. Προώθηση της βιώσιμης απασχόλησης και της παραγωγικότητας της εργασίας

4.2.1. Σε μια προσπάθεια να βελτιωθούν οι δεξιότητες του εργατικού δυναμικού στον κλάδο, η EFFAT και η Food Drink Europe εξέδωσαν το 2013 κοινή έκθεση, στην οποία περιέγραφαν τις πολιτικές επαγγελματικής κατάρτισης και δεξιοτήτων που απαιτούνται προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι προκλήσεις της αγοράς εργασίας⁽²⁴⁾.

4.2.2. Οι ίδιες οργανώσεις δρομολόγησαν, επίσης, την πρωτοβουλία «Δέσμευση για την πρόσληψη νέων μαθητευόμενων στη βιομηχανία τροφίμων και ποτών»⁽²⁵⁾, με σκοπό τη διευκόλυνση της πρόσληψης μαθητευόμενων υψηλής ποιότητας σε επιχειρήσεις τροφίμων και ποτών σε ολόκληρη την ΕΕ, ιδίως στις ΜΜΕ.

4.3. Ενίσχυση του διεθνούς εμπορίου

4.3.1. Με θετικό εμπορικό ισοζύγιο ύψους 23 δισεκατ. ευρώ το 2012, η ΕΕ παραμένει ο μεγαλύτερος εξαγωγέας τροφίμων και ποτών, παρά τη συρρίκνωση του μεριδίου αγοράς της στο παγκόσμιο εμπόριο τροφίμων και ποτών. Με τη σειρά τους, χώρες όπως η Κίνα και η Βραζιλία διαθέτουν ένα συνεχώς αυξανόμενο μερίδιο στις εξαγωγικές αγορές κατά τα τελευταία χρόνια⁽²⁶⁾.

4.3.2. Πέραν της γενικής αναγνώρισης ότι η επισιτιστική ασφάλεια είναι υψίστης σημασίας⁽²⁷⁾, η επέκταση του τομέα των εξαγωγών αποτελεί μία από τις βασικές πηγές ανάπτυξης για κάθε κλάδο. Λόγω της αύξησης του ποσοστού των πλούσιων πληθυσμών στις αναδυόμενες χώρες, η βιομηχανία θα πρέπει να είναι καταλλήλως προετοιμασμένη για να ανταποκριθεί στη διεύρυνση της παγκόσμιας ζήτησης.

4.3.3. Επιπλέον, η σύναψη ουσιαστικής πολυμερούς συμφωνίας στο πλαίσιο του ΠΟΕ θα συνιστούσε την πλέον αποτελεσματική λύση για το άνοιγμα των αγορών. Ωστόσο, οι διαδοχικοί γύροι συνομιλιών δεν οδήγησαν σε ολοκληρωμένη συμφωνία.

4.3.4. Ως εκ τούτου, οι διμερείς εμπορικές συμφωνίες έχουν αποκτήσει μεγάλη σημασία και έχουν αποφέρει αποτελέσματα στην ευρωπαϊκή βιομηχανία, γενικότερα, και στον τομέα των τροφίμων και ποτών, ειδικότερα. Στις εν εξελίξει διαπραγματεύσεις για την ΤΤΙΡ, οι δασμολογικοί αλλά και οι μη δασμολογικοί φραγμοί θα πρέπει να αντιμετωπιστούν, με ιδιαίτερη έμφαση στην αμοιβαία μεταχείριση για τα τρόφιμα και τα ποτά από την Ευρώπη. Δεν πρέπει, όμως, σε καμία περίπτωση, να τεθεί σε κίνδυνο το συμφέρον των Ευρωπαίων καταναλωτών. Το αποτέλεσμα αναμένεται να οδηγήσει σε σημαντικά οφέλη για τον ευρωπαϊκό τομέα γεωργικών προϊόντων διατροφής⁽²⁸⁾.

4.3.5. Η πολιτική προώθησης της ΕΕ συνιστά χρήσιμο εργαλείο που θα συμβάλει στην αξιοποίηση της θετικής εικόνας των ευρωπαϊκών αγροδιατροφικών προϊόντων σε όλο τον κόσμο και στην ενημέρωση σχετικά με τα βασικά χαρακτηριστικά των ευρωπαϊκών τροφίμων.

4.4. Συμβολή στη βιώσιμη παραγωγή και κατανάλωση

4.4.1. Όπως αναφέρεται στη γνωμοδότησή της του 2012⁽²⁹⁾, «η βιώσιμη κατανάλωση και παραγωγή, με την παροχή καλύτερης αξίας προϊόντων και υπηρεσιών και τη χρήση λιγότερων φυσικών πόρων, βρίσκεται στο επίκεντρο των στρατηγικών για την αύξηση της αποδοτικότητας των πόρων και την προώθηση της πράσινης οικονομίας».

4.4.2. Οι ευρωπαϊκές βιομηχανίες τροφίμων και ποτών εξαρτώνται από την πρόσβαση σε επαρκείς ποσότητες γεωργικών πρώτων υλών που πληρούν συγκεκριμένα ποιοτικά κριτήρια και φέρουν ανταγωνιστικές τιμές.

4.4.3. Μία από τις μεγαλύτερες προκλήσεις είναι η σπατάλη περίπου 90 εκατ. τόνων τροφίμων στην ευρωπαϊκή τροφική αλυσίδα. Όταν γίνεται σπατάλη τροφίμων, σπαταλιούνται, επίσης, πόροι που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή τροφίμων, όπως πρώτες ύλες, νερό, λιπάσματα και καύσιμα. Ορισμένες βασικές πρωτοβουλίες αποτέλεσαν την αφορμή για μια σειρά από συνεργασίες με τους ενδιαφερόμενους φορείς, όπως η εκστρατεία «Every Crumb Counts» («Κάθε ψίχουλο μετράει») και η έκδοση μιας «εργαλειοθήκης» για τον κλάδο. Μια γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ που υιοθετήθηκε το 2013 σχετικά με την πρόληψη και τον περιορισμό της σπατάλης τροφίμων πρόσφερε την ευκαιρία να μελετηθούν τα προβλήματα και οι πιθανές λύσεις στο πεδίο αυτό (NAT/570).

⁽²⁴⁾ <http://www.effat.org/en/node/10599>

⁽²⁵⁾ http://ec.europa.eu/education/policy/vocational-policy/doc/alliance/fooddrink-europe-effat-pledge_en.pdf

⁽²⁶⁾ http://www.fooddrink-europe.eu/uploads/publications_documents/Data_Trends_of_the_European_Food_and_Drink_Industry_2013-20141.pdf

⁽²⁷⁾ ΕΕ C 255 της 22.9.2010, σ.σ. 1-9.

⁽²⁸⁾ Πρβλ. την κοινή θέση της Copa-Cogeca (Επιτροπή Επαγγελματικών Γεωργικών Οργανώσεων — Γενική Συνομοσπονδία Γεωργικών Συνεταιρισμών) και της FoodDrinkEurope:

<http://www.fooddrink-europe.eu/news/statement/agri-food-chain-reps-call-on-negotiators-to-resolve-non-tariff-measures-in/>

⁽²⁹⁾ ΕΕ C 191 της 29.6.2012, σ.σ. 6-11.

4.4.4. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συνέστησε να θεωρηθεί η βιομηχανία τροφίμων προτεραιότητα για την αποδοτικότερη χρήση των πόρων και διεξήγαγε σε βάθος διαβούλευση σχετικά με τη βιωσιμότητα του ευρωπαϊκού συστήματος παραγωγής τροφίμων⁽³⁰⁾.

4.4.5. Η βιωσιμότητα πρέπει να εξεταστεί από μια ευρύτερη προοπτική χωρίς να δίδεται έμφαση μόνο στην περιβαλλοντική βιωσιμότητα, αλλά και στη βιωσιμότητα των κοινωνικών και των οικονομικών πυλώνων. Αυτό ήταν το θέμα κοινής δήλωσης που εγκρίθηκε από 11 οργανώσεις οι οποίες εκπροσωπούν την τροφική αλυσίδα, στο πλαίσιο του φόρουμ υψηλού επιπέδου⁽³¹⁾.

4.5. Δημιουργία «ένωσης καινοτομίας»

4.5.1. Τα επίπεδα των επενδύσεων στην Ε & Α στη βιομηχανία τροφίμων και ποτών στην ΕΕ είναι χαμηλά σε σύγκριση με άλλους υποτομείς της μεταποίησης και με άλλες βιομηχανίες τροφίμων και ποτών ανά τον κόσμο⁽³²⁾.

4.5.2. Πρέπει να παρασχεθεί κατάλληλη ενθάρρυνση και στήριξη στις ΚΓΚ (Κοινότητες Γνώσης και Καινοτομίας) της βιομηχανίας τροφίμων και ποτών. Οι ΚΓΚ έχουν μακροπρόθεσμο ορίζοντα διάρκειας 7-15 ετών, με παράλληλη τήρηση ορισμένων βραχυπρόθεσμων και μεσοπρόθεσμων στόχων, όπως η ουσιαστική δέσμευση για την αύξηση των επενδύσεων στην Ε & Α μέχρι το 2020 και η συμβολή στην αύξηση των θέσεων εργασίας και της ανάπτυξης.

Οι επιχειρήσεις τροφίμων και ποτών αντιμετωπίζουν συνεχή προβλήματα κατά την εισαγωγή καινοτόμων προϊόντων και διαδικασιών. Οι ΜΜΕ υφίστανται περισσότερες δυσκολίες εξαιτίας των περιορισμένων δυνατοτήτων οργάνωσης και εξασφάλισης πόρων, καθώς και λόγω της έλλειψης αναγκαίων διοικητικών ικανοτήτων, εμπειρίας και στρατηγικού οράματος. Καθίσταται μείζονος σημασίας η επιτάχυνση των διαδικασιών αδειοδότησης για τη διάθεση νέων προϊόντων στην αγορά, ενώ, ταυτοχρόνως, κρίνεται επιτακτικό να τηρηθεί η αρχή της πρόνοιας που υπαγορεύει τη διάθεση στις αγορές μόνον των προϊόντων που είναι ασφαλή για την υγεία των καταναλωτών.

4.6. Μείωση του διοικητικού φόρτου, ιδιαίτερα για τις ΜΜΕ

4.6.1. Ειδικότερα, οι ΜΜΕ αντιμετωπίζουν δυσκολίες εξαιτίας της αναπαραγωγής δομών που οδηγούν σε περιττό διοικητικό φόρτο. Ο παράγοντας αυτός διαδραματίζει κείμερο ρόλο στην ανταγωνιστικότητα του τομέα και, συνεπώς, απαραίτητη είναι η ιδιαίτερη προσοχή με γνώμονες την ασφάλεια των τροφίμων ή τα δικαιώματα των εργαζομένων και των καταναλωτών.

4.6.2. Στο πλαίσιο του προγράμματος REFIT, η Επιτροπή έχει αναλάβει σημαντική δράση έτσι ώστε η νομοθεσία της ΕΕ να είναι κατάλληλη για τις επιχειρήσεις και να ενισχύει την ανταγωνιστικότητα⁽³³⁾.

Βρυξέλλες, 27 Μαΐου 2015.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

⁽³⁰⁾ <http://ec.europa.eu/environment/eussd/food.htm>

⁽³¹⁾ Κοινή δήλωση της 7ης Μαρτίου 2014 «Europe's food chain partners working towards more sustainable food systems» (Δράσεις για μια βιωσιμότερη ευρωπαϊκή αλυσίδα εφοδιασμού τροφίμων), <http://www.fooddrinkurope.eu/news/press-release/europes-food-chain-partners-working-towards-more-sustainable-food-systems/>

⁽³²⁾ Βλέπε υποσημείωση 15.

⁽³³⁾ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-14-682_en.htm

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Βιώνοντας το αύριο — Η τριδιάστατη εκτύπωση ως εργαλείο για την ενίσχυση της ευρωπαϊκής οικονομίας»

(γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(2015/C 332/05)

Εισηγητής: ο κ. Dumitru FORNEA

Συνεισηγήτρια: η κ. Hilde VAN LAERE

Στις 10 Ιουλίου 2014, και σύμφωνα με το άρθρο 29 παράγραφος 2 του εσωτερικού της κανονισμού, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα

«Βιώνοντας το αύριο — Η τριδιάστατη εκτύπωση σαν εργαλείο για την ενίσχυση της ευρωπαϊκής οικονομίας».

Η Συμβουλευτική Επιτροπή Βιομηχανικών Μεταλλαγών (CCMI), στην οποία ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή της στις 4 Μαΐου 2015.

Κατά την 508η σύνοδο ολομέλειας, της 27ης και 28ης Μαΐου 2015 (συνεδρίαση της 28ης Μαΐου 2015), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε ομόφωνα την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η προσθετική κατασκευή (ΠΚ) αποτελεί μία από τις βασικές τεχνολογίες γενικής εφαρμογής που θα διαμορφώσουν μια νέα προσέγγιση στην κατασκευή καθώς και στα προϊόντα και τα εργοστάσια του μέλλοντος. Η ψηφιακή επανάσταση, σε συνδυασμό με την επανάσταση στον τομέα της κατασκευής, θα δώσουν στην Ευρώπη τη δυνατότητα να ανακτήσει την παραγωγή από άλλες περιοχές με χαμηλότερους μισθούς, με σκοπό την προώθηση της καινοτομίας και τη δημιουργία αειφόρου ανάπτυξης στο εσωτερικό της.

1.2. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η ΕΕ μπορεί να διατηρήσει την τρέχουσα θέση της ως σημαντικού παγκόσμιου παράγοντα στον τομέα της προσθετικής κατασκευής, αλλά για να επιτευχθεί αυτό πρέπει να ληφθούν τα ακόλουθα μέτρα σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο.

1.3. Πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στις επενδύσεις σε υποδομές ΤΠΕ, ούτως ώστε κοινό και επιχειρήσεις να έχουν πρόσβαση σε διαδικτυακά δίκτυα υψηλής ταχύτητας, στα υψηλότερα διαθέσιμα επίπεδα ποιότητας και ασφάλειας.

1.4. Η ευρωπαϊκή ικανότητα αποθήκευσης και διαβίβασης μεγάλων όγκων ψηφιακών δεδομένων πρέπει να ενισχυθεί και να επικαιροποιηθεί και η προστασία αυτών των δεδομένων πρέπει να διασφαλιστεί σύμφωνα με τα έννομα συμφέροντα των πολιτών και των επιχειρήσεων της ΕΕ.

1.5. Τα θεσμικά όργανα της ΕΕ και οι εθνικές κυβερνήσεις οφείλουν να προετοιμάσουν τους πολίτες για τις προκλήσεις της ψηφιακής κοινωνίας και τις σχετικές ανατρεπτικές τεχνολογίες, όπως η προσθετική κατασκευή, μέσω επενδύσεων σε πολιτιστικά, εκπαιδευτικά προγράμματα και προγράμματα κατάρτισης εναρμονισμένα με τη δυναμική και τις απαιτήσεις των νέων επαγγελματικών προφίλ που συνδέονται με τη νέα γενιά συστημάτων παραγωγής.

1.6. Προκειμένου να αξιοποιηθεί στο έπακρο το δυναμικό της προσθετικής κατασκευής, πρέπει να ενθαρρυνθεί η έρευνα και η δημιουργικότητα (μέσω οικονομικών και φορολογικών κινήτρων) στο πλαίσιο εταιρειών και σχετικών εκπαιδευτικών και επιστημονικών ιδρυμάτων.

1.7. Χρειάζονται περαιτέρω έρευνες προκειμένου να επεκταθούν το εύρος των υλικών και ο αριθμός των εφαρμογών, και να βελτιωθούν η ευρωστία, η ταχύτητα, η παραγωγικότητα και η ωρίμανση της τεχνολογίας αυτής. Οι ενέργειες για την επίτευξη μιας ώριμης παραγωγικής διαδικασίας πρέπει να υλοποιούνται στην Ευρώπη, προκειμένου να εξασφαλιστεί η ανταγωνιστική μας θέση στις παγκόσμιες αγορές και να διατηρηθούν τα οικονομικά οφέλη και οι υψηλής ποιότητας θέσεις εργασίας εντός της ΕΕ.

1.8. Οι ευρωπαϊκές συμπράξεις καινοτομίας πρέπει να προβούν σε εξορθολογισμό των προσπαθειών τους για την ανάπτυξη νέων υλικών για την ΠΚ. Το μεγαλύτερο εύρος των υλικών και ο αυξημένος αριθμός προμηθευτών θα προωθήσουν την ανταγωνιστικότερη τιμολόγηση, θα εξασφαλίσουν άνοιγμα σε νέους βιομηχανικούς κλάδους και θα δημιουργήσουν μεγαλύτερο όγκο υλικών ΠΚ και ανταγωνιστικότερες αγορές εφοδιασμού.

1.9. Η ΕΕ πρέπει να διευκολύνει τις επενδύσεις σε νέο εξοπλισμό ΠΚ και να ενθαρρύνει την ανάπτυξη τεχνολογίας προσθετικής κατασκευής σε συστήματα ανοιχτής παραγωγής που θα είναι ευέλικτα και εύκολα ενσωματώσιμα σε άλλες τεχνολογίες παραγωγής και φινιρίσματος, με σκοπό την αύξηση του αριθμού των εφαρμογών καθώς και του κύκλου εργασιών.

1.10. Το ευρωπαϊκό και το εθνικό ρυθμιστικό πλαίσιο δεν ήταν σε θέση να συμβαδίσουν με τους ταχείς ρυθμούς των αλλαγών στο πλαίσιο της προσθετικής κατασκευής, και αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο χρειάζονται ειδικές ρυθμίσεις όσον αφορά πρωτίστως τα πρότυπα και την πιστοποίηση, τη διανοητική ιδιοκτησία, την προστασία των καταναλωτών, την υγεία και την ασφάλεια στην εργασία, καθώς και το περιβάλλον.

1.11. Η ρυθμιστική διαδικασία όσον αφορά την προσθετική κατασκευή πρέπει να βασίζεται στη διεπιστημονική έρευνα σχετικά με τον αντίκτυπο της εν λόγω τεχνολογίας, με πλήρη συμμετοχή όλων των ενδιαφερόμενων μερών.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Η κατασκευή συμβάλλει σημαντικά στην οικονομία, ιδίως από την άποψη της καινοτομίας, της παραγωγικότητας και των θέσεων εργασίας υψηλής ποιότητας. Ωστόσο, η ευρωπαϊκή βιομηχανία παρουσιάζει απώλειες τις τελευταίες δύο δεκαετίες με αποτέλεσμα την **μείωση της απασχόλησης στον βιομηχανικό τομέα και της προστιθέμενης αξίας** ⁽¹⁾. Μετά από δεκαετίες συρρίκνωσης του τομέα κατασκευής (λόγω εξωτερικών αναθέσεων που αποσκοπούσαν στην εξασφάλιση φθηνού εργατικού δυναμικού), το κέντρο βάρους στις χώρες με υψηλούς μισθούς επιστρέφει στην παραγωγή και στον σημαντικό ρόλο που διαδραματίζουν οι εγχώριες ικανότητες κατασκευής για την υλοποίηση της καινοτομίας και την ικανότητα ταχείας κλιμάκωσης της παραγωγής νέων προϊόντων με χρήση προηγμένων τεχνολογιών. Η καινοτομία, ο αυτοματισμός και οι εξελιγμένες διαδικασίες βρίσκονται στη βάση των επιτυχημένων βιομηχανικών στρατηγικών και έχουν αποδειχτεί ζωτικές για τη διατήρηση ηγετικής θέσης ⁽²⁾. Χρησιμοποιώντας την κατάλληλη προηγμένη τεχνολογία κατασκευής, η Ευρώπη θα μπορούσε **να ανακτήσει την παραγωγή** από περιφέρειες με χαμηλότερους μισθούς, με σκοπό **την προώθηση της καινοτομίας και τη δημιουργία βιώσιμης ανάπτυξης στην επικράτειά της**. Μόνο κατ' αυτόν τον τρόπο θα καταφέρει η Ευρώπη να αναλάβει ηγετικό ρόλο στη νέα βιομηχανική επανάσταση.

2.2. Η προσθετική κατασκευή (ΠΚ) είναι η διαδικασία της σύνδεσης υλικών με σκοπό την κατασκευή αντικειμένων από δεδομένα τρισδιάστατων μοντέλων, συνήθως μέσω της προσθήκης διαδοχικών στρωμάτων, εν αντιθέσει με τις μεθοδολογίες κατασκευής που βασίζονται στην αφαίρεση. «Προσθετική κατασκευή» είναι ο επίσημος πρότυπος όρος της βιομηχανίας (ASTM F2792), ενώ ο όρος «τρισδιάστατη εκτύπωση» αποτελεί ευρέως χρησιμοποιούμενο συνώνυμο.

2.3. Ο όρος «προσθετική κατασκευή» είναι ένας γενικός όρος που αφορά μια σειρά από τεχνολογίες και διαδικασίες με χρήση διαφόρων υλικών (μέταλλα, πολυμερή, κεραμικά, και άλλα). Οι τεχνολογίες αυτές έχουν φτάσει σε ένα επίπεδο ωριμότητας που επιτρέπει ολοένα και περισσότερο την ύπαρξη εμπορικών εφαρμογών προστιθέμενης αξίας. Η προσθετική κατασκευή θεωρείται παγκοσμίως μία από τις βασικές τεχνολογίες γενικής εφαρμογής που θα διαμορφώσουν νέες προεγγύσεις στην κατασκευή και στα προϊόντα και εργοστάσια του μέλλοντος. Υπάρχουν ήδη τα λεγόμενα FABLABs, τα οποία είναι εργαστήρια που προσφέρουν υπηρεσίες και προϊόντα τρισδιάστατης εκτύπωσης.

⁽¹⁾ «Industry 4.0 The new industrial revolution: How Europe will succeed» (Βιομηχανία 4.0 Η νέα βιομηχανική επανάσταση: Πώς θα πετύχει η Ευρώπη), Roland Berger Strategy Consultants 2014.

⁽²⁾ «Production in the Innovation Economy» (PIE Study) (Μελέτη για την παραγωγή στην οικονομία της καινοτομίας), MIT, 2013.

2.4. Η προσθετική κατασκευή αποτελεί έναν **ταχέως αναπτυσσόμενο τομέα**. Η ανάπτυξη έχει επιταχυνθεί την τελευταία τετραετία, καθώς ολοένα και μεγαλύτερος αριθμός οργανισμών υιοθετεί προϊόντα και υπηρεσίες προσθετικής κατασκευής. Ο σύνθετος ρυθμός ετήσιας ανάπτυξης (ΣΠΕΑ) των εσόδων που παράγονται παγκοσμίως από όλα τα προϊόντα και τις υπηρεσίες τα τελευταία 25 έτη ανέρχεται στο εντυπωσιακό ποσοστό του 27 %. Ο ΣΠΕΑ της τελευταίας τριετίας (2011-2013) ανερχόταν σε 32,2 %, καλύπτοντας μια αγορά 2,43 δισ. ευρώ το 2013 ⁽³⁾. Η Wohlers Associates αναμένει ότι η αγορά θα υπερβεί τα 5,5 δισ. ευρώ έως το 2016 και τα 10 δισ. ευρώ έως το 2018. Ωστόσο, δεδομένου ότι αποτελεί αναδυόμενη τεχνολογία, οι εμπειρογνώμονες της βιομηχανίας της ΠΚ εκτιμούν ότι η τρέχουσα διείσδυση στην αγορά καλύπτει μικρό μόλις μέρος των δυνητικών εφαρμογών που έχουν εντοπιστεί. Το 2011, οι εμπειρογνώμονες εκτιμούσαν ότι η διείσδυση στην αγορά είναι μικρότερη του 8 % (ισοδυναμώντας με συνολική αγορά περίπου 17 δισ. ευρώ) ⁽⁴⁾. Εάν η ΠΚ αυξηθεί τόσο ώστε να καλύψει μόλις το 2 % της παγκόσμιας αγοράς κατασκευής, το δυναμικό της θα είναι δέκα φορές μεγαλύτερο (περίπου 170 δισ. ευρώ) ⁽⁵⁾.

2.5. Το πεδίο των εφαρμογών εξελίχθηκε, από την κατασκευή πρωτοτύπων στις αρχές της δεκαετίας του 1990, ως την παραγωγή λειτουργικών μερών. Η αναμενόμενη ανάπτυξη θα βασιστεί κυρίως στην ταχεία, οικονομικά αποδοτική και μεγαλύτερης κλίμακας σειριακή **κατασκευή τελικών, σύνθετων λειτουργικών προϊόντων** από διάφορα υλικά (πλαστικό, μέταλλο ή κεραμικό), παρά στον σχεδιασμό προϊόντων και στη δημιουργία πρωτοτύπων. Η ΠΚ έχει ωριμάσει όσον αφορά τη δημιουργία πρωτοτύπων, αλλά εξακολουθεί να βρίσκεται σε πρώιμο στάδιο όσον αφορά την παραγωγή τελικών λειτουργικών προϊόντων. Εμφανίζονται καινοτόμα προϊόντα που παράγονται με χρήση ΠΚ, τα οποία ωστόσο δεν είναι βιώσιμα, διότι υπάρχει έλλειψη ισχυρών μηχανημάτων ΠΚ και συστημάτων παραγωγής υψηλού όγκου.

2.6. Οι καινοτόμες προσθετικές διαδικασίες θα ανατρέψουν τον τρόπο σχεδιασμού και κατασκευής. Η ΠΚ μπορεί να βελτιώσει την παροχή αξίας για ισχύοντα προϊόντα εντός των υφιστάμενων αλυσίδων εφοδιασμού ή μπορεί να έχει εντονότερο αντίκτυπο στα προϊόντα, τις αλυσίδες εφοδιασμού και τα επιχειρηματικά μοντέλα ⁽⁶⁾. Η Ευρώπη πρέπει να βρίσκεται στην πρώτη θέση όταν θα ξεκινήσει η εκβιομηχάνιση της ΠΚ. Στο εσωτερικό του ευρωπαϊκού περιβάλλοντος προσθετικής κατασκευής, η μελλοντική ανάπτυξη αναμένεται να επιτευχθεί μέσω της επέκτασης των ισχυουσών δραστηριοτήτων (με τους υφιστάμενους παράγοντες να μεταβαίνουν από τη δημιουργία πρωτοτύπων στην κατασκευή) και μέσω του ανοίγματος σε νέες δραστηριότητες κατά μήκος της αλυσίδας αξίας.

2.7. Σε παγκόσμιο επίπεδο, η ΠΚ θεωρείται η βασική τεχνολογία γενικής εφαρμογής υπέρ της καινοτομίας στα προϊόντα και στην αλυσίδα εφοδιασμού. Αποκτά χαρακτήρα ευρείας χρήσης και λαμβάνει σημαντική κρατική χρηματοδότηση με σκοπό την αύξηση του επιπέδου ωριμότητάς της (π.χ. στις ΗΠΑ, την Κίνα και τη Σιγκαπούρη). Από ιστορική άποψη, η ΕΕ βρίσκεται σε καλή θέση, αλλά αν δεν αναλάβει δράση θα χάσει τη θέση αυτή και θα μείνει πίσω στον αγώνα δρόμου για την εξασφάλιση νέων αγορών.

3. Ειδικές παρατηρήσεις

3.1. Ανατροπές λόγω της προσθετικής κατασκευής

3.1.1 Σε εργοστασιακό επίπεδο, η ΠΚ θα διαμορφώσει νέες προσεγγίσεις στην κατασκευή και στο εργοστάσιο του μέλλοντος:

- Η ΠΚ επιτρέπει την παραγωγή πολλών διαφορετικών τελικών προϊόντων με χρήση του ίδιου εξοπλισμού, υλικών και διαδικασιών, και διευκολύνει προσεγγίσεις παραγωγής που είναι μη πρακτικές ή αδύνατες με χρήση παραδοσιακών μεθόδων κατασκευής.
- Ένα από τα μεγαλύτερα οφέλη της ΠΚ θα είναι η ικανότητα της να συνδυάζεται εντός του εργοστασίου με άλλες λύσεις κατασκευής υψηλής αξίας.

⁽³⁾ Wohlers Associates, «3D Printing and Additive Manufacturing: State of the Industry», Annual Worldwide Progress Report 2014 (Τριετία εκτύπωση και προσθετική κατασκευή: Κατάσταση της βιομηχανίας, Ετήσια παγκόσμια έκθεση προόδου 2014).

⁽⁴⁾ Ομάδα ειδικών συμφερόντων για την προσθετική κατασκευή του βρετανικού συμβουλίου τεχνολογικών στρατηγικών (2012) «Shaping our national competency in Additive Manufacturing. A technology innovation needs analysis» (Διαμορφώνοντας τις εθνικές μας ικανότητες στην προσθετική κατασκευή. Ανάλυση των αναγκών τεχνολογικής καινοτομίας).

⁽⁵⁾ Wohlers Associates, «3D Printing and Additive Manufacturing: State of the Industry», Annual Worldwide Progress Report 2014 (Τριετία εκτύπωση και προσθετική κατασκευή: Κατάσταση της βιομηχανίας, Ετήσια παγκόσμια έκθεση προόδου 2014).

⁽⁶⁾ «3D Opportunity. Additive manufacturing paths to performance, innovation, and growth» (Τριετία δυνατοτήτες. Προσθετική κατασκευή και οι δρόμοι που ανοίγει προς την απόδοση, την καινοτομία και την ανάπτυξη), Deloitte Review 2014.

- Η ΠΚ αποτελεί βασική τεχνολογία για την ψηφιακή κατασκευή στο πλαίσιο δυναμικών, αποκεντρωμένων αλυσίδων εφοδιασμού. Η παγκόσμια διανομή του ψηφιακού σχεδιασμού (ή των μηχανικών λύσεων) και των αρχείων προδιαγραφών αποτελούν τη βάση της εξατομικευμένης παραγωγής σε τοπικό επίπεδο και αντικαθιστούν την αποστολή προϊόντων από κεντρικά εργοστάσια. Η ψηφιακή κατασκευή οδηγεί σε μια ευρέως κατανομημένη και ποικιλόμορφη βάση παραγωγής, με την κατασκευή να βρίσκεται εγγύτερα στον πελάτη (συμπεριλαμβανομένης της παραγωγής μικρής κλίμακας σε οικιακό επίπεδο ή σε καταστήματα εκπτώσεων για ορισμένα προϊόντα). Οι αλυσίδες εφοδιασμού ενδέχεται να συνδυάζουν εργοστάσια έντασης κεφαλαίου που θα παράγουν σύνθετα προϊόντα με προσαρμογή των συστατικών μερών, σε κατανομημένο επίπεδο και μικρή κλίμακα (εργαστήρια σχεδιασμού-κατασκευής κοντά στον πελάτη/στο σημείο κατανάλωσης).

3.1.2 Σε επίπεδο προϊόντων, η ΠΚ θα αποτελέσει ακρογωνιαίο λίθο για την καινοτομία των προϊόντων:

- Η αυξημένη ελευθερία της μηχανικής θα οδηγήσει σε νέες γενιές προϊόντων· η σχεδόν **απεριόριστη ελευθερία του σχεδιασμού** μπορεί να αποφέρει ευρύ φάσμα οφελών σε διάφορους τομείς (π.χ. αυτοκινητοβιομηχανία, αεροδιαστημική, ιατρική, μηχανήματα και εξοπλισμός, αθλητικός εξοπλισμός και τρόπος ζωής): μινιατουροποίηση, λειτουργική ενοποίηση, μικρό βάρος, προσαρμοσμένες και εξατομικευμένες ιδιότητες και γεωμετρία, κ.λπ.
- Χάρη στον **εξαιρετικά σύντομο χρόνο παραγωγής** ανοίγονται νέες δυνατότητες για τα λειτουργικά πρωτότυπα ή τα καινοτόμα προσαρμοσμένα/εξατομικευμένα προϊόντα που παρέχονται από επιχειρήσεις προς καταναλωτές (B2C) και μεταξύ επιχειρήσεων (B2B) σε όλους τους βιομηχανικούς κλάδους.
- Η **ανάπτυξη εφαρμογών αποτελεί τεράστια οικονομική δυνατότητα για την Ευρώπη**. Η τεχνολογική και εμπορική **ανάπτυξη προηγμένων εφαρμογών** θα ξεκινήσει με τη συγκρότηση κατάλληλου περιβάλλοντος και την ψηφιοποίηση όλων των βημάτων. Αυτό θα οδηγήσει σε μια κεντρική επιχειρηματική λογική. Η αύξηση του όγκου της αγοράς (εντός μιας περιφέρειας ή στο εξωτερικό) συνεπάγεται την αποκέντρωση τμημάτων της αλυσίδας αξίας. Η παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης του προϊόντος, του σχεδιασμού και της παραγωγής καθιστά εφικτή τη δημιουργία αξίας στην Ευρώπη από την παγκόσμια διανομή των εφαρμογών.

3.1.3 Σε επιχειρηματικό επίπεδο, η ΠΚ θα δημιουργήσει ανατρεπτικά επιχειρηματικά μοντέλα:

- Η **ψηφιακή παραγωγή θα οδηγήσει σε ανατρεπτικά**, βασισμένα σε ψηφιακές μεθόδους επιχειρηματικά μοντέλα, τα οποία θα παρουσιάζουν ταχείες εναλλαγές με υψηλά επίπεδα προσαρμογής. Χάρη στο διαδίκτυο, περιεχόμενο που έχει παραχθεί από τον χρήστη μπορεί να παρασχεθεί στον κατασκευαστή φυσικών αγαθών. Η αναθεώρηση του τρόπου με τον οποίο οι εταιρείες παράγουν και μεταφέρουν τα προϊόντα κατά μήκος της αλυσίδας εφοδιασμού τους θα έχει ως αποτέλεσμα καινοτόμες αλυσίδες παραγωγής και επιχειρηματικά μοντέλα, π.χ.: κατά παραγγελία κατασκευή στον απαιτούμενο χρόνο και κοντά στον πελάτη, επισκευή συστατικών μερών, ηλεκτρονική κατασκευή, ψηφιακές αποθήκες ανταλλακτικών ⁽⁷⁾ εξατομικευμένων προϊόντων ή μαζική προσαρμογή. Η ισχύουσα αλυσίδα αξίας μπορεί να αντικατασταθεί από μια απλούστερη και βραχύτερη αλυσίδα αξίας.
- Οι παραδοσιακοί πάροχοι υπηρεσιών ΠΚ κάνουν τη μετάβαση σε έναν τομέα κατασκευής βάσει συμβάσεων και παροχής εξειδικευμένων υπηρεσιών, με σκοπό την εξυπηρέτηση πελατών ΚΑΕ ⁽⁸⁾. Οι αλυσίδες εφοδιασμού υποστηρίζονται από μηχανολογικά εργαλεία και ψηφιακές διαδικασίες ηλεκτρονικής κατασκευής, που «εκδημοκρατίζουν» τον σχεδιασμό, ο οποίος μπορεί πλέον να πραγματοποιείται από τον καθένα, με όλα τα πλεονεκτήματα και ενδεχόμενα προβλήματα που προκύπτουν από το συγκεκριμένο επιχειρηματικό μοντέλο.

⁽⁷⁾ Ανταλλακτικά, των οποίων η διαθεσιμότητα είναι σπάνια και επομένως η τιμή τους είναι υψηλή.

⁽⁸⁾ Κατασκευαστής αρχικού εξοπλισμού.

- Η ΠΚ επιτρέπει την οικονομική σειριακή παραγωγή από παρόχους υπηρεσιών ΠΚ, εταιρείες κατασκευής ή ακόμα και στο σπίτι με βάση τρισδιάστατο μοντέλο («οικιακές μονάδες παραγωγής»). Αναδύονται νέοι τύποι παρόχων υπηρεσιών: καταστήματα τρισδιάστατων εκτυπώσεων έχουν ανοίξει στις ευρωπαϊκές πόλεις, οι υπηρεσίες τρισδιάστατου περιεχομένου και οι υπηρεσίες «κατά παραγγελία» συνδέουν δημιουργούς τρισδιάστατου περιεχομένου, καταναλωτές που παραγγέλνουν εξαρτήματα από βιβλιοθήκες, και παραγωγούς ΠΚ.

3.2. Τεχνολογικός αντίκτυπος της προσθετικής κατασκευής

3.2.1 Ανάγκη για μια νέα γενιά συστημάτων παραγωγής

- Οι διεθνείς χάρτες πορείας για την ΠΚ ⁽⁹⁾ ⁽¹⁰⁾ ⁽¹¹⁾ ⁽¹²⁾ ⁽¹³⁾ επισημαίνουν την ανάγκη να γίνουν σημαντικά τεχνολογικά βήματα στην ΠΚ που θα την καταστήσουν κείμενο παράγοντα για την προώθηση της προτεινόμενης προστιθέμενης αξίας και την υιοθέτηση της ΠΚ. Η σημερινή τεχνολογία ΠΚ αναπτύχθηκε για τη δημιουργία πρωτοτύπων ΠΚ: τα μηχανήματα δεν είναι ακόμα έτοιμα για υψηλό όγκο παραγωγής. Οι εταιρείες ΠΚ βρίσκονται αντιμέτωπες με τεχνολογικά εμπόδια κατά τη μετατροπή της ΠΚ σε τεχνολογία σειριακής παραγωγής. Η λογική της αρχιτεκτονικής των μηχανημάτων ΠΚ εξακολουθεί να βασίζεται στο στάδιο των πρωτοτύπων, ενώ έχουν καθιερωθεί πολύ λίγες καινοτομίες (στο εσωτερικό τους, τα σημερινά μηχανήματα δείχνουν σχεδόν ίδια με τα προγενέστερα μοντέλα πριν από 10-15 χρόνια). Απαιτούνται ανατρεπτικές καινοτομίες στα μηχανήματα που θα φέρουν τον συγκεκριμένο κλάδο στο επόμενο επίπεδο ⁽¹⁴⁾.
- Προκειμένου να επιταχυνθεί η ανάπτυξη, οι εταιρείες ΠΚ και οι ερευνητές χρειάζονται πρόσβαση σε ανοιχτές πλατφόρμες (από άποψη τόσο εξοπλισμού όσο και λογισμικού) για την υπέρβαση των περιορισμών των εμπορικών μηχανημάτων.
- Εάν αυξηθούν οι ικανότητες (της οικονομικής αποδοτικότητας, της ευρωστίας και της αξιοπιστίας) θα αυξηθεί και το ισχύον δυναμικό της προσθετικής κατασκευής για παραγωγή μεγαλύτερης κλίμακας σε ένα ευρύ φάσμα εφαρμογών. Η μεταβολή των τεχνολογικών ορίων και ο συνδυασμός με άλλες διαδικασίες (υβριδική παραγωγή) θα επιτρέψει τις καινοτομικές εφαρμογές ⁽¹⁵⁾. Προκειμένου να μπορέσει να αξιοποιηθεί από τη βιομηχανία κατασκευής, η ΠΚ πρέπει να ενταχθεί στο εργοστασιακό περιβάλλον και στα σχετικά συστήματα ελέγχου.
- Παράλληλα με αυτή τη στρατηγική έρευνα, πρέπει να δημιουργηθούν νέα ανατρεπτικά συστήματα παραγωγής κατόπιν εκβάθρων επανεξέτασης του τρόπου με τον οποίο παράγονται τα προϊόντα βάσει των ισχυουσών τεχνολογιών ΠΚ και του τρόπου με τον οποίο θα ενσωματωθούν τα εν λόγω συστήματα στο εργοστασιακό περιβάλλον. Αυτό σημαίνει ότι η αυριανή παραγωγή ΠΚ δεν θα βασίζεται πλέον σε μηχανήματα ΠΚ ίδιου τύπου που θα τοποθετούνται το ένα δίπλα στο άλλο σε μια αίθουσα παραγωγής· οι ανάγκες των εφαρμογών καθιστούν αναγκαία μια λογική συστημάτων συνεχούς παραγωγής ΠΚ, που θα βασίζεται σε μια αλυσίδα με διαφορετικά βήματα παραγωγής. Η λογική αυτή είναι ήδη γνωστή ως «μηχάνημα ΠΚ 2.0» και θα αποτελεί γνώμονα της μελλοντικής ανάπτυξης μηχανημάτων ΠΚ.

3.2.2 Ανάγκη για νέες διαδικασίες προς πιστοποίηση της ΠΚ

Προκειμένου να υλοποιηθούν από τεχνική άποψη στο πλαίσιο της βιομηχανίας, οι τεχνολογίες ΠΚ πρέπει να πιστοποιηθούν. Η πιστοποίηση θα δώσει ώθηση στην εκβιομηχάνιση της τεχνολογίας. Σήμερα, πρέπει να αναπτυχθούν διαδικασίες που θα καταστήσουν εφικτή την πιστοποίηση της ΠΚ, όπως προηγμένες τεχνικές επιθεώρησης και ποιοτικού ελέγχου κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, προκειμένου να διασφαλιστεί η τήρηση των προτύπων. Το λιγότερο που θα πρέπει να επιτυγχάνεται με τις εν λόγω διαδικασίες είναι να εντοπίζεται τυχόν έλλειψη συμμόρφωσης του προϊόντος με τα πρότυπα, ενώ πρέπει να αναπτυχθεί μεθοδολογία που θα αποτρέπει την έλλειψη συμμόρφωσης και θα συμβάλλει στην αποκατάσταση των ελλείψεων.

⁽⁹⁾ Ευρωπαϊκή πλατφόρμα ΠΚ που δρομολογήθηκε με το έγγραφο διαβούλευσης του 2013 με τίτλο (2013) «Additive Manufacturing: Strategic Research Agenda» (Προσθετική κατασκευή: Πρόγραμμα στρατηγικών ερευνών).

⁽¹⁰⁾ DMRC (Direct Manufacturing Research Centre, Paderborn Germany) (2012) «Thinking ahead the Future of Additive Manufacturing — Analysis of Promising Industries» (Το μέλλον της προσθετικής κατασκευής — Λεπτομερής παρουσίαση των ελπιδοφόρων κλάδων).

⁽¹¹⁾ Innovatie Zuid (2013) «Hightech Systemen en materialen: Roadmap 3D-Printen» (Συστήματα και υλικά υψηλής τεχνολογίας: Χάρτης πορείας της τρισδιάστατης εκτύπωσης).

⁽¹²⁾ EFFRA (2013), «Factories of the Future 2020: Factories of the Future Public-Private Partnership roadmap» (Εργοστάσια του μέλλοντος 2020: Χάρτης πορείας της σύμπραξης δημόσιου-ιδιωτικού τομέα για τα εργοστάσια του μέλλοντος)

⁽¹³⁾ Flanders MAKE, «Additive Manufacturing for Serial Production: Research Roadmap» (Προσθετική κατασκευή για σειριακή παραγωγή: Χάρτης πορείας των ερευνών), 2014.

⁽¹⁴⁾ Flanders MAKE, «Additive Manufacturing for Serial Production: Research Roadmap» (Προσθετική κατασκευή για σειριακή παραγωγή: Χάρτης πορείας των ερευνών), 2014.

⁽¹⁵⁾ Κέντρο καινοτόμου κατασκευής μέσω της προσθετικής κατασκευής του βρετανικού συμβουλίου ερευνών για τη Μηχανολογία και τις Φυσικές Επιστήμες (EPSRC), <http://www.3dp-research.com/Home>

3.2.3 Ανάγκη για ανάπτυξη και προσβασιμότητα σε νέα υλικά

- Οι φορείς ελέγχου των διαύλων διανομής διατηρούν κυρίαρχη θέση· π.χ. οι κατασκευαστές των μηχανημάτων περιλαμβάνουν στις συμβάσεις συντήρησης και στις εγγυήσεις τους την υποχρέωση χρήσης συγκεκριμένων δαπανηρών πρώτων υλών που συχνά διανέμονται μόνον από αυτούς ή χρησιμοποιούν το επιχειρηματικό μοντέλο «ξυράφι και λεπίδες» (razor-razorblade), στο πλαίσιο του οποίου παρατηρείται αποκλειστική χρήση συγκεκριμένων αναλώσιμων προϊόντων (εγκλωβισμός). Ο έλεγχος των διαύλων διανομής, σε συνδυασμό με έναν όγκο που παραμένει περιορισμένος⁽¹⁶⁾, καθιστά λιγότερο ελκυστική για τους παρόχους υλικών την επένδυση μεγάλου προϋπολογισμού για την ανάπτυξη νέων υλικών.
- Ο περιορισμένος αριθμός πηγών παροχής υλικών οδηγεί σε υπερβολικά υψηλές τιμές για τις πρώτες ύλες και αυξάνει τους κινδύνους όσον αφορά την εγγύηση του εφοδιασμού για τους τελικούς πελάτες. Ο συγκεκριμένος μηχανισμός της αγοράς περιορίζει το δυναμικό της τεχνολογίας ΠΚ.
- Επί του παρόντος, ο διψήφιος ρυθμός ανάπτυξης της αγοράς δημιουργεί οικονομικές ευκαιρίες και προσελκύει περισσότερους παρόχους υλικών. Η ανάπτυξη των υλικών πρέπει να υποστηριχτεί και να ενθαρρυνθεί. Είναι σημαντικό να επεκταθεί το εύρος των υλικών και να βελτιωθούν οι ιδιότητές τους. Η αύξηση του αριθμού των προμηθευτών θα προωθήσει την ανταγωνιστικότερη τιμολόγηση, καθιστώντας αδιάφορες τις εγγυήσεις των μηχανημάτων, και θα δημιουργήσει υψηλότερο όγκο και ανταγωνιστικότερες αγορές υλικών.
- Ένα διευρυμένο φάσμα υλικών θα διευκολύνει το άνοιγμα σε νέους βιομηχανικούς τομείς και θα δημιουργήσει ζήτηση για υψηλότερους όγκους υλικών ΠΚ.

3.2.4 Κυριότερα τεχνικά εμπόδια — Τα κυριότερα τεχνικά εμπόδια που αποτρέπουν μια μεγάλης κλίμακας πρόοδο σε κλάδους όπως η αεροδιαστημική, η αυτοκινητοβιομηχανία, η ιατρική ή ο κλάδος των καταναλωτικών αγαθών, συνδέονται κυρίως με την τόνωση της παραγωγικότητας και μπορούν να συνοψιστούν ως εξής:

- έλλειμμα ευρωστίας στη διαδικασία και ανεπαρκής ταχύτητα παραγωγής (με αποτέλεσμα υπερβολικό κόστος παραγωγής),
- ανάγκη για τεχνολογία παραγωγής ΠΚ επόμενης γενιάς που θα μπορέσει να ενταχθεί σε ένα εργοστασιακό περιβάλλον και σε υβριδικά συστήματα παραγωγής,
- ανεπαρκείς και ανομοιογενείς ιδιότητες των υλικών και των προϊόντων, υπερβολικά περιορισμένο φάσμα των υλικών ΠΚ και αργή ανάπτυξη αυτών,
- έλλειψη τεχνολογίας για πολυτομεακή ανάπτυξη νέων, καινοτόμων εφαρμογών.

3.2.5 Απαιτείται στρατηγική έρευνα για τα εξής:

- τη μετατροπή της ΠΚ σε **τεχνολογία σειριακής παραγωγής** με μηχανήματα επόμενης γενιάς,
- **την ενσωμάτωση της ΠΚ**, ως εργαλείου πραγματικής παραγωγής, στο εργοστασιακό περιβάλλον και στα εργοστασιακά συστήματα,
- την επέκταση του **φάσματος των υλικών ΠΚ**,
- την ανάπτυξη **καινοτόμων εφαρμογών** (και των εργαλείων για την ανάπτυξή τους).

⁽¹⁶⁾ Wohlers Associates, «3D Printing and Additive Manufacturing: State of the Industry», Annual Worldwide Progress Report 2014 (Τρισδιάστατη εκτύπωση και προσθετική κατασκευή: Κατάσταση της βιομηχανίας, Ετήσια παγκόσμια έκθεση προόδου 2014).

3.2.6 Κίνδυνος διαρροής τεχνολογίας από την Ευρώπη

- Η τεχνολογία και η αγορά της ΠΚ έχουν φτάσει σε ένα ορισμένο επίπεδο ωρίμανσης που οδηγεί στις πρώτες ενοποιήσεις στον τομέα. Οι μεγάλες εταιρείες που είναι εγκατεστημένες στις ΗΠΑ επενδύουν και αποκτούν μικρές (συχνά εγκατεστημένες στην ΕΕ) ΜΜΕ που κατέχουν γνώσεις, διανοητική ιδιοκτησία και διπλώματα ευρεσιτεχνίας για την τεχνολογία ΠΚ. Οι αποκτηθείσες γνώσεις χρησιμοποιούνται συχνά εκτός Ευρώπης, δεδομένου ότι οι αγορές της ΕΕ παρουσιάζουν πολυμορφία και η πρόσβαση σε αυτές είναι δύσκολη. Είναι προς όφελος των ευρωπαϊκών ΜΜΕ να αποκτώνται από μεγάλες εταιρείες εκτός ΕΕ, διότι τους ανοίγονται μεγάλες νέες αγορές για τις εφαρμογές τους. Αμφότεροι οι λόγοι ενέχουν τον κίνδυνο να μετατοπιστούν μακριά από την Ευρώπη οι εξελίξεις στον τομέα της ΠΚ.
- Για τις εταιρείες που δραστηριοποιούνται στον τομέα της ΠΚ με έδρα την ΕΕ, η κλιμάκωση στο εσωτερικό της Ευρώπης δεν είναι εύκολη. Ο μεγάλος αριθμός μικρών και πολύ διαφορετικών μεταξύ τους αγορών στο εσωτερικό της, προκαλεί υψηλό κόστος επενδύσεων προτού να επιτευχθεί ένα ορισμένο επίπεδο βιώσιμου όγκου της αγοράς. Επιπλέον, η μετάβαση σε νέες αγορές επιβραδύνεται συχνά λόγω έλλειψης ορισμένων παραμέτρων στην αλυσίδα αξίας. Ως εκ τούτου, οι εταιρείες ΠΚ που είναι εγκατεστημένες στην ΕΕ αναζητούν μεγάλες αγορές εκτός ΕΕ στις οποίες θα μπορούσαν να αξιοποιήσουν τις γνώσεις τους σε αρχικό στάδιο.

3.3. Ο αντίκτυπος της προσθετικής κατασκευής σε ζητήματα νομικού χαρακτήρα ⁽¹⁷⁾:

- Η ΠΚ γίνεται σήμερα ευρέως αντιληπτή (από τα μέσα ενημέρωσης, τον Τύπο, το κοινό και τους πολιτικούς) ως τεχνολογία τρισδιάστατης εκτύπωσης χαμηλού επιπέδου για έξυπνη «ένδον εκτύπωση», και όχι ως μελλοντική τεχνολογία παραγωγής. Αν και στο μέλλον θα ισχύουν και τα δύο, οι τάσεις, τα εμπόδια και οι ερευνητικές προτεραιότητες διαφέρουν σε θεμελιώδες επίπεδο. Ζητήματα όπως η τυποποίηση, τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας και η ευθύνη πρέπει να εξεταστούν με τελείως διαφορετικό τρόπο ανάλογα με την εκάστοτε τεχνολογία και τις επιμέρους εφαρμογές.
- **Πρότυπα και πιστοποίηση:** αναγνωρίζεται ευρύτατα ότι η έλλειψη προτύπων έχει περιορίσει την αξιοποίηση της ΠΚ σε βασικούς βιομηχανικούς τομείς, π.χ. στην αεροδιαστημική και την ιατρική/οδοντιατρική. Η ύπαρξη προτύπων θα βοηθήσει στην αύξηση της υιοθέτησης των τεχνολογιών και θα παράσχει εκτενείς δυνατότητες έρευνας και ανάπτυξης. Οι επαγγελματικές αγορές είναι συχνά απαιτητικές και ζητούν πιστοποίηση, στοιχείο που καθιστά πολύ δύσκολη την υιοθέτηση νέων τεχνολογιών. Τα εμπόδια στην εκτεταμένη υιοθέτηση της ΠΚ είναι τόσο τεχνικού όσο και νομοθετικού χαρακτήρα. Ως εκ τούτου, η περαιτέρω συμμετοχή του κλάδου στις ομάδες εργασίας ASTM F42, BSI και ISO έχει ουσιώδη σημασία για τη μελλοντική ανάπτυξη των εν λόγω τεχνολογιών.
- **Διανοητική ιδιοκτησία:** οι εμπειρογνώμονες εκφράζουν προβληματισμούς σχετικά με τα αναπόφευκτα προβλήματα διανοητικής ιδιοκτησίας που θα προκαλέσει η ολοένα μεγαλύτερη υιοθέτηση των τεχνολογιών ΠΚ ⁽¹⁸⁾.
- Η ΠΚ μπορεί να έχει σημαντικό αντίκτυπο στη διανοητική ιδιοκτησία, καθώς τα αντικείμενα που περιγράφονται σε ένα ψηφιακό αρχείο είναι πολύ ευκολότερο να αντιγραφούν, να διανεμηθούν και να αποτελέσουν αντικείμενο πειρατείας. Θα μπορούσε να ισχύσει το ίδιο ακριβώς σενάριο που ισχύει με τη μουσική και την κινηματογραφική βιομηχανία, μέσω της ανάπτυξης νέων μη εμπορικών προτύπων, αυξάνοντας την ένταση μεταξύ της παρεμπόδισης της καινοτομίας και της ενθάρρυνσης της πειρατείας ⁽¹⁹⁾.
- Η προστασία της διανοητικής ιδιοκτησίας των κατασκευαστών αποτελεί τεράστιο πρόβλημα το οποίο μοιάζει πολύ με την προστασία των δικαιωμάτων του κλάδου της μουσικής και του κινηματογράφου. Ο τομέας ΠΚ πρέπει να αναζητήσει, και να αναπτύξει ο ίδιος, λύση σχετικά με την προστασία της διανοητικής ιδιοκτησίας. Μια ευρέως διαδεδομένη προστασία διανοητικής ιδιοκτησίας θα δώσει απάντηση στον προβληματισμό ότι η τεχνολογία ΠΚ ελέγχεται από ελάχιστους μόλις οργανισμούς προστασίας των σχετικών δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, περιορίζοντας έτσι τον ανταγωνισμό και τον εντοπισμό νέων εφαρμογών. Αυτό επιβραδύνει την καινοτομία και διατηρεί υψηλό το κόστος των συστημάτων.

⁽¹⁷⁾ Ευρωπαϊκή πλατφόρμα ΠΚ που δρομολογήθηκε με το έγγραφο διαβούλευσης του 2013 με τίτλο «Additive Manufacturing: Strategic Research Agenda» (Προσθετική κατασκευή: Πρόγραμμα στρατηγικών ερευνών).

⁽¹⁸⁾ The National Law Journal, «Is intellectual property law ready for 3D printers? The distributed nature of Additive Manufacturing is likely to present a host of practical challenges for IP owners» (Είναι το δικαίωμα περί διανοητικής ιδιοκτησίας έτοιμο για τους τρισδιάστατους εκτυπωτές; Η διανεμητική φύση της προσθετικής κατασκευής ενδέχεται να παρουσιάσει πολλές πρακτικές προκλήσεις για τους κατόχους δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας), 4 Φεβρουαρίου 2013.

⁽¹⁹⁾ Scapolo F., Churchill P., Castillo H. C. Z. & Viaud V., Draft foresight study on: «How will standards facilitate innovation and competitiveness in the European Union in the year 2025?» (Σχέδιο διερευνητικής μελέτης με θέμα: Πώς θα διευκολύνουν τα πρότυπα την καινοτομία και την ανταγωνιστικότητα στην Ευρωπαϊκή Ένωση το 2025;), Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Δεκέμβριος 2012, σ. 1.

- **Ευθύνη:** Υπάρχουν διάφορες επιπτώσεις όσον αφορά την ευθύνη, ιδίως για τους ερασιτέχνες ή μη τεχνονόμους σχεδιαστές, για τους κατασκευαστές εξαρτημάτων ή τους διανομείς. Σε περίπτωση που ένα εξάρτημα παρουσιάσει προβλήματα, ποιος είναι υπεύθυνος; Ο τομέας αυτός γεννά ολοένα μεγαλύτερες ανησυχίες για τον κλάδο ΠΚ, ιδίως στις περιπτώσεις όπου η ευελιξία, ο εξατομικευμένος χαρακτήρας και ο ιδιωτικός σχεδιασμός μπορεί να οδηγήσουν τον σχεδιαστή σε νέο, αχαρτογράφητο έδαφος. Πρέπει να αναπτυχθούν νέα επιχειρηματικά πρότυπα για την παροχή εξαρτημάτων που κατασκευάζονται με χρήση τεχνολογίας ΠΚ και για τους συναφείς επιχειρηματικούς κινδύνους.
- **Έγκριση και πιστοποίηση της ΠΚ** ⁽²⁰⁾: Κάθε στοιχείο της τεχνολογίας της προσθετικής κατασκευής (λ.χ. υλικά, εξοπλισμός, διαδικασίες) πρέπει να εγκρίνεται και να πιστοποιείται όταν πρόκειται για την κατασκευή εξαρτημάτων υψηλής ποιότητας που μπορούν να αναπαράχθουν. Η έλλειψη τυποποίησης καθιστά δύσκολη την πρώτη κατασκευή αντικειμένων υψηλής ποιότητας. Η ανάπτυξη προτύπων για την έγκριση και την τυποποίηση της ΠΚ καθιστάται περίπλοκη εξαιτίας των πολυάριθμων διαφορών μεταξύ μηχανημάτων, υλικών και διαδικασιών και της απουσίας ενός κεντρικού αποθετηρίου δεδομένων ΠΚ ή μιας κεντρικής αρχής για τις μεθοδολογίες σχετικά με την ΠΚ. Η περαιτέρω χρήση της τεχνολογίας ΠΚ θα απαιτήσει την ανάπτυξη προτύπων για τη διευκόλυνση της ταχύτερης και αποδοτικότερης, από άποψη κόστους, πιστοποίησης όλων των υλικών, των διαδικασιών και των προϊόντων.

3.4. Αντίκτυπος της προσθετικής κατασκευής στην απασχόληση, την κατάρτιση και την εκπαίδευση

- Η χρήση τεχνολογιών ΠΚ θα έχει άμεσο αντίκτυπο στα παραδοσιακά πρότυπα παραγωγής και ιδίως στην εσωτερική οργάνωση των εργαστηρίων. Η ΠΚ θα διευκολύνει την εγκατάσταση μικρών τρισεπίστων εκτυπωτών πολύ κοντά στους πελάτες, όπου υπάρχει σχετική ζήτηση· αυτό θα δημιουργήσει νέες θέσεις εργασίας, ο αριθμός των οποίων δεν μπορεί ακόμα να υπολογιστεί διότι η βιομηχανική χρήση άρχισε να αναπτύσσεται πολύ πρόσφατα.
- Ο πραγματικός αντίκτυπος στην απασχόληση είναι πολύ δύσκολο να προσδιοριστεί διότι δεν έχουν εκπονηθεί σχετικές μελέτες, και διότι είναι πολύ πιθανό να υπάρξει υποκατάσταση των υφιστάμενων θέσεων εργασίας από μελλοντικές θέσεις χειριστών ΠΚ.
- Οι θέσεις εργασίας στον τομέα των τεχνολογιών ΠΚ θα απαιτήσουν νέες δεξιότητες, όπως χειριστές μηχανημάτων που θα είναι σε θέση να χρησιμοποιούν το ειδικό για την εκάστοτε διαδικασία λογισμικό ή μηχανικό που θα είναι σε θέση να σχεδιάζουν αντικείμενα με τα νέα συστήματα: τοπολογική βελτιστοποίηση, επαναμηχανική, κ.λπ.
- Η χρήση των τεχνολογιών ΠΚ θα καταστήσει αναγκαίες τις εγκαταστάσεις εκπαίδευσης και κατάρτισης προκειμένου να διατηρηθεί και να αναπτυχθεί η δυνατότητα απασχόλησης των εργαζομένων. Επί του παρόντος, τα ευρωπαϊκά σχολικά προγράμματα αγνοούν σε μεγάλο βαθμό την ΠΚ και το ίδιο ισχύει και στη μετασχολική κατάρτιση. Τα περισσότερα μαθήματα κατάρτισης περιγράφουν απλώς τις τεχνολογίες και τις πιθανές επιδόσεις τους και δεν προορίζονται να βοηθήσουν τους σπουδαστές να αποκτήσουν μια πραγματική δεξιότητα. Οι τοπικές κυβερνήσεις θα πρέπει να ενσωματώσουν την ΠΚ στα εκπαιδευτικά τους προγράμματα, τουλάχιστον όσον αφορά την επαγγελματική κατάρτιση. Η ελκυστικότητα της τρισεπίστων εκτύπωσης, που έγκειται στο γεγονός ότι καλύπτει τη συνολική διαδικασία καινοτομίας (σύλληψη ιδέας, σχεδιασμός, υπολογισμός, ρομποτική και παραγωγή του τελικού υλικού προϊόντος) σε σύντομο χρονικό διάστημα, θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί ως αποτελεσματική μέθοδος κατάρτισης στα σχολεία που θα στρέφει την προσοχή των παιδιών στους τομείς της τεχνολογίας και της κατασκευής.
- Είναι ευκαταίω, κάθε προσφορά κατάρτισης να σχεδιάζεται κατόπιν συνεργασίας μεταξύ της βιομηχανίας, των τοπικών αρχών, των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και των οργανώσεων των εργαζομένων, και να βασίζεται στις πραγματικές ανάγκες των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στον τομέα.

3.5. Υγεία και ασφάλεια στην εργασία

Υπάρχουν πολύ λίγες μελέτες που να αφορούν την ΠΚ από την άποψη της υγιεινής και ασφάλειας στην εργασία· ωστόσο, είναι απαραίτητες, εξαιτίας:

- των χημικών κινδύνων από τις πτητικές ρητίνες που χρησιμοποιούνται στην κατασκευή εξαρτημάτων από πολυμερή, και από τα πτητικά μεταλλικά ή μη μεταλλικά προσθετικά που χρησιμοποιούνται σε μεταλλικές σκόνες·

⁽²⁰⁾ «Measurement Science: Roadmap for metal-based Additive Manufacturing» (Επίσημη των μετρήσεων: Χάρτης πορείας για την προσθετική κατασκευή που βασίζεται σε μέταλλα), National Institute of Standards and Technology, Μάιος 2013.

- των χημικών και φυσικών κινδύνων από τη χρήση σκόνης, ιδίως όταν αυτή περιέχει νανοσωματίδια·
- του κινδύνου εκρήξεων από τη χρήση σκόνης·
- ειδικών κινδύνων από τη χρήση πηγών λέιζερ, δεσμών ηλεκτρονίων κ.λπ.

Η χρήση των βιομηχανικών εφαρμογών ΠΚ καθιστά επείγουσα την ανάγκη να εκπονηθούν ειδικές μελέτες σχετικά με την αξιολόγηση των κινδύνων που αντιμετωπίζουν οι εργαζόμενοι, με σκοπό να αναπτυχθούν συστήματα και πρότυπα προστασίας. Πρέπει επίσης να αναπτυχθεί κατάρτιση ασφαλείας για τους εργαζόμενους που χειρίζονται μηχανήματα ΠΚ, η οποία θα μπορούσε να ενταχθεί στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα, ενόψει της βελτίωσης ή της θέσπισής του.

Βρυξέλλες, 28 Μαΐου 2015.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η προστασία των επενδυτών και η διευθέτηση διαφορών μεταξύ επενδυτή και κράτους στις εμπορικές και επενδυτικές συμφωνίες της ΕΕ με τρίτες χώρες»

(2015/C 332/06)

Εισηγητής: ο κ. Sandy BOYLE

Κατά τη σύνοδο ολομέλειας στις 10 Ιουλίου 2014, και σύμφωνα με το άρθρο 29 παράγραφος 2 του Εσωτερικού της Κανονισμού, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα

«Η προστασία των επενδυτών στη διευθέτηση διαφορών μεταξύ κρατών στις εμπορικές και επενδυτικές συμφωνίες της ΕΕ με τρίτες χώρες».

Το ειδικευμένο τμήμα «Εξωτερικές σχέσεις», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 28 Απριλίου 2015.

Κατά την 508η σύνοδο ολομέλειας, της 27ης και 28ης Μαΐου 2015 (συνεδρίαση της 27ης Μαΐου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 199 ψήφους υπέρ, 55 κατά και 30 αποχές.

Γλωσσάριο συντομογραφιών που χρησιμοποιούνται στην παρούσα γνωμοδότηση

- ΔΕΣ — Διμερής επενδυτική συνθήκη
- CETA — Συνολική οικονομική και εμπορική συμφωνία ΕΕ-Καναδά
- ΧΘΔ — Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων
- ΚΠ — Κοινωνία των πολιτών
- ΟΚΠ — Οργάνωση της κοινωνίας των πολιτών
- ΕΣΔΑ — Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου
- ΣΧΕ — Συνθήκη για τον χάρτη ενέργειας
- ΔΕΕ — Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- ΕΚ — Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο
- ΕΕ — Ευρωπαϊκή Ένωση
- ΑΞΕ — Άμεσες ξένες επενδύσεις
- ΣΕΣ — Συμφωνία ελεύθερων συναλλαγών
- ICSID — Διεθνές Κέντρο Διευθέτησης Επενδυτικών Διαφορών
- ΠΑ — Διεθνής επενδυτική συνθήκη
- ΙΝΤΑ — Επιτροπή Διεθνούς Εμπορίου του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου
- ΠΕ — Προστασία των επενδυτών
- ISDS — Διευθέτηση διαφορών επενδυτή-κράτους
- LSE — London School of Economics (Σχολή Οικονομικών του Λονδίνου)
- ΚΜ — Κράτη μέλη της ΕΕ
- NAFTA — Συμφωνία Ελεύθερων Συναλλαγών της Βορείου Αμερικής
- ΟΟΣΑ — Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης
- MME — Μικρομεσαία επιχείρηση

TBC — Διατλαντικό Επιχειρηματικό Συμβούλιο

ΣΕΕ — Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση

ΣΛΕΕ — Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΤΤΙΡ — Διατλαντική εμπορική και επενδυτική εταιρική σχέση

UNCITRAL — Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για το διεθνές εμπορικό δίκαιο

UNCTAD — Διάσκεψη του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών για το εμπόριο και την ανάπτυξη

WTO-DSP — Διαδικασία διευθέτησης διαφορών του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

Συμπεράσματα

1.1. Οι άμεσες ξένες επενδύσεις αποτελούν σημαντικό παράγοντα που συμβάλλει στην οικονομική ανάπτυξη και οι ξένοι επενδυτές πρέπει να χαιρούν παγκόσμιας προστασίας έναντι της άμεσης απαλλοτρίωσης, να είναι απαλλαγμένοι από διακρίσεις και να απολαμβάνουν αντίστοιχα ισοδύναμα δικαιώματα με τους ντόπιους επενδυτές.

1.2. Το δικαίωμα ενός κράτους να θεσπίζει ρυθμίσεις υπέρ του δημοσίου συμφέροντος είναι υψίστης σημασίας και δεν πρέπει να υπονομεύεται από διατάξεις οποιασδήποτε διεθνούς επενδυτικής συμφωνίας. Μια σαφής ρήτρα που να επιβεβαιώνει γενικά το δικαίωμα αυτό είναι ουσιαστικής σημασίας.

1.3. Με την ISDS δεν πρέπει να αναβαθμίζεται ο χαρακτηρισμός των διακρατικών κεφαλαίων σε επίσημα κρατικά ή να επιτρέπεται στους ξένους επενδυτές να αμφισβητήσουν το δικαίωμα των κυβερνήσεων να ρυθμίζουν και να καθορίζουν τις δικές τους υποθέσεις.

1.4. Με την πάροδο του χρόνου, η προσφυγή στον μηχανισμό ISDS (διευθέτηση διαφορών επενδυτή-κράτους) είχε ως συνέπεια την εμφάνιση ορισμένων καταχρήσεων, οι οποίες πρέπει τώρα να αντιμετωπιστούν. Στις συστημικές αδυναμίες που απορρέουν από την εφαρμογή του συστήματος ISDS συμπεριλαμβάνονται η αδιαφάνεια, η έλλειψη σαφών κανόνων διαιτησίας, η απουσία δικαιώματος προσφυγής, οι διακρίσεις σε βάρος των εγχώριων επενδυτών που δεν μπορούν να χρησιμοποιήσουν το σύστημα, ο φόβος ότι προστατεύονται οι καθαρά κερδοσκοπικές επενδύσεις, οι οποίες, μεταξύ άλλων, δεν οδηγούν στη δημιουργία θέσεων εργασίας, καθώς και ο φόβος εκμετάλλευσης από ειδικευμένες νομικές εταιρείες. Στόχος τώρα είναι να προταθεί ένας εναλλακτικός μηχανισμός διευθέτησης διαφορών κατά τρόπο που να ευνοεί τη συμφιλίωση των θεμιτών απαιτήσεων των επενδυτών με τους προβληματισμούς της κοινωνίας πολιτών που προκύπτουν από τις εν λόγω αρνητικές αντιλήψεις σε σχέση με το σύστημα ISDS.

Η διαβούλευση με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την επίλυση διαφορών μεταξύ επενδυτών και κράτους στο πλαίσιο της ΤΤΙΡ κατέδειξε την αισθητή διάσταση μεταξύ των απόψεων της ευρείας επιχειρηματικής κοινότητας και των απόψεων, που στη συντριπτική πλειοψηφία των απαντήσεων, προέρχονται από την κοινωνία των πολιτών.

1.5. Υφίστανται βαθιές ανησυχίες για τις εξουσίες που παραχωρούνται σε μια ομάδα τριών ιδιωτών δικηγόρων να δικάζει και να λαμβάνει δεσμευτικές αποφάσεις σε τομείς θεμελιώδους δημόσιου συμφέροντος. Παρά το γεγονός ότι η UNCITRAL (United Nations Commission on International Trade Law — Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για το διεθνές εμπορικό δίκαιο) έχει θεσπίσει νέους κανόνες για τη διαφάνεια, εξακολουθούν να υπάρχουν ανησυχίες ότι το μεγαλύτερο μέρος του υφιστάμενου συστήματος στερείται διαφάνειας και δεν προβλέπει δικαίωμα προσφυγής.

1.6. Η αρχική έννοια της ISDS έχει χαθεί εδώ και καιρό. Πλέον αποτελεί μια εξαιρετικά επικερδή αγορά για έναν μικρό αριθμό νομικών εταιρειών εξειδικευμένων στον τομέα των επενδύσεων, οι οποίες κυριαρχούν στον χώρο.

1.7. Ορισμένες εξειδικευμένες νομικές εταιρείες προωθούν την ISDS ως σημαντικό εργαλείο προληπτικού μετριασμού του κινδύνου κατά την εκκίνηση επενδύσεων. Σε ορισμένες εξέχουσες περιπτώσεις, η ISDS έχει εξελιχθεί σε εργαλείο άσκησης πίεσης, καθώς η απειλή μιας αγωγής και μόνο επιφέρει αναστολή των νομοθετικών ρυθμίσεων, η οποία εμποδίζει τους νομοθέτες να ακολουθήσουν πολιτικές νόμιμου δημοσίου συμφέροντος. Υπάρχει επίσης η ανησυχία ότι έχει προσελκύσει επενδύσεις κερδοσκοπικού χαρακτήρα από αμοιβαία κεφάλαια κινδύνου κλπ.

1.8. Ορισμένες φιλελεύθερες ερμηνείες που διατυπώνονται σχετικά με το τι συνιστά απαλλοτρίωση έχουν προκαλέσει αυξανόμενη ανησυχία ότι οι φορολογούμενοι υποχρεούνται να καταβάλλουν αποζημιώσεις για πολιτικές δημοσίου συμφέροντος που εικάζεται ότι περιορίζουν τα κέρδη.

1.9. Η συμφωνία της ΕΕ με τον Καναδά (CETA), η οποία υπεγράφη στα τέλη του 2014 μαζί με το ξεχωριστό κεφάλαιο περί επενδύσεων που προστέθηκε στην ΣΕΣ (FTA) ΕΕ–Σιγκαπούρης, περιέχει τα πρώτα κεφάλαια περί επενδύσεων που αποτέλεσαν αντικείμενο διαπραγμάτευσης εκ μέρους της ΕΕ σε συμφωνία από τη στιγμή που η ΕΕ απέκτησε αρμοδιότητα στον τομέα των επενδύσεων, βάσει της Συνθήκης της Λισαβόνας το 2009. Αν και τα κεφάλαια αυτά επιδιώκουν να επιφέρουν βελτιώσεις στο υπάρχον σύστημα ISDS, καθώς και να ορίσουν, αυτό που η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ισχυρίζεται ότι αποτελεί ένα νέο «εξελιγμένο» μοντέλο ISDS για την ΕΕ, αυτές οι βελτιώσεις δεν επιτυγχάνουν να κατευιάσουν τους φόβους του κοινού. Τα υποδείγματα της Σιγκαπούρης και της CETA δεν είναι πανομοιότυπα και, κατά τη γνώμη πολλών, η ISDS παραμένει μια μη ισορροπημένη, ιδιαίτερα δαπανηρή διαδικασία η οποία παρακωλύει τη δημοκρατία και θέτει σε κίνδυνο το δικαίωμα των κυβερνήσεων να νομοθετούν, καθώς παρέχει στους ξένους επενδυτές δικαιώματα που υπερβαίνουν όσα κατοχυρώνονται από τα εθνικά Συντάγματα και από όσα απολαύουν οι εγχώριοι επενδυτές. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ανησυχία της για το γεγονός ότι το κείμενο της CETA σχετικά με την ISDS αποτελεί επί του παρόντος τη βάση για τις διαπραγματεύσεις ΕΕ–Ιαπωνίας για τη σύναψη ΣΕΣ.

1.10. Η ανταλλαγή ρόλων μεταξύ διαιτητών και συνηγόρων αποτελεί σαφή σύγκρουση συμφερόντων που η CETA δεν κατορθώνει να αντιμετωπίσει. Αυτό επιβεβαιώνει εκ νέου την άποψη ότι η ISDS δεν είναι μια δίκαιη, ανεξάρτητη ή ισορροπημένη μέθοδος επίλυσης επενδυτικών διαφορών.

1.11. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την δημόσια διαβούλευση με θέμα την ISDS στην TTIP. Σε αντίθεση με τη CETA, τούτο βοήθησε να καταστούν πιο διαφανείς οι διαπραγματεύσεις για την TTIP και διαμορφώνει σημαντικό προηγούμενο το οποίο η ΕΟΚΕ πιστεύει ακράδαντα ότι πρέπει να ακολουθείται πλέον σε όλες τις μελλοντικές εμπορικές διαπραγματεύσεις. Η απάντηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ήταν να εντοπίσει τέσσερις συγκεκριμένους τομείς για διεξοδικότερη ανάλυση και, παρόλο που η ΕΟΚΕ δεν θεωρεί ότι ο κατάλογος είναι εξαντλητικός, έχει παράσχει λεπτομερή σχόλια σχετικά με τα εν λόγω ειδικά θέματα στα κεφάλαια 7 έως 10 της παρούσας γνωμοδότησης.

1.12. Η ΕΟΚΕ επικροτεί επίσης τον στόχο της εξάλειψης των «επουσιωδών αξιώσεων» από κάθε μελλοντικό μηχανισμό προστασίας των επενδυτών. Είναι σημαντικό τα συμβαλλόμενα μέρη οποιασδήποτε διεθνούς επενδυτικής συμφωνίας (ΙΑ) να τυγχάνουν της προστασίας ενός γενικού πολιτικού φίλτρου το οποίο τους επιτρέπει, μέσω συμφωνίας, να εμποδίζουν αιτιολογημένα μια αξίωση για προσφυγή σε διαιτησία.

1.13. Οι επενδυτές πρέπει να παροτρύνονται να καταφεύγουν στην επίλυση διαφορών με βάση τη Συνθήκη ως έσχατη λύση και να αναζητούν εναλλακτικές μεθόδους, όπως ο συμβιβασμός και η διαμεσολάβηση. Η ιδιωτική ασφάλιση και η συμβατική προστασία αποτελούν τα κατάλληλα μέσα με τα οποία οι ξένοι επενδυτές μπορούν να ελαχιστοποιήσουν τους κινδύνους.

1.14. Η ανάγκη προστασίας των ξένων επενδυτών ποικίλλει από χώρα σε χώρα. Σε χώρες με ώριμο νομικό σύστημα που λειτουργεί δημοκρατικά και είναι απαλλαγμένο από διαφθορά, οι διαφορές για επενδύσεις πρέπει να αντιμετωπίζονται με διαμεσολάβηση, πρόσβαση στα εθνικά δικαστήρια και διευθέτηση μεταξύ κρατών. Αυτοί οι παράμετροι απαντώνται στην ΕΕ, στις ΗΠΑ και στον Καναδά, τα δε τρέχοντα υψηλά επίπεδα διατλαντικών επενδυτικών ροών καταδεικνύουν σαφώς ότι η έλλειψη διάταξης ISDS δεν εμποδίζει τις επενδύσεις. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ καταλήγει στο συμπέρασμα ότι δεν είναι αναγκαία η διάταξη επίλυσης διαφορών μεταξύ επενδυτών και κράτους στο πλαίσιο της TTIP ή στη CETA, και είναι αντίθετη με τη συμπεριλήψή της.

1.15. Η ISDS είναι ικανή να αποπροσανατολίσει τόσο την TTIP όσο και τη CETA. Η Επιτροπή πρέπει να εξετάσει εάν η συνέχιση της επιδίωξης αυτού του πολιτικά ευαίσθητου και καθόλου δημοφιλούς στο κοινό στόχου είναι λογικός και ορθός τρόπος δράσης.

1.16. Από τις αναπτυσσόμενες χώρες αποστέλλεται σαφές μήνυμα ότι η ISDS είναι ένας απαράδεκτος μηχανισμός που θα αντιμετωπίσει ισχυρή αντίσταση από ολόένα και περισσότερους μείζονες παγκόσμιους παράγοντες. Εάν δεν βρεθεί ένα εναλλακτικό σύστημα, θα είναι πιο δύσκολο να ενσωματωθεί η προστασία του επενδυτή στις μελλοντικές συμφωνίες με χώρες όπου αυτή είναι περισσότερο αναγκαία.

1.17. Υπάρχουν σοβαρές ανησυχίες βάσει της Συνθήκης της ΕΕ και του συνταγματικού δικαιού όσον αφορά τις σχέσεις των κανόνων της ISDS με την έννομη τάξη της ΕΕ. Τα δικαστήρια ιδιωτικής διαιτησίας έχουν την ικανότητα να εκδίδουν αποφάσεις που δεν συμμορφώνονται με το δίκαιο της ΕΕ ή παραβιάζουν τον ΧΘΔ. Για τον λόγο αυτόν, η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι είναι απολύτως αναγκαίο να ελεγχθεί η συμμόρφωση της ISDS με το δίκαιο της ΕΕ από το ΔΕΕ στο πλαίσιο επίσημης διαδικασίας υποβολής αίτησης γνωμοδότησης, πριν εκδώσουν απόφαση τα αρμόδια όργανα και πριν την προσωρινή εφαρμογή οποιασδήποτε διεθνούς επενδυτικής συμφωνίας που θα έχει διαπραγματευθεί η Επιτροπή.

Συστάσεις

1.18. Για να βρεθεί μια γενική λύση για την επίλυση διαφορών σχετικά με επενδύσεις, τούτη δεν μπορεί να βασιστεί σε περιορισμένη αναδιάρθρωση της τρέχουσας ISDS, η οποία έχει ελάχιστη δημόσια αποδοχή.

1.19. Στην παρούσα χρονική στιγμή, όπου όλα τα κράτη G7 συμμετέχουν σε προχωρημένες διαπραγματεύσεις για συνολικές εμπορικές και επενδυτικές συμφωνίες, δίνεται μια μοναδική ευκαιρία να βρεθεί ένα αξιόπιστο σύστημα που να συνδυάζει τα νόμιμα συμφέροντα των επενδυτών με τα δικαιώματα των κρατών.

1.20. Εάν μια ενιαία αρχή αποτελεί τη μελλοντική λύση, τούτη δεν πρέπει να απαρτίζεται από ιδιώτες δικηγόρους, θα πρέπει να είναι πιο προσιτή στις ΜΜΕ και να εμπεριέχει το δικαίωμα προσφυγής.

1.21. Η ΕΟΚΕ προτρέπει ένθερμα την Επιτροπή να εξετάσει τις προτάσεις της UNCTAD για μεταρρύθμιση της ISDS και καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η θέσπιση ενός Διεθνούς Δικαστηρίου Επενδύσεων αποτελεί την καλύτερη λύση για τη διασφάλιση ενός δημοκρατικού, δίκαιου, διαφανούς και ισότιμου συστήματος.

2. Εισαγωγή

2.1. Εγκρίνοντας τη γνωμοδότησή της REX/390⁽¹⁾ κατά συντριπτική πλειοψηφία, η ΕΟΚΕ αποφάσισε να συντάξει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας για την ISDS. Παρότι η εν λόγω σύσταση αφορούσε συγκεκριμένα την ΤΤΙΡ, συμφωνήθηκε στη συνέχεια να διευρυνθεί το πλαίσιο εφαρμογής της, ώστε να καλύπτει την προστασία των επενδυτών και την ISDS στις εμπορικές και επενδυτικές συμφωνίες με τρίτες χώρες.

2.2. Παρόλο που η παρούσα γνωμοδότηση εξετάζει τις ευρείες επιπτώσεις της ISDS, αναπόφευκτα, μεγάλο μέρος του υλικού που χρησιμοποιείται και των αναφορών που γίνονται σχετίζονται με την ΤΤΙΡ. Στη διάρκεια των διαπραγματεύσεων για την ΤΤΙΡ, η ISDS αποτέλεσε κυρίαρχο θέμα για τους ενδιαφερόμενους φορείς της ΕΕ και των ΗΠΑ.

2.3. Η Επιτροπή διεξήγαγε διαδικτυακή δημόσια διαβούλευση για διάστημα 15 εβδομάδων (Μάρτιος-Ιούλιος 2014) σχετικά με την ISDS στην ΤΤΙΡ. Η ΕΟΚΕ έκρινε σκόπιμο να αναμείνει τη δημοσίευση των αποτελεσμάτων της εν λόγω διαβούλευσης και να διενεργήσει, στη συνέχεια, δημόσια ακρόαση πριν οριστικοποιήσει τη γνωμοδότησή της. Τα αποτελέσματα δημοσιοποιήθηκαν στα μέσα Ιανουαρίου 2015 και ακολούθησε η ακρόαση στις 3 Φεβρουαρίου 2015. Και οι δύο αυτές διαδικασίες συνέβαλαν σημαντικά στη σύνταξη της παρούσας γνωμοδότησης.

3. Ιστορικό

3.1. Το σύστημα

3.1.1. Η ISDS είναι μέσο του δημόσιου διεθνούς δικαίου που εκχωρεί στους ξένους επενδυτές το δικαίωμα να κινούν διαδικασίες διευθέτησης διαφορών κατά μιας ξένης κυβέρνησης βάσει των διατάξεων μιας ΠΑ (διεθνής επενδυτική συμφωνία). Οι Συνθήκες έχουν σχεδιαστεί με σκοπό να θεσπισθούν ορισμένες βασικές υποχρεώσεις των μερών όσον αφορά τις ξένες επενδύσεις, παρέχοντας εχέγγυα ότι οι κυβερνήσεις θα τηρούν βασικές αρχές όπως:

- η υποχρέωση αποφυγής των διακρίσεων βάσει εθνικότητας και εξασφάλισης δίκαιης και ισότιμης μεταχείρισης·
- η απαγόρευση άμεσης ή έμμεσης απαλλοτρίωσης χωρίς ταχεία, κατάλληλη και προστατευτική αποζημίωση·
- η προστασία της δυνατότητας μεταφοράς κεφαλαίων.

3.1.2. Σε περίπτωση εικαζόμενης αθέτησης αυτών των υποχρεώσεων από ένα κράτος, οι ξένοι επενδυτές που καλύπτονται από την ΠΑ μπορούν να παραπέμψουν μια αξίωση σε διεθνή διαιτησία μέσω του μηχανισμού ISDS. Οι προσφεύγοντες οφείλουν να αποδείξουν ότι τα συγκεκριμένα μέτρα τούς προξένησαν σημαντική ζημία. Αν η αξίωση γίνει δεκτή, η χώρα υποδοχής καλείται να καταβάλει αποζημίωση για την προκληθείσα ζημία. Σε αντίθεση με τον μηχανισμό WTO-DSP, αν ένα κράτος χάσει μια υπόθεση, δεν δεσμεύεται να αλλάξει τη νομοθεσία του.

3.1.3. Η ISDS βασιζέται, σε μεγάλο βαθμό, στο επιχειρήμα ότι παρέχει ένα μη πολιτικό, ουδέτερο πεδίο επίλυσης διαφορών μεταξύ ξένων επενδυτών και κρατών υποδοχής. Επιτρέπει στις εταιρείες να μηνύουν κράτη σε διεθνή δικαστήρια. Αυτό το ένδικο βοήθημα είναι διαθέσιμο μόνο στις ξένες εταιρείες ή στις διεθνείς εταιρείες με διασυννοριακή θυγατρική. Οι κοινότητες, οι πολίτες, οι εγχώριοι επιχειρηματίες και οι κυβερνήσεις που θίγονται δεν μπορούν να κάνουν χρήση του ίδιου μηχανισμού.

3.1.4. Οι διαιτητές δεν είναι μόνιμοι δικαστές με δημόσια εξουσία όπως στα εθνικά δικαστικά συστήματα. Τα δικαστήρια αποτελούνται κυρίως από τρεις ιδιώτες δικηγόρους που συνεδριάζουν κεκλεισμένων των θυρών και διορίζονται ad hoc. Η απόφασή τους είναι τελεσίδικη και δεν υπόκειται σε καμία επίσημη διαδικασία έφεσης.

⁽¹⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Διατλαντικές εμπορικές σχέσεις και οι απόψεις της ΕΟΚΕ σχετικά με την ενίσχυση της συνεργασίας και την ενδεχόμενη συμφωνία ελεύθερων συναλλαγών ΕΕ-ΗΠΑ» (ΕΕ C 424 της 26.11.2014, σ. 9).

3.1.5. Αν το επιθυμούν και οι δύο διάδικοι, οι διαδικασίες ISDS μπορούν να κρατηθούν απολύτως απόρρητες, ακόμη και αν η διαφορά αφορά ζητήματα δημόσιου συμφέροντος. Μολονότι το πρότυπο των US BIT διευκολύνει τη μεγαλύτερη διαφάνεια, σε πολλές ισχύουσες συμφωνίες εξακολουθεί να υφίσταται μυστικότητα. Οι κανόνες διαφάνειας της UNCITRAL θα βελτιώσουν σημαντικά τη θέση αυτή, εάν η εφαρμογή είναι γενική.

3.2. Γεγονότα και στατιστικά στοιχεία

3.2.1. Το 93 % των ΔΕΣ περιέχουν διάταξη ISDS ⁽²⁾. Η ISDS περιλαμβάνεται επίσης σε ορισμένες διεθνείς εμπορικές συμφωνίες όπως η NAFTA και σε διεθνείς επενδυτικές συμφωνίες όπως η ΣΧΕ. Το 2014, η ΣΧΕ υπερέβη τη NAFTA ως η συχνότερα επικαλούμενη Συνθήκη ⁽³⁾.

3.2.2. Τα κράτη μέλη έχουν συνάψει πάνω από 1 400 ΔΕΣ από τη δεκαετία του '50, οι οποίες ισοδυναμούν με περίπου το ήμισυ του παγκόσμιου συνόλου ⁽⁴⁾. Όλες περιέχουν, σε μεγάλο βαθμό, παρόμοιες διατάξεις για την προστασία των επενδύσεων και την ISDS. Οι επενδυτές από την ΕΕ αναφέρονται ως οι μεγαλύτεροι χρήστες της ISDS παγκοσμίως (50 % του συνόλου των περιπτώσεων).

3.2.3. Η ΕΕ αυτή τη στιγμή διαπραγματεύεται την ΤΤΙΡ με τις ΗΠΑ, μια συνολική ΣΕΣ με την Ιαπωνία, ενώ πρόσφατα ολοκλήρωσε τις διαπραγματεύσεις με τον Καναδά. Αυτές οι διαπραγματεύσεις, περισσότερο από οποιοδήποτε άλλο ζήτημα, έχουν δώσει το έναυσμα για μια ευρύτατη δημόσια συζήτηση σχετικά με την αναγκαιότητα ενός μηχανισμού ISDS σε οποιοδήποτε κεφάλαιο αφορά τις επενδύσεις.

3.2.4. Μόνο εννέα κράτη μέλη έχουν ΔΕΣ με τις ΗΠΑ (Βουλγαρία, Κροατία, Δημοκρατία της Τσεχίας, Εσθονία, Λετονία, Λιθουανία, Πολωνία, Ρουμανία και Σλοβακία), επτά κράτη μέλη έχουν ΔΕΣ με τον Καναδά και κανένα με την Ιαπωνία. Όλες αυτές οι συνθήκες επικρατούσαν πριν από την ένταξη στην ΕΕ.

3.2.5. Το απόθεμα ΑΞΕ από επενδυτές των ΗΠΑ σε αυτά τα εννέα κράτη μέλη ισούται με 1 % των συνολικών ΑΞΕ των ΗΠΑ στην ΕΕ. Όσον αφορά τις εξερχόμενες ΑΞΕ από τα συγκεκριμένα κράτη μέλη προς τις ΗΠΑ, ανέρχονται μόλις σε 0,1 % του συνόλου των ΑΞΕ στις ΗΠΑ ⁽⁵⁾.

3.3. Φόρτος υποθέσεων

3.3.1. Οι υποθέσεις ISDS πολλαπλασιάστηκαν αλματωδώς μεταξύ 2002 και 2014 (58 υποθέσεις το 2013 και 42 το 2014) ⁽⁶⁾, με τον αριθμό των διαιτησιών βάσει συνθήκης να φθάνει τις 610 ως το τέλος του 2014. Ωστόσο, επειδή τα περισσότερα φόρα διαιτησίας δεν τηρούν δημόσιο αρχείο αγωγών, ο συνολικός αριθμός των υποθέσεων εκτιμάται ότι είναι υψηλότερος.

3.3.2. Από τις 356 γνωστές υποθέσεις που έχουν περατωθεί, 25 % επιλύθηκαν υπέρ του επενδυτή και 37 % υπέρ του κράτους. Οι μεμονωμένοι όροι του 28 % των υποθέσεων παρέμειναν εμπιστευτικοί.

3.4. Χρόνος και κόστος

3.4.1. Το μέσο κόστος μιας υπόθεσης διαιτησίας είναι 4 εκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ ανά διάδικο, εκ των οποίων περίπου 82 % είναι νομικές αμοιβές ⁽⁷⁾. Ορισμένες υποθέσεις χρειάζονται αρκετά χρόνια για να περατωθούν.

3.4.2. Το υψηλό κόστος έχει οδηγήσει στη διάδοση της χρηματοδότησης αγωγών από τρίτους. Μειώνοντας τον οικονομικό κίνδυνο για τις εταιρείες, αυτή η πρακτική συμβάλλει στην αύξηση των επουσιωδών υποθέσεων, για τις οποίες τα κράτη εξακολουθούν να είναι αυτά που αναλαμβάνουν όλες τις νομικές δαπάνες. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την έντονη αντίθεσή της στις αναφερόμενες κερδοσκοπικές επενδύσεις από αμοιβαία κεφάλαια αντιστάθμισης κινδύνου σε συγκεκριμένες υποθέσεις ISDS με αντάλλαγμα μερίδιο σε οποιασδήποτε τυχόν επιδικαζόμενη αποζημίωση ⁽⁸⁾.

⁽²⁾ ΟΟΣΑ (2012) — ISDS: a scoring paper for the investment policy community (Διερευνητική μελέτη για τους φορείς επενδυτικής πολιτικής).

⁽³⁾ UNCTAD — Recent trends in IIAs and ISDS (Πρόσφατες τάσεις στις διεθνείς επενδυτικές συμφωνίες και την ISDS) — αριθ. 1, Φεβρουάριος 2015 (http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/webdiaerpcb2015d1_en.pdf).

⁽⁴⁾ Σημείωμα που συνοδεύει τη δημόσια διαβούλευση για την ISDS στην ΤΤΙΡ.

⁽⁵⁾ UNCTAD — Ενημερωτικό σημείωμα σχετικά με την ISDS στις ΗΠΑ και στην ΕΕ.

⁽⁶⁾ Βλέπε σημείωση 3.

⁽⁷⁾ E (SN/EP/6777), 10.12.2013.

⁽⁸⁾ Υπηρεσία Έρευνας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου «ISDS and prospects for reform (ISDS και προοπτικές μεταρρύθμισης)», http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2015/545736/EPRS_BRI%282015%29545736_EN.pdf

4. Επιχειρήματα υπέρ της ISDS

4.1. Με εξαίρεση την Ιρλανδία, όλα τα κράτη μέλη έχουν ISDS στις ΔΕΣ. Υπάρχουν επίσης 190 ενδοενοσιακές ΔΕΣ που αντιστοιχούν στο 16 % όλων των υποθέσεων ISDS που είναι γνωστές παγκοσμίως.

4.2. Η διαπραγματευτική εντολή της Επιτροπής που εγκρίθηκε το 2012 από τα, τότε, 27 κράτη μέλη περιλαμβάνει τον στόχο της επίτευξης της ISDS, η οποία προβλέπεται ως «ένας αποτελεσματικός και εξελιγμένος μηχανισμός διευθέτησης διαφορών».

4.3. Η θέση ⁽⁹⁾ της Επιτροπής είναι ότι η ISDS αποτελεί:

— σημαντικό εργαλείο προστασίας των επενδύσεων και άρα προώθησης και διασφάλισης της οικονομικής ανάπτυξης στην ΕΕ

— αποτελεσματικό τρόπο ενίσχυσης των υποχρεώσεων που συμφωνούν οι εμπορικοί μας εταίροι με τους επενδυτές μας κατά την υπογραφή επενδυτικών συνθηκών.

4.4. Μια επιχειρηματική συζήτηση στρογγυλής τραπέζης που οργανώθηκε από την Ομάδα Εργοδοτών της ΕΟΚΕ για την ΤΤΙΡ κατέληξε σε κοινή δήλωση ⁽¹⁰⁾ που ανέφερε ότι: «Μια διεθνής συμφωνία όπως η ΤΤΙΡ πρέπει να δημιουργεί τις κατάλληλες συνθήκες για την προσέλκυση υψηλού επιπέδου μελλοντικών επενδύσεων στη διατλαντική αγορά. Χρειάζεται μεταξύ άλλων παραχώρηση ευρείας πρόσβασης και μη διακριτικής μεταχείρισης στους επενδυτές και των δύο πλευρών, καθώς και βελτίωση του τρέχοντος πλαισίου προστασίας των επενδύσεων, συμπεριλαμβανομένης της ISDS, καθιστώντας την περισσότερο προσιτή στις ΜΜΕ και επιτυγχάνοντας τη δέουσα ισορροπία μεταξύ των δικαιωμάτων των επενδυτών και του δικαιώματος των κρατών και των τοπικών αρχών να θεσπίζουν κανόνες υπέρ του δημόσιου συμφέροντος». Να ληφθεί μέριμνα ώστε οι διατάξεις της ΤΤΙΡ σχετικά με την ISDS που σε καμία περίπτωση δεν παρεμποδίζουν την ικανότητα των κρατών μελών της ΕΕ να νομοθετούν προς όφελος του πληθυσμού τους περιλαμβάνονταν επίσης στα συμπεράσματα της κοινής συνεδρίασης του Ιουνίου 2014 σχετικά με το θέμα των διατλαντικών διαπραγματεύσεων, με τις κατηγορίες των καταναλωτών, των περιβαλλοντολόγων και των γεωργών.

4.5. Η αναγκαιότητα ενός μηχανισμού ISDS υποστηρίζεται σθεναρά από τις επιχειρηματικές κοινότητες και στις δύο πλευρές του Ατλαντικού, που τη θεωρούν ως θεμελιώδη διασφάλιση των εισερχόμενων επενδυτών και υποστηρίζουν ότι

— αποτελεί ζωτική συνιστώσα της προστασίας των επενδύσεων, παρέχοντας έναν ουδέτερο και βασισμένο σε στοιχεία μηχανισμό επίλυσης διαφορών, με κανόνες για την προώθηση της συμμόρφωσης και την αποτροπή καταχρηστικών ενεργειών·

— βοηθά να εδραιωθεί το δικαίωμα των κρατών να νομοθετούν και το δικαίωμα των επενδυτών να προστατεύονται δυνάμει του διεθνούς δικαίου.

4.6. Υποστηρίζεται επίσης ότι η ISDS αποτελεί ύστατη λύση και χρησιμοποιείται μόνο σε ακραίες περιπτώσεις, όταν όλες οι εναλλακτικές λύσεις έχουν αποτύχει, και ότι περίπου το 90 % των ΔΕΣ δεν έχουν ποτέ χρησιμοποιηθεί για την υποβολή αξίωσης από επενδυτές. Επιπλέον, παρότι το παγκόσμιο σύνολο ΑΞΕ υπερβαίνει τα 25 τρισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ, καταμετρώνται μόνο 500, περίπου, υποθέσεις από το 1987. Η απόφαση διαιτησίας προβλέπει μόνο χρηματική αποζημίωση. Οι διαιτητές δεν έχουν τη δυνατότητα να επιφέρουν αλλαγές στη νομοθεσία ή στα μέτρα που θεσπίζουν τα κράτη ⁽¹¹⁾.

4.7. Η επιχειρηματική κοινότητα υποστηρίζει επίσης ότι ένα λειτουργικό και σύγχρονο σύστημα ISDS είναι επίσης σημαντικό για τις ΜΜΕ οι οποίες έχουν καταθέσει το 22 % των προσφυγών παγκοσμίως ⁽¹²⁾.

4.8. Ωστόσο, παρά τις εκκλήσεις της επιχειρηματικής κοινότητας για τη διαπραγμάτευση μιας φιλελεύθερης επενδυτικής συμφωνίας ⁽¹³⁾, αναγνωρίζεται ότι πρέπει να ληφθούν μέτρα για να καταστεί η ISDS ένα περισσότερο αποτελεσματικό, σύγχρονο, προβλέψιμο και διαφανές εργαλείο, και να διατυπωθούν σαφέστεροι ορισμοί σημαντικών εννοιών, όπως «επενδυτής/επένδυση», «δίκαιη και ισοτίμη μεταχείριση» και «έμμεση απαλλοτρίωση» ⁽¹⁴⁾.

⁽⁹⁾ Ευρωπαϊκή Επιτροπή — Ενημερωτικό δελτίο για την ISDS, παράγραφος 2, 3.10.2013.

⁽¹⁰⁾ Επιχειρηματική συζήτηση στρογγυλής τραπέζης της ΕΟΚΕ — Κοινή δήλωση για την ΤΤΙΡ, 16.12.2014.

⁽¹¹⁾ Business Europe — ISDS — Overview of BusinessEurope position (Επισκόπηση της θέσης του BusinessEurope), Φεβρουάριος 2015.

⁽¹²⁾ Ό.π. και έγγραφο θέσης της Eurochambres — Views and priorities for the negotiations with the US for a TTIP (Απόψεις και προτεραιότητες για τις διαπραγματεύσεις με τις ΗΠΑ σχετικά με την ΤΤΙΡ), 6.12.2013.

⁽¹³⁾ Transatlantic Business Council (Διατλαντικό Επιχειρηματικό Συμβούλιο — TBC) — Comments of the TBC regarding the proposed TTIP (Σχόλια του TBC σχετικά με την προτεινόμενη ΤΤΙΡ), 10.5.2013.

⁽¹⁴⁾ Business Europe: TTIP — An Indispensable Tool to Protect Investors (Ένα απαραίτητο εργαλείο για την προστασία των επενδυτών), 2.5.2014. ISDS — Overview of BusinessEurope position (Επισκόπηση της θέσης του BusinessEurope), Φεβρουάριος 2015.

4.9. Λόγω της πολύ υψηλής δημοσιότητας των διαπραγματεύσεων για την TTIP, τη CETA και την ΣΕΣ ΕΕ-Ιαπωνίας, υποστηρίζεται ότι η μη επίτευξη συμφωνίας σε αυτές τις περιπτώσεις θα ήταν ιδιαίτερα επιζήμια για τις προοπτικές διαπραγμάτευσης μιας διάταξης ISDS σε οποιαδήποτε ΔΕΣ ΕΕ-Κίνας, διότι κάθε συμφωνία θα έχει αντίκτυπο σε άλλες επικείμενες.

5. Ανησυχίες και αντίθεση

5.1. Η υποστήριξη της ISDS δεν επεκτείνεται σε άλλους βασικούς τομείς της κοινωνίας των πολιτών. Ωστόσο, υπάρχει ευρεία συναίνεση ως προς το ότι οι εισερχόμενοι επενδυτές χρειάζονται προστασία από την άμεση απαλλοτρίωση, δεν πρέπει να υφίστανται διακρίσεις και πρέπει να έχουν πρόσβαση στους ίδιους διαύλους που είναι ανοιχτοί για τους εγχώριους επενδυτές.

5.2. Σθιναρή διατλαντική αντίθεση έχει εκφραστεί από συνδικαλιστικές οργανώσεις, ΜΚΟ, καταναλωτικές και περιβαλλοντικές οργανώσεις, και οργανώσεις δημόσιας υγείας.

5.3. Η βασική ανησυχία είναι ότι το σύστημα ISDS δεν είναι κατάλληλο για τον συγκεκριμένο σκοπό και ότι προσδίδει στο διεθνικό κεφάλαιο νομική υπόσταση ισοδύναμη με αυτή ενός κυρίαρχου κράτους. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι εάν δύο χώρες επιθυμούν να προωθήσουν τις μεταξύ τους οικονομικές σχέσεις μέσω μιας διεθνούς επενδυτικής συμφωνίας (ΙΑ), η καθεμία θα πρέπει να υποσχεθεί στην άλλη ότι θα διασφαλίσει συγκεκριμένα επίπεδα μεταχείρισης των επενδυτών και των επενδύσεων που προέρχονται από την άλλη χώρα.

5.4. Από το μετριοπαθές της ξεκίνημα, όταν η ISDS σχεδιάστηκε για να βοηθά τους ξένους επενδυτές να λαμβάνουν αποζημίωση για άμεση απαλλοτρίωση ιδιωτικής περιουσίας από εθνικές κυβερνήσεις σε αναπτυσσόμενα κράτη με δυσλειτουργικά δικαστικά συστήματα, έχει εξελιχθεί σε έναν μηχανισμό που:

- μετατοπίζει ουσιαστικά την ισορροπία δυνάμεων μεταξύ επενδυτών, κρατών και άλλων εμπλεκόμενων μερών·
- δίνει προτεραιότητα στα εταιρικά δικαιώματα έναντι του δικαιώματος των κυβερνήσεων να νομοθετούν και του κυριαρχικού δικαιώματος των κρατών να ρυθμίζουν τις υποθέσεις τους.

5.5. Η απαλλοτρίωση έχει επεκταθεί για να συμπεριλάβει μέτρα που ισοδυναμούν με απαλλοτρίωση, έμμεση και ρυθμιστική απαλλοτρίωση. Ως αποτέλεσμα, έγιναν δεκτές αξιώσεις κατά οποιοδήποτε κρατικού μέτρου μπορεί ενδεχομένως να έχει αντίκτυπο σε κέρδη, σε μελλοντικά κέρδη ή σε εύλογες προσδοκίες κέρδους, ακόμη και αν η πολιτική ή τα μέτρα είναι γενικής φύσης και δεν εφαρμόζονται στη συγκεκριμένη επένδυση.

5.6. Δυσμενείς αποφάσεις εθνικών δικαστηρίων έχουν αμφισβητηθεί ως «απαλλοτριώσεις», μεταξύ άλλων η 500 εκατομμυρίων δολαρίων ΗΠΑ αγωγή του αμερικανικού φαρμακευτικού κολοσού Eli Lilly κατά του Καναδά με τον ισχυρισμό ότι οι αποφάσεις του Ομοσπονδιακού Δικαστηρίου σχετικά με δύο κατοχυρωμένα φάρμακα παραβιάζουν τα επενδυτικά δικαιώματα της εταιρείας. Αυτή είναι η πρώτη απόπειρα φαρμακευτικής εταιρείας με κατοχυρωμένες ευρεσιτεχνίες να χρησιμοποιήσει τα έκτακτα προνόμια που παρέχουν οι εμπορικές συμφωνίες των ΗΠΑ ως εργαλείο για να εξασφαλίσει μεγαλύτερη προστασία μονοπωλιακής ευρεσιτεχνίας⁽¹⁵⁾.

5.7. Νομικές εταιρείες ειδικευμένες στο εταιρικό δίκαιο παρέχουν σήμερα συμβουλές και εκμεταλλεύονται υποθέσεις που ελάχιστη σχέση έχουν με την απαλλοτρίωση ιδιωτικής περιουσίας. Μια «χούφτα» νομικών εταιρειών ειδικευμένων στις επενδύσεις εκμεταλλεύτηκαν την έξαρση των δικαστικών προσφυγών και κυριαρχούν στον χώρο.

5.8. Είναι η ISDS απαραίτητη στην TTIP;

5.8.1. Στο πλαίσιο της TTIP, δύσκολα μπορεί να ισχυριστεί κανείς ότι οι επενδυτές έχουν λόγο να ανησυχούν για τα εθνικά νομικά συστήματα. Τόσο η ΕΕ όσο και οι ΗΠΑ έχουν ώριμα και ισχυρά νομικά συστήματα. Δεν υπάρχει προφανής λόγος να θεωρηθεί ότι δεν θα προστατεύονται επαρκώς τα δικαιώματα των ΑΞΕ με την ενσωμάτωση ενός απλού κανόνα νομικής προστασίας χωρίς διακρίσεις και ισότιμης πρόσβασης στα εθνικά δικαστήρια. Παρόμοια επιχειρήματα μπορούν να προβληθούν στις περιπτώσεις του Καναδά και της Ιαπωνίας. Εάν αποδειχθεί δυσχερής η επιβολή των διεθνών δικαιωμάτων μέσω διαπραγμάτευσης, διαμεσολάβησης ή στα εθνικά δικαστήρια σε αυτές τις υψηλά αναπτυγμένες δημοκρατίες, τότε το ζήτημα μπορεί, κατά κύριο λόγο, να επιλυθεί σε διακρατικό επίπεδο.

⁽¹⁵⁾ <https://www.citizen.org/eli-lilly-investor-state-factsheet>

5.8.2. Μια έκθεση του LSE, που αναλύει το μοντέλο ΔΕΣ των ΗΠΑ το 2012, καταλήγει στο συμπέρασμα ότι «οι ειδικοί τομείς όπου η ΔΕΣ των ΗΠΑ υπερβαίνει το βρετανικό δίκαιο είναι σημαντικοί. Για τους λόγους αυτούς, και δεδομένης της κλίμακας των αμερικανικών επενδύσεων στο Ηνωμένο Βασίλειο, πιστεύουμε ότι υπάρχει σημαντικός κίνδυνος πολιτικού κόστους για το Ηνωμένο Βασίλειο από την εγκατάλειψη ή την τροποποίηση μελλοντικών προκρινόμενων πολιτικών λόγω αντιρρήσεων από Αμερικανούς επενδυτές στο Ηνωμένο Βασίλειο».

5.8.3. Δεν είναι πιστευτός ο ισχυρισμός ότι η έλλειψη μηχανισμού ISDS αποτελεί εμπόδιο στις εισερχόμενες επενδύσεις. Ο όγκος των ξένων επενδύσεων ποικίλλει ευρέως σε όλη την ΕΕ. Ορισμένα από τα κράτη μέλη της ΕΕ με διαδικασίες επίλυσης διαφορών επενδυτή-κράτους (ISDS) σε BIT (διμερείς επενδυτικές συμφωνίες) με τις ΗΠΑ παρουσιάζουν τα χαμηλότερα ποσοστά επενδύσεων από τις ΗΠΑ:

- οι συνολικές ΑΞΕ μεταξύ ΗΠΑ και ΕΕ υπερβαίνουν σήμερα τα 2,5 τρισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ (1,5 τρισεκατομμύρια ευρώ) και από τις δύο πλευρές. Μόνο το Βέλγιο έχει επίπεδο αμερικανικών ΑΞΕ τέσσερις φορές υψηλότερο από αυτό της Κίνας·
- η Βραζιλία, ο μεγαλύτερος αποδέκτης ΑΞΕ της Λατινικής Αμερικής, δεν έχει επενδυτικές συμφωνίες που περιλαμβάνουν ISDS·
- η Αυστραλία έχει αποδείξει ότι μια χώρα μπορεί πραγματικά να αποκλείσει την προστασία των επενδυτών από μια εμπορική συμφωνία με μια χώρα (τις ΗΠΑ) και παρόλα αυτά να τη συμπεριλάβει σε μια συμφωνία με άλλη χώρα (Κορέα). Δεν υπάρχει λόγος να μην μπορεί η ΕΕ να ακολουθήσει παρόμοια οδό.

5.8.4. Είναι εξαιρετικά αμφίβολο αν η μη παρουσία ενός μηχανισμού ISDS στην TTIP θα εξασθénιζε τη δυνατότητα της ΕΕ να συμπεριλάβει την ISDS σε μελλοντικές διμερείς επενδυτικές συμφωνίες με χώρες που δεν ανήκουν στον ΟΟΣΑ, όπως η Κίνα. Η Κίνα έχει ήδη δημιουργήσει ένα πυκνό δίκτυο περισσότερων από 130 ΔΕΣ (μεταξύ άλλων με 26 κράτη μέλη). Η επιθυμία της Κίνας για μια συμφωνία είναι εξίσου ισχυρή με αυτήν της ΕΕ. Αυτό που είναι ακόμη περισσότερο αμφίβολο είναι κατά πόσο η ΕΕ θα εξυπηρετούσε τα συμφέροντά της εάν επέτρεπε σε κρατικές επιχειρήσεις της Κίνας, που αποτελούν ουσιαστικά όπλο της κινεζικής κυβέρνησης, να χρησιμοποιούν την ISDS για να αμφισβητούν την κυβερνητική πολιτική. Αυτό θα επέτρεπε σε μια ξένη χώρα να χρησιμοποιεί μια καταρχήν εμπορική διαδικασία για να εμπλέκεται σε ζητήματα που θα έπρεπε να επιλύονται μέσω διαπραγμάτευσης και διπλωματίας.

5.8.5. Ένα λεπτομερές έγγραφο που δημοσιεύτηκε τον Μάρτιο 2015 από το Κέντρο Μελετών Ευρωπαϊκής Πολιτικής, το Κέντρο για τις διατλαντικές σχέσεις και το πανεπιστήμιο Johns-Hopkins κατέληξε στο συμπέρασμα: «[...] η ενσωμάτωση ενός κεφαλαίου για την προστασία των επενδύσεων στο πλαίσιο της TTIP που θα συμπεριλαμβάνει διατάξεις σχετικά με την επίλυση των διαφορών μεταξύ επενδυτών και κράτους (ISDS) δεν αναμένεται να δημιουργήσει σημαντικά οικονομικά ή πολιτικά οφέλη για την ΕΕ. Η ανάλυσή μας δείχνει επίσης ότι η ενσωμάτωση των εν λόγω διατάξεων θα οδηγήσει σε σημαντικό οικονομικό και πολιτικό κόστος για την ΕΕ. Παρότι είναι σημαντικό να μην μεγαλοποιείται το μέγεθος του δυνητικού κόστους, η συνολική μας εκτίμηση είναι ότι οι δαπάνες είναι πολύ πιθανόν να υπερβούν οποιοδήποτε δυνητικό όφελος για την ΕΕ. Κατά συνέπεια, θα προτείναμε ότι είναι σκόπιμο, στην περίπτωση που ο μηχανισμός ISDS δεν συνοδεύεται από σημαντικές παραχωρήσεις εκ μέρους των Ηνωμένων Πολιτειών ώστε να αντισταθμιστούν οι δαπάνες που συνδέονται με την ISDS, η ΕΕ να εξετάσει εναλλακτικές λύσεις»⁽¹⁶⁾.

5.9. Το τρέχον πολιτικό σκηνικό

5.9.1. Η Νότιος Αφρική, η Βολιβία, ο Ισημερινός, η Βενεζουέλα και η Ινδονησία έχουν αρχίσει να ακυρώνουν ή να καταργούν σταδιακά τις υπάρχουσες ΔΕΣ. Η Ινδία φέρεται επίσης να επανεξετάζει τις συνθήκες της, ενώ, μετά την υπόθεση της Philip Morris, η Αυστραλία έχει ανακοινώσει ότι δεν θα συμφωνήσει στη συμπερίληψη ρήτρας ISDS σε οποιαδήποτε μελλοντική συμφωνία.

5.9.2. Η Εθνική Διάσκεψη Νομοθετών, που εκπροσωπεί όλα τα κοινοβουλευτικά όργανα των 50 αμερικανικών πολιτειών, ανακοίνωσε⁽¹⁷⁾ ότι «δεν προτίθεται να υποστηρίξει καμία εμπορική συμφωνία που προβλέπει επίλυση διαφορών επενδυτή-κράτους» διότι αυτό περιορίζει τη «δυνατότητα που διαθέτουν ως κρατικοί νομοθέτες να θεσπίζουν και να επιβάλλουν δικαίους, μη μεροληπτικούς κανόνες που προασπίζουν τη δημόσια υγεία, την ασφάλεια και την ευημερία, διασφαλίζουν την υγεία και την ασφάλεια των εργαζομένων και προστατεύουν το περιβάλλον».

⁽¹⁶⁾ «Transatlantic Investment Treaty Protection» (Διατλαντική Επενδυτική Συνθήκη Προστασίας), δημοσιεύτηκε ταυτόχρονα στους δικτυακούς τόπους του CEPS (www.ceps.eu) και της CTR (<http://transatlantic.sais-jhu.edu>).

⁽¹⁷⁾ <http://www.citizen.org/documents/State-Legislators-letter-on-Investor-State-and-TPP.pdf>

5.9.3. Η αντίσταση στην ISDS αυξάνεται επίσης στην Ευρώπη, με τη Γερμανία, την Αυστρία, την Ελλάδα και τη Γαλλία να αμφισβητούν τα δικαιώματα των επενδυτών στην ΤΤΙΡ.

5.9.4. Προειδοποιητικά μηνύματα έχουν εκφραστεί στο ΕΚ από εξέχοντα μέλη της INTA, επιτροπής με μεγάλη επιρροή, που ζητούν να αφαιρεθεί η ISDS εκτός ΤΤΙΡ.

5.9.5. Η Επιτροπή των Περιφερειών τονίζει με έμφαση ότι οι εκτός δικαιοδοσίας των τακτικών δικαστηρίων διατάξεις περί προστασίας των επενδύσεων και οι μηχανισμοί επίλυσης διαφορών επενδυτή-κράτους μεταξύ της ΕΕ και των ΗΠΑ (ISDS) ενέχουν υψηλό κίνδυνο και, ως εκ τούτου, θεωρούνται περιττές⁽¹⁸⁾.

5.9.6. Ανάλογες είναι και οι θέσεις της πληθώρας των ευρωπαϊκών ΟΚΠ που αντιτίθενται σε ISDS στην ΤΤΙΡ. Ένα από τα βασικά επιχειρήματα είναι ότι, αν ένας επενδυτής προσφύγει πρώτα στο εθνικό νομικό σύστημα και λάβει τελεσίδικη απόφαση, ο ίδιος επενδυτής μπορεί στη συνέχεια να υποβάλει αξίωση σε δικαστήριο επίλυσης επενδυτικών διαφορών. Το δικαστήριο αυτό καθίσταται επομένως ο τελικός κριτής, πράγμα που θεωρείται ανάθεμα για τη δημοκρατία.

6. Δημόσια διαβούλευση της Επιτροπής για την προστασία των επενδυτών και την ISDS στην ΤΤΙΡ

6.1. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την απόφαση της Επιτροπής να ξεκινήσει δημόσια διαβούλευση με θέμα την ISDS στην ΤΤΙΡ. Χωρίς τις διπλές υποβολές, ελήφθησαν 143 053 απαντήσεις, πράγμα που δείχνει το μέγεθος του ενδιαφέροντος του κοινού. Το έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής που δημοσιεύτηκε τον Ιανουάριο του 2015 παρέχει ενδελεχή ανάλυση του περιεχομένου και της ουσίας των απαντήσεων του κοινού⁽¹⁹⁾.

6.2. Η διαβούλευση στηρίχθηκε σε ένα κείμενο αναφοράς βασισμένο στη CETA. Δυστυχώς, αυτό το σχέδιο συμφωνίας και ένα παρόμοιο με τη Σιγκαπούρη δεν υποβλήθηκαν σε δημόσια διαβούλευση. Ωστόσο, το γεγονός ότι αυτές οι συμφωνίες που ήταν αποτέλεσμα των διαπραγματεύσεων, χρησιμοποιήθηκαν ως βάση για δημόσια διαβούλευση κατόπιν εορτής, έχει εγείρει ανησυχίες ότι η δημόσια διαβούλευση δεν ήταν τίποτε παραπάνω από ένα τετελεσμένο γεγονός, σχεδιασμένο να επισφραγίσει τη νέα γενιά επενδυτικών συμφωνιών που προτείνονται από την ΕΕ. Αυτός ο φόβος επιτάχθηκε από το γεγονός ότι το έγγραφο της διαβούλευσης επικεντρωνόταν σε διαδικασίες και δεν περιείχε καμία συγκεκριμένη ερώτηση για την αρχή της συμπερίληψης της ISDS στην ΤΤΙΡ. Ωστόσο, σκοπός της διαβούλευσης ήταν να εκφέρουν οι ενδιαφερόμενοι φορείς γνώμη σχετικά με δυναμικούς τρόπους βελτίωσης της ISDS στην ΤΤΙΡ.

6.3. Η διαβούλευση ελάχιστα προσέθεσε στην πληθώρα των στοιχείων που ήδη ήταν διαθέσιμα από την ενεργή διαδικτυακή δημόσια συζήτηση για την ISDS. Ωστόσο, ήταν μια εξαιρετικά χρήσιμη προσπάθεια σύνδεσης των διαφόρων σκελών της επιχειρηματολογίας, η οποία προσέφερε στην κοινωνία των πολιτών την ευκαιρία άμεσης συνεισφοράς.

6.4. Δυστυχώς, ορισμένοι υποστηρικτές της ISDS απέρριψαν το 97 % των απαντήσεων που υποβλήθηκαν συλλογικά μέσω διαφόρων διαδικτυακών πλατφορμών. Η συλλογική υποβολή αποτελεί νόμιμο μέρος της δημόσιας διαβούλευσης. Η ΕΟΚΕ επικροτεί τη διαβεβαίωση της Επιτροπής ότι «Όλες οι απαντήσεις έχουν ληφθεί υπόψη σε ισότιμη βάση».

6.5. Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι λιγότερο από το 1 % των συμμετεχόντων δήλωσαν ότι είναι επενδυτές στις ΗΠΑ, αλλά δεν το θεωρεί αυτό μείζον ζήτημα ανησυχίας. Σε θέματα όπως η δημοκρατία και τα κυριαρχικά δικαιώματα των κρατών να ρυθμίζουν τις υποθέσεις τους, η ευρείας βάσης συνεισφορά και άποψη της κοινωνίας των πολιτών είναι ουσιώδεις και ζωτικές παράμετροι.

6.6. Η Επιτροπή έχει προσδιορίσει τέσσερις τομείς όπου πρέπει να διερευνηθούν περαιτέρω βελτιώσεις:

- προστασία του δικαιώματος νομοθετικής ρύθμισης
- σύσταση και λειτουργία δικαστηρίων διαιτησίας
- σχέση μεταξύ εθνικών δικαστικών συστημάτων και ISDS
- επανεξέταση των αποφάσεων ISDS μέσω ενός μηχανισμού εφέσεων.

⁽¹⁸⁾ CoR — ΤΤΙΡ — ECOS-V-063, Φεβρουάριος 2015.

⁽¹⁹⁾ http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/january/tradoc_153044.pdf

Οι τομείς αυτοί εξετάζονται περαιτέρω στο έγγραφο προβληματισμού με θέμα «Επενδύοντας στην ΤΤΙΡ και πέραν αυτής — Η πορεία των μεταρρυθμίσεων», που παρουσιάστηκε από την Επίτροπο Malmström στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο τον Μάιο 2015.

6.7. Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει με έκπληξη ότι, κατά τη συνεδρίαση που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του διαλόγου της κοινωνίας πολιτών στις 18 Μαΐου, επιβεβαιώθηκε ότι το μοντέλο IP που χρησιμοποιείται σήμερα στις διαπραγματεύσεις ΣΕΣ με την Ιαπωνία είναι εκείνο που συμφωνήθηκε στην CETA. Δεδομένου ότι η Επίτροπος, στο έγγραφο έννοια της «Επενδύσεις στην ΤΤΙΡ και πέρα αυτής — Η πορεία για τη μεταρρύθμιση» που παρουσιάστηκε στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στις 6 Μαΐου, προσδιόρισε πολλούς τομείς για περαιτέρω βελτίωση του κειμένου CETA, η ΕΟΚΕ εκφράζει την ανησυχία ότι αυτό εξακολουθεί να αποτελεί τη βάση για τη διαπραγμάτευση με ένα τόσο σημαντικό παγκόσμιο εταίρο όπως η Ιαπωνία.

7. Το δικαίωμα της νομοθετικής ρύθμισης

7.1. Η ΕΟΚΕ ανησυχεί διότι με τις θέσεις που διατύπωσε στη δημόσια διαβούλευση το Ευρωπαϊκό Φόρουμ Υπηρεσιών ζητά να μειωθούν στο ελάχιστο οι εξαιρέσεις και οι περιορισμοί και καλεί την Επιτροπή να «χρησιμοποιήσει τη διαπραγματευτική της εντολή δύναμει της Συνθήκης της Λισαβόνας με σκοπό τη βελτίωση και την ενίσχυση και όχι την αποδυνάμωση» της ISDS. Αυτές οι απαιτήσεις περιλαμβάνουν «ανεπιφύλακτες ρήτρες περί πλέον ευνοούμενου κράτους και εθνικής μεταχείρισης, ανεπιφύλακτη ρήτρα περί δικαίως και ισότιμης μεταχείρισης, μια ευρεία γενική προστατευτική ρήτρα, καμία εξαίρεση για συγκεκριμένους τομείς, κανένα μηχανισμό φιλτραρίσματος, πλήρη αποζημίωση για άμεση και έμμεση απαλλοτρίωση»⁽²⁰⁾.

7.2. Η ISDS χρησιμοποιείται ολοένα και περισσότερο για να παρακάμψει τα εθνικά νομικά συστήματα και να παραπέμψει κυβερνήσεις σε ιδιωτικά διεθνή δικαστήρια, ζητώντας αποζημίωση με χρήματα των φορολογουμένων για πολιτικές δημόσιου συμφέροντος που εικάζεται ότι περιορίζουν τα κέρδη. Αυτή η πρακτική είναι ιδιαίτερος διαδεδομένη σε τομείς προστασίας της υγείας και του περιβάλλοντος.

7.3. Πρόσφατες υποθέσεις υψηλής δημοσιότητας έχουν ενισχύσει την αντίθεση στην ISDS:

- Αγωγή Philip Morris κατά Αυστραλίας σχετικά με τη συσκευασία των τσιγάρων, με τον ισχυρισμό ότι στερούν από την εταιρεία την αξία της επένδυσής της σε εμπορικά σήματα και άλλου είδους πνευματική ιδιοκτησία.
- Χρησιμοποιώντας τις διατάξεις της ΣΧΕ, η Vattenfall ζητά πάνω από 3,7 δισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ από τη Γερμανία σε συνέχεια της απόφασης σταδιακής κατάρτησης της πυρηνικής ενέργειας.
- Αγωγή Lone Pine κατά Καναδά ύψους 250 εκατομμυρίων δολαρίων Καναδά, μετά την επιβολή μορατόριουμ στην υδραυλική ρωγμάτωση από την επαρχία του Κεμπέκ για περιβαλλοντικούς λόγους.
- Αγωγή Veolia κατά Αιγύπτου για την απόφασή της να αυξήσει τον ελάχιστο μισθό, βάσει του ισχυρισμού ότι αυτό θα ζημιώσει τα κέρδη της εταιρείας.
- Η Λιβύη διατάχθηκε να καταβάλει 935 εκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ σε μια εταιρεία του Κουβέιτ για απολεσθέντα κέρδη από πραγματικές και βέβαιες ευκαιρίες λόγω της ακύρωσης ενός τουριστικού έργου⁽²¹⁾. Ο επενδυτής είχε επενδύσει στο έργο μόνο 5 εκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ και η κατασκευή δεν άρχισε ποτέ.
- Η Ρουμανία μηνύθηκε από την εταιρεία Micaula για μια επένδυση που έκανε πριν την ένταξη της χώρας στην ΕΕ, όπου εκμεταλλεύτηκε ένα επιχειρηματικό κίνητρο που παρέιχε η κυβέρνηση. Μετά την ένταξη στην ΕΕ, προκειμένου να συμμορφωθεί με τους κανόνες περί κρατικών ενισχύσεων, η Ρουμανία διέκοψε το πρόγραμμα παροχής κινήτρων. Το δικαστήριο επιδίκασε αποζημίωση 116 000 δολαρίων ΗΠΑ πλέον τόκων (συνολικό εκτιμώμενο ποσό 250 000 δολάρια ΗΠΑ) λόγω μη τήρησης των υποχρεώσεων της χώρας βάσει της ΔΕΣ. Το 2014 η ΓΔ Ανταγωνισμού επέδωσε στη Ρουμανία προσωρινή διαταγή να μην καταβάλει την αποζημίωση, διότι θα εκλαμβάνονταν ως παράνομη κρατική ενίσχυση. Παρόλα αυτά, οι διαιτητές επέτρεψαν στη Micaula να ζητήσει αποζημίωση ενώπιον των αμερικανικών δικαστηρίων, χρησιμοποιώντας μια ρήτρα που αναφέρεται στη Σύμβαση της Νέας Υόρκης.

⁽²⁰⁾ Απάντηση του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου στη δημόσια διαβούλευση για την ISDS, 20.6.2014.

⁽²¹⁾ <http://www.iisd.org/itn/2014/01/19/awards-and-decisions-14/>

7.4. Οι επενδυτικές συνθήκες απαγορεύουν κάθε περιορισμό στον επαναπατρισμό κεφαλαίων ή κερδών. Οι κυβερνήσεις δεν μπορούν να επιβάλουν ελέγχους κεφαλαίου για να ανακόψουν επιθέσεις στο νόμισμά τους ούτε και να περιορίσουν τις κερδοσκοπικές χρηματικές ροές σε μια κρίση, παρότι το ΔΝΤ πιστεύει ότι αυτοί οι έλεγχοι αποτελούν βασικό μέτρο πολιτικής. Το κράτος που έχει υποστεί το βαρύτερο πλήγμα από υποθέσεις ISDS είναι η Αργεντινή, η οποία αναγκάστηκε να καταβάλει πάνω από 500 εκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ μετά την απόφασή της να αποσυνδέσει το πέσο από το αμερικανικό δολάριο το 2002.

7.5. Για τις δημόσιες υπηρεσίες προβλέπονται εξαιρέσεις βάσει του κεφαλαίου 11 της CETA (Διασυνοριακές συναλλαγές στον τομέα των υπηρεσιών), αλλά δεν προβλέπονται εξαιρέσεις για τις δημόσιες υπηρεσίες στο κεφάλαιο 10 (Προστασία επενδύσεων). Καταρχήν, ενώ είναι ορθό να προστατεύονται οι επενδυτές από αυθαίρετες πράξεις των κρατικών αρχών, ο ορισμός της απαλλοτρίωσης και ειδικά της έμμεσης απαλλοτρίωσης εγείρει ανησυχίες ως προς τη δυνατότητα των κρατών να επαναφέρουν ορισμένες δραστηριότητες, που επί του παρόντος ασκούνται από εμπορικές οντότητες, στην κρατική ρύθμιση για θεμιτούς λόγους δημόσιας πολιτικής. Η απαλλοτρίωση δυνάμει του κεφαλαίου 10 περιλαμβάνει κάθε νομοθεσία που έχει ως συνέπεια να μειώνει την αξία ιδιωτικών επιχειρήσεων. Η αποζημίωση πρέπει να αντιστοιχεί στην «πραγματική απώλεια». Αυτό μπορεί να καθιστά απαγορευτική για τα κράτη, από οικονομικής άποψης, την επαναφορά υπηρεσιών υπό κρατική ρύθμιση.

7.6. Αναγνωρίζεται στη CETA ότι ο ορισμός της έμμεσης απαλλοτρίωσης είναι υπερβολικά ευρύς και στο παράρτημα X.11 παράγραφος 3 επιχειρείται να διευκρινιστεί το θέμα με τον καθορισμό των πολιτικών στόχων που δεν αποτελούν έμμεση απαλλοτρίωση, όπως η υγεία, η ασφάλεια και το περιβάλλον. Υπάρχει, ωστόσο, κίνδυνος αυτή η διευκρίνιση να ερμηνευτεί ως περιοριστική, αφήνοντας άλλους ευρύτερους στόχους της δημόσιας πολιτικής, όπως την οικονομική ή δημοσιονομική πολιτική ή την επανενδικοποίηση βασικών υπηρεσιών, έρμαιο αξιώσεων έμμεσης απαλλοτρίωσης στο πλαίσιο της ISDS. Είναι απαραίτητο να διευκρινιστεί αυτό το θέμα.

7.7. Ανακοινώνοντας τα σχέδια της όσον αφορά την αποτροπή της κατάχρησης της ISDS από τους επενδυτές, η Επιτροπή δηλώνει ότι στην TTIP «θα ήθελε να συμπεριληφθούν διατάξεις που αποτρέπουν τις επουσιώδεις αξιώσεις»⁽²²⁾. Το σχέδιο της CETA προβλέπει επίσης ταχεία διαδικασία απόρριψης αβάσιμων και επουσιωδών αξιώσεων. Ωστόσο, ο ορισμός του όρου «επουσιώδης» με αυστηρά νομική ορολογία θα είναι εξαιρετικά δύσκολος και δύναται να προσφέρει και άλλο γόνιμο πεδίο σε δικηγόρους εξειδικευμένους στον τομέα των επενδύσεων.

7.8. Το σχέδιο της CETA προβλέπει επίσης μια στενή ερμηνεία της «δίκαιης και ισότιμης μεταχείρισης». Οι αντιτιθέμενοι στην ISDS θεωρούν τον ορισμό υπερβολικά ευρύ, ενώ η επιχειρηματική κοινότητα όχι αρκετά ευέλικτο. Αφήνει περιθώριο στο δικαστήριο να δώσει τη δική του ερμηνεία και στερείται ευέλικτου μηχανισμού επανεξέτασης.

7.9. Και μόνο η απειλή μιας αγωγής βάσει της ISDS μπορεί να επιφέρει αναστολή νομοθετικών ρυθμίσεων, δηλαδή να αποτρέψει τις κυβερνήσεις από το να επιβάλουν νομοθετικές ρυθμίσεις προς το δημόσιο συμφέρον, λόγω φόβου για εμπλοκή σε δικαστικές διαδικασίες και την επιβολή επακόλουθων ποινών. Για παράδειγμα, η κυβέρνηση της Νέας Ζηλανδίας έχει αναβάλει τη θέσπιση του νόμου περί απλής συσκευασίας ειδών καπνού ενόσω εκκρεμεί η απόφαση επί της υπόθεσης της Philip Morris κατά της Αυστραλίας.

7.10. Ενημέρωση της νομικής εταιρείας Freshfields Bruckhaus Deringer για τους πολυεθνικούς της πελάτες: «Οι επιχειρήσεις σήμερα αντιλαμβάνονται καλύτερα τη δυνητική σημασία των επενδυτικών συμφωνιών, όχι μόνο ως έσχατη λύση προστασίας όταν τα πράγματα δεν πάνε καλά, αλλά και ως σημαντικό προληπτικό εργαλείο μετριασμού του κινδύνου κατά την εκκίνηση των επενδύσεων».

7.11. Παρόλο που η Επιτροπή έχει δεσμευτεί να μεριμνήσει ώστε ένα κράτος να μην είναι δυνατό, με βάση τις μελλοντικές εμπορικές/επενδυτικές συμφωνίες, να εξαναγκάζεται σε ανάκληση ενός μέτρου, δεν λαμβάνεται υπόψη ο πιθανός αντίκτυπος της απειλής ενός τεράστιου προστίμου όταν υποβληθεί αγωγή πολλών δισεκατομμυρίων δολαρίων ΗΠΑ.

7.12. Στο σχέδιο της CETA προβλέπεται επίσης ότι οι δαπάνες διατησίας θα πρέπει να αναλαμβάνονται από τον ηττηθέντα διάδικο. Αυτό σημαίνει ότι όσοι υποβάλλουν επουσιώδεις αξιώσεις θα απαιτείται να καταβάλλουν όλες τις δαπάνες. Ωστόσο, δεδομένου του τεράστιου μεγέθους των περισσότερων πρόσφατων αξιώσεων, είναι απίθανο ο ανωτέρω όρος να αποτελέσει εμπόδιο για τις πλούσιες πολυεθνικές εταιρείες και τις εξειδικευμένες νομικές εταιρείες, αν συγκριθεί με τα πιθανά κέρδη. Από την άλλη πλευρά, το μέσο κόστος των 4 εκατομμυρίων δολαρίων ΗΠΑ ανά διάδικο έχει σκοπό να λειτουργεί ως μείζων ανασταλτικός παράγοντας για την υποβολή αξιώσεων από ΜΜΕ βάσει διατάξεων της ISDS.

⁽²²⁾ Ενημερωτικό δελτίο της Επιτροπής για την ISDS, παράγραφος 8, 3.10.2013.

8. Σύσταση και λειτουργία δικαστηρίων διαιτησίας

8.1. Το υφιστάμενο σύστημα αναλύεται στο κεφάλαιο 3. Αποτελεί ζήτημα εκτεταμένης ανησυχίας στη διαβούλευση.

Υπάρχει γενική συμφωνία ότι η ISDS δεν μπορεί να συνεχίσει με την παρούσα μορφή της.

8.2. Διαιτητές επενδυτικών διαφορών

8.2.1. Οι διαιτητές για κάθε περίπτωση επιλέγονται και από τα δύο μέρη τα οποία ορίζουν από έναν διαιτητή αλλά και τα δύο μέρη πρέπει να συμφωνήσουν σε ένα τρίτο. Εάν το τελευταίο δεν είναι δυνατόν, η αρμόδια αρχή αποφασίζει για τον τρίτο διαιτητή. Η πρακτική αυτή έρχεται σε αντίθεση με τη διαδικασία ορισμού εθνικών δικαστών οι οποίοι ενομίζονται υποθέσεις χωρίς να δίνεται η γνώμη των διαδίκων. Προέρχονται κατά κανόνα από το ICSID και τη UNCITRAL και είναι καταξιωμένοι νομικοί, μεταξύ άλλων πεπειραμένοι δικηγόροι, καθηγητές και πρώην δικαστές. Σε αντίθεση με την πρακτική του ΠΟΕ, δεν προκύπτει ότι συνήγοροι υπεράσπισης κυβερνήσεων στο πλαίσιο της ISDS ή κυβερνητικοί διαπραγματευτές σε επενδυτικές συνθήκες έχουν επιλεγεί ως διαιτητές σε υποθέσεις που αφορούν άλλα κράτη.

8.2.2. Όπως έχει διαπιστώσει το Παρατηρητήριο της Ευρώπης των Πολυεθνικών (Corporate Europe Observatory — CEO) ⁽²³⁾ πολλοί έχουν αναλάβει επίσης καθήκοντα συνηγόρου σε άλλες υποθέσεις: 50 % για τους επενδυτές και 10 % για τα κράτη. Αυτή η εναλλαγή ρόλων μεταξύ ενός σχετικά μικρού αριθμού νομικών (15 δικηγόροι έχουν αναλάβει καθήκοντα διαιτητή στο 55 % όλων των υποθέσεων) ⁽²⁴⁾ θεωρείται μερικές φορές ότι οδηγεί σε αμοιβαία εταιρική αλληλεγγύη που μπορεί να οδηγήσει σε «νοσηρούς συμβιβασμούς» ⁽²⁵⁾. Οι αυξημένες αιτήσεις των διαδίκων για εξαίρεση των προτεινόμενων διαιτητών φανερώνει τις αμφιβολίες για την αμεροληψία της δεξαμενής υποψηφίων ⁽²⁶⁾.

8.3. Είναι σαφές ότι οι διατάξεις της CETA για την επιλογή και τη διαγωγή των διαιτητών και τη διεξαγωγή των διαδικασιών, παρότι αναγνωρίζεται από πολλούς ότι έχουν βελτιωθεί σε ορισμένους τομείς, δεν έχουν ευρεία στήριξη από την κοινωνία των πολιτών. Υπάρχουν σοβαρές ανησυχίες σχετικά με τη σύσταση και λειτουργία των δικαστηρίων διαιτησίας:

- Προτάσεις κρατών για ρυθμίσεις σύμφωνα με το δημόσιο συμφέρον θα μπορούσαν να υπόκεινται σε απαίτηση αποζημίωσης η οποία θα εκδικάζεται από τρεις ιδιώτες δικηγόρους.
- οι διασφαλίσεις έναντι συγκρούσεων συμφερόντων είναι ανεπαρκείς και ελάχιστα κατευνάζουν τους φόβους ότι μπορεί να μη λειτουργήσουν στο πλαίσιο ενός συστήματος ISDS. Το άρθρο X.25 της CETA ορίζει ότι οι διαιτητές πρέπει να συμμορφώνονται με τις κατευθυντήριες γραμμές του Διεθνούς Δικηγορικού Συλλόγου περί συγκρούσεων συμφερόντων στη διεθνή διαιτησία. Ωστόσο, αυτό δεν επιλύει το θεμελιώδες πρόβλημα του διορισμού συγκεκριμένων ατόμων ως συνηγόρων και διαιτητών για τον ίδιο διάδικο σε διαφορετικές υποθέσεις, το οποίο αποτελεί βασικό ζήτημα της σύγκρουσης συμφερόντων.
- Το σχέδιο της CETA προβλέπει ότι θα ισχύουν οι κανόνες διαφάνειας της UNCITRAL για την αποκάλυψη πληροφοριών στο κοινό και ότι οι ακροάσεις θα είναι ανοιχτές στο κοινό. Αυτή η καταρχάς ελκυστική ενίσχυση της διαφάνειας αντισταθμίζεται σε μεγάλο βαθμό από το γεγονός ότι το δικαστήριο έχει ευρεία διακριτική ευχέρεια να συνεδριάζει κεκλεισμένων των θυρών και να αποκρύπτει έγγραφα.

⁽²³⁾ Το Παρατηρητήριο των Πολυεθνικών της Ευρώπης (Corporate Europe Observatory — CEO) αποτελεί μια μη κερδοσκοπική ένωση ερευνών και εκστρατειών, η οποία διεξάγει έρευνες και δημοσιεύει εκθέσεις σχετικά με την άσκηση πιέσεων από εταιρικές ομάδες συμφερόντων σε επίπεδο ΕΕ (<http://corporateeurope.org/>).

⁽²⁴⁾ EPRS — Κατάσταση και προοπτικές μεταρρύθμισης της ISDS, 21.1.2014.

⁽²⁵⁾ ΟΟΣΑ — Έγγραφο εργασίας για τις διεθνείς επενδύσεις αριθ. 2012/3 [στην αγγλική], σ. 44-45.

⁽²⁶⁾ UNCTAD — «Reform of ISDS — In Search of a Roadmap» (Μεταρρύθμιση της ISDS — Αναζήτηση ενός χάρτη πορείας), Issues Note 2, Ιούνιος 2013, σ. 4.

9. Σχέση μεταξύ εθνικών δικαστικών συστημάτων και ISDS

9.1. Οι ΑΣΕ αυτή τη στιγμή απολαμβάνουν ένα σχεδόν μοναδικό δικαίωμα σύμφωνα με το οποίο ένας ιδιώτης μπορεί να παραπέμψει ένα κράτος σε διαιτησία δυνάμει του διεθνούς δικαίου. Το δικαίο περί ανθρωπίνων δικαιωμάτων προβλέπει ειδικά δικαιώματα, αλλά, κυρίως για να αποφευχθεί η παράκαμψη των εθνικών δικαστικών συστημάτων, απαιτείται οι ιδιώτες να εξαντλούν πρώτα τα τοπικά ένδικα μέσα αποζημίωσης και κατόπιν να υποβάλλουν αξιώσεις σε διεθνή δικαστήρια. Η CETA δεν απαιτεί εξάντληση των τοπικών ένδικων μέσων. Από τους επενδυτές απαιτείται μόνο να ζητούν συμβουλές.

9.2. Τα κράτη μέλη έχουν εκφράσει καίριες ανησυχίες βάσει συμφωνιών και συνταγματικού δικαίου σε σχέση με την ISDS, όπως καθορίζεται στη CETA και όπως προβλέπεται για την ΤΤΙΡ (27). Οι βελτιώσεις που έχουν προταθεί μέχρι σήμερα για την ISDS στις ΔΕΣ δεν έχουν αμβλύνει αυτές τις ανησυχίες (28). Στην εμπορική πολιτική της (άρθρα 205 και 207 της ΣΛΕΕ), η ΕΕ δεσμεύεται από τις αρχές που καθορίζονται στο άρθρο 3 της ΣΕΕ, στον ΧΘΔ και σε άλλα νομικά πρότυπα της ΕΕ.

Όστόσο, σύμφωνα με μια εμπορική συμφωνία όπου οι επενδυτικές διαφορές εξετάζονται σύμφωνα με διαδικασίες διεθνούς διαιτησίας, οι οποίες δεν υπόκεινται σε τέτοιες δεσμεύσεις, είναι δυνατόν να λαμβάνονται αποφάσεις που δεν συνάδουν με το ευρωπαϊκό δικαίο (βλέπε παράγραφο 7.3 — Μίσυλα κατά Ρουμανίας).

9.3. Αυτή η εκχώρηση δικαιοδοσίας σε δικαστήρια ιδιωτικής διαιτησίας που δεν δεσμεύονται από τις αρχές της ΕΕ δεν καλύπτεται από τη Συνθήκη της Λισαβόνας και αποτελεί σημαντική υπέρβαση εξουσίας. Το ΔΕΕ έχει κρίνει ότι η θέσπιση μιας τέτοιας διεθνούς δικαιοδοσίας εξαρτάται από την τήρηση της αρχής της αυτονομίας του νομικού συστήματος της ΕΕ και της κατανομής των εξουσιών, όπως ορίζεται από τις Συνθήκες (29).

9.4. Δεδομένου ότι η ISDS στο πλαίσιο της ΤΤΙΡ πρέπει να θεσπίζεται με μικτή συμφωνία, η συγκατάθεση όλων των κοινοβουλίων των 28 είναι απαραίτητη πριν από την (προσωρινή) έναρξη ισχύος. Η αρχή της επικουρικότητας πρέπει να αναγνωρίζεται όσον αφορά τον αποκλεισμό των εθνικών δικαστηρίων.

9.5. Θα πρέπει να αναγνωριστεί ότι υπάρχουν διαφορές μεταξύ ευρωπαϊκού και διεθνούς δικαίου, ιδίως όσον αφορά την αποκλειστική δικαιοδοσία του ΔΕΕ (ΣΕΕ άρθρο 19 και ΣΛΕΕ άρθρο 263 και επόμενα). Η γνωμοδότηση του ΔΕΕ για την προσχώρηση της ΕΕ στην ΕΣΔΑ (30) και η προσέγγιση της Επιτροπής που ζητεί να υπερισχύσει το ευρωπαϊκό δικαίο στην υπόθεση Μίσυλα κατά Ρουμανίας το αποδεικνύουν αυτό. Το άρθρο 14 παράγραφος 16 του σχεδίου CETA δεν δέχεται την άμεση ισχύ της CETA και ορίζει να ενσωματωθούν οι διατάξεις της συμφωνίας στο δικαίο της ΕΕ ή των κρατών μελών προκειμένου να χρησιμοποιούνται από τους επενδυτές. Αυτό περιπλέκει ακόμη περισσότερο τις σχέσεις μεταξύ της κοινοτικής έννομης τάξης και των αποφάσεων για υποθέσεις ISDS που έχουν λάβει διαιτητικά δικαστήρια.

9.6. Όσον αφορά τη θέσπιση, για πρώτη φορά, ISDS στις συμφωνίες ελεύθερων συναλλαγών της ΕΕ με παγκόσμιο αντίκτυπο στα κράτη μέλη και σε πολλούς πολίτες της ΕΕ, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι είναι απολύτως ζωτικής σημασίας να ελεγχθεί, εκ των προτέρων, από το ΔΕΕ η συμμόρφωση με το δικαίο της ΕΕ. Τούτο έχει ιδιαίτερη σημασία ως προς τις θεμελιώδεις αξίες της ΕΕ και τον ΧΘΔ, αλλά και ως προς την απόλυτη δικαιοδοσία του ΔΕΕ όσον αφορά τη νομική ερμηνεία και την επικουρικότητα. Συνεπώς, πρέπει να εκδοθεί και να συνεκτιμηθεί η δέουσα νομική γνωμοδότηση, πριν να τεθεί σε ισχύ η συμφωνία και πριν από την προσωρινή της εφαρμογή (ΣΛΕΕ άρθρο 218). Στο πλαίσιο αυτό, να σημειωθεί ότι αν η CETA τεθεί σε ισχύ, θα περιέχει μια ρήτρα επιβίωσης που σε περίπτωση τερματισμού της συμφωνίας θα παρατείνει τις διατάξεις για 20 έτη όσον αφορά τις επενδύσεις που έγιναν πριν τον τερματισμό.

(27) Νομικές γνωμοδοτήσεις: Andreas Fischer-Lescano, «Europa- und verfassungsrechtliche Vorgaben für das Comprehensive Economic and Trade Agreement der EU und Kanada (CETA)» [Διατάξεις του ευρωπαϊκού και του συνταγματικού δικαίου για τη Συνολική Οικονομική και Εμπορική Συμφωνία (CETA) μεταξύ της ΕΕ και του Καναδά], Βρέμη, Οκτώβριος 2014· Markus Krajewski, «Modalities for investment protection and Investor-State Dispute Settlement (ISDS) in TTIP from a trade union perspective» [Τρόποι προστασίας των επενδύσεων και διευθέτηση των διαφορών επενδυτών-κρατών (ISDS) στην ΤΤΙΡ από πλευράς συνδικαλιστικών οργανώσεων], Πανεπιστήμιο Friedrich-Alexander, Erlangen-Nürnberg, FES, Οκτώβριος 2014· Siegfried Broß, «Freihandelsabkommen, einige Anmerkungen zur Problematik der privaten Schiedsgerichtsbarkeit» (Συμφωνίες ελεύθερων συναλλαγών: ορισμένα σχόλια για το θέμα της ιδιωτικής διαιτησίας), έκθεση για την προώθηση της συνδιαχείρισης (Mitbestimmungsförderung), αριθ. 4, H.Böckler Stiftung, 2015.

(28) «CETA: "Verkaufte Demokratie" (Πουλημένη δημοκρατία), Παρατηρητήριο των Πολυεθνικών της Ευρώπης (Corporate Europe Observatory).

(29) ΔΕΕ, γνωμοδότηση 1/91 της 14.12.1991 — ΕΟΧ 1· γνωμοδότηση 1/00 της 18.4.2002 — ΚΕΕΧ· γνωμοδότηση 1/09 της 8.3.2011 — Δικαστήριο Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας.

(30) Γνωμοδότηση ΔΕΕ 2/13 της 18.12.2013.

9.7. Επιπλέον, υπάρχει επείγουσα ανάγκη να αρχίσει να εξετάζει η Επιτροπή τρόπους αντιμετώπισης των υφιστάμενων ενδοενοσιακών ΔΕΣ καθώς και των ΔΕΣ των κρατών μελών της ΕΕ με τρίτες χώρες, ειδικά με ανεπτυγμένες χώρες όπως οι ΗΠΑ και ο Καναδάς, οι οποίες περιέχουν μη μεταρρυθμισμένους μηχανισμούς ISDS και μπορούν αυτή τη στιγμή να χρησιμοποιηθούν για να αμφισβητηθεί το δικαίωμα ενός κράτους να νομοθετεί και να προωθεί νόμιμες κρατικές πολιτικές. Οι περισσότερες από αυτές τις συμφωνίες περιλαμβάνουν επίσης ρήτρες επιβίωσης, που περιπλέκουν περαιτέρω τη διαδικασία τερματισμού τους.

10. Μηχανισμός εφέσεων

10.1. Η ευρεία στήριξη της κοινωνίας των πολιτών στον μηχανισμό εφέσεων ήταν εμφανής στη δημόσια διαβούλευση και επιβεβαιώθηκε εκ νέου στη δημόσια ακρόαση της ΕΟΚΕ.

10.2. Το σχέδιο της CETA δεν περιέχει σύστημα υποβολής εφέσεων. Εντούτοις, ανοίγει τη δυνατότητα δημιουργίας ενός τέτοιου συστήματος. Η CETA δεν προβλέπει μελλοντικές διαβουλεύσεις για συστήματα και τρόπους έφεσης. Αυτή η τάση υποσχέσεων που παραμένουν ανεκπλήρωτες ελαχιστοποιεί τη σπουδαιότητα του ζητήματος. Πρέπει να βρεθεί επείγοντως λύση.

10.3. Καταρχήν, κάθε απόφαση δικαστηρίου είναι τελεσίδικη και μόνο σε πολύ ακραίες περιπτώσεις είναι εφικτή η επανεξέταση ή ακύρωσή της⁽³¹⁾. Αυτό το καθυστέρει υστερεί οικτρά οποιοδήποτε εθνικού δικαστικού συστήματος και δεν ανταποκρίνεται στις θεμελιώδεις ανησυχίες που εκφράζονται στη διαβούλευση.

11. Πώς θα μεταρρυθμιστεί το σύστημα ISDS

11.1. Η UNCTAD έχει καθορίσει πέντε επιλογές για τη μεταρρύθμιση της ISDS:

- προσαρμογή των υφιστάμενων συστημάτων μέσω διεθνών επενδυτικών συμφωνιών·
- περιορισμός της πρόσβασης των επενδυτών στην ISDS·
- προώθηση της εναλλακτικής επίλυσης διαφορών·
- εισαγωγή ενός μέσου έφεσης·
- δημιουργία μόνιμου διεθνούς επενδυτικού δικαστηρίου.

11.2. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι αυτές οι επιλογές αξίζουν περαιτέρω λεπτομερούς διερεύνησης. Η Επιτροπή έχει επεξεργαστεί τις τέσσερις πρώτες επιλογές στο πλαίσιο της κατάρτισης μιας νέας προσέγγισης στην προστασία των επενδύσεων και στην ISDS σε σχέση με τα σχέδια της CETA και της συμφωνίας ΕΕ–Σιγκαπούρης. Όμως, η διαβούλευση έδειξε ότι εξακολουθούν να υπάρχουν βαθιά ριζωμένες ανησυχίες. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η ιδέα της δημιουργίας ενός διεθνούς επενδυτικού δικαστηρίου είναι η καλύτερη λύση, διότι θα συμβάλλει σημαντικά στη διασφάλιση της νομιμότητας και της διαφάνειας του συστήματος και θα οδηγήσει σε συνεπέστερη ερμηνεία και μεγαλύτερη ακρίβεια των αποφάσεων. Στο πλαίσιο αυτό η ΕΟΚΕ χαιρετίζει τη δήλωση της Επιτροπής εμπορίου στην Επιτροπή Διεθνούς Εμπορίου (INTA) στις 18 Μαρτίου 2015: «Η δημιουργία ενός πολυμερούς δικαστηρίου θα αποτελούσε μία αποδοτικότερη χρήση των πόρων και θα έχαιρε εκτενέστερης νομιμότητας».

11.3. Παρόλα ταύτα, η ΕΟΚΕ δεν θεωρεί ότι οι παράλληλες διαπραγματεύσεις για την ISDS, στο πλαίσιο της TTIP με μια μεσοπρόθεσμη επιλογή ενός διεθνούς επενδυτικού δικαστηρίου, αποτελούν βιώσιμη λύση. Αν βρεθεί συμφωνία εντός της TTIP, είναι σχεδόν βέβαιο ότι θα αποτελέσει τετελεσμένο και θα υπονομεύσει οποιαδήποτε προοπτική εξασφάλισης υποστήριξης για ένα Διεθνές Δικαστήριο. Η κατάσταση περιπλέκεται ακόμη περισσότερο από το γεγονός ότι η TTIP δεν σχετίζεται αυτόματα με τη CETA. Είναι σημαντικό να τονιστεί ότι οι διαπραγματεύσεις σχετικά με τη CETA έχουν ολοκληρωθεί και δεν υπάρχει καμία εγγύηση ότι η канаδική κυβέρνηση θα συμφωνήσει να ενσωματώσει τις αλλαγές που συμφωνήθηκαν για την TTIP.

⁽³¹⁾ Σύμβαση ICSID, άρθρο 52.

11.4. Με την υιοθέτηση της τρέχουσας στρατηγικής, η Επιτροπή αντιμετωπίζει το ενδεχόμενο ότι η πρώτη της προσπάθεια ως προς τη διαπραγμάτευση της προστασίας των επενδύτων θα μπορούσε να οδηγήσει στη δημιουργία τριών διαφορετικών συστημάτων στις ΗΠΑ, τον Καναδά και τη Σιγκαπούρη. Από την άλλη πλευρά, αν η Επιτροπή εν τέλει καταφέρει να επιτύχει ένα ομοιόμορφο σύστημα, αυτό θα επιτευχθεί μόνο έπειτα από εξαιρετικά σκληρές διαπραγματεύσεις. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι στη συνέχεια θα ήταν σχεδόν αδύνατο να αποκτήσει την αναγκαία υποστήριξη για να επανεστιάσει τις προσπάθειες στη δημιουργία ενός διεθνούς δικαστηρίου.

11.5. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ καταλήγει στο συμπέρασμα ότι με τη συμμετοχή των μεγάλων παγκόσμιων παραγόντων όπως οι ΗΠΑ, ο Καναδάς και η Ιαπωνία, οι οποίοι εμπλέκονται παράλληλα σε νέες εμπορικές και επενδυτικές διαπραγματεύσεις, υφίσταται μία μοναδική ευκαιρία θέσπισης ενός διεθνούς επενδυτικού δικαστηρίου. Η ΕΟΚΕ πιστεύει, επίσης, ότι αυτό αποτελεί την καλύτερη ευκαιρία ώστε να πεισθούν οι αναπτυσσόμενες χώρες να ενταχθούν σε ένα παγκόσμιο σύστημα, δεδομένου ότι σε αυτές η ανάγκη για προστασία των επενδύτων είναι αναμφισβήτητα μεγαλύτερη.

Βρυξέλλες, 27 Μαΐου 2015.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

στη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής και Κοινωνικής Επιτροπής

Η αντιγνωμοδότηση που ακολουθεί συγκέντρωσε μεν τουλάχιστον το ένα τέταρτο των ψηφισάντων, απορρίφθηκε όμως στη συζήτηση.

Να διαγραφεί ολόκληρο το κείμενο του εγγράφου REX/411 και να αντικατασταθεί ως εξής:

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Οι άμεσες ξένες επενδύσεις (ΑΞΕ) έχουν σημαντική συμβολή στην οικονομική ανάπτυξη και στη δημιουργία θέσεων εργασίας. Οι εταιρείες που πραγματοποιούν επενδύσεις σε άλλη χώρα αναλαμβάνουν αυτομάτως συγκεκριμένους κινδύνους, αλλά οι ξένοι εργολάβοι πρέπει να προστατεύονται από δυσανάλογη και καταχρηστική μεταχείριση εκ μέρους του κράτους υποδοχής όπου έχουν πραγματοποιήσει τις επενδύσεις τους, παραδείγματος χάρι, μέσω της άμεσης απαλλοτρίωσης, της εισαγωγής διακρίσεων λόγω ιθαγένειας και της άδικης και άνισης μεταχείρισης σε σύγκριση με τους εγχώριους επενδυτές. Η ύπαρξη ενός ουδέτερου μηχανισμού επίλυσης διαφορών είναι σημαντική. Οι επενδύσεις έχουν συχνά με πολύ μακροπρόθεσμο ορίζοντα και οι πολιτικές συνθήκες στα κράτη υποδοχής μπορεί να μεταβληθούν.

1.1.1 Η σύναψη διεθνούς επενδυτικής συμφωνίας (ΠΑ) μεταξύ δύο κρατών μελών (ή περιφερειών) εμπίπτει στο διεθνές δικαίωμα να είναι μια τέτοια συμφωνία αποτελεσματική, απαιτείται ένας αποτελεσματικός εξισορροπητικός διεθνής μηχανισμός επίλυσης διαφορών.

1.1.2 Ωστόσο, στις περισσότερες διεθνείς επενδυτικές συμφωνίες, ο εφαρμοζόμενος μηχανισμός επίλυσης διαφορών ρυθμίζει τις σχέσεις μεταξύ των μεμονωμένων εταιρειών και του κράτους υποδοχής μέσω της διαδικασίας επίλυσης διαφορών επενδυτή-κράτους (Investor State Disputes Settlement — ISDS)⁽¹⁾. Η ISDS έχει αναδρομικό χαρακτήρα. Σε αντίθεση με τη διαδικασία επίλυσης διαφορών στο πλαίσιο του ΠΟΕ, εάν κάποιο κράτος χάσει μια υπόθεση οφείλει απλώς να προβεί στην καταβολή αποζημιώσεως χωρίς ανάκληση της σχετικής νομοθεσίας. Οι επενδύσεις δεν εμπίπτουν στην αρμοδιότητα του ΠΟΕ, καθώς το 2003 αφαιρέθηκαν από την ημερήσια διάταξη του Γύρου της Ντόχα.

1.2 Η ΕΕ είναι συγχρόνως ο μεγαλύτερος χορηγός και ο μεγαλύτερος αποδέκτης διεθνών επενδύσεων. Οι επενδύσεις έχουν ζωτική σημασία για τις επιχειρήσεις της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένων των ΜΜΕ. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ της θέσης της Επιτροπής⁽²⁾, σύμφωνα με την οποία η ISDS αποτελεί:

- σημαντικό εργαλείο προστασίας των επενδύσεων και άρα προώθησης και διασφάλισης της οικονομικής ανάπτυξης στην ΕΕ·
- αποτελεσματικό τρόπο ενίσχυσης των υποχρεώσεων που συμφωνούν οι εμπορικοί μας εταίροι με τους επενδυτές μας κατά την υπογραφή επενδυτικών συνθηκών.

1.2.1 Μια επιχειρηματική συζήτηση στρογγυλής τραπέζης που διοργανώθηκε από την Ομάδα Εργοδοτών της ΕΟΚΕ για τη Διατλαντική εταιρική σχέση εμπορίου και επενδύσεων (ΤΤΙΡ) κατέληξε σε κοινή δήλωση που ανέφερε⁽³⁾ τα εξής: “Μια διεθνής συμφωνία όπως η ΤΤΙΡ πρέπει να δημιουργεί τις κατάλληλες συνθήκες για την προσέλκυση υψηλού επιπέδου μελλοντικών επενδύσεων στη διατλαντική αγορά. Χρειάζεται μεταξύ άλλων παραχώρηση ευρείας πρόσβασης και μη διακριτικής μεταχείρισης στους επενδυτές και των δύο πλευρών, καθώς και βελτίωση του τρέχοντος πλαισίου προστασίας των επενδύσεων, συμπεριλαμβανομένης της ISDS, καθιστώντας την περισσότερο προσιτή στις ΜΜΕ και επιτυγχάνοντας τη δέουσα ισορροπία μεταξύ των δικαιωμάτων των επενδυτών και του δικαιώματος των κρατών και των τοπικών αρχών να θεσπίζουν κανόνες υπέρ του δημόσιου συμφέροντος”.

⁽¹⁾ Διατάξεις ISDS εντοπίζονται σε ποσοστό περίπου 93 % των περισσότερων από τις 3 250 ΠΑ που έχουν υπογραφεί μέχρι σήμερα, μολονότι η εν λόγω διαδικασία έχει χρησιμοποιηθεί σε λιγότερο από 100 περιπτώσεις, δηλ. σε ποσοστό χαμηλότερο του 3 %.

⁽²⁾ Ευρωπαϊκή Επιτροπή — Ενημερωτικό δελτίο για την ISDS, παράγραφος 2 (3.10.2013).

⁽³⁾ Επιχειρηματική συζήτηση στρογγυλής τραπέζης της ΕΟΚΕ — Κοινή δήλωση για την ΤΤΙΡ, 16.12.2014.

1.3 Η εμπορική συμφωνία ΕΕ–Καναδά (CETA), η οποία δεν έχει ακόμη επικυρωθεί, περιλαμβάνει ένα εκτενές κεφάλαιο για την προστασία των επενδύσεων, καθώς και διατάξεις ISDS. Η συμφωνία αυτή, σε συνδυασμό με το κεφάλαιο για τις επενδύσεις που περιλαμβάνεται στη Συμφωνία ελεύθερων συναλλαγών (ΣΕΣ) μεταξύ της ΕΕ και της Σιγκαπούρης⁽¹⁾, είναι η πρώτη επενδυτική συμφωνία που διαπραγματεύτηκε η ΕΕ από τη στιγμή που απέκτησε αρμοδιότητα στον τομέα των επενδύσεων, δυνάμει της Συνθήκης της Λισαβόνας το 2009. Έχει λοιπόν διανυθεί μια μακρά πορεία για τη διευθέτηση των εκκρεμών ζητημάτων, αλλά η ISDS χρειάζεται να εξελιχθεί ακόμη περισσότερο.

1.4 Εκτός από την αρχή του “πλέον ευνοούμενου έθνους” (ΠΠΕ) και της κάλυψης που προβλέπεται κατά κανόνα από την Επιτροπή για την αντιμετώπιση του ζητήματος των αποζημιώσεων σε περίπτωση πολέμου, επανάστασης και ούτω καθεξής, η ΕΟΚΕ απευθύνει έκκληση προκειμένου η προστασία των επενδυτών βάσει μιας ΠΑ —και, άρα, η δυνατότητα χρησιμοποίησης της διαδικασίας ISDS— να περιορίζεται σαφώς, κατά τρόπο ώστε να καλύπτει μόνο τέσσερις μορφές ουσιαστικής προστασίας, δηλαδή:

- τη μη εισαγωγή διακρίσεων λόγω της εθνικότητας του εκάστοτε επενδυτή·
- την καθιέρωση ελάχιστου προτύπου μεταχείρισης, η οποία συνήθως περιγράφεται ως “δίκαιη και ισότιμη”·
- την καταβολή ταχείας, ενδεδειγμένης και αποτελεσματικής αποζημίωσης σε περίπτωση απαλλοτρίωσης (χωρίς διακρίσεις και σύμφωνα με τις δέουσες νόμιμες διαδικασίες)·
- την έγκριση της μεταφοράς των κεφαλαίων που σχετίζονται με την πραγματοποιούμενη επένδυση.

1.5 Με την πάροδο του χρόνου, η χρησιμοποίηση της διαδικασίας ISDS οδήγησε στην εμφάνιση ορισμένων πραγματικών ή εικαζόμενων καταχρήσεων, οι οποίες πρέπει να τύχουν αντιμετώπισης. Η ISDS χρειάζεται να επικαιροποιηθεί. Η ΕΟΚΕ επικριμάζει τους τέσσερις τομείς στους οποίους απαιτείται περαιτέρω μελέτη σχετικά με την προστασία των επενδύσεων και τη διαδικασία ISDS, όπως επισημάνθηκε τον Ιανουάριο του 2015 από την Επιτροπή βάσει των αποτελεσμάτων της δημόσιας διαβούλευσης που πραγματοποιήθηκε σχετικά με την προστασία των επενδύσεων και την ISDS στο πλαίσιο της ΤΤΙΡ, έπειτα από τη συμπερίληψη του συγκεκριμένου θέματος στη διαπραγματευτική εντολή που δόθηκε ομόφωνα από τα κράτη μέλη.

1.5.1 Οι εν λόγω τομείς καλύπτουν τα εξής:

- την προάσπιση του δικαιώματος των κρατών να θεσπίζουν ρυθμίσεις·
- τη σύσταση και τη λειτουργία διαιτητικών δικαστηρίων·
- την επανεξέταση των αποφάσεων ISDS μέσω ενός μηχανισμού εφέσεων·
- τη σχέση μεταξύ ISDS και εθνικών δικαστικών συστημάτων.

1.5.2 Η ΕΟΚΕ θεωρεί θεμελιώδους σημασίας τη δέουσα προάσπιση του **δικαιώματος των κρατών να θεσπίζουν ρυθμίσεις**, καθώς και την εξάλειψη τυχόν εναπομένουσών ασαφειών. Όπως επισημαίνεται στη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ σχετικά με την ΤΤΙΡ⁽²⁾, είναι “κεφαλαιώδεις οι προτεινόμενες διατάξεις σχετικά με τον μηχανισμό ISDS στο πλαίσιο της συμφωνίας ΤΤΙΡ να μην παρεμποδίζουν την ικανότητα των κρατών μελών της ΕΕ να θεσπίζουν κανόνες προς το δημόσιο συμφέρον”. Πρώτιστο μέλημα των προγενέστερων ΠΑ υπήρξε η ανάγκη προστασίας των επενδύσεων. Τόσο στη CETA όσο και στη συμφωνία της Σιγκαπούρης οι βασικοί ορισμοί προσαρμόστηκαν με μέλημα την αποφυγή αδικαιολόγητων ερμηνειών και περιλαμβάνουν ρητή αναφορά στο δικαίωμα θέσπισης ρυθμίσεων στο προοίμιο κάθε συμφωνίας. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η προσαρμογή αυτή θα πρέπει πλέον να συμπεριληφθεί στον κύριο κορμό του σχετικού κειμένου, ως συγκεκριμένο άρθρο κάθε παρεμφερούς συμφωνίας.

1.5.3 Κρίνεται ζωτικής σημασίας **οι διαιτητές των δικαστηρίων που επιφορτίζονται με την ISDS** να είναι πλήρως αμερόληπτοι και να μην υπόκεινται σε σύγκρουση συμφερόντων. Η ΕΟΚΕ συνιστά ένθερμα την επιλογή όλων των διαιτητών από έναν κατάλογο προκαθοριζόμενο από τα συμβαλλόμενα μέρη της εκάστοτε συμφωνίας, καθώς και τον σαφή προσδιορισμό των προσόντων των εν λόγω διαιτητών, ιδίως δε του γεγονότος ότι διαδίδονται τα απαιτούμενα προσόντα για την άσκηση δικαστικού λειτουργήματος και αποδεδειγμένες ειδικές γνώσεις στα συναφή πεδία του διεθνούς δικαίου.

⁽¹⁾ Η συμφωνία αυτή απομένει επίσης προς επικύρωση και αποτελεί αντικείμενο νομικής αμφισβήτησης στο ΔΕΕ σχετικά με το εάν πρόκειται για “μικτή” συμφωνία για την οποία χρειάζεται η έγκριση των εθνικών κοινοβουλίων όλων των κρατών μελών.

⁽²⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα “Οι διατλαντικές εμπορικές σχέσεις και οι απόψεις της ΕΟΚΕ σχετικά με την ενίσχυση της συνεργασίας και την ενδεχόμενη συμφωνία ελεύθερων συναλλαγών ΕΕ–ΗΠΑ”, 4 Ιουνίου 2014 (ΕΕ C 424 της 26.11.2014, σ. 9).

1.5.4 Ένας **μηχανισμός εφέσεων** είναι επίσης καίριας σημασίας —μια νομική διαδικασία που δεν προβλέπει δικαίωμα έφεσης είναι, δικαίως, κάτι εξαιρετικά σπάνιο, μολονότι υφίσταται στις τρέχουσες ΠΑ. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι στις αρχικές διαπραγματευτικές οδηγίες για την ΤΤΙΠ περιλαμβάνεται αναφορά σε έναν μηχανισμό εφέσεων. Ο σχεδιασμός ενός τέτοιου μηχανισμού —συμπεριλαμβανομένων των μεθόδων με τις οποίες θα εξασφαλίζεται ο ορισμός των νομικών που θα τον επανδρώσουν, τα προσόντα τους και η αμοιβή τους, καθώς και των χρονικών ορίων που θα πρέπει να εφαρμόζονται— θα είναι ζωτικής σημασίας. Θα πρέπει να καλύπτει την πλάνη περί το δίκαιο και την πλάνη περί τα πράγματα. Θα πρέπει να εξετασθεί, ήδη σε αρχικό στάδιο, κατά πόσον ένας διμερής μηχανισμός θα μπορούσε να μετατραπεί σε πολυμερή, βάσει ενδεχομένως του προτύπου του δευτεροβάθμιου δικαιοδοτικού οργάνου του ΠΟΕ. Κάθε μηχανισμός αυτού του είδους συνεπάγεται επιπλέον κόστος, συνεπώς αυτό θα πρέπει να ληφθεί υπόψη.

1.5.5 Η σχέση μεταξύ **μηχανισμού ISDS και εθνικών δικαστικών συστημάτων** θα είναι δυσκολότερο να διευθετηθεί. Οι ΠΑ είναι διεθνείς συμφωνίες και τα εθνικά δικαστήρια δεν έχουν κατ' ανάγκη την αρμοδιότητα να ερμηνεύουν θέματα που άπτονται του διεθνούς δικαίου. Ακόμη και το καλύτερο σύστημα μπορεί να εμφανιστεί διστακτικό, οι διπλές αξιώσεις, εντούτοις, θα πρέπει να απαγορεύονται. Οι δυνητικοί διάδικοι είτε θα πρέπει να προβαίνουν σε οριστική επιλογή κατά την έναρξη της διαδικασίας, είτε θα πρέπει να χάνουν το δικαίωμα να προσφεύγουν σε εθνικά δικαστήρια μόλις κάνουν χρήση του μηχανισμού ISDS.

1.6 Ένα πολυμερές **διεθνές δικαστήριο** είναι η μακροπρόθεσμη απάντηση. Αυτό θα πρέπει να αναπτυχθεί παράλληλα με την ανάπτυξη του μηχανισμού ISDS στο πλαίσιο της ΤΤΙΠ καθώς και σε άλλους τομείς. Είναι επιτακτική ανάγκη να διατηρηθεί κάποια μορφή διεθνούς προστασία των επενδυτών κατά το διάστημα που το διεθνές αυτό όργανο θα αποτελεί αντικείμενο διαπραγμάτευσης και κατοχύρωσης.

1.6.1 Είναι σημαντικό να εξασφαλιστεί η απαραίτητη κριτική μάζα για την καθιέρωση ενός διεθνούς δικαστηρίου ως μακροπρόθεσμου στόχου για τον διακανονισμό των διαφορών από επενδύσεις. Η ευρεία αποδοχή ενός διεθνούς μηχανισμού εφέσεων αυτού του είδους θα απορρέει, κατά πάσα πιθανότητα, από το γεγονός ότι θα έχει συσταθεί μέσω συναίνεσης, πράγμα που κανονικά θα επιτρέψει την επίλυση των τυχόν προβλημάτων που συνήθως αντιμετωπίζουν όλοι οι νέοι διεθνείς οργανισμοί, συμπεριλαμβανομένου του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου.

1.6.2 Η ΕΟΚΕ εκφράζει επιφυλάξεις ως προς την άποψη ότι, καθώς όλα τα κράτη G7 συμμετέχουν σήμερα σε διαπραγματεύσεις ΠΑ, αρχίζουν να διαμορφώνουν από μόνα τους, ξεχωριστά, ένα διεθνές δικαστήριο. Η απαιτούμενη κρίσιμη μάζα μπορεί να εξασφαλιστεί μόνον εάν στο σχεδιασμό του εν λόγω μηχανισμού συμμετάσχει, ήδη από την αρχή, πολύ μεγαλύτερος αριθμός χωρών, και η πόρτα παραμένει ανοικτή για την συμμετοχή και άλλων, εφόσον ενδιαφέρονται.

1.6.3 Στο μεταξύ, η ΕΟΚΕ συνιστά η ΕΕ και οι ΗΠΑ να συμμετάσχουν σε ένα διμερές σύστημα επίλυσης επενδυτικών διαφορών, στο πλαίσιο της συμφωνίας ΤΤΙΠ.

2. Ιστορικό

2.1 Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι εάν δύο χώρες επιθυμούν να προωθήσουν τις μεταξύ τους οικονομικές σχέσεις μέσω μιας διεθνούς επενδυτικής συμφωνίας (ΠΑ), η καθμία θα πρέπει να υποσχεθεί στην άλλη ότι θα διασφαλίσει συγκεκριμένα επίπεδα μεταχείρισης των επενδυτών και των επενδύσεων που προέρχονται από την άλλη χώρα. Οι εθελούσιες υποσχέσεις αυτές θα πρέπει, στη συνέχεια, να υποβάλλονται σε πλήρεις διαδικασίες κύρωσης σε εθνικό επίπεδο. Δεν θα πρέπει, σε καμία περίπτωση, να τεθούν σε προτεραιότητα τα εταιρικά συμφέροντα έναντι του δικαιώματος των κυβερνήσεων να θεσπίζουν σχετικές ρυθμίσεις. Ωστόσο, προς το συμφέρον του κράτους δικαίου, οι κυβερνήσεις οφείλουν να σέβονται τις εγγυήσεις που έχουν παράσχει.

2.2 Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι, μολονότι τα διαπραγματευόμενα κράτη επιδιώκουν να ενσωματώσουν διατάξεις για την προστασία των δικών τους επιχειρήσεων έναντι μεροληπτικών ενεργειών από τους εμπορικούς εταίρους, είναι μη ρεαλιστικό για μια θιγόμενη επιχείρηση να αναμένει ότι κάθε διαφορά θα πρέπει αυτομάτως να επιλύεται σε διακρατικό επίπεδο, εγείροντας κατ' αυτόν τον τρόπο το ζήτημα σε πολιτικό ή σε διπλωματικό επίπεδο.

2.2.1 Εάν οι εταιρείες έπρεπε να βασίζονται στην ΕΕ για την επίλυση των διαφορών μεταξύ κρατών, μόνον ένας πολύ περιορισμένος αριθμός διαφορών θα μπορούσε να επιλυθεί με τον τρόπο αυτό, οι δε μικρότερες εταιρείες θα είχαν λιγότερες πιθανότητες να κάνουν τη φωνή τους να ακουστεί. Είναι μάλλον απίθανο να υπήρχαν πολλές υποθέσεις μεταξύ δύο ώριμων δημοκρατικών νομικών συστημάτων, αλλά εάν η διαδικασία επίλυσης διαφορών μεταξύ κρατών αποτελούσε τον κανόνα, ο αριθμός των δυνητικών υποθέσεων κατά πάσα πιθανότητα θα αυξανόταν, με σημαντικές επιπτώσεις για τους πόρους των κρατών.

2.2.2 Όπως επεσήμανε η ίδια η Επίτροπος κ. Malmström⁽¹⁾ σε σχέση με τις διαπραγματεύσεις ΤΤΙΠ, στα δικαστήρια των ΗΠΑ δεν μπορεί να γίνει επίκληση του διεθνούς δικαίου και το δίκαιο των ΗΠΑ απαγορεύει τις διακρίσεις εις βάρος των ξένων επενδυτών. Σε άλλες χώρες, τα εθνικά δικαστήρια ενδέχεται να είναι λιγότερο αξιόπιστα.

(¹) Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 6 Μαΐου 2015.

2.2.3 Οι επενδύσεις δεν είναι το ίδιο με τις εμπορικές συναλλαγές. Στις εμπορικές διαφωνίες την σχετική πρωτοβουλία αναλαμβάνει σαφώς ένα κράτος. Οι διαφωνίες αυτού του είδους αφορούν συνήθως μια κατηγορία παραγωγής —π.χ. μανάνες, ηλιακούς συλλέκτες ή υφάσματα: το ντάμπινγκ αποτελεί βασικό ζήτημα για τον μηχανισμό WTO DSP.

3. Η εξέλιξη του μηχανισμού ISDS

3.1 Μολονότι ο συνολικός αριθμός των υποθέσεων ISDS ⁽¹⁾ παραμένει περιορισμένος, η χρήση του μηχανισμού έχει σημαντικά αυξηθεί μετά το 2002. Αυτό είναι ανάλογο προς την αύξηση του συνόλου των ΑΞΕ, που έως το 2013 είχαν υπερβεί τα 25 τρισ. δολάρια ΗΠΑ. Οι ευρωπαίοι επενδυτές έχουν ασκήσει το 50 % περίπου του συνόλου των αγωγών από το 2002. Σημαντικός αριθμός από αυτές έχουν ασκηθεί από μικρές ή από ειδικευμένες εταιρείες ⁽²⁾. Είναι σημαντικό οποιαδήποτε μεταρρύθμιση της διαδικασίας ISDS να καταστήσει τον μηχανισμό πιο προσιτό στις ΜΜΕ.

3.1.1 Από τις 356 γνωστές υποθέσεις που έχουν περατωθεί, το 25 % επιλύθηκε υπέρ του επενδυτή και το 37 % υπέρ του κράτους. Ως προς τις υπόλοιπες υποθέσεις επήλθε συμφωνία ⁽³⁾.

3.2 Διάφορα ζητήματα —τόσο υποθετικά όσο και πραγματικά— που προκύπτουν από τα αποτελέσματα διαφόρων υποθέσεων ISDS σε διεθνή κλίμακα (συμπεριλαμβανομένων ορισμένων που βρίσκονται ακόμη σε εξέλιξη), έχουν ως αποτέλεσμα ένα όλο και πιο σημαντικό μέρος της κοινής γνώμης στην ΕΕ —με επικεφαλής συνδικαλιστικές οργανώσεις, ΜΚΟ και άλλες οργανώσεις— να ανησυχεί σχετικά με τη χρήση του μηχανισμού, ενώ αυξάνεται η αντίθεση στην προσθήκη ξεχωριστού κεφαλαίου περί επενδύσεων και του μηχανισμού ISDS στην ΤΤΙΡ.

3.3 Εάν ο μηχανισμός ISDS δεν μεταρρυθμιστεί και δεν προστεθεί κεφάλαιο περί επενδύσεων στην ΤΤΙΡ, η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι οι προηγούμενες ρυθμίσεις που περιλαμβάνονται στις 1 400 Διμερείς Επενδυτικές Συνθήκες (ΔΣΕ) που αποτέλεσαν αντικείμενο διαπραγμάτευσης μεταξύ μεμονωμένων κρατών μελών (με εξαίρεση την Ιρλανδία), και ειδικότερα εκείνες στις οποίες κατέληξαν εννέα κράτη μέλη με τις ΗΠΑ, θα εξακολουθήσουν φυσικά να ισχύουν και να είναι έγκυρες.

Αποτελέσματα της ψηφοφορίας

Ψήφοι υπέρ:	94
Ψήφοι κατά:	191
Αποχές:	25

⁽¹⁾ 610 υποθέσεις έως το τέλος του 2014.

⁽²⁾ Το Εμπορικό Επιμελητήριο της Στοκχόλμης αναφέρει ότι από τις 100 περίπου προσφυγές που περατώθηκαν μεταξύ 2006 και 2011, το 22 % περίπου κατατέθηκε από ΜΜΕ· η Ομοσπονδία Γερμανικών Βιομηχανιών (BDI), επίσης, αναφέρει ότι περίπου το 30 % των προσφυγών γερμανικών εταιρειών κατατέθηκε από ΜΜΕ.

⁽³⁾ Ευρωπαϊκή Επιτροπή — Ενημερωτικό δελτίο για την ISDS, 3 Οκτωβρίου 2013.

III

(Προπαρασκευαστικές πράξεις)

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

508Η ΣΥΝΟΔΟΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΟΚΕ ΤΗΣ 27ΗΣ ΚΑΙ 28ΗΣ ΜΑΪΟΥ 2015

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέματα «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2011/16/ΕΕ όσον αφορά την υποχρεωτική αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών στον τομέα της φορολογίας»

[COM(2015) 135 final — 2015/0068 (CNS)]

και «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την κατάργηση της οδηγίας 2003/48/ΕΚ του Συμβουλίου»

[COM(2015) 129 final — 2015/0065 (CNS)]

(2015/C 332/07)

Γενικός εισηγητής: ο κ. Petru Sorin DANDEA

Στις 31 Μαρτίου 2015, και σύμφωνα με το άρθρο 115 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέματα

«Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2011/16/ΕΕ όσον αφορά την υποχρεωτική αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών στον τομέα της φορολογίας»

[COM(2015) 135 final — 2015/0068 (CNS)]

και

«Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την κατάργηση της οδηγίας 2003/48/ΕΚ του Συμβουλίου»

[COM(2015) 129 final — 2015/0065 (CNS)].

Στις 17 Μαρτίου 2015 το προεδρείο της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής ανέθεσε στο ειδικευμένο τμήμα «Οικονομική και νομισματική ένωση, οικονομική και κοινωνική συνοχή» τις σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες.

Λόγω του επείγοντος χαρακτήρα των εργασιών, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, κατά την 508η σύνοδο ολομέλειας της 27ης και 28ης Μαΐου 2015 (συνεδρίαση της 27ης Μαΐου 2015), όρισε γενικό εισηγητή τον κ. Petru Sorin DANDEA και υιοθέτησε με 148 ψήφους υπέρ, 11 κατά και 15 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόταση οδηγίας που παρουσίασε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, προκειμένου να συνεχίσει την εφαρμογή των μέτρων που περιλαμβάνονται στο σχέδιο δράσης για την καταπολέμηση της φορολογικής απάτης και της φοροδιαφυγής⁽¹⁾.

⁽¹⁾ COM(2012) 722 final — Σχέδιο δράσης για την ενίσχυση της καταπολέμησης της φορολογικής απάτης και της φοροδιαφυγής.

1.2. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την υπαγωγή στον μηχανισμό της υποχρεωτικής αυτόματης ανταλλαγής πληροφοριών, που ρυθμίζεται από την οδηγία 2011/16/ΕΕ του Συμβουλίου, των πληροφοριών σχετικά με τις εκ των προτέρων φορολογικές αποφάσεις (tax rulings) με διασυνοριακή διάσταση και τις εκ των προτέρων συμφωνίες ενδοομιλικής τιμολόγησης, οι οποίες χρησιμοποιούνται, σε ορισμένες περιπτώσεις, από επιχειρήσεις που ασκούν διασυνοριακές δραστηριότητες για τη δημιουργία δομών που διαβρώνουν τις φορολογικές βάσεις των κρατών μελών και περιορίζουν την αποτελεσματικότητα της εσωτερικής αγοράς.

1.3. Η ΕΟΚΕ είναι κατά της νόμιμης φοροαποφυγής (tax avoidance), η οποία, αν και δεν έχει παράνομο χαρακτήρα, αποτελεί εντούτοις αθέμιτη πρακτική, στον βαθμό που επιτρέπει στις επιχειρήσεις που τη χρησιμοποιούν να καταβάλλουν, σε απόλυτους όρους, πολύ χαμηλότερους φόρους από ό,τι οι ιδιώτες ή οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις.

1.4. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι τα μέτρα που προβλέπονται στην πρόταση οδηγίας μπορούν να οδηγήσουν σε αισθητή μείωση της απώλειας εσόδων των κρατών μελών και, επομένως, συνιστά να υιοθετηθούν το ταχύτερο δυνατόν.

1.5. Οι πληροφορίες σχετικά με τις εκ των προτέρων φορολογικές αποφάσεις με διασυνοριακή διάσταση και τις εκ των προτέρων συμφωνίες ενδοομιλικής τιμολόγησης είναι πολύ σημαντικές και μπορούν να βοηθήσουν τα κράτη μέλη να εντοπίζουν τις τεχνητές συναλλαγές. Η ΕΟΚΕ εφιστά, ωστόσο, την προσοχή στο γεγονός ότι σε πολλές περιπτώσεις μπορεί να αποδειχθεί δύσκολο να χαρακτηριστεί νομικά μια συναλλαγή ως τεχνητή. Επομένως, συνιστά στα κράτη μέλη να προσπαθήσουν να μεταφέρουν όσο το δυνατόν ορθότερα στο εθνικό τους δίκαιο τις διατάξεις της πρότασης οδηγίας.

1.6. Η ΕΟΚΕ συνιστά στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή να εντείνει τις διαπραγματευτικές της προσπάθειες στο επίπεδο του ΟΟΣΑ για την υιοθέτηση του προτύπου BEPS (Base Erosion and Profit Shifting) σχετικά με τη διάβρωση της βάσης και τη μεταφορά των κερδών και να περιλαμβάνει διατάξεις που να υπάρχουν στο σχέδιο οδηγίας. Το πρότυπο BEPS και το πρότυπο του ΟΟΣΑ για την υποχρεωτική αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών θα αποτελέσουν τα πιο χρήσιμα εργαλεία για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και της φοροαποφυγής σε παγκόσμια κλίμακα.

1.7. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόταση της Επιτροπής να καταργηθεί η οδηγία 2003/48/ΕΚ του Συμβουλίου σχετικά με τη φορολόγηση των υπό μορφή τόκων εισοδημάτων από αποταμιεύσεις («οδηγία για τις αποταμιεύσεις»). Η οδηγία 2014/107/ΕΕ του Συμβουλίου, η οποία τροποποίησε την οδηγία 2011/16/ΕΕ του Συμβουλίου, καλύπτει όλα τα χρηματοπιστωτικά προϊόντα, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που προβλέπονται από την οδηγία για τις αποταμιεύσεις. Αυτή η πρόταση κατάργησης αποσκοπεί στην αποφυγή της παράλληλης εφαρμογής δύο προτύπων και συντελεί στην απλοποίηση της νομοθεσίας.

2. Οι προτάσεις της Επιτροπής

2.1. Στις 18 Μαρτίου 2015 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε τρία έγγραφα⁽²⁾ με σκοπό την εφαρμογή των μέτρων που προβλέπονται στο σχέδιο δράσης για την ενίσχυση της καταπολέμησης της φορολογικής απάτης και της φοροδιαφυγής⁽³⁾. Το πρώτο έγγραφο, με τον αριθμό COM(2015) 135 final, είναι μία πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2011/16/ΕΕ σχετικά με τη διοικητική συνεργασία στον τομέα της φορολογίας. Το δεύτερο είναι η ανακοίνωση COM(2015) 136 final, η οποία παρουσιάζει την πρόοδο που έχει επιτευχθεί στον τομέα της φορολογικής διαφάνειας, καθώς και τα μέτρα που προβλέπει η Επιτροπή για την ενίσχυσή της. Το τρίτο έγγραφο, με τον αριθμό COM(2015) 129 final, είναι μια πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την κατάργηση της οδηγίας 2003/48/ΕΚ («οδηγία για τις αποταμιεύσεις»).

2.2. Με την πρόταση οδηγίας που τροποποιεί την οδηγία 2011/16/ΕΕ, η Επιτροπή επιθυμεί να εξασφαλιστεί πλήρης και αποτελεσματική διοικητική συνεργασία μεταξύ των φορολογικών διοικήσεων, με την πρόβλεψη της υποχρεωτικής αυτόματης ανταλλαγής πληροφοριών όσον αφορά τις εκ των προτέρων διασυνοριακές αποφάσεις και τις εκ των προτέρων συμφωνίες ενδοομιλικής τιμολόγησης, ένα συγκεκριμένο είδος εκ των προτέρων διασυνοριακής απόφασης που χρησιμοποιείται στον τομέα των ενδοομιλικών συναλλαγών. Οι πρακτικές αυτές μπορεί να συμβάλουν, σε ορισμένες περιπτώσεις, στην επιβολή χαμηλού φορολογικού συντελεστή στο κράτος μέλος έκδοσης της απόφασης, με αποτέλεσμα να μειωθεί σημαντικά το ποσό των εσόδων που μένει να φορολογηθεί στα άλλα εμπλεκόμενα κράτη μέλη.

⁽²⁾ COM(2015) 135 final — Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2011/16/ΕΕ όσον αφορά την υποχρεωτική αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών στον τομέα της φορολογίας
COM(2015) 136 final — Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο σχετικά με τη φορολογική διαφάνεια για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και της φοροαποφυγής.

COM(2015) 129 final — Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την κατάργηση της οδηγίας 2003/48/ΕΚ του Συμβουλίου.

⁽³⁾ COM(2012) 722 final — Σχέδιο δράσης για την ενίσχυση της καταπολέμησης της φορολογικής απάτης και της φοροδιαφυγής.

2.3. Η δημοσίευση της πρότασης οδηγίας του Συμβουλίου για την κατάργηση της οδηγίας 2003/48/ΕΚ του Συμβουλίου («οδηγία για τις αποταμιεύσεις») ήταν επιβεβλημένη, επειδή μετά την έκδοση, στις 9 Δεκεμβρίου 2014, της οδηγίας 2014/107/ΕΕ του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2011/16/ΕΕ όσον αφορά την υποχρεωτική αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών στον φορολογικό τομέα, με την οποία εφαρμόζεται στην ευρωπαϊκή νομοθεσία το παγκόσμιο πρότυπο της αυτόματης ανταλλαγής πληροφοριών σχετικά με τους χρηματοοικονομικούς λογαριασμούς, η εν λόγω οδηγία θα καλύπτει και τις αποταμιεύσεις, πέραν των λοιπών κατηγοριών εσόδων. Είναι, συνεπώς, σκόπιμο να καταργηθεί η οδηγία για τις αποταμιεύσεις, προκειμένου να αποφευχθεί η παράλληλη εφαρμογή δύο προτύπων, η οποία θα συνεπαγόταν, επιπλέον, πρόσθετο και δυσανάλογο διοικητικό φόρτο για τις επιχειρήσεις.

2.4. Η ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο σχετικά με τη φορολογική διαφάνεια για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και της φοροαποφυγής παρουσιάζει την πρόοδο που έχει επιτευχθεί όσον αφορά την εφαρμογή των μέτρων που περιλαμβάνονται στο σχέδιο δράσης για την καταπολέμηση της φορολογικής απάτης και της φοροδιαφυγής. Η Επιτροπή παρουσιάζει επίσης τα μέτρα που θα μπορούσαν να τεθούν σε εφαρμογή στο μέλλον.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1. Με τη δημοσίευση της πρότασης οδηγίας για την τροποποίηση της οδηγίας 2011/16/ΕΕ σχετικά με τη διοικητική συνεργασία στον τομέα της φορολογίας, η Επιτροπή συνεχίζει την εφαρμογή των μέτρων που περιλαμβάνονται στο σχέδιο δράσης για την καταπολέμηση της φορολογικής απάτης και της φοροδιαφυγής που είχε δημοσιεύσει στα τέλη του 2012 κατόπιν αιτήσεων του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου. Στη σχετική γνωμοδότησή της⁽⁴⁾, η ΕΟΚΕ είχε επικροτήσει την παρουσίαση αυτού του σχεδίου και είχε εκφράσει την υποστήριξή της στις προσπάθειες της Επιτροπής για την καταπολέμηση αυτών των πρακτικών, που πλήττουν την εσωτερική αγορά.

3.2. Σκοπός της πρότασης οδηγίας είναι να συμπεριληφθούν στα είδη των πληροφοριών για τα οποία ισχύει η υποχρεωτική αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών και οι πληροφορίες σχετικά με τις εκ των προτέρων φορολογικές αποφάσεις με διασυνοριακή διάσταση και τις εκ των προτέρων συμφωνίες ενδοομιλικής τιμολόγησης. Οι επιχειρήσεις συχνά ζητούν τέτοιες αποφάσεις από τις φορολογικές αρχές, προκειμένου να λάβουν την επιβεβαίωση ότι οι εμπορικές τους δραστηριότητες είναι νόμιμες. Αυτές καθαυτές οι φορολογικές αποφάσεις δεν αποτελούν πρόβλημα και χρησιμοποιούνται από πολλά κράτη μέλη. Ωστόσο, χρησιμοποιούνται ενίοτε από τις επιχειρήσεις για τη δημιουργία δομών που τους επιτρέπουν να πληρώνουν λιγότερους φόρους, γεγονός που οδηγεί σε διάβρωση της φορολογικής βάσης στα κράτη μέλη και περιορίζει την αποτελεσματικότητα της εσωτερικής αγοράς. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την υπαγωγή των πληροφοριών αυτών στην κατηγορία εκείνων που υπόκεινται σε υποχρεωτική αυτόματη ανταλλαγή, στον βαθμό που είναι απαραίτητες στα κράτη μέλη στο πλαίσιο των προσπαθειών τους για την καταπολέμηση του επιθετικού φορολογικού σχεδιασμού.

3.3. Οι τροποποιήσεις που προτείνει η Επιτροπή θα επιτρέπουν επίσης στα κράτη μέλη να εντοπίζουν ενδεχόμενες δομές που έχουν δημιουργηθεί από τις επιχειρήσεις και συντελούν στη διάβρωση των φορολογικών βάσεων των κρατών μελών, για παράδειγμα μέσω της εφαρμογής μεταβιβαστικών τιμολογήσεων, που τους επιτρέπουν να ωφελούνται από χαμηλό φορολογικό συντελεστή των εσόδων σε χώρες διαφορετικές από το κράτος μέλος όπου πραγματοποιήθηκαν αυτά τα έσοδα. Η ΕΟΚΕ έχει εκφράσει επανειλημμένα την αντίθεσή της σε αυτές τις πρακτικές, οι οποίες, χωρίς να έχουν παράνομο χαρακτήρα, είναι εντούτοις αθέμιτες, επειδή προτρέπουν τα κράτη μέλη να αυξήσουν το επίπεδο φορολόγησης των μικρών φορολογουμένων, είτε πρόκειται για επιχειρήσεις είτε για φυσικά πρόσωπα, οι οποίοι καταλήγουν, σε απόλυτους όρους, να πληρώνουν περισσότερους φόρους από ό,τι οι μεγάλες επιχειρήσεις.

3.4. Η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι η φοροαποφυγή, όπως και η φορολογική απάτη και η φοροδιαφυγή, έχει σημαντική διασυνοριακή διάσταση και ότι τα φαινόμενα αυτά ευνοούνται από την παγκοσμιοποίηση και την αύξηση της κινητικότητας των φορολογουμένων. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι τα μέτρα που προβλέπονται στην πρόταση οδηγίας μπορούν να οδηγήσουν σε αισθητή μείωση της απώλειας εσόδων των κρατών μελών και, επομένως, συνιστά να υιοθετηθούν το ταχύτερο δυνατόν.

3.5. Η συμπερίληψη της αποταμίευσης στις κατηγορίες εσόδων που υπόκεινται σε υποχρεωτική αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών, σύμφωνα με την οδηγία σχετικά με τη διοικητική συνεργασία στον τομέα της φορολογίας, θα απλοποιήσει το ρυθμιστικό καθεστώς, αυξάνοντας ταυτόχρονα τη διαφάνεια της φορολογικής διαδικασίας. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόταση οδηγίας για την κατάργηση της οδηγίας 2003/48/ΕΚ του Συμβουλίου σχετικά με τη φορολόγηση των υπό μορφή τόκων εισοδημάτων από αποταμιεύσεις («οδηγία για τις αποταμιεύσεις»), το πεδίο εφαρμογής της οποίας περιλαμβάνεται και διευρύνεται στην οδηγία 2014/107/ΕΕ του Συμβουλίου, η οποία τροποποίησε την οδηγία 2011/16/ΕΕ όσον αφορά την υποχρεωτική αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών στον φορολογικό τομέα.

⁽⁴⁾ Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο — Σχέδιο δράσης για την ενίσχυση της καταπολέμησης της φορολογικής απάτης και της φοροδιαφυγής» (ΕΕ C 198 της 10.7.2013, σ. 34).

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1. Ο επιθετικός φορολογικός σχεδιασμός, ο οποίος προωθείται από ορισμένες επιχειρήσεις που ασκούν διασυνοριακές δραστηριότητες, ευθύνεται για απώλειες δημοσιονομικών εσόδων των κρατών μελών ύψους εκατοντάδων δισεκατ. ευρώ ετησίως. Η ΕΟΚΕ είναι υπέρ της υπαγωγής τόσο των εκ των προτέρων φορολογικών αποφάσεων με διασυνοριακή διάσταση όσο και των εκ των προτέρων συμφωνιών ενδοομιλικής τιμολόγησης, που λαμβάνονται από τις εθνικές αρχές, στην κατηγορία των πληροφοριών που υπόκεινται σε αυτόματη υποχρεωτική ανταλλαγή σύμφωνα με το άρθρο 8α της οδηγίας 2011/16/ΕΕ· πιστεύει μάλιστα ότι αυτή η τροποποίηση αποτελεί απαραίτητο βήμα για την αύξηση της φορολογικής διαφάνειας και την καταπολέμηση του αρνητικού αυτού φαινομένου.

4.2. Το γεγονός ότι τα κράτη μέλη, σύμφωνα με τις διατάξεις της προτεινόμενης οδηγίας, θα έχουν πρόσβαση στις πληροφορίες σχετικά με τους δύο αυτούς τύπους αποφάσεων δεν εγγυάται, ωστόσο, ότι θα εξαλειφθούν οι δομές που χρησιμοποιούν οι επιχειρήσεις για να αποφύγουν τη φορολόγηση. Στις περισσότερες περιπτώσεις, οι δομές αυτές εκμεταλλεύονται τα κενά των εθνικών νομοθεσιών ή τις αναντιστοιχίες μεταξύ τους. Η ΕΟΚΕ συνιστά στην Επιτροπή και στα κράτη μέλη να συνεχίσουν το έργο της απλοποίησης και της εναρμόνισης του ισχύοντος νομικού πλαισίου, τόσο σε ευρωπαϊκό επίπεδο όσο και σε εθνικό.

4.3. Οι πληροφορίες σχετικά με τις εκ των προτέρων φορολογικές αποφάσεις με διασυνοριακή διάσταση και τις εκ των προτέρων συμφωνίες ενδοομιλικής τιμολόγησης είναι πολύ σημαντικές και μπορούν να βοηθήσουν τα κράτη μέλη να εντοπίζουν τις τεχνητές συναλλαγές. Με την εφαρμογή του γενικού κανόνα απαγόρευσης των καταχρήσεων, που προβλέπεται από την οδηγία 2011/96/ΕΕ (οδηγία σχετικά με το κοινό φορολογικό καθεστώς που ισχύει για τις μητρικές και τις θυγατρικές εταιρείες διαφορετικών κρατών μελών), τα κράτη μέλη θα μπορούν να ανακτήσουν τις απώλειες φορολογικών εσόδων που έχουν προκληθεί από τεχνητές συναλλαγές. Η ΕΟΚΕ εφιστά, ωστόσο, την προσοχή στο γεγονός ότι σε πολλές περιπτώσεις μπορεί να αποδειχθεί δύσκολο να χαρακτηριστεί νομικά μια συναλλαγή ως τεχνητή.

4.4. Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει την πρόταση που είχε διατυπώσει σε παλαιότερη γνωμοδότησή της, ότι τα κράτη μέλη θα πρέπει να θεσπίσουν μια διαδικασία για να απαγορεύουν στις επιχειρήσεις που προωθούν τη φοροαποφυγή ή που ασκούν τις δραστηριότητες τους μέσω εδαφών που είναι αναγνωρισμένα ως φορολογικοί παράδεισοι την πρόσβαση σε δημόσιους και σε ευρωπαϊκούς πόρους.

4.5. Δεδομένου του σημαντικού όγκου των πληροφοριών που θα υπόκεινται σε υποχρεωτική αυτόματη ανταλλαγή, καθώς θα προστεθούν νέοι τύποι πληροφοριών σε εκείνους που καλύπτονται ήδη από το άρθρο 8 της οδηγίας, η ΕΟΚΕ συνιστά στα κράτη μέλη να εξασφαλίσουν τους ανθρώπινους πόρους και τις τεχνολογίες πληροφορικής που απαιτούνται για την ορθή εφαρμογή των διατάξεων της προτεινόμενης οδηγίας. Επιπροσθέτως, η ΕΟΚΕ θεωρεί απαραίτητη την κατάρτιση του προσωπικού των εθνικών φορολογικών αρχών που θα επιφορτιστεί με την υποχρεωτική αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών, τόσο στην ορθή χρήση των εντύπων που θα καταρτιστούν από κοινού με την Επιτροπή και θα διευκολύνουν αυτή την ανταλλαγή πληροφοριών όσο και στην καταχώριση των πληροφοριών αυτών στο μελλοντικό κεντρικό ευρετήριο που θα διαχειρίζεται η Επιτροπή.

4.6. Κατόπιν των τροποποιήσεων που επήλθαν το 2013 και εκείνων που προβλέπονται στην υπό εξέταση πρόταση οδηγίας, η οδηγία 2011/16/ΕΕ προβλέπει την ανταλλαγή πληροφοριών για όλους τους βασικούς τύπους εισοδημάτων των φυσικών προσώπων και ακόμη περισσότερους στην περίπτωση των νομικών προσώπων. Αυτό σημαίνει ότι τα κράτη μέλη θα έχουν στη διάθεσή τους πληροφορίες για τα εισοδήματα που έχουν παραχθεί στην επικράτεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι δομές που δημιουργούν οι επιχειρήσεις που προωθούν τον επιθετικό φορολογικό σχεδιασμό περιλαμβάνουν, σε πολλές περιπτώσεις, και κράτη ή εδάφη εκτός της ΕΕ. Στον βαθμό που η πρόταση της Επιτροπής στο υπό εξέταση σχέδιο οδηγίας είναι πιο φιλόδοξη από το σχέδιο προτύπου BEPS (διάβρωση της φορολογικής βάσης και της μεταφοράς των κερδών) που αποτελεί σήμερα αντικείμενο διαπραγμάτευσης σε επίπεδο ΟΟΣΑ, η ΕΟΚΕ συνιστά στην Επιτροπή και στα κράτη μέλη να εντείνουν τις προσπάθειές τους για συνεργασία, ούτως ώστε το πρότυπο BEPS και το πρότυπο για την υποχρεωτική αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών να καταστούν πραγματικά παγκόσμια πρότυπα.

4.7. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόταση της Επιτροπής να καταργηθεί η οδηγία 2003/48/ΕΚ του Συμβουλίου σχετικά με τη φορολόγηση των υπό μορφή τόκων εισοδημάτων από αποταμιεύσεις («οδηγία για τις αποταμιεύσεις»). Πρακτικά, όπως εξηγήσαμε και ανωτέρω, η οδηγία 2014/107/ΕΕ του Συμβουλίου, η οποία τροποποίησε την οδηγία 2011/16/ΕΕ του Συμβουλίου, καλύπτει όλα τα χρηματοπιστωτικά προϊόντα, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που προβλέπονται από την οδηγία για τη φορολόγηση των εισοδημάτων από αποταμιεύσεις. Σκοπός της εξεταζόμενης πρότασης οδηγίας είναι να αποφευχθεί η παράλληλη εφαρμογή δύο προτύπων για την ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με τους χρηματοοικονομικούς λογαριασμούς. Κατ' αυτόν τον τρόπο, η νομοθεσία για τον φορολογικό τομέα θα γίνει απλούστερη και διαφανέστερη.

Βρυξέλλες, 27 Μαΐου 2015.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση απόφασης του Συμβουλίου σχετικά με τις κατευθυντήριες γραμμές για τις πολιτικές απασχόλησης των κρατών μελών»

[COM(2015) 098 final — 2015/0051 (NLE)]

(2015/C 332/08)

Εισηγητής: ο κ. Carlos Manuel TRINDADE

Συνεισηγήτρια: η κ. Vladimíra DRBALOVÁ

Στις 10 Μαρτίου 2015, και σύμφωνα με το άρθρο 148 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την

Πρόταση απόφασης του Συμβουλίου σχετικά με τις κατευθυντήριες γραμμές για τις πολιτικές απασχόλησης των κρατών μελών

[COM/2015/098 final — 2015/0051 (NLE)]

Το ειδικευμένο τμήμα «Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις, δικαιώματα του πολίτη», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 7 Μαΐου 2015.

Κατά την 508η σύνοδο ολομέλειας, της 27ης και 28ης Μαΐου 2015 (συνεδρίαση της 27ης Μαΐου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 109 ψήφους υπέρ, 9 κατά και 4 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η μακρά και επίμονη κρίση της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) έχει ιδιαίτερα αρνητικές επιπτώσεις, αφενός, στα επίπεδα απασχόλησης και ιδίως στη μακροχρόνια ανεργία, καθυστερώντας και δυσχεραίνοντας τη μετάβαση των νέων από την εκπαίδευση στην εργασία, και αφετέρου, στα επίπεδα φτώχειας που παρατηρούνται στη μεγάλη πλειοψηφία των κρατών μελών, παρά τις προσπάθειες που καταβλήθηκαν και τα μέτρα που ελήφθησαν· παράλληλα, και σε αντίθεση με την επιθυμητή σύγκλιση των οικονομιών, οξύνθηκαν οι διαφορές μεταξύ κρατών μελών και μεταξύ περιφερειών στο εσωτερικό τους. Η ΕΟΚΕ θεωρεί απαράδεκτη αυτή την κατάσταση και συνιστά στην Επιτροπή να ορίσει, σε συνεργασία με τα κράτη μέλη, λεπτομερείς και βραχυπρόθεσμους στόχους και μέτρα προκειμένου να αντιστραφεί η κατάσταση αυτή.

1.2. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή τροποποίησε τις κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση (ΚΓΑ) για το 2015, κατά τρόπο που να αντανακλούν την πρόσφατη κατάσταση και να επιτρέπουν την αντιμετώπιση πολλών από τις υφιστάμενες οικονομικές και κοινωνικές αδυναμίες.

1.3. Λαμβάνοντας υπόψη ιδίως το γεγονός ότι υπάρχει μεγάλη αλληλεπίδραση μεταξύ των ΚΓΑ και των γενικών προσανατολισμών των οικονομικών πολιτικών (ΓΠΟΠ) των κρατών μελών και της ΕΕ, η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή και τα κράτη μέλη να προβούν επειγόντως στις αναγκαίες μεταβολές των οικονομικών, δημοσιονομικών και κοινωνικών πολιτικών, ώστε να επιδιωχθεί η πλήρης επίτευξη των στόχων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020», βάσει διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων.

1.4. Η ΕΟΚΕ χαιρέτισε τη δέσμη μέτρων για τις κοινωνικές επενδύσεις ⁽¹⁾ και επικρότησε την πρωτοβουλία «Εγγυήσεις για τη νεολαία», διατύπωσε δε προτάσεις βελτίωσης ⁽²⁾. Η συμβολή της ΕΟΚΕ παραμένει επίκαιρη και πρέπει να τύχει της δέουσας προσοχής εκ μέρους της Επιτροπής, στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου. Ο ρόλος των κρατών μελών στην ενίσχυση των δημοσίων επενδύσεων με σκοπό τη δημιουργία απασχόλησης είναι καθοριστικός και η πτυχή της απασχόλησης πρέπει να αναχθεί σε σημαντικό κριτήριο επιλογής των υποψηφιοτήτων κατά τις διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων.

1.5. Κατά την ΕΟΚΕ, οι νέες κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση πρέπει να ξεπεράσουν τις αδυναμίες και να οδηγήσουν σε δυναμική κινητοποίηση όλων των οικονομικών και κοινωνικών φορέων για τη στήριξη κατάλληλων και ρεαλιστικών πολιτικών που να ενισχύουν την οικονομική ανάπτυξη και την ανταγωνιστικότητα και να οδηγήσουν στη δημιουργία απασχόλησης, με στόχο την υλοποίηση της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» (και της έξυπνης, βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης που αυτή προβλέπει) και να επιτυγχάνουν βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των Ευρωπαίων πολιτών και εναρμόνισή τους με παράλληλη διατήρηση της προόδου.

⁽¹⁾ ΕΕ C 226 της 16.7.2014, σ. 21.

⁽²⁾ SOC/522, 18.3.2015 — Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Πρωτοβουλία για την απασχόληση των νέων — προχρηματοδότηση» (δεν έχει δημοσιευτεί ακόμη στην ΕΕ).

1.6. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την έντονη ανησυχία της για την παράταση της πολιτικής λιτότητας στην ΕΕ, η οποία θα εμποδίσει την υλοποίηση των στόχων απασχόλησης και περιορισμού της φτώχειας. Από την άποψη αυτή, η ΕΟΚΕ εκφράζει την έκπληξή της για το γεγονός ότι η Επιτροπή —τόσο στην κοινή έκθεση για την απασχόληση όσο και στις κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση— αγνοεί παντελώς τον κίνδυνο να μετατραπεί σε αποπληθωρισμό ο χαμηλός πληθωρισμός. Ορισμένες πληθυσμιακές ομάδες έχουν πληγεί όλως ιδιαίτερος, όπως οι νέοι, τα άτομα με χαμηλή ειδίκευση, οι μακροχρόνια άνεργοι, οι γυναίκες, τα άτομα με αναπηρία, οι μετανάστες, τα παιδιά, οι Ρομά και οι μονογονεϊκές οικογένειες. Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι στις κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση δεν αντικατοπτρίζεται επαρκώς η αναγκαιότητα να αναδειχθεί η καταπολέμηση της ανεργίας και της φτώχειας σε κεντρικό στόχο της πολιτικής της ΕΕ και των κρατών μελών.

1.6.1. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η ΕΕ απέτυχε να δημιουργήσει και να προσφέρει ευκαιρίες απασχόλησης, οι δε προκλήσεις που η ΕΕ και τα κράτη μέλη καλούνται να αντιμετωπίσουν με κατάλληλες και επείγουσες λύσεις είναι πολλές:

- α) τα παρατεινόμενα υψηλά ποσοστά ανεργίας σε πολλά κράτη μέλη·
- β) η απaráδεκτα υψηλή ανεργία των νέων·
- γ) η άκρως ανησυχητική μακροχρόνια ανεργία·
- δ) ο επιδεινούμενος κατακερματισμός της αγοράς εργασίας και η συνεχής αύξηση των άτυπων συμβάσεων·
- ε) η χαμηλή ποιότητα των νέων θέσεων εργασίας·
- στ) ο υψηλός κίνδυνος κοινωνικού αποκλεισμού και διαχωρισμού, κυρίως των παιδιών, των Ρομά, των μεταναστών και των αστέγων, με αποτέλεσμα την απόλεια επαφής με την αγορά εργασίας και την αυξημένη φτώχεια·
- ζ) ο αυξανόμενος αριθμός των περιπτώσεων χαμηλών μισθών αλλά και της «φτώχειας στην εργασία»·
- η) οι αυξανόμενες ανισότητες μεταξύ και εντός των κρατών μελών·
- θ) η χαμηλή κινητικότητα των εργαζομένων στην ΕΕ·
- ι) η παρατεινόμενη ανισότητα μεταξύ των φύλων και το γεγονός ότι οι γυναίκες αντιμετωπίζουν υψηλότερο κίνδυνο φτώχειας·
- ια) η ανεπαρκής αντιστοιχία μεταξύ προσφοράς και ζήτησης εργασίας λόγω ασυμβατότητας δεξιοτήτων, και το χαμηλό ποσοστό μετάβασης από τις σπουδές στην εργασία·
- ιβ) η ανεπαρκής συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων και της κοινωνίας των πολιτών στις πολιτικές της αγοράς εργασίας.

1.6.2. Οι κατευθυντήριες γραμμές θα έπρεπε να ορίζουν ποσοτικοποιημένους στόχους για την απασχόληση και τη μείωση της φτώχειας, καθώς επίσης και μετρήσιμους στόχους για τις ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού. Οι στόχοι των κρατών μελών θα έπρεπε να είναι επαρκώς φιλόδοξοι ώστε να επιτρέψουν στην ΕΕ να επιτύχει τους στόχους που έχουν οριστεί για το σύνολο του ευρωπαϊκού χώρου, λαμβανομένων υπόψη, ωστόσο, των κατά τόπους ειδικών συνθηκών.

1.6.3. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, η έλλειψη βραχυπρόθεσμων και μεσοπρόθεσμων ποσοτικών στόχων στις κατευθυντήριες γραμμές αντανάκλα μια αποδυνάμωση της αντιμετώπισης της απασχόλησης και της φτώχειας σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Η μεταβίβαση του ορισμού στόχων αποκλειστικά στα κράτη μέλη θα συντελέσει σε μείωση της δέσμευσης των κρατών μελών υπέρ των πολιτικών απασχόλησης και καταπολέμησης της φτώχειας και κατά του κοινωνικού αποκλεισμού.

1.6.4. Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να προωθήσει την κοινωνική οικονομία ως ένα από τα μέσα αύξησης των ευκαιριών της αγοράς εργασίας για τους ανέργους και τις ευάλωτες ομάδες, συνιστά δε στα κράτη μέλη να χορηγήσουν επαρκή και βιώσιμη χρηματοδότηση.

1.6.5. Η ΕΟΚΕ συμμερίζεται τη διαπίστωση της Επιτροπής όσον αφορά τη συνεχιζόμενη περιορισμένη πρόσβαση των ΜΜΕ στη χρηματοδότηση, γεγονός που συνιστά σημαντικό εμπόδιο για τη δημιουργία απασχόλησης. Προσθέτει ότι η εξέλιξη της πολιτικής της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ) δεν οδήγησε σε βελτίωση των συνθηκών χρηματοδότησης στην πραγματική οικονομία, γεγονός που ανησυχεί την ΕΟΚΕ και πρέπει να τύχει της ιδιαίτερης προσοχής της ΕΕ και των κρατών μελών. Το δυναμικό δημιουργίας απασχόλησης των ΜΜΕ πρέπει να αξιοποιηθεί καλύτερα, με βάση τη βελτίωση της πρόσβασης σε χρηματοδότηση, τις νέες τεχνολογίες της πληροφορίας και των επικοινωνιών (ΤΠΕ) και τις ευκαιρίες της αγοράς, και με συνυπολογισμό του ρόλου των μεσαίων και των μεγάλων επιχειρήσεων στη διαδικασία αυτή.

1.6.6. Η ΕΟΚΕ είναι πεπεισμένη ότι η επάνοδος στην οικονομική ανάπτυξη με στόχο τη βελτίωση της αγοράς εργασίας πρέπει να στηριχτεί κατά κύριο λόγο στην ενίσχυση της εσωτερικής ζήτησης, ιδίως μέσω σημαντικών δημοσίων επενδύσεων, που λειτουργούν ως καταλύτης για τις ιδιωτικές επενδύσεις. Αυτή είναι η μέθοδος για να πλησιάσει η Ευρώπη την πλήρη απασχόληση, έναν στόχο που εξακολουθεί να έχει καίρια σημασία για την ΕΟΚΕ.

1.6.7. Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι οι κοινωνικές πτυχές των δημοσίων συμβάσεων μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στη βελτίωση της ποιότητας των αγορών εργασίας. Όλες οι δημόσιες συμβάσεις πρέπει να περιλαμβάνουν διατάξεις που να απαγορεύουν στον ανάδοχο ή στους υπεργολάβους του τη χρήση επισφαλών συμβάσεων εργασίας, τον ξαναγκασμό σε αυτοαπασχόληση ή τις υπερβολικά μεγάλες προθεσμίες λήξης των τιμολογίων.

1.6.8. Η ΕΟΚΕ καλεί τα κράτη μέλη να μεριμνούν για την αποτελεσματικότερη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων στις πολιτικές ρύθμισης της αγοράς εργασίας, ειδικότερα δε στην προώθηση των συλλογικών συμβάσεων, στην ενίσχυση των ενεργών πολιτικών για την αγορά εργασίας και στην τόνωση της επένδυσης σε ανθρώπινο κεφάλαιο, με στόχο την αντιμετώπιση κοινωνικών κινδύνων και την επίτευξη ευρύτερης κοινωνικής ένταξης.

1.6.9. Η ΕΟΚΕ ζητά να τροποποιηθεί ως εξής το κείμενο της πρότασης κατευθυντήριων γραμμών για την απασχόληση:

- Κατευθυντήρια γραμμή 5: Να προστεθούν στην πρώτη φράση τα εξής: «[...] να μειώσουν τα εμπόδια για τις επιχειρήσεις όσον αφορά τις προσλήψεις **και να προάγουν τη σταθερότητα της απασχόλησης και την ποιότητα των θέσεων εργασίας [...]**» και στο τέλος της ίδιας φράσης τα εξής: «**[...], καθώς επίσης και να απαιτήσουν τη φιλόδοξη αξιοποίηση κοινωνικών επενδύσεων για την τόνωση της απασχόλησης.**».
- Κατευθυντήρια γραμμή 6: Να συμπεριληφθεί **ειδικός μετρήσιμος στόχος για την καταπολέμηση της ανεργίας των νέων και να εξετάζεται τακτικά κατά πόσον οι πόροι δαπανήθηκαν εωφελώς.**
- Κατευθυντήρια γραμμή 7:
 - Μια πιο ενεργή συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων και της κοινωνίας των πολιτών στον σχεδιασμό και την εφαρμογή των αντίστοιχων μεταρρυθμίσεων είναι ευπρόσδεκτη, **σύμφωνα με τις εθνικές πρακτικές και με σεβασμό της αυτονομίας των κοινωνικών εταίρων των επιμέρους κρατών μελών.**
 - Στο τέλος της πρώτης παραγράφου, να προστεθούν τα εξής: «Οι δημόσιοι οργανισμοί πρέπει να αποτελούν παράδειγμα προς μίμηση όσον αφορά την ποιότητα της απασχόλησης, προστατεύοντας ιδίως τις κοινωνικές πτυχές των δημοσίων συμβάσεων, και συγκεκριμένα την πρόσληψη μακροχρόνια ανέργων και ατόμων αποκλεισμένων από την αγορά εργασίας.»
 - Να συμπληρωθεί ο ορισμός της «ποιότητας της απασχόλησης» ως εξής: «Θα πρέπει να εξασφαλίζεται η ποιότητα της απασχόλησης όσον αφορά **τους δίκαιους μισθούς και τις επαρκείς αμοιβές, τις σταθερές σχέσεις εργασίας και την εκπροσώπηση των εργαζομένων**, την κοινωνικοοικονομική ασφάλεια [...]» και να τροποποιηθεί ο τίτλος της κατευθυντήριας γραμμής: «**Βελτίωση της λειτουργίας των αγορών εργασίας για τη δημιουργία ποιοτικών θέσεων εργασίας.**».
 - Κατευθυντήρια γραμμή 8: **Να διαγραφεί η πρόταση αυτόματης σύνδεσης της νόμιμης ηλικίας συνταξιοδότησης στα κράτη μέλη με το προσδόκιμο ζωής**, και να προστεθεί, αντιθέτως, **η ανάγκη προώθησης μέτρων που να προσεγγίζουν την πραγματική ηλικία συνταξιοδότησης προς τη νόμιμη.**

2. Εισαγωγή

2.1. Στην Ετήσια Επισκόπηση της Ανάπτυξης για το 2015 ⁽³⁾, που σηματοδοτεί την έναρξη του 5ου Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, η Επιτροπή συνιστά τρεις βασικούς πυλώνες για την οικονομική και κοινωνική πολιτική της ΕΕ το 2015: συντονισμένη προώθηση των επενδύσεων, ανανέωση της δέσμευσης για διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις και επίδιξη δημοσιονομικής υπευθυνότητας.

⁽³⁾ COM(2014) 902 final.

2.2. Ως συστατικό στοιχείο της δέσμης εγγράφων που δημοσιεύονται παράλληλα με την ετήσια επισκόπηση της ανάπτυξης, η κοινή έκθεση για την απασχόληση ⁽⁴⁾ εξετάζει την εξέλιξη της απασχόλησης και την κοινωνική κατάσταση στην Ευρώπη, με βάση την εφαρμογή των κατευθυντήριων γραμμών για την απασχόληση, τα εθνικά μεταρρυθμιστικά προγράμματα και τις ειδικές ανά χώρα συστάσεις σε εθνικό επίπεδο.

2.3. Το 2014, το ΑΕγχΠ σημείωσε αύξηση κατά 1,3 % στην ΕΕ και κατά 0,8 % στην ευρωζώνη. Το 2015, η αύξηση θα είναι ελαφρώς ανώτερη (1,5 % και 1,1 % αντιστοίχως), ενώ αναμένεται να βελτιωθεί το 2016 (2,0 % και 1,7 % αντιστοίχως). Υπάρχουν εσωτερικοί παράγοντες που εμποδίζουν μια ταχύτερη ανάπτυξη στην ΕΕ. Ο συνεχιζόμενος κίνδυνος της χαμηλής οικονομικής ανάπτυξης, που πλησιάζει τον μηδενικό πληθωρισμό, και του υψηλού ποσοστού ανεργίας αποτελούν πλέον κυρίαρχη πηγή προβληματισμού.

2.4. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί απολύτως ότι τα χαμηλά επίπεδα επενδύσεων δυσχεραίνουν την ανάκαμψη στην Ευρώπη. Χαιρετίζει, συνεπώς, την πρόθεση της Επιτροπής να ενισχύσει την ανταγωνιστικότητα και να τονώσει τις επενδύσεις με στόχο τη δημιουργία απασχόλησης, σημειώνει δε ότι το Επενδυτικό σχέδιο για την Ευρώπη ⁽⁵⁾ συνιστά ένα βήμα προς τη σωστή κατεύθυνση, αλλά είναι υπερβολικά περιορισμένο, καθώς αγνοεί την αναγκαιότητα δυναμικών δημόσιων επενδύσεων, προβλέπει μόνο επενδύσεις σε υποδομές, ενώ παραβλέπει τις κοινωνικές επενδύσεις ⁽⁶⁾. Η ΕΟΚΕ συνιστά οι μελλοντικές δημόσιες επενδύσεις να μην θεωρούνται ως έξοδα για τους σκοπούς του υπολογισμού των ελλειμμάτων σύμφωνα με τους δημοσιονομικούς κανόνες της ΕΕ, τονίζει δε ότι απαιτούνται νέες προσεγγίσεις για την άντληση πόρων, καθώς και ισόρροπη διαχείριση του πλεονάσματος πόρων σε ορισμένα κράτη μέλη με την ανεπάρκεια σε άλλα.

2.5. Στην παρούσα γνωμοδότηση, η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει συστάσεις που έχει διατυπώσει σε προγενέστερες γνωμοδοτήσεις της ⁽⁷⁾, οι οποίες όμως δεν έτυχαν της δέουσας προσοχής εκ μέρους της Επιτροπής.

3. Συνέχιση των υψηλών ποσοστών ανεργίας, ιδίως της μακροχρόνιας και της ανεργίας των νέων, της φτώχειας και των κοινωνικών ανισοτήτων στην ΕΕ

3.1. Στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζονται οι σημαντικότερες πτυχές της Κοινής έκθεσης για την απασχόληση ⁽⁸⁾, που αντικατοπτρίζουν τη σημερινή κοινωνική κατάσταση στην ΕΕ.

3.2. Η Ευρώπη εξακολουθεί να αντιμετωπίζει μια εξαιρετικά κρίσιμη κατάσταση από άποψη **ανεργίας** ⁽⁹⁾, με μεγάλες αποκλίσεις μεταξύ κρατών μελών. Η ΕΕ αριθμεί σήμερα 24,1 εκατ. ανέργους και τα ποσοστά ανεργίας κυμαίνονται από 4,8 % στη Γερμανία και 4,9 % στην Αυστρία έως 23,7 % στην Ισπανία και 25,8 % στην Ελλάδα.

3.2.1. Ανάμεσα στο πρώτο τρίμηνο του 2008 και το πρώτο τρίμηνο του 2014 ⁽¹⁰⁾, οι περιπτώσεις πλήρους απασχόλησης μειώθηκαν κατά 8,1 εκατ., ενώ παράλληλα σημειώνεται σταθερή αύξηση των περιπτώσεων μερικής απασχόλησης (αύξηση κατά 4 εκατ.). Αναγνωρίζεται επίσης ότι οι επιπτώσεις από τις αναπροσαρμογές βάρυναν κυρίως τις προσωρινές θέσεις εργασίας (μη ανανέωση των συμβάσεων).

3.2.2. Η μακροχρόνια ανεργία συνεχίζει να αυξάνεται και το τελευταίο έτος ανήλθε από το 45 % στο 49 % της συνολικής ανεργίας. Οι κίνδυνοι περιθωριοποίησης έχουν αυξηθεί στην Ευρώπη, καθώς «[...] ο ένας στους πέντε μακροχρόνια ανέργους στην ΕΕ δεν έχει εργαστεί ποτέ, και τρεις από τους τέσσερις είναι νέοι κάτω των 35 ετών [...]» ⁽¹¹⁾.

3.2.3. Οι νέοι ⁽¹²⁾ και οι λιγότερο ειδικευμένοι εργαζόμενοι είναι εκείνοι που επλήγησαν περισσότερο από την αύξηση της ανεργίας, σημειώνοντας ποσοστά σχεδόν διπλάσια από της συνολικής ανεργίας. Τα ποσοστά ανεργίας των νέων κυμαίνονται από 7,6 % στη Γερμανία και 9,1 % στην Αυστρία έως 50,7 % στην Ελλάδα και 53,7 % στην Ισπανία.

⁽⁴⁾ COM(2014) 906 final.

⁽⁵⁾ COM(2014) 903 final.

⁽⁶⁾ Βλέπε γνωμοδότηση ECO/374, 19.3.2015 με θέμα «Ένα Επενδυτικό σχέδιο για την Ευρώπη» (δεν έχει δημοσιευτεί ακόμη στην ΕΕ).

⁽⁷⁾ EE C 133 της 9.5.2013, σ. 77· EE C 11 της 15.1.2013, σ. 65· EE C 143 της 22.5.2012, σ. 94 και EE C 21 της 21.1.2011, σ. 66.

⁽⁸⁾ COM(2014) 906 final.

⁽⁹⁾ Παρότι κατώτερο κατά 0,3 εκατοστιαίες μονάδες σε σύγκριση με τον Δεκέμβριο του 2013, το ποσοστό ανεργίας στην ΕΕ των 28 τον Δεκέμβριο του 2014 ανερχόταν σε 9,9 % (11,4 % στην ευρωζώνη — ΕΖ των 18).

⁽¹⁰⁾ COM(2014) 906 final.

⁽¹¹⁾ Ό.π.

⁽¹²⁾ Παρότι κατώτερο κατά 1,7 εκατοστιαίες μονάδες σε σύγκριση με τον Δεκέμβριο του 2013, το ποσοστό ανεργίας των νέων στην ΕΕ των 28 τον Δεκέμβριο του 2014 ανερχόταν σε 21,4 % (23 % στη ΕΖ των 18).

3.3. Η εξέλιξη αυτή ως προς την ανεργία αντικατοπτρίζεται και στο **ποσοστό απασχόλησης** της ΕΕ, που εξακολουθεί να σημειώνει αρνητική τάση (¹³), γεγονός που καθιστά πρακτικά ανέφικτο τον στόχο του 75 % που έχει οριστεί για το 2020. Επιπλέον, σημειώνονται σημαντικές ανισορροπίες στην εξέλιξη της απασχόλησης μεταξύ των διαφόρων τμημάτων της αγοράς εργασίας, μεταξύ των διαφόρων κρατών μελών και μεταξύ των περιφερειών τους.

3.3.1. Το 2013 τα χαμηλότερα ποσοστά απασχόλησης καταγράφονταν στα κράτη μέλη της νότιας Ευρώπης. Μεταξύ 2008 και 2013, σε πολλά κράτη μέλη του Νότου σημειώθηκε αισθητή πτώση των ποσοστών απασχόλησης, ενώ σε ορισμένα κράτη μέλη του Βορρά σημειώθηκε βελτίωση ή διατήρηση στα ίδια επίπεδα.

3.3.2. Το ποσοστό απασχόλησης των νέων (15-24 ετών) μειώθηκε από 37 % το 2008 σε μόλις 32 % το 2013, σημειώντας πτώση κατά πέντε εκατοστιαίες μονάδες (¹⁴). Σε 8 κράτη μέλη, το ποσοστό απασχόλησης των νέων φαίνεται μάλιστα να έχει μειωθεί κατά 12 εκατοστιαίες μονάδες ή και περισσότερο. Η Γερμανία είναι η μόνη περίπτωση που δεν εμφανίζει μείωση του ποσοστού απασχόλησης των νέων (47 %).

3.4. Στην ανακοίνωση σημειώνεται ότι **το ποσοστό του πληθυσμού που διατρέχει κίνδυνο φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού** αυξήθηκε σημαντικά, με όξυνση των αποκλίσεων μεταξύ κρατών μελών. Μεταξύ 2008 και 2012, ο αριθμός των Ευρωπαίων σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού αυξήθηκε κατά 9 εκατ., φθάνοντας στο 25,1 % του πληθυσμού. Η ΕΟΚΕ θεωρεί απαράδεκτο το ότι, σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες, το ποσοστό του πληθυσμού που διατρέχει κίνδυνο φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού παρέμεινε πολύ υψηλό και επιδεινώθηκε τα τελευταία χρόνια (¹⁵).

3.4.1. Καταγράφεται αυξανόμενος αριθμός νοικοκυριών άνεργων ή με χαμηλή ένταση εργασίας, καθώς και φτώχειας «εντός της εργασίας». Το 2013 σχεδόν 32 εκατ. άτομα αντιμετώπιζαν σοβαρές στερήσεις σε υλικά αγαθά.

3.4.2. Ο κίνδυνος φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού των παιδιών αυξάνεται, με τις μονογονεϊκές οικογένειες να αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας σε ποσοστό διπλάσιο απ' ό,τι οι οικογένειες με δύο ενήλικες (¹⁶). Για τους πολίτες τρίτων χωρών, ο κίνδυνος φτώχειας εμφανίζει επίσης ποσοστό διπλάσιο απ' ό,τι για τους πολίτες των κρατών μελών (49 % έναντι 24 % το 2012). Το 31 % περίπου των οικογενειών με τρία ή περισσότερα παιδιά αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού.

3.4.3. Από το 2011 μειώνονται οι κοινωνικές δαπάνες, γεγονός που επιδεινώνει τις οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες (¹⁷). Σε ορισμένα κράτη μέλη, τα άτομα σε ευάλωτη κατάσταση και με χαμηλά εισοδήματα εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν δυσχέρειες πρόσβασης σε ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, ιδίως στη Φινλανδία, την Πορτογαλία και την Ελλάδα.

3.5. Ο **κατακερματισμός της αγοράς εργασίας** εξακολουθεί να είναι σημαντικός σε διάφορα κράτη μέλη, με κύρια χαρακτηριστικά τα υψηλά ποσοστά προσωρινής (40 %) και μερικής (30 %) απασχόλησης των νέων, τις παρατεινόμενες μισθολογικές ανισότητες μεταξύ ανδρών και γυναικών και τα χαμηλά ποσοστά μετάβασης από λιγότερο προστατευμένες συμβατικές μορφές εργασίας προς περισσότερο προστατευμένες.

4. Γενικές παρατηρήσεις σχετικά με τις προτεινόμενες κατευθυντήριες γραμμές

4.1. Σύμφωνα με τα συμπεράσματα της πρόσφατης δημόσιας διαβούλευσης σχετικά με τη στρατηγική «Ευρώπη 2020» (¹⁸), η ΕΕ βρίσκεται πολύ μακριά από την επίτευξη των ταχθέντων στόχων όσον αφορά την απασχόληση, την έρευνα και ανάπτυξη (E & A) και τη φτώχεια. Τα στοιχεία του 2013 εμφανίζουν ποσοστό απασχόλησης 68,4 % (πολύ χαμηλότερο από τον στόχο του 75 %), επίπεδο επενδύσεων σε E & A 2,0 % του ΑΕγχΠ (μακριά από τον στόχο του 3 %) και 122 εκατ. άτομα σε κίνδυνο φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού (αρκετά μακριά από τον στόχο των 97 εκατ.).

4.2. Η ΕΟΚΕ σημειώνει τις προόδους που επιδεικνύει η Επιτροπή στις υπό εξέταση κατευθυντήριες γραμμές, σε σύγκριση με τις αντίστοιχες του 2010, και χαιρετίζει ιδιαίτερα την πιο εποικοδομητική προσέγγιση στην κατευθυντήρια γραμμή 5.

4.3. Μέσα στη συγκυρία της παρατεινόμενης οικονομικής και χρηματοπιστωτικής κρίσης και της πολύ εύθραυστης ακόμη ανάκαμψης, η καταπολέμηση της ανεργίας και της φτώχειας πρέπει να συνιστούν κεντρικούς στόχους της πολιτικής της ΕΕ και των κρατών μελών. Η ΕΟΚΕ είναι της άποψης ότι οι πρωτοβουλίες για την παρακολούθηση της αγοράς εργασίας, της μετάβασης από την εκπαίδευση στην απασχόληση και της καταπολέμησης της φτώχειας πρέπει να βελτιωθούν και να συμπεριλάβουν ειδικούς στόχους και μέτρα για τις πλέον ευάλωτες ομάδες.

(¹³) Το 2013 το ποσοστό απασχόλησης στην ΕΕ ήταν 68,4 %, ενώ το 2008 ήταν 70,3 % (πτώση κατά 1,9 εκατοστιαίες μονάδες).

(¹⁴) Μεταξύ 2008 και 2013, το ποσοστό απασχόλησης (για την ηλικιακή ομάδα 20-64 ετών) στην ΕΖ των 18 σημείωσε πτώση κατά 2,5 εκατοστιαίες μονάδες, καθώς μειώθηκε από 70,2 % το 2008 σε 67,7 % το 2013.

(¹⁵) COM(2014) 906 final.

(¹⁶) Το 2012 στην ΕΕ των 28 τα ποσοστά αυτά ήταν 47,8 % και 24,4 % αντιστοίχως.

(¹⁷) COM(2014) 906 final.

(¹⁸) COM(2015) 100 final.

4.4. Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι στις κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση δεν περιλαμβάνονται ποσοτικοί στόχοι, γεγονός που αποδυναμώνει τη δέσμευση των κρατών μελών υπέρ της υλοποίησης κοινών στόχων για την απασχόληση στην ΕΕ. Σε πολλές γνωμοδοτήσεις της, η ΕΟΚΕ έχει διατυπώσει προτάσεις για τον ορισμό μετρήσιμων στόχων, ιδίως όσον αφορά τις ίσες ευκαιρίες, την απασχόληση των νέων, την καταπολέμηση των επισφαλών από άποψη κοινωνικής προστασίας εργασιακών σχέσεων, την καταπολέμηση της φτώχειας (συμπεριλαμβανομένης της φτώχειας των εργαζομένων), καθώς και την απασχόληση των μεταναστών και των ατόμων με αναπηρία⁽¹⁹⁾.

4.5. Οι κοινωνικές πτυχές πρέπει να συμπεριληφθούν στις διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων ως ένα από τα κυριότερα μέσα βελτίωσης της ποιότητας της αγοράς εργασίας και τόνωσης της ζήτησης εργατικού δυναμικού.

4.6. Η ευρωπαϊκή στρατηγική υπέρ της απασχόλησης πρέπει να περιλαμβάνει σαφείς στόχους σε θέματα όπως η μείωση της ανεργίας των νέων, η μείωση της μακροχρόνιας ανεργίας, η ταχεία προσφορά εργασίας ή κατάρτισης στους νέους, η δημιουργία κατάλληλων δομών υποδοχής με σκοπό τον καλύτερο συνδυασμό επαγγελματικού και οικογενειακού βίου, ο περιορισμός των ανισοτήτων μεταξύ ανδρών και γυναικών και η καταπολέμηση της φτώχειας και, παράλληλα, η αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των ληφθέντων μέτρων. Οι κατευθυντήριες γραμμές του 2010 ελάχιστα συνέβαλαν στη βελτίωση της απασχόλησης και τη μείωση της φτώχειας· συνεπώς, αυτή η απουσία προόδου καθιστά απαραίτητη την αναζήτηση πιο φιλόδοξων λύσεων εκ μέρους της ΕΕ και των κρατών μελών της.

5. Ειδικές παρατηρήσεις και προτάσεις τροποποίησης των τεσσάρων κατευθυντήριων γραμμών για την απασχόληση

5.1. Κατευθυντήρια γραμμή 5: Τόνωση της ζήτησης εργασίας

5.1.1. Η ΕΟΚΕ έχει υποστηρίξει ρητά τον στόχο της ΕΕ να αυξηθεί το ποσοστό απασχόλησης σε 75 % έως το 2020. Ωστόσο, θεωρεί ανησυχητική την αρνητική τάση που παρατηρείται τα τελευταία χρόνια, η οποία καθιστά αναγκαία μια αλλαγή των πολιτικών, ώστε να μπορέσει ακόμη να επιτευχθεί αυτός ο στόχος.

5.1.2. Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι ο ρόλος του κράτους και των δημοσίων επενδύσεων έχει καθοριστική σημασία για τη δημιουργία απασχόλησης. Ως εκ τούτου, ζητά να καταβληθούν σημαντικές προσπάθειες στους τομείς των δημοσίων επενδύσεων και των έξυπνων και φιλόδοξων πολιτικών απασχόλησης, με στόχο τη δημιουργία θέσεων εργασίας, μέσω του ορισμού της διάστασης της απασχόλησης ως σημαντικού κριτηρίου για την ανάθεση δημοσίων συμβάσεων. Οι «πράσινες» (βελτίωση/διατήρηση της ποιότητας του περιβάλλοντος) και οι «λευκές» (υγεία, φροντίδα) θέσεις εργασίας και οι θέσεις στους τομείς της τεχνολογίας, καθώς και οι ομάδες των νέων και των μακροχρόνια ανέργων πρέπει να αποτελέσουν άξονες προτεραιότητας στις κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση.

5.1.3. Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει τα μέτρα που αποσκοπούν στη διευκόλυνση της δημιουργίας απασχόλησης, ειδικότερα δε τη στήριξη προς τις ΜΜΕ, την επιχειρηματικότητα, την προώθηση της κοινωνικής οικονομίας και της κοινωνικής καινοτομίας. Καλεί, λοιπόν, την ΕΕ και τα κράτη μέλη να επικεντρώσουν τις προσπάθειες στα μέτρα αυτά. Παράλληλα, ζητά η δημιουργία απασχόλησης να στηρίζεται σε βιώσιμες βάσεις. Με την προοπτική αυτή, προτείνει να συμπληρωθεί ως εξής η πρώτη φράση της κατευθυντήριας γραμμής 5: «[...] να μειώσουν τα εμπόδια για τις επιχειρήσεις όσον αφορά τις προσλήψεις **και να προωθήσουν τη σταθερότητα της απασχόλησης και την ποιότητα των θέσεων εργασίας**, [...]».

5.1.4. Η ΕΟΚΕ πιστεύει εδώ και πολύ καιρό ότι, για τη δημιουργία απασχόλησης και την επίτευξη μεγαλύτερης οικονομικής ανάπτυξης, πρέπει να στηριχτούμε στην Ε & Α, στην κατάρτιση, στις υποδομές, στην υγεία και τις κοινωνικές υπηρεσίες. Από την άποψη αυτή, η ΕΟΚΕ έχει τονίσει τις πολλαπλές θετικές επιδράσεις των κοινωνικών επενδύσεων στην απασχόληση και έχει συστήσει η προώθηση των επενδύσεων να αποτελεί καθοριστικό στοιχείο κατά την αναθέωση των ολοκληρωμένων κατευθυντήριων γραμμών⁽²⁰⁾.

5.1.5. Όσον αφορά τη φορολογία, η ΕΟΚΕ συνιστά τροποποιήσεις που να μειώνουν τη φορολογική επιβάρυνση της εργασίας, αρκεί να μην υπονομεύουν τα επίπεδα κοινωνικής προστασίας και άλλων κοινωνικών δαπανών, τα οποία, άλλωστε, πρέπει να αυξηθούν. Όλες οι μορφές εσόδων πρέπει να συμβάλλουν, κατά τον δέοντα τρόπο, στη χρηματοδότηση της κοινωνικής ασφάλισης. Απαιτείται, επομένως, να ξεταστεί η δυνατότητα άλλων πηγών εισπραξής που να αντισταθμίζουν τη συγκεκριμένη μείωση (λόγου χάρι, ίδιοι πόροι της ΕΕ⁽²¹⁾, φορολόγηση των χρηματοπιστωτικών συναλλαγών, φορολογία των ακινήτων και των επιχειρήσεων).

5.1.6. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την Επιτροπή ότι απαιτείται προώθηση του κοινωνικού διαλόγου και των συλλογικών συμβάσεων, σε συνάρτηση με τις εθνικές ιδιαιτερότητες και με τη διατήρηση της αυτονομίας των κοινωνικών εταίρων. Ο ορισμός κατώτερου μισθού ανά κράτος και η αύξηση των χαμηλότερων μισθών έχουν θετική επίδραση στην αύξηση της εσωτερικής ζήτησης και τη μείωση της φτώχειας.

⁽¹⁹⁾ ΕΕ C 242 της 23.7.2015, σ. 9· ΕΕ C 12 της 15.1.2015, σ. 16· ΕΕ C 354 της 28.12.2010, σ. 8· ΕΕ C 318 της 23.12.2009, σ. 52· ΕΕ C 318 της 23.12.2009, σ. 15 και ΕΕ C 318 της 23.12.2009, σ. 113.

⁽²⁰⁾ ΕΕ C 226 της 16.7.2014, σημ. 1.5 και 5.3.3.

⁽²¹⁾ Βλέπε γνωμοδότηση ECO/377 με θέμα «Ένας ευρωπαϊκός φόρος ως ίδιος πόρος της ΕΕ» (δεν έχει δημοσιευτεί ακόμη στην ΕΕ).

5.2. Κατευθυντήρια γραμμή 6: Ενίσχυση της προσφοράς εργασίας και των δεξιοτήτων

5.2.1. Όπως έχει δηλώσει η ΕΟΚΕ, μια πολιτική που αποβλέπει στην ποιότητα της απασχόλησης και θεσπίζει φιλόδοξους στόχους σε θέματα παιδείας, επαγγελματικής κατάρτισης και διά βίου μάθησης συμβάλλει σημαντικά στην οικονομική ανάπτυξη και την αύξηση της παραγωγικότητας. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ χαιρετίζει την προτεραιότητα που αποδίδει η Επιτροπή στην καταπολέμηση της πρόωρης αποχώρησης από το σχολείο και στην ασυμβατότητα της προσφοράς δεξιοτήτων με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας.

5.2.2. Παρά τις ελαφρές «θετικές εξελίξεις όσον αφορά το ποσοστό ανεργίας των νέων»⁽²²⁾, η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι η κατάσταση είναι ακόμη σοβαρότερη σε ορισμένα κράτη μέλη, ιδίως στις χώρες της νότιας Ευρώπης, και θεωρεί απαράδεκτο οι αποκλίσεις μεταξύ χωρών να είναι τόσο έντονες και παρατεινόμενες. Η ΕΟΚΕ έχει επανειλημμένως απαιτήσει φιλόδοξους στόχους για την καταπολέμηση της ανεργίας των νέων, είτε στα πλαίσια της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» είτε των κατευθυντήριων γραμμών για την απασχόληση, και επιμένει σθεναρά ότι, ανεξάρτητα από την αναθεώρηση της στρατηγικής «Ευρώπη 2020», πρέπει να οριστεί ένας ποσοτικός στόχος για τη μείωση της ανεργίας των νέων εντός της συγκεκριμένης κατευθυντήριας γραμμής.

5.2.3. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ως άκρως ανησυχητικό το γεγονός ότι το ποσοστό των νέων που δεν εργάζονται, δεν σπουδάζουν ούτε παρακολουθούν καμία δράση εκπαίδευσης ή κατάρτισης έχει αυξηθεί σημαντικά στα μισά κράτη μέλη. Τα κράτη μέλη πρέπει να δημιουργήσουν συστήματα διά βίου μάθησης και διαρκούς επιμόρφωσης για όλες τις ηλικιακές ομάδες. Η ΕΟΚΕ καλεί επιμόνωσ την ΕΕ και τα κράτη μέλη να θέσουν σε εφαρμογή κατ' απόλυτη προτεραιότητα τα εθνικά προγράμματα της «Εγγύησης για τη νεολαία», παρέχοντας τους αναγκαίους πόρους στα κατάλληλα ιδρύματα και, παράλληλα, να μεριμνούν για την αξιολόγηση της ποιότητας των εθνικών σχεδίων και την αποτελεσματικότητα των χρηματοδοτικών πόρων που έχουν ήδη διατεθεί.

5.2.4. Δεδομένης της επιδεινούμενης κατάστασης των μακροχρόνια ανέργων, η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι η ΕΕ και τα κράτη μέλη πρέπει επειγόντως να αναπτύξουν εθνικά σχέδια καταπολέμησης της μακροχρόνιας ανεργίας, ανάλογα προς τα υφιστάμενα σχέδια της «Εγγύησης για τη νεολαία» και να ορίσουν στόχους μείωσης.

5.2.5. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι έχουν πρωταρχική σημασία η ανάπτυξη των δεξιοτήτων των ανειδίκευτων εργαζομένων και η προώθηση της εκπαίδευσης των ενηλίκων, καθότι οι δεξιότητες πρέπει να βελτιωθούν προκειμένου να ανταποκρίνονται καλύτερα στις ανάγκες της αγοράς εργασίας. Τα κράτη μέλη οφείλουν να προσφέρουν δυνατότητες κατάρτισης σε όλους τους ανέργους και τους εργαζομένους. Προς τούτο, στα πλαίσια της υπό εξέταση κατευθυντήριας γραμμής, πρέπει να εξεταστούν και να απαιτηθούν μέτρα όπως η θέσπιση δεικτών σχετικά με τη δημόσια και ιδιωτική επένδυση στην επαγγελματική εκπαίδευση, καθώς και το δικαίωμα των εργαζομένων σε εκπαιδευτικές άδειες μετ' αποδοχών. Επίσης, η προώθηση της κατάρτισης για την εκμάθηση επαγγέλματος και ο εκσυγχρονισμός των προγραμμάτων κατάρτισης έχουν καθοριστικό ρόλο στη διευκόλυνση της μετάβασης από τις σπουδές στην εργασία. Επομένως, πρέπει να ευαισθητοποιηθούν οι επιχειρήσεις σχετικά με τη σημασία της κατάρτισης.

5.3. Κατευθυντήρια γραμμή 7: Βελτίωση της λειτουργίας των αγορών εργασίας

5.3.1. Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει το γεγονός ότι στη συγκεκριμένη κατευθυντήρια γραμμή αναφέρεται ότι πρέπει να εξασφαλίζεται η ποιότητα της απασχόλησης από άποψη κοινωνικής και οικονομικής ασφάλειας, ευκαιριών εκπαίδευσης και κατάρτισης, συνθηκών εργασίας (συμπεριλαμβανομένης της υγιεινής και της ασφάλειας) και ισορροπίας μεταξύ επαγγελματικού και οικογενειακού βίου. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ ζητά να συμπεριληφθούν επίσης στον ορισμό της ποιότητας της απασχόλησης, μεταξύ άλλων, οι δίκαιοι μισθοί και επαρκείς αμοιβές, οι σταθερές σχέσεις εργασίας, η ισότητα των φύλων και η εκπροσώπηση των εργαζομένων. Η ΕΟΚΕ τονίζει την ανάγκη παρακολούθησης της αγοράς εργασίας, ιδίως δε τη μείωση του κατακερματισμού της αγοράς εργασίας και τις ποιοτικές πτυχές των νέων θέσεων εργασίας που δημιουργούνται.

5.3.2. Όπως έχει δηλώσει η ΕΟΚΕ, η ποιοτική διάσταση της απασχόλησης έχει εξαιρετική σημασία, δεδομένου ότι η δημιουργία απασχόλησης με οποιοδήποτε τίμημα, χωρίς αξιοπρεπείς οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες (επισημαίνονται θέσεις εργασίας, με πολύ χαμηλούς μισθούς, χωρίς συνθήκες υγιεινής και ασφάλειας στην εργασία) δεν αποτελεί λύση. Επομένως, η αντιστροφή της τάσης αυτής, που παρατηρείται σε πολλά κράτη μέλη, συνιστά αναγκαιότητα. Για να τονιστεί η προτεραιότητα αυτή, η ΕΟΚΕ προτείνει να τροποποιηθεί ως εξής ο τίτλος της κατευθυντήριας γραμμής 7: «Βελτίωση της λειτουργίας των αγορών εργασίας **για τη δημιουργία ποιοτικών θέσεων εργασίας**».

5.3.3. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει ότι οι νέες θέσεις εργασίας που δημιουργούνται πρέπει να αποτελούν αντικείμενο συστηματικής παρακολούθησης, σύμφωνα με ποιοτικά κριτήρια. Το εργατικό δικαίο πρέπει να προωθεί σταθερές συμβάσεις. Ανεξάρτητα από το είδος της σύμβασης, κανένας εργαζόμενος δεν μπορεί να στερείται τα δέοντα δικαιώματα εργασιακής προστασίας. Οι άτυπες συμβάσεις πρέπει να αποτελούν εξαίρεση αντί να καταλήξουν σε κανόνα. Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι τα κράτη μέλη πρέπει να συνεχίσουν να καταβάλλουν προσπάθειες για την ενσωμάτωση της άτυπης οικονομίας στην επίσημη οικονομία και για την εξάλειψη της αδήλωτης εργασίας.

⁽²²⁾ COM(2014) 906 final.

5.3.4. Κατά τη γνώμη της ΕΟΚΕ, οι δημόσιοι οργανισμοί πρέπει να αποτελούν παράδειγμα προς μίμηση όσον αφορά την ποιότητα της απασχόλησης, καθώς η υποχρέωση αυτή δεν μπορεί να μην τηρείται σε περιπτώσεις εξωτερικής ανάθεσης ή δημοσίων συμβάσεων. Οι δημόσιοι οργανισμοί, συνεπώς, πρέπει να αξιοποιούν ευρέως τις δυνατότητες που παρέχουν οι κοινωνικές πτυχές της σύναψης δημοσίων συμβάσεων —όπως αυτές προβλέπονται στην οδηγία 2014/24/ΕΕ με στόχο την εξασφάλιση της ποιότητας της απασχόλησης—, πρέπει να αποφεύγουν τις επισφαλείς συμβάσεις ή τον εξαναγκασμό σε αυτοαπασχόληση και να επιβάλλουν τη σύναψη δίκαιων συμβάσεων με τους υπεργολάβους.

5.3.5. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την Επιτροπή ότι απαιτείται ενίσχυση των ενεργών πολιτικών της αγοράς εργασίας, καθώς και μεγαλύτερη συνέργεια των ενεργών πολιτικών με τις παθητικές. Η διευκόλυνση της μετάβασης από περιόδους ανεργίας σε περιόδους απασχόλησης, με αξιοπρεπείς οικονομικές συνθήκες κατά τα μεταβατικά διαστήματα, πρέπει να τύχει ιδιαίτερης προσοχής από τις δημόσιες υπηρεσίες απασχόλησης, οι οποίες οφείλουν να προσφέρουν εξατομικευμένη και έγκαιρη στήριξη στους ανέργους. Οι ενεργές πολιτικές πρέπει να ενισχυθούν και όχι να αποδυναμωθούν. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να διατηρηθεί μια οικονομική βάση που θα είναι κατάλληλη για καιρούς κρίσης και για τη σοβαρή κατάσταση της αγοράς εργασίας.

5.3.6. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την αύξηση της κινητικότητας των εργαζομένων στον ευρωπαϊκό χώρο, και θεωρεί ότι προϋπόθεση αποτελούν η διαύλωση της δυνατότητας μεταφοράς των συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων, η αναγνώριση των προσόντων και η μεταχείριση των εργαζομένων σύμφωνα με τις εργασιακές συνθήκες που ισχύουν στη χώρα υποδοχής. Οι εργαζόμενοι που προέρχονται από τρίτες χώρες πρέπει επίσης να έχουν αξιοπρεπή μεταχείριση, με εξασφάλιση της τήρησης των νόμων και της κατάρτισης των καταρτίσεων.

5.4. Κατευθυντήρια γραμμή 8: Διασφάλιση της αμεροληψίας, καταπολέμηση της φτώχειας και προώθηση των ισών ευκαιριών

5.4.1. Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι η αυξανόμενη κοινωνική ανισότητα στην Ευρώπη καθιστά αναγκαία την ενίσχυση της καταπολέμησης της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, πράγμα που απαιτεί ειδικά μέτρα υπέρ των ευάλωτων ομάδων, ειδικότερα δε των νέων και των παιδιών, των μονογονεϊκών οικογενειών, των μεταναστών, των μειονοτήτων, των ατόμων με αναπηρία, των ηλικιωμένων, των Ρομά και των αστέγων. Όπως έχει δηλώσει η ΕΟΚΕ, στη συγκεκριμένη κατευθυντήρια γραμμή θα έπρεπε να δίνεται έμφαση στη μείωση των κινδύνων φτώχειας και να ορίζονται συγκεκριμένοι στόχοι ⁽²³⁾.

5.4.2. Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει ότι ο περιορισμός του κινδύνου φτώχειας απαιτεί τη θέσπιση κοινών, σταθερών και αξιόπιστων δεικτών για την παρακολούθηση της προόδου. Παρότι έχει σημειωθεί θετική εξέλιξη, η ΕΟΚΕ τονίζει την ανάγκη ορισμού νέων δεικτών, βάσει των οποίων θα μπορεί να αξιολογείται, ιδίως, η σχέση μεταξύ εισοδημάτων και αγοραστικής δύναμης στο κάθε κράτος μέλος.

5.4.3. Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι πρέπει να εξασφαλιστεί ένα ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα ⁽²⁴⁾ και να εμποδιστεί η αύξηση των περιπτώσεων χαμηλών μισθών με μέτρα που θα καταπολεμούν τη «φτώχεια στην εργασία» και τον κοινωνικό αποκλεισμό. Ακόμη κι εάν εξακολουθήσουν να υπάρχουν έννομες συμβατικές διατάξεις, αυτό προϋποθέτει περιορισμό στο ελάχιστο των επισφαλών συμβάσεων και προώθηση των συμβάσεων μεγάλης διάρκειας με κοινωνική προστασία, επένδυση στην κατάρτιση και στη δημιουργία απασχόλησης, καταπολέμηση της ανεργίας των νέων και προώθηση της ένταξης των περιθωριοποιημένων ατόμων, καθώς και εξασφάλιση κοινωνικής προστασίας κατά τα μεταβατικά διαστήματα μεταξύ σπουδών και απασχόλησης.

5.4.4. Η ΕΟΚΕ καλεί την ΕΕ και τα κράτη μέλη να ενισχύσουν τα μέτρα καταπολέμησης της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, αναπτύσσοντας δράσεις υπέρ των πλέον απειλούμενων ομάδων και θεσπίζοντας ειδικούς στόχους για την ένταξη των ατόμων στην κοινωνία και στην αγορά εργασίας.

5.4.5. Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει ότι ο καλύτερος τρόπος για να καταπολεμηθεί η φτώχεια είναι να παρέχονται ποιοτικές θέσεις εργασίας στα άτομα, ενισχύεται η συμμετοχή τους στην αγορά εργασίας και στην κοινωνία και, παράλληλα, να αυξηθεί η απασχολησιμότητα και η προσαρμοστικότητά τους.

5.4.6. Η ΕΟΚΕ διατύπωσε επίσης σε προηγούμενες γνωμοδοτήσεις ⁽²⁵⁾ μεγάλες αμφιβολίες σχετικά με την άποψη ότι η αύξηση της νόμιμης ηλικίας συνταξιοδότησης συνεισφέρει με εύλογο τρόπο στην αντιμετώπιση των δημογραφικών προκλήσεων. Κατά τη γνώμη της, το ζητούμενο πρέπει να είναι η σύγκλιση της πραγματικής ηλικίας συνταξιοδότησης προς τη νόμιμη (πράγμα το οποίο προϋποθέτει, κατά πρώτο λόγο, την προσαρμογή των συνθηκών εργασίας στην ηλικία των εργαζομένων ⁽²⁶⁾). Ως εκ τούτου, πρέπει να τροποποιηθεί αναλόγως το κείμενο της κατευθυντήριας γραμμής 8 σχετικά με τη μεταρρύθμιση των συντάξεων.

Βρυξέλλες, 27 Μαΐου 2015.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

⁽²³⁾ ΕΕ C 21 της 21.1.2011, σ. 66.

⁽²⁴⁾ ΕΕ C 170 της 5.6.2014, σ. 23.

⁽²⁵⁾ ΕΕ C 318 της 29.10.2011, σ. 1, σημείο 2.2.

⁽²⁶⁾ ΕΕ C 318 της 29.10.2011, σ. 1, κεφάλαια 2 και 6.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

στη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Οι ακόλουθες τροπολογίες, οι οποίες συγκέντρωσαν τουλάχιστον το ένα τέταρτο των ψηφισάντων, απορρίφθηκαν κατά τη διεξαγωγή της συζήτησης:

Σημείο 1.6

Να τροποποιηθεί ως εξής:

Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ~~έντονη~~ ανησυχία της για την παράταση της πολιτικής λιτότητας ~~στην ΕΕ σε ορισμένα κράτη της ΕΕ~~, η οποία θα εμποδίσει την υλοποίηση των στόχων απασχόλησης και περιορισμού της φτώχειας. Από την άποψη αυτή, η ΕΟΚΕ εκφράζει την έκπληξή της για το γεγονός ότι η Επιτροπή —τόσο στην κοινή έκθεση για την απασχόληση όσο και στις κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση— αγνοεί παντελώς τον κίνδυνο να μετατραπεί σε αποπληθωρισμό ο χαμηλός πληθωρισμός. Ορισμένες πληθυσμιακές ομάδες έχουν πληγεί όλως ιδιαίτερω, όπως οι νέοι, τα άτομα με χαμηλή ειδίκευση, οι μακροχρόνια άνεργοι, οι γυναίκες, τα άτομα με αναπηρία, οι μετανάστες, τα παιδιά, οι Ρομά, οι μονογονεϊκές οικογένειες. Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι στις κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση δεν αντικατοπτρίζεται επαρκώς η αναγκαιότητα να αναδειχθεί η καταπολέμηση της ανεργίας και της φτώχειας και η καλύτερη αντιστοιχία της προσφοράς στη ζήτηση στην αγορά εργασίας σε κεντρικό στόχο της πολιτικής της ΕΕ και των κρατών μελών.

Ψηφοφορία

Υπέρ: 32

Κατά: 66

Αποχές: 9

Σημείο 1.6.9

Να τροποποιηθεί ως εξής:

Κατευθυντήρια γραμμή 8: **Να διαγραφεί η πρόταση αυτόματης σύνδεσης της νόμιμης ηλικίας συνταξιοδότησης στα κράτη μέλη με το προσδόκιμο ζωής, και να προστεθεί, αντίθετως, η Αντί να γίνεται αναφορά στην άνοδο της πραγματικής ηλικίας συνταξιοδότησης, να γίνεται σαφέστερη αναφορά στην ανάγκη προώθησης μέτρων που να προσεγγίζουν την πραγματική ηλικία συνταξιοδότησης προς τη νόμιμη.**

Ψηφοφορία

Υπέρ: 36

Κατά: 73

Αποχές: 11

Προσθήκη νέου σημείου μετά το σημείο 5.3:

Τα κράτη μέλη θα πρέπει να μεριμνήσουν για τον περιορισμό και την πρόληψη του κατακερματισμού της αγοράς εργασίας και, παράλληλα, για τη στήριξη της δημιουργίας θέσεων εργασίας. Οι διατάξεις και οι θεσμοί προστασίας της απασχόλησης θα πρέπει να παρέχουν κατάλληλο περιβάλλον για προσλήψεις, μεταξύ άλλων εξασφαλίζοντας ότι στην αγορά εργασίας θα υπάρχουν διαθέσιμες ποικίλες συμβατικές ρυθμίσεις.

Ψηφοφορία

Υπέρ: 36

Κατά: 63

Αποχές: 10

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1007/2009 περί εμπορίου προϊόντων φώκιας»

[COM(2015) 45 final — 2015/0028 (COD)]

(2015/C 332/09)

Εισηγητής: ο κ. Thomas McDONOGH

Στις 12 Φεβρουαρίου 2015 και στις 20 Φεβρουαρίου 2015, αντίστοιχα, και σύμφωνα με το άρθρο 114 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο αποφάσισαν να ζητήσουν τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα

«Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1007/2009 περί εμπορίου προϊόντων φώκιας»

[COM(2015) 45 final — 2015/0028 (COD)].

Το ειδικευμένο τμήμα «Γεωργία, αγροτική ανάπτυξη και περιβάλλον», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 5 Μαΐου 2015.

Κατά την 508η σύνοδο ολομέλειας, της 27ης και 28ης Μαΐου 2015 (συνεδρίαση της 27ης Μαΐου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 161 ψήφους υπέρ και 9 αποχές.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η τροποποίηση της νομοθεσίας της ΕΕ πρέπει να υιοθετηθεί, προκειμένου να υπάρξει συμμόρφωση με τις συστάσεις και τις δικαστικές αποφάσεις ως προς το βασικό κανονισμό που διατυπώθηκαν στις 18 Ιουνίου 2014, όταν το Όργανο Επίλυσης Διαφορών (ΟΕΔ) του ΠΟΕ ενέκρινε τις εκθέσεις της ειδικής ομάδας και του δευτεροβάθμιου δικαιοδοτικού οργάνου.

1.2. Οι κανόνες και οι κανονισμοί για τη μη απάνθρωπη σφαγή θα πρέπει να επιβληθούν με αυστηρότητα από τις διάφορες αρχές, συμπεριλαμβανομένης της ΕΕ. Πρέπει να ληφθούν όλα τα δυνατά μέτρα προκειμένου να μην υποφέρουν άσκοπα οι φώκιες. Για παράδειγμα, το περιστατικό με τις νεαρές φώκιες που θανατώθηκαν με ρόπαλα την άνοιξη στον Καναδά χαρακτηρίζεται ως βαρβαρότητα, και οργανώσεις προάσπισης των δικαιωμάτων των ζώων από όλον τον κόσμο εργάζονται αδιάκοπα για την εξάλειψη αυτής της πρακτικής. Η ΕΟΚΕ καταδικάζει αυτή τη μέθοδο θανάτωσης.

1.3. Πρέπει να θεσπιστούν ρεαλιστικές, επαληθεύσιμες ποσοτώσεις, συμπεριλαμβανομένων αποδεκτών μεθόδων θανάτωσης, για το παραδοσιακό κυνήγι που διεξάγεται για λόγους επιβίωσης από τις κοινότητες των Ινουίτ. Η ευημερία των ζώων πρέπει ταυτοχρόνως να γίνεται σεβαστή.

1.4. Η τήρηση των ποσοτώσεων, των ορίων θήρας, άλλα ζητήματα συμμόρφωσης κ.λπ. πρέπει να ελέγχονται και να επιβάλλονται δεόντως.

1.5. Οι ελάχιστες απαιτήσεις για ένα σύστημα ιχνηλασιμότητας θα μπορούσαν να διατυπωθούν ως σειρά απαιτήσεων που πρέπει να πληρούν οι οικονομικοί φορείς που επιθυμούν να εισαγάγουν προϊόντα στην ΕΕ, συμπεριλαμβανομένων τριών βασικών πτυχών⁽¹⁾:

1. απαιτήσεις ταυτοποίησης·
2. απαιτήσεις μητρώου και τήρησης αρχείου·
3. ικανότητα παραγωγής εκθέσεων ιχνηλασιμότητας (επαλήθευση).

2. Εισαγωγή

2.1. Ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1007/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Σεπτεμβρίου 2009, περί εμπορίου προϊόντων φώκιας («βασικός κανονισμός») θεσπίζει γενική απαγόρευση της διάθεσης των εν λόγω προϊόντων στην αγορά της Ένωσης.

⁽¹⁾ Μελέτη χρηματοδοτημένη από την Επιτροπή με θέμα τις εφαρμοστικές διατάξεις για το εμπόριο προϊόντων φώκιας την οποία διεξήγαγε η συμβουλευτική εταιρία COWI σε συνεργασία με την ECORYS.

2.2. Ο βασικός κανονισμός προβλέπει εξαίρεση από τη γενική απαγόρευση για τα προϊόντα φώκιας που προέρχονται από τη θήρα στην οποία επιδίδονται παραδοσιακά οι Ινουίτ και άλλες κοινότητες αυτοχθόνων πληθυσμών και η οποία συμβάλλει στην επιβίωσή τους («εξαίρεση ΑΚ»).

2.3. Περιλαμβάνει επίσης εξαίρεσεις για την εισαγωγή προϊόντων που προέρχονται από φώκιες των οποίων η θήρα έχει ως μόνο στόχο τη βιώσιμη διαχείριση των θαλάσσιων πόρων και γίνεται σε μη κερδοσκοπική βάση και για μη εμπορικούς σκοπούς («εξαίρεση ΔΘΠ»), καθώς και για ευκαιριακές εισαγωγές, και τα οποία είναι αποκλειστικά αγαθά που προορίζονται για προσωπική χρήση ταξιδιωτών ή των οικογενειών τους.

2.4. Ο εκτελεστικός κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 737/2010 της Επιτροπής, της 10ης Αυγούστου 2010, ορίζει λεπτομερείς κανόνες εφαρμογής του βασικού κανονισμού.

2.5. Και οι δύο πράξεις («καθεστώς της ΕΕ για τις φώκιες») έχουν προσβληθεί από τον Καναδά και τη Νορβηγία στο πλαίσιο του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ), στη διαφορά για τα μέτρα της ΕΚ που απαγορεύουν την εισαγωγή και τη διάθεση στην αγορά προϊόντων φώκιας [EC — Measures Prohibiting the Importation and Marketing of Seal Products (DS 400 και DS 401)].

2.6. Ενώ οι εκθέσεις του ΠΟΕ κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι η απαγόρευση των προϊόντων φώκιας μπορεί, καταρχήν, να δικαιολογηθεί λόγω ηθικών προβληματισμών σχετικά με την καλή μεταχείριση της φώκιας, διαφωνούν, ωστόσο, με τις δύο εξαίρεσεις, την εξαίρεση ΑΚ και την εξαίρεση ΔΘΠ.

2.7. Διαπιστώθηκε ότι η εξαίρεση ΔΘΠ δεν δικαιολογείται, αφού η ενδεχόμενη διαφορά ανάμεσα στη θήρα για εμπορικούς σκοπούς και στη θήρα ΔΘΠ (μικρής κλίμακας, μη κερδοσκοπική) δεν ήταν επαρκής για να δικαιολογεί τη διάκριση αυτή.

2.8. Όσον αφορά την εξαίρεση ΑΚ, ενώ καταρχήν αντικατοπτρίζει νόμιμη διάκριση, το δευτεροβάθμιο δικαιοδοτικό όργανο αποφάσισε ότι ορισμένα στοιχεία του σχεδιασμού και της εφαρμογής της οδηγούν σε «αυθαίρετη και αδικαιολόγητη διάκριση».

2.9. Στις 10 Ιουλίου 2014 η Ευρωπαϊκή Ένωση γνωστοποίησε στο ΟΕΔ ότι προτίθεται να εφαρμόσει τις συστάσεις και τις αποφάσεις του ΟΕΔ για την επίλυση της διαφοράς αυτής κατά τρόπο που να συνάδει με τις υποχρεώσεις της έναντι του ΠΟΕ.

2.10. Στις 5 Σεπτεμβρίου 2014 η Ευρωπαϊκή Ένωση, ο Καναδάς και η Νορβηγία συμφώνησαν ότι το εύλογο χρονικό διάστημα για την εφαρμογή των συστάσεων και των αποφάσεων του ΟΕΔ θα ήταν 16 μήνες. Κατά συνέπεια, η εύλογη προθεσμία λήγει στις 18 Οκτωβρίου 2015.

2.11. Σκοπός της παρούσας νομοθετικής πρότασης είναι η εφαρμογή των συστάσεων και αποφάσεων του ΟΕΔ σχετικά με τον βασικό κανονισμό. Επίσης δημιουργεί τη νομική βάση για τη συμμόρφωση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 737/2010 με τις εν λόγω αποφάσεις.

2.12. Οι προβληματισμοί όσον αφορά την εξαίρεση ΔΘΠ εξαλειφθηκαν με την αφαίρεση της εξαίρεσης ΔΘΠ από τον βασικό κανονισμό. Οι προβληματισμοί που αφορούν τον σχεδιασμό και την εφαρμογή της εξαίρεσης ΑΚ απαντήθηκαν με την τροποποίηση της εξαίρεσης, ιδίως με τη σύνδεση της χρήσης της με τον σεβασμό της καλής μεταχείρισης των ζώων και με την πρόβλεψη ορίου για τη διάθεση προϊόντων φώκιας στην αγορά, εάν η κλίμακα της θήρας ή άλλες συνθήκες είναι τέτοιες που να υποδεικνύουν ότι η θήρα πραγματοποιείται κατά κύριο λόγο για εμπορικούς σκοπούς.

2.13. Επιπλέον, εμπειρογνώμονες από την Επιτροπή συνεργάζονται με εμπειρογνώμονες από τον Καναδά για την κατάρτιση του αναγκαίου συστήματος πιστοποίησης, ώστε να μπορούν οι Καναδοί Ινουίτ να κάνουν χρήση της εξαίρεσης στο πλαίσιο του ενωσιακού καθεστώτος για τις φώκιες.

2.14. Θα πρέπει να θεσπιστεί από τις ενδιαφερόμενες κυβερνήσεις δομή εμπορικής διάθεσης των προϊόντων των Ινουίτ.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1. Η θήρα φώκιας αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα του πολιτισμού και της ταυτότητας των Ινουίτ και άλλων αυτοχθόνων κοινοτήτων και συμβάλλει σημαντικά στην επιβίωσή τους. Η πλήρης απαγόρευση της θήρας φώκιας, που θεσπίστηκε πριν από αρκετά χρόνια λόγω της πίεσης της κοινής γνώμης, δημιούργησε βαθιά κρίση για την κοινότητα των Ινουίτ, με κύρια χαρακτηριστικά τη φτώχεια και την ανικανότητα να εξασφαλίσουν την επιβίωσή τους. Σήμερα, 90 % των Ινουίτ είναι άνεργοι, και μεγάλο μέρος του πληθυσμού τους εξαρτάται πλήρως από την κοινωνική πρόνοια. Για αυτό τον λόγο, η θήρα φώκιας, παραδοσιακή ενασχόληση των Ινουίτ και άλλων αυτοχθόνων κοινοτήτων, επετράπη εκ νέου πρόσφατα και εφόσον διεξάγεται για λόγους επιβίωσης.

3.2. Η ΕΟΚΕ προτείνει τη συμμετοχή της κοινότητας των Ινουίτ στη διαδικασία μεταξύ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της καναδικής κυβέρνησης, προκειμένου να βρεθεί από κοινού ο καλύτερος τρόπος εξασφάλισης του δικαιώματος των Ινουίτ στην επιβίωση και ταυτόχρονα προστασίας των φωκών από το διεθνές εμπόριο και την εξαφάνιση.

3.3. Μέθοδοι πραγματικά μη βάνουσης θανάτωσης δεν μπορούν να εφαρμοστούν με αποτελεσματικότητα και συνέπεια στη θήρα στην οποία επιδιόχονται οι Ινουίτ και άλλες αυτόχθονες κοινότητες, όπως στα άλλα είδη θήρας φώκιας. Ωστόσο, είναι σκόπιμο, λαμβάνοντας υπόψη τον σκοπό που επιδιώκεται από τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1007/2009, να εξαρτάται η διάθεση στην αγορά της Ένωσης προϊόντων που προέρχονται από τη θήρα στην οποία επιδιόχονται οι Ινουίτ και άλλες αυτόχθονες κοινότητες από τον όρο ότι η θήρα διεξάγεται κατά τρόπο που μειώνει τον πόνο, την αγωνία, τον φόβο ή άλλου είδους ταλαιπωρία για τα θηρευόμενα ζώα, στο μέτρο του δυνατού.

3.4. Ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1007/2009 επιτρέπει επίσης, κατ' εξαίρεση, τη διάθεση στην αγορά προϊόντων φώκιας στις περιπτώσεις που η θήρα ασκείται με αποκλειστικό σκοπό την αειφόρο διαχείριση θαλάσσιων πόρων.

3.5. Ενώ αναγνωρίζεται η σημασία της θήρας για την αειφόρο διαχείριση των θαλάσσιων πόρων, στην πράξη, η θήρα αυτή μπορεί να είναι δύσκολο να διαχωριστεί από τη θήρα μεγάλης κλίμακας που ασκείται κυρίως για εμπορικούς σκοπούς. Αυτό μπορεί να οδηγήσει σε αδικαιολόγητη διάκριση μεταξύ των σχετικών προϊόντων φώκιας. Κατά συνέπεια, η εν λόγω εξαίρεση δεν θα πρέπει πλέον να προβλέπεται.

3.6. Η διάθεση προϊόντων φώκιας στην αγορά επιτρέπεται μόνον οσάκις τα προϊόντα φώκιας προέρχονται από θήρα στην οποία προβαίνουν οι Ινουίτ και άλλες κοινότητες αυτοχθόνων πληθυσμών, υπό τον όρο ότι πληρούνται όλοι οι ακόλουθοι όροι:

α) η θήρα ασκείται παραδοσιακά από την κοινότητα·

β) η θήρα συμβάλλει στην επιβίωση της κοινότητας και δεν διεξάγεται κυρίως για εμπορικούς σκοπούς·

γ) η θήρα πραγματοποιείται κατά τρόπο που μειώνει στο μέτρο του δυνατού, τον πόνο, την αγωνία, τον φόβο ή άλλου είδους ταλαιπωρία των θηρευόμενων ζώων, λαμβανομένων υπόψη του παραδοσιακού τρόπου ζωής και των αναγκών επιβίωσης της κοινότητας.

3.7. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με τις προϋποθέσεις για τη διάθεση προϊόντων φώκιας στην αγορά, ωστόσο συνιστά στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή να αναζητήσει τη δέουσα ισορροπία μεταξύ της προστασίας της φώκιας και της ανάγκης των Ινουίτ να τις κυνηγούν, καθότι αυτή είναι καθοριστική για την επιβίωσή τους. Μια μη ρεαλιστική ερμηνεία αυτών των προϋποθέσεων θα μπορούσε, στην πράξη, να εμποδίσει τη θήρα φώκιας από τους Ινουίτ.

3.8. Η ΕΟΚΕ θεωρεί σκόπιμο:

α) να θεσπιστεί ειδικό καθεστώς για τα προϊόντα φώκιας που παρασκευάζονται από τους Ινουίτ σύμφωνα με τον παραδοσιακό τρόπο θήρας, για παράδειγμα «Προϊόν παραδοσιακής θήρας από Ινουίτ». Σε αυτή την περίπτωση, για την αποφυγή περαιτέρω διεθνών διαφορών, θα ήταν χρήσιμος ο σαφής ορισμός της έννοιας ως «μη βιομηχανικής συγκομιδής»·

β) να δημιουργηθεί σύστημα ανίχνευσης και επισήμανσης και ειδικό λογότυπο για την παρακολούθηση της δραστηριότητας των Ινουίτ και την προστασία και ενημέρωση των καταναλωτών·

γ) να εξεταστούν ποσοτώσεις εισαγωγής εφόσον διαπιστώνεται κατάχρηση των κανονισμών.

3.9. Η εισαγωγή προϊόντων φώκιας επιτρέπεται, επίσης, οσάκις έχει ευκαιριακό χαρακτήρα και αφορά αποκλειστικά αγαθά που προορίζονται για προσωπική χρήση ταξιδιωτών ή των οικογενειών τους. Η φύση και η ποσότητα των αγαθών αυτών δεν πρέπει να είναι τέτοια που να υποδεικνύει ότι εισάγονται για εμπορικούς σκοπούς.

3.10. Ο τρόπος περαιτέρω οργάνωσης της ιχνηλασιμότητας εξαρτάται από το είδος του συστήματος που θα θεσπιστεί και από τις αρμοδιότητες που θα δοθούν στα διάφορα ενδιαφερόμενα μέρη. Στο πλαίσιο της ρύθμισης του εμπορίου προϊόντων φώκιας, αυτές οι ελάχιστες απαιτήσεις πρέπει να ερμηνεύονται ως εξής:

Απαιτήσεις ταυτοποίησης

Οι απαιτήσεις ταυτοποίησης αφορούν πρωτίστως τρία στοιχεία:

- τον κυνηγό (είτε Ινουίτ/αυτόχθονα κυνηγό είτε εξουσιοδοτημένο κυνηγό για λόγους διαχείρισης πόρων) — με μοναδικό αριθμό ταυτοποίησης·
- τον σταθμό συλλογής (ο οποίος θα καθορίζει την επικράτεια/γεωγραφική τοποθεσία)·
- το προϊόν (όπου ουσιαστικά θα ανιχνεύεται η συναλλαγή μεταξύ του κυνηγού και του σταθμού συλλογής).

Ίσως είναι απαραίτητο να προσδιοριστεί, επιπλέον ή αντ' αυτών, το «θήραμα», σε περίπτωση που δεν συνδέεται άμεσα με τον κυνηγό, δεν υφίσταται σταθμός συλλογής ή δεν καλύπτει το εθνικό επίπεδο παρά μόνο συγκεκριμένες περιοχές.

3.11. Κατά τη λήψη της απόφασής του, που θα είναι οριστική και δεσμευτική, ο ΠΟΕ καλείται να συμφιλιώσει αντικρουόμενες αναφορές διεθνών συμφωνιών που υπογράφηκαν πριν από σχεδόν 70 χρόνια. Μεταξύ αυτών, μία απαγορεύει την «αυθαίρετη ή αδικαιολόγητη διακριτική μεταχείριση» μεταξύ χωρών. Άλλη αναφέρει πως τα κράτη μπορούν να ενεργούν κατά τρόπο «αναγκαίο για την προάσπιση της δημόσιας ηθικής»⁽²⁾.

3.12. «Ο πολιτισμός ενός έθνους διακρίνεται από τον τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι συμπεριφέρονται στα ζώα»⁽³⁾.

Βρυξέλλες, 27 Μαΐου 2015.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

⁽²⁾ A. Butterworth και M. Richardson, *Marine Policy* 38, 457-469, 2013.

⁽³⁾ Έκφραση που αποδίδεται στον Μαχάτμα Γκάντι.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1236/2010 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση συστήματος ελέγχου και επιβολής που εφαρμόζεται στη ζώνη σύμβασης για τη μελλοντική πολυμερή συνεργασία στον τομέα της αλιείας στο Βορειοανατολικό Ατλαντικό»

[COM(2015) 121 final — 2015/0063 COD]

(2015/C 332/10)

Στις 25 Μαρτίου 2015 και στις 23 Μαρτίου 2015, και σύμφωνα με το άρθρο 43 παράγραφος 2 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, αντιστοίχως, αποφάσισαν να ζητήσουν γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα

«Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1236/2010 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση συστήματος ελέγχου και επιβολής που εφαρμόζεται στη ζώνη σύμβασης για τη μελλοντική πολυμερή συνεργασία στον τομέα της αλιείας στο Βορειοανατολικό Ατλαντικό»

[COM(2015) 121 final — 2015/0063 COD].

Επειδή η ΕΟΚΕ έχει ήδη εκφέρει άποψη για την εν λόγω πρόταση σε προηγούμενη γνωμοδότησή της με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση ειδικών όρων όσον αφορά την αλιεία αποθεμάτων βαθέων υδάτων στον Βορειοανατολικό Ατλαντικό και διατάξεων όσον αφορά την αλιεία σε διεθνή ύδατα του Βορειοανατολικού Ατλαντικού καθώς και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2347/2002», η οποία υιοθετήθηκε στις 13 Φεβρουαρίου 2013 ⁽¹⁾, και στη γνωμοδότησή της με θέμα «Σχέδιο δράσης για μια θαλάσσια στρατηγική στην περιοχή του Ατλαντικού — Επίτευξη έξυπνης, βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης», η οποία υιοθετήθηκε στις 18 Σεπτεμβρίου 2013 ⁽²⁾, αποφάσισε κατά την 508η σύνοδο ολομέλειάς της, της 27ης και 28ης Μαΐου 2015 (συνεδρίαση της 27ης Μαΐου), με 173 ψήφους υπέρ και 10 αποχές να μην καταρτίσει εκ νέου γνωμοδότηση για το εν λόγω θέμα, αλλά να παραπέμψει στη θέση που έλαβε στα προαναφερόμενα έγγραφα.

Βρυξέλλες, 27 Μαΐου 2015.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

⁽¹⁾ ΕΕ C 133 της 9.5.2013, σ. 41.

⁽²⁾ ΕΕ C 341 της 21.11.2013, σ. 77.

ISSN 1977-0901 (ηλεκτρονική έκδοση)
ISSN 1725-2415 (έντυπη έκδοση)

Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης
2985 Λουξεμβούργο
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ

EL